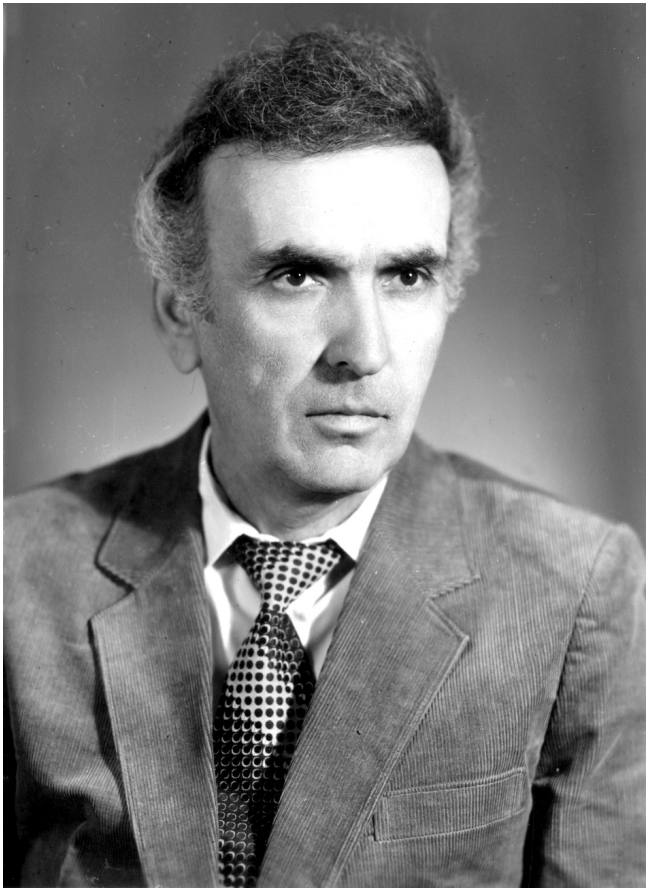

Мушьни Миқаиа

АМЗАҬӘЫМҬА

Апҳәынҭшәҟәтыжьырҭа
Аҟәа 2011

ББК 84 (5Абх) 6-5
М 53

Миқаиа, М.И.
М 53 **Амзаҭәымҭа :** ажәеинраалақәа, абалладақәа. / Мушьни Миқаиа – Апҳәынҭшәҟәҭыжьырҭа. Аҟәа, 2011. – 448 д.

Аизга ианылеит еицырдыруа апоет, ашәҟәыҩҩы Мушьни Миқаиа аӷыхәтәантәи аамҭазы иаԥиӷаз ажәеинраалақәеи абалладақәеи.

ББК 84 (5Абх) 6-5

© Миқаиа М., 2011
© Апҳәынҭшәҟәҭыжьырҭа, 2011

АВТОР ИҠНЫТӘ

*Сара салагом аҧыхәтәантәи сажәеинраалақәа рҿахәы аитҭаҳәара. Амала, ауаҩы иқәра днахацыԥхьаза, ихәыцшьагьы, игьамагьы, ицәажәашьагьы, иажәа артәашьагьы, зегьы рыҽшырԥсахуа агәра згеит абартҭ аҧыхәтәантәи ажәеинраалақәа рыла. Уи оумашәа иубартәгьы иҟазам. Сҿара иацгылаз раԥхьатәи сажәеинраалақәа рҿы, адгьыл сақәлазтәауаз сгәалаҟара хышхыҧәозтҭгьы, снықәло саналага, сыҩныҧҟатәи сдәахьтәи сдунеиқәа рызхәыцра хараҵьара рҿырыԥсахит. Ашкәакәа аиҳа, аиқәаҧәа лассы-лассы сылаԥш иҧашәо салагеит, еиҳа рыгәра зго салагеит. Убыртҭ аиқәаҧәақәа ҳәа сзышьҭоу, иахьатәи аамҭа злаҟоу, иаԥсхаку, иасахьахәыроу еиҳа иаадырԥшуашәа збеит. Иҟам-иным, шкәакәа мацарала аԥстазаара еибаркуп ҳәа, шьоукы-шьоукы реиԥш, амц ныха сзымфеит. Сызлаҽырбо сымазамкәа сзымҽырбеит. Аԥстазааратҿ гәырҩеи-гәырҷьеи сара ишызбоз, ишеилыскаауаз, ишысныруаз исҳәеит, изҩит. Аԥхьаҩ ҟәыш, иҟоу зегьы збартҭоу-изаҳартҭоу, ишәиԥхьыз сзаҧамлеит. Убри акәхап сара споезиатҿы инамыцхәны, системамзаргьы, сажәакәа реитаҳәарагьы зыхҟьаз.

Апоет ипоезиатҿы ччабжьымзар, лаҷырҙык зҿымшәаз, иԥстазааратҿ акәтаҷь ԥымҽзакәа извагьыжьны ишбылгьоз мацара, зажәреи зҿареи еиқәызҳәалаз апоет, ипоезиа агәра згазом. Аха уи сҳәеит ҳәа, «сан дгызмалуп» зҳәахьада. Дасу иашәа ҷарыҷатәа ҿарпын бжьушәа иаҳауеит. Иажәеинраалақәа иааанҵа ишыԥсыз изгәатҭазом. Сара стәала, уи еиҳау ашәҟәыҩҩы изыҳәан уаҷеимышхара ҟалазом.

«Амзатәымтә» ахьзысцеит абри аизга. Уи ус ҽырԥшзагас акәзам изахьзысцазгьы. Сара исыздырам заҟа сиашоу, заҟа сиашам, аха ацыхәтәантәи сышәҟәы, споезиа зегьы аҽы имзатәымтоуп ҳәа сахәаԥшуеит. Иҟалап схы сақәгәыԥцәазаргьы, ус акәзаргьы аԥхьаҩ исанаижьып ҳәа сгәы иаанагоит.

Зегь раԥхьа иргыланы агәра згоит сажәеинраалақәа гәҽыгьра хгагас ишысымҩыз. Иҟазам аизгаҽы жәеинраалак схы сызмырхьыз, сгәы сызмырхьыз, схәыцра еиқәарақәа ирылсымхыз цәаҳәакгьы. Иара убри акәын аханатә аахысгьы хыкәкы хадас исымазгьы. Анцәа иҳәаны, абыржә исҳәаз аԥхьаҩцәа исыцдырԥызыр, абжьааԥны еиԥш, насыԥ змоу иреиԥу сакәны схы сыԥхьазоит.

Иашоуп, сцәуацәоит, аха хыхь цьара исҳәахьан еиԥш, сцәуацәозаргьы, ҽырцәуа ҟасымцеит. Исыхьуан, иахьагьы исыхьуеит, иахьсыхьуа снацәа ақәыскит. Исырԥьацьацәазаргьы, аиаша сзаԥрамԥалеит.

Сара уахынлатәи поетуп. Споезиа ахы инаркны, аиқәҳәаларта акынза апеизаж ашәахәа агәылсуеит. Аԥсабара асахьақәа иргәылаԥоуп сыгәтыхақәа. Ааԥын, азын, ашьыжьтәи ашәахәақәа, азаза, ашьац аагага, амзаҽа, амза атәымта, хәылԥшәаԥшь, ашарԥы ецәа, аецәа цьарсахьа, абартҵ зегьы сара сзыҳәан игәырҩахҽыгоуп, игәыжьжьагоуп, игәыҟацагоуп. Абартҵ зегьы сцәуабжь иацуп, абартҵ зегьы сыччаԥшь иацуп, срылаччоит, срылацәуеит .

Апеизаж ауп споезиа зегьы рахәыц ҟаԥшьны иагәылсуа. Ҳәарас иатахузеи, даарак рымҽхак еихых-еицыхымзаргьы, аинтимтәи, аграждантә лирикеи гәыгәтажьым. Аҩбатәи атын ааныркылоит аԥсадгьыл иазку ажәеинраалақәа. Ажәакала, сажәеинраалақәа реиҽыхыртақәа зегьы ртәы аҳәара сҽазыскуам. Урҵ ирыгу-ирыбзоу атәы ԥсыцкьала, ҳакла иҳәааит, сажәеинраалақәа рынцәахәы – ааԥхьаҩ!

АЖӘЕИНРААЛАҚӘА

СБЫЗШӘА

Саниуаз Анцәа насыԥс иситҵеит,
Аԥсра иахәшәу сабду ибызшәа.
Еицамкуа ԥьарны сыхәда иахеитҵеит,
Саргьы сыҟаҙам, сԥьар анкашәа.

Сара сажәоуп нцәахәыс исымоу,
Убриоуп сгәырґьаҷҳәаша, ссамарҭал.
Зегьы-зегьы ыҟоуп сбызшәа ахьыҟоу,
Убриоуп са сынасыԥ, убриоуп ссаркьал.

Сбызшәа сыцнатҵ ѡыстаа дысхарахом,
Лаԥшыцәгьеи-ҷаԥшыцәгьеи
Ҭацаԥхоуп шьашәы.
Аԥсадгьыл азыҳәан са смацарахом,
Аԥсадгьыл азы исшәыстҵом ашәы.

Сбызшәа сыцнатҵ исылҟьаҙом ахымѡас,
Ашьашәырбаґьгьы мчыдоуп са сзы.
Ашьха аѡытцаҷ амҳаԥьырцәа ихырѡаз.
Аҙыхь амаҙагьы цәыртцуеит лассы.

Сара зегь раԥхьа Анцәа иишаз дунеиуп,
Адунеи абызшәақәа зегьы сранып сара.
Са сшьа згәытцашу стоурых мазеиуп,
Анацәа рышәиԥхьыҙ ааѡуеит харантә…

Саниуаз ҳазшаз насыԥс иситеит
Аԥсра иахәшәу сабдуцәа рбызшәа.
Уи еицамкуа цьарны сыхәда иахеитцеит,
Саргьы сыҟазам, сцьар анкашәа!

СПОЕЗИЕИ САРЕИ ҲАИЦӘАЖӘАРА

Избоит, споезиа, улахь еиқәуп,
Уҳаидеик ыҟаҙам, умаҙагь ҭәахуп.
Избоит, лаԥшыцәгьа-ҽаԥшыцәгьа ухгам,
Алаҕырҙ изааҙом аблараз зызҭам.
Аразра иахылҵуеит агәы цқьа есымша,
Споезиа, иахьагьы иацеиԥш улаша!
Ашьыцѡы иҽымҭра гәырѡоумган, «сашьа»,
Лахәа-ҭәыхәа ҭасхьеит ҳәа ишьа.
Зны аамҭа уақәлахоит, аамҭа иахшаз,
Уеибга-уеизѡыда иҟьаҟьаҙа иахьшаз,
Уаргьы уахьыҟоу, сахьыҟоу саргьы,
Амзаҭәымҭаз ашәа ахьуҳәо иахьагьы.
Абжьарак, уара аҿыхаѡ дуҭахҙам,
Жәлар ргәы змардаз ҳамҭа иҭахҙам.
Споезиа, угәаҟашәа ахаангьы иԥсҙом,
Аԥша цәгьа иацуп, аурҭ иагаҙом.
Изуҭахи аҳамҭа зегь рыхәда иахшьу,
Лаԥшыцәгьа итҵоу, шәиԥхьыҙ зыхьшу.
Игьамдахаз аҳамҭа ахәыжә аҟьахьеит,
Аԥсы даргәаҟуеит, адамра данҟьахьеит.
Шаха рбаала ирклааит аҿеада, егьаурым,
Уи азыҳәан уара унарха хәашьрым.
Абжьы-шьхак ирхалт ҳәа алыг иҿеада,
Ѡаԥхьа ирашьханы илбааҙом лада.

Есымша уацныҟәа, споезиа, улахьынтца,
Ушнеилац унеила, уара умҩа нагъа.
Зны иуқәҷенатуеит унасыԥгьы лабҷаба!
Убысҟангьы ԥшъала Анцәа ҳаибарба!

АУАҨЫ ДЫҜАНАҬ

Иасааит асыҭәхәа, итцаарҧҧааит аҙын,
Ииасааит аҙынра шкәакәа шҙынроу.
Ахаангьы аҙынра анасып ацын,
Зегьакоуп адгьыл ԥхатцәы-ԥхатцәуа ишьҭоуп.

Иааиааит аапынра апшҙара аманы,
Ашәҭ еиԥш абзиабара аҙынгьы ишәҭуаз.
Дымҩахымҵааит ашла игәы акы аланы,
Иажәымҭа шкәакәаз, дыҜаз, дмажәуаз.

Амш ҷыц дацилааит атцеи лашара,
Атцеи мыш ажәлар рзыхәан дцәашьыз.
Анцәа ҳҭцеира иоумҭан гәынхара,
Дымиааит, ауаҩытәыҩса игәыдҭан дызшьыз.

Ахрагә иаҷымҩааит уаҳа ахәрашәа,
Ан лԥазатцә изыхәан ауаз лумырҳәан.
Аҙыблара доумҭан, аҙыблара иалашәаз,
Ахатца, ахатцараҷ хьмыҙг иумырган.

Ҳабацәа рхьыҙрацара Анцәа еицоумкын,
Нарҭаа рҷеышьҭыбжь галааит иахьагьы.
Амаҳагьа ижьыхәҭа атцәы иахоумкын,
Уҟазар, уара хьҙыла уҟаз есқьынгьы.

Иасааит асыҭәхәа, иҵаарҷҷааит аҙын,
Аҙынра шҙынроу ицалааит есқьынгьы.
Есымша ауаҩытәыҩса аҙынра ицын,
Ауаҩытәыҩса дыҟанатҵ иҟоуп зегьы!

СЫПҬСАДГЬЫЛ

Аҳаскьын иатҵәеиԥш уиатҵәазааит, Апсны!
Есымша ашьха тҭытәеиԥш уқашә-қашәоз.
Ҳныхақәа рдоуҳа амца уцыз разҟны,
Умцахара есымша ахара илашоз!

Анцәа думазааит шьауҩыс, сыҧсадгьыл!
Ушьа ицаша уда иларгыл есымша.
Ҳазшаз иԥьар ухы адкыл, уҧсы адкыл,
Тҳхы-мыш, мшы-мыш насыԥла иузырша.

Тҳааи-цышәи рыбжьара удоуҳа уцыз,
Ашьац амблааит улабжыш икатәаз.
Ашара еимҟьаразы уҳақ ҷыцыз,
Шәиԥхьыӡ уҟәгаз, ахызатҵә зыртәаз.

Ушнеиуа унеила, агәнаҳа уатҵамлан,
Цәашьы иатҵәан ирлаша утҵеицәа рыпсатә.
Уара ушьамҩа узнысыз фырхатҵала,
Рагәаԥшьхан игылоуп,
Сыҧсадгьыл, сгәыҷырта!

***

Пспра зқәым слахьынтцагьы шышлара ишлеит,
Сыдгъыл кәампцагьы аргама ихәыҳҳәеит.
Схәычра агага пшьшьала инаскьазгоит ушьта,
Ушьта схәымрагьы тәауеит алакта.
Сымба-мпыл гәфарамкәа, итаршәуп ахта,
Шықәса рацәа знызгаз сымфа лашоуп,
Агәнаха нысмыжьит, сыразра схьыршоуп.
Шәипхьыз сыцымкәа абранзагьы сааит,
Аччабжьгьы саҳаит, атцәыуабжьгьы саҳаит.
Анцәа ду фба сымихын, иситеит акы,
Сара истәым-исымаам саҳәазом ѓакы.
Анцәа исатәеишьаз амаҷгьы сызхеит,
Скәастхарамца иахьанза сарпхеит.
Сыццакрым макьана, ашьшьыҳәа сцалап,
Споезиа ахьача сырма пшьшьала исҳалап.
Сабдуцәа рцәашьы шла, ражәа сразеит,
Шьыжь шәапшь иналасҳәаз сҷаҳәатәы назеит.
Сҷара анасып ххаххоит амзаҷеипш,
Анцәа ду суҳәоит, исыцыргыз спеипш!
Ахра агәы иныкәыххит споезиа ақәасаб,
Сгәы тынчуп. Уатцәгьы сыцкьара сыхьзап!

САРА ЗЕГЬ СЫЛШОИТ

Сгәалаҟара ишҧеиҧшу амышгьы,
Сгәалаҟара еиҧш икаххаа еилгеит.
Абри абжьарак ихыш-ҿышзаргьы,
Амытцмыць еиҧш сыжәԝан еиԝшеит.

Ах, сеиҭаҧылама сҿара амыш?
Бзиа збаша, бзиа зҳәаша са сҿара.
Сеиҭанылама схәычра мԝамыш?
Аԝбатәи сиетцәахә кыдлама хара?

Адунеи цәажәоит маӡа бызшәала,
Сышьхәа иҭагьыжьуеит адунеи.
Аӡәгьы сиеиҧшӡам иахьа акала,
Ажәԝан сналшәан, адгьылаҿ скашәеит.

Аҧсрагьы сахәшәуп,
Абзарагьы сахәшәуп,
Амра сацгылт, иҟалоит сҿаҳәатәы.
Амзаҿа кыдызтцаз са снаршәоуп,
Ԝ-дунеик рыбжьара исҳауеит аҳатәы.

Инхәытцыҧхаз сцәанырра еицакӡам,
Нахьхьи, цьара, Анцәа рашәабжь дыргоит.
Сгәыҧра шкәакәа нтцәара акәӡам,
Стәоуп сымала.
Атцлакәа рымахә аҧшалас драӡоит!

* * *

Исыхьуеит. Схьаа сычҳарц салагом,
Игәы иҭоу, игәы иҭеишьааит ҳаҕоу.
Зегьы-зегьы ҿыц салагоит,
Мҩа хҭәрырак сықәуп,
Сагааит сахьаго.

Ахьаацәгьа ахатца иԥышәагоуп,
Акыр зычҳаз ашә-бҕьы тлазны ибеит.
Агәы ҕәҕәа цаҟьаш халагоуп,
Ақәаршҩы ашьҭахь,
Акәарагь цәқәырԥеит.

Схьаа зырсындо хәшәы ыҟаҳам,
Исыциит, исыцыԥсуеит уашьҭа.
Сашьцылт схьаа, баҩ алаҳам,
Сҭаԥшуеижьҭеи ианбыкәу
Сгәырҩа алакҭа.

Ршәыра еиқәарак сылахом,
Са сыцьанаҭ ашәгьы аартуп.
Ахраҭгьы сыбаҩ цытәахом,
Схьаа зыцралаз сцәацәашь аркуп!

* * *

Амацәыс атԥамзар, ажәҩангь мшынхон,
Ажәагьы тҩызаауан, лутԥас, икәамзар.
Адыд рыбжьамзар, дгьыли-жәҩани ҭынчхон,
Аԥсуа жәларгьы ықәтԥуан раԥсшәа цқьамзар.

Аԥсшәа, еиқәзырхаз амилаҭ рынарха,
Ахҟатԥәҟьа рыбжьызхыз аԥсреи абзареи.
Ахымцеиԥш итҟьоз, амилаҭ аншәарҭаха,
Иахьа аргама аԥсшәа аԥсырҭаҽы инеит.

0, ажәлар, илаганы ишәымфан шәаԥшыжәла,
Ишәмырӡын, сашьцәа, шәабдуцәа ржәымтыгъла.
Збызшәа зырӡыз, инышәынҭра шәақәшәила,
Уи ашәи ԥьаҳанымгьы лымгазҩан ихьлап.

Шәаԥьҳәаҩык дызцым аԥсадгьыл, ԥсадгьылӡам,
Ашәиҳәаҩ ишиҳәо ибжьахап
Дгьыли-жәҩани рыбжьара,
Тәымуаҩык иеиԥш, ҽахра хәыцхак дналагӡан,
Быста хьасак дахырыԥхьалап иаб инхараҽ.

Иқьаԥтахап ладеи-ҩадеи аӡы ықәыршан,
Илашьҭа-ҳәашьҭахап,
Сабдуцәа рымцахара.

Мра шәахәагь кьатәап, ахәы ԥшʒа иныкәлашаз,
Аԥсышәак уаҳарым ахьхьаҳәа ацәылашараз.

Амагә шьхәакәа ицәдыртцәап аԥсуа итәыла,
Атәым бызшәа иҭанарбап ҳашьха ʒыхькәа,
Алашәага ыкәлап ҳдунеи хкы-хкыла,
Изырсындо хәшәы аурым аԥсадгьыл агәыхькәа.

Аԥсышәоуп, дадраа, аԥсуара арагәаԥшь шьаҟа,
Аԥсшәоуп ҳҳатгәынгьы ҳахраҭгьы еиқәзырхо.
Тәым бызшәала ахәац шәымԥын нас, шәаԥхьаҟа,
Аԥсуа жәлар рызқәатып еиқәшәырха ишыԥхоу.

Амацәыс атцамзар, ажәѳангьы жәѳанхом,
Агәатцәажәпа ахаангьы имахахә шлаʒом.
Дад, алтә кәасқьа бзынтцыкгьы изханхом,
Иудыруаз,
Ахәра ҭып ҕьаргьы, абыз ҭып ҕьаʒом!

АҨЫЗА ИГӘХЬААГАРА

Анатоли Аџьынџьал изкны

Еиҳа сгәы ансыхьуа усгәалашәоит,
Уцәашьы иатҵәаны усзакуеит есымша.
Уара сыԥсы уаԥшәымахоит акалашәа,
Толиа, сышьыжь уацҷыхоит, сашьа!

Ашамҭазы ақалақь уфаетон налсуеит,
«Акырԥ-кырԥ», «акырԥ-кырԥ» –
Абжьы саҳауеит.
Уаргьы гәырҩак шуцрыхо унасаҩсуеит,
Сылаԥш шукәшаҟьо аԥхыз еиԥш уҙытуеит.

Акы уҳәарц шуҭаху, аҳәаха уамраҙа,
Мацәыс еимҟьарак усымнахуеит шьыжьы.
Ушара шьыжь гәырґьа шәахәацк наламҵа,
Ус унасҧыртцуеит улахь еиқәышьшьы.

Иахьантәарак, «акырԥ-кырԥ», «акырԥ-кырԥ» –
Ушара ҽышьҭабжьқәа сгәатҵа иҭаԥсоит.
Уаангыл. Иахьакгьы шьыжь шәаԥшь уналаскып,
Абжьарак,
Уареи-сареи адамра ҳабжьахоит.

Агәырҩа иацруҟьаз
Уажәеинраала ҷыхахьеит,

Ашара ҙаҙеиԥш уашәақәа каԥсоит.
Иуҷ҆ыхаз уҩызцәа рцәацәашьқәа ыцәахьеит,
Уара упоезиа аетҷәа иахьагьы илашоит!..

«Акырԥ-кырԥ», «акырԥ-кырԥ», – иааҩуеит шьыжьы,
Ашара агәы еиҩызхуа уҽышьҭақәа рыбжьы!

АЛАХЬЫНТ!А

Саазқәылаз сшәымт!ақәа еиҽаскуеит,
Иахьагьы заа ит!ашәеит амра.
Саазқәылаз хәыцрақәак хт!аскуеит,
Адунеи иат!оушәа збоит ҳарамрак.

Диашамшәа збоит ап!ст!азара зхәыцыз,
Зны дысныҳәеит, ҽазных, дыкныст!оит.
Диит ауаҩы, адунеи зырҽыцыз,
Иахьа диит, уат!әы инасып! хит!әоит.

Избан, ауаҩы ашәип!хьыӡ зицу?
Дзишьуеи аиха иамраӡакәа?
Ауаҩы насып!да злахьынт!а аӡу,
Заамт!а мҩасуа имырбаӡакәа?..

Схәыцуеит, схәыцуеит, сеит!ахәыцуеит,
Ат!ак сашьт!оуп сылап!ш наршәшәа…
Адәахьы ашьшьыҳәа анаҡа хыт!уеит,
Стәоуп сылап!шуа ап!енц!ьыр хьшәашәа!

АШЬЫЖЬ АШЬХА

Акаԥкаԥ сарҽыхеит ашацкыраз,
Атрышә иасуан ахра агәаҽы.
Изыруазыруеи, ишәома акыраз?
Ашәарыцаѡ иԥба акыма
Ашьха ашьапаҽы?

Ма иахҳыҳома ахра аѡытцаҽ,
Цаҟьаш иқәгылоу ақәасаб?
Ма иканаршәма ахра абартцаҽ,
Ашьха уарба ахәытцласа.

Ма иахҳыҳома ашьха ҭаца,
Ашьабсҭа аҳыхь иахоу?
Аха ладеи-ѡадеи ахраш амҭа,
Атцыҭәара ҭынчҳа ишьҭоуп.

Абнакәты ҷрыхә ԥсары-ԥсары,
Атцыхәа мрашәахәа ахаҭа.
Ика хәамзам бзары-бзары,
Иқәтәоуп ахаҳә ҳаҟьа агәҭа.

Ахра иаҽаҳсоит абқәа рԥыза,
Ашьха жәеиԥшьаа рцырҟьаха.
Храш иаҽнахуеит аԥҭа рхыза,
Икаҭәоит ацыхаҳыхь хыхәхәа.

Лакә шәахәацшәа ашьыжь ашьха,
Рҽеиҩҿа игылоуп еивҵаҕәҕәа.
Аҧырцәқәа хиаало ашьха рашь-хәа,
Ахьырҩаш кнаҳауп икахәхәа!

* * *

Уажә абзиабарагьы сашьҭам, анасыԥгьы,
Сызнысыз сырԥыра мҩа шышлара ишлоит.
Сара издыруеит жәа шымԥсуа хы ԥсыргьы,
Издыруеит, ахааназы сажәа сҭынхоит.

Издыруеит, баԥас зны сажәа схагылоит,
Егьшақәлахо здыруеит снышәынҭра ахаҳә.
Макьанагьы, нахьхьи, сгәыԓра мра гылоит,
Сгәы ҭынчуп.
Шәымҭак акәзаргьы сыԥкәынра хьаҳәт.

Сҽахәы аҳәаха сеираҳеит злыԥхаҳаура,
Ак сымихзаргь, ҩба сиҭеит, Анцәа иԥьшьоуп.
Ҷанҳәара ицаша сашьҭам малк зласоура,
Анцәа исатәеишьаз амаԥ убригьы сызхоуп.

Шәиԥхьыҳк сыцымкәа, ԥшаласшәа сымҩасит,
Ушьҭа сгәы каршәуп сҭыхәтәы мрагьы ҭашәоит.
Ԥшьынҩежәантә сара сымзаҽа еиҭасит,
Кьаҭара зқәым, сцәашьы заҵә лашоит!

* * *

Сара уахынлатәи поетуп,
Уахынлоуп са схарҭа сыпсырҭа,
Иҭысхуагьы уахатәи патреҭуп,
Атцх ауп сынасып анцәамҭа.

Атцх салатцәыуоит, салаччоит,
Амза ҭәымҭагь збоит сараԥьшәа.
Мза шәахәа атцх иагәылыччоит,
Атцх тцәца иаҳәоит сыгәшәы-мшәа.

Аетцә рыпхуп садап ҳәынтцәран,
Ажәѡан хымаа ахыц аҽысшьуеит.
Апҭақәа неиуеит цәҳәыра ҳәынтцәан,
Атцх ырцәырҳан асыпсақәа хысуеит.

Уахынла сапшуеит асар рымѡа,
Сыҽҳәара амш кыдысхуеит ажәѡан.
Уаха акыҳәагь сыбла хымѡа,
Иаасырҕызуеит аетцә рашәа.

Хацхә насыпны Анцәа иситаз,
Сашәа аҳәарҭа, суаз аҳәарҭа.
Ахрат агәашә аҟынӡа исыццаз,
Атцхоуп, са сгәыҕырҭа, сыпсырҭа.

* * *

Апсҭазаара апхыҙаҷ сҟьалеит,
Амш сцылеит шарамшан.
Атцәахаҳа атцәаша аҷалеит,
Сеишәа сахытцит чарабжан.

Лассы-лассы цхыҙла сҟьалон,
Уажә ҽынлагь сҟьало салагеит.
Слуҭаԥгьы апшыц шалоу,
Сылу ҭԥызаа иалагеит.

Аҳ иаршьынгьы дбарбарит,
Егьизымҳәеит ҕар ихәаша.
Иҳәаҭҳа иҟәныхны дмақарит,
Аха баша дбыжәит ахәаша.

Наҟ-ааҟ срыбжьоуп газеи-ҟәыши,
Аҽапа Ԥьамхәыхәраа срылахеит.
Амц ныха рытәҕәы ахыршьит,
Ала еибарфага гәарахеит.

Снеиуеит абас иахьынеицырхуа,
Сыпсҭазаара апхыҙаҷ сҟьалеит.
Сшьахәа-шьаҷа аарла еихыхуа,
Амхәыцчацәа рашҭа сҭалеит!

СЫШЬХА ЗЫХЬ

Са сышьха ʒыхь, сукәыхшоуп,
Ашьыжь-шәахәа зҽыкәыршоу.
Усыциит шьыжьык, ашамҭазы,
Ашара-шәа агамҭазы.
Мҩак ҳаицыҟәлеит убринахыс,
Мышьҭа мышла зхы ытцызхыз,
Сажәеинраала ацәашьы иатцәа,
Схәычра ашьацра унхәытцатцәа,
Уҽыноухеит схәыпшʒа ухалан,
Убринахыс псыс усхалан,
Сгәырґьа уацуп, сгәырҩа уацуп,
Угәырґьаҽҳәашоуп, ҽазны ууазуп.
Сʒыхь, споезиа сыхьʒырҳәага,
Исытцамкыкәа ҳамҭак снага.
Сан лбызшәа уатцәгьы еицоумкын,
Ахы иаҟәиҭыз, ахыц иҭоумкын.
Сбызшәа еинаала, сʒыхь ихытцыз,
Укәалʒы ҩацан схәычқәа урыцыз.
Уныхахәыраз зегьы рзыҳәан,
Иҳәа утцыхәтәажәа зегьы ирзымҳәаз.
Са сгәаҟра зласҳәаз сабду иажәа,
Анцәа еицоумкын аҧсуара ашәа.
Сышьха ʒыхь хәыч, сыпсыршьага,
Ахҭа аҟынʒа сажәахә нага!

* * *

Ҽазныкгьы саҳәоит Анцәа илыԥха,
Сцәашьы ԥшъа скуп, ацәаҙыҙ зыхьшьу,
Анцәа иан лҽыкәаҳа иналыԥхан,
Илашоит ацәашьы,
Са сыԥсы ҭаҙны сыԥшуп.

Снапаҿ сцәацәашь былуеит ашьшьыҳәа,
Аргама исныруеит амаалыкь иԥсы.
Сиашьапкуеит Анцәа, гәыкала сиҳәан,
Саԥхьа дгылоуп ԥҳәызбак лҽылаҙа лкасы.

Зегь гәаныла Анцәа икәа итҭаршәуп,
Ҳазшаз дрымоуп зегь гәыгьртас.
Анцәа иныха амаалыкь ихаршәуп,
«О, уаҳзылыԥха, Анцәа ҳазшаз!» –

Ауахәама сатԥаԥшуеит жәҩан гәашәны,
Исзыразхаз Анцәа ибжьы саҳауеит.
Зегь зымчу сиҳәоит сыбжьы нкаршәны…
Атцыхәтәантәи сцәацәашь абла ҭауеит!

* * *

Издыруеит, ухтаскцәоит, схәычра атцх,
Цәгьеи-бзиеи рзы агәырԥа уасыргоит.
Уара сгәы урсындоит сеиҭангәамтцыр,
Ашәагьы сурҳәоит, амыткәмагьы сурҳәоит.

Уара уҽоуп сгәыԥырҭа, сыԥсырҭа,
Уа уҽы итцәахуп сыԥсы зҭазу счыԥьмацьа.
Уара уҽоуп са скаҳарҭа сгыларҭа,
Уатцәухагьы усзыразха,
Схәычра атцх, сыхьча.

Схәычра атцх, схәыцраԥәа рашҭа,
Уара сцәашьы иатцәа, споезиа ахан.
Са сашәа аҳәарҭа, суаз аҳәарҭа,
Анцәа ушаетцәа умырцәан,
Уцәгьа сумырҳан.

Сытцх, иубарҭоуп сгәы ахәра ианыло,
Гәырыʒ-шашәаʒхоит схьаа,
Унтаԥшыр слакҭа.
Убри азоуп сгәы каршәны сзуԥыло,
Сытцх тцәца имшаʒо, ибымбылу сшьалҭа!

* * *

Слакә ԥхыз аргамахеит ашамҭаз,
Снапсыргәытца иқәкәашоит аҳаҳа.
Шьыжь ҭыси-ҳәыҳәи рашәаҳәамҭаз,
Жәԥангәашә неимѣьеит жәԥангәатца.

Сыԥшуп, адунеи машәыр иқәнагалаз,
Ауаԥы ԥсынҭрыс измоу ҩ-шәымҭак.
Сеиԥшуп аѣәынҷь заҭә,
Аҭәархыста иххалаз,
Апҳал шьаркыц измаҳам маакырҭа.

Ауаԥытәыԥса, адгьыл атысха,
Аамҭацк зшәахста адгьыл ианхало.
Уатҷәашьҭахь анышә иатҷаха ҿыцха,
Зыгага анаатә асыҭәҳәа ицәхало.

Схәыцрым!
Салагәыргьап ҩ-шәымҭак исаҳаз,
Снахьҭәуап схәычра амԥа анылага.
Сазхәыцрым иацы иқәасыз, иԥшасыз,
Снангылап,
Сапхьа икаршәу адунеи агага!

* * *

Сара есымша аразра сашьҭан,
Есымша ауаҩы дуаҩызар сҭахын.
Схызар сҭахын аразра ашьҭа,
Ацқьа изыҳәан сымаӡа тҷәахын.

Сацтәон, сацгылон мрагылара,
Сымаӡа зҭасымкуаз дыстахын.
Мышьҭа мшла снеиуан агәылара,
Есымша аӡиас сыцҳатҷәры хын.

Схәы сатәҳәаны исфон сгәы каршәны,
Схы ахәырбҕьыц икылхны саауан.
Ауаҩы дсымбҕацызт атҷәы нтаршәны,
Сыцқьара сыцын, гәыла спыруан.

Ишыздыруаз алала сымфацызт,
Анцәа иситаз сҷатахәы сызхон.
Ҷтамӡарала жәа-тынхак сымҳәацызт,
Ауаҩы дрыцҳасшьон, игәшәы-мшә сҳәон.

Есымша ахәра амылҳам аҷысшьуан,
Иахьагьы ауаҩы изы аҽеи сназхәыцт…
Сыҷкәынреи сышлареи еипызшьуа,
Анцәа ипумтҷәан сгәыгра арахәыц!

* * *

Ашьха цшъа, ахәы цшъа сықәгылоуп,
Суаҩа ианыршәлоуп адунеи адырдха.
Уатцә цшьынҩежәа шықәса сапылоит,
Ачараҳәа иаатуеит сымышқәа рцапха.

Анцәа ду иуцьшьоуп, каҳада-цеыда,
Бжь-еихацк сыркылсны, абранъа сахьааз.
Мҩа харак санысит хьмызгыда,
Ирҳәаша рыстеит сышьтахь инхаз.

Иахьагь бзиа еитазбеит ашьха тытәа,
Бзиа еитазбеит ахрақәа рбарфын.
Апшалас иапсаҟьоит абқәа рыбтәа,
Аҳәишра итазсоит ашьха аҷарпын.

Ашьха цшъа, ахәы цшъа сықәгылоуп,
Еихала-еихытцуеит ахрақәа рышәшьы.
Икьатахьоу схәычра ашәапшь сыбла ихгылоуп,
Харантә иааҩуеит асаркьал абжьы!

* * *

Тур ухәеиԥш сыцқьазар сҭахуп зегь рыла,
Схәы, мҩеиԥш сычҳара ҕәҕәазарц сҭахуп.
Аҭынчра ашәабжь гозар сҭахуп уахынла,
Быжь хаҳәк ирҭазу сымаза ахьтцәаху.

Тур ихәы, суази смыткәмеи рышаҳаҭ,
Ашәышықәсқәа ршәаԥьҳәаҩ, саамҭа ацәашьы.
Ашацәа ртәарҭа, х-қытак ргәыраҳаҭ,
Аразреи аԥшзареи ахьқатцәо ес-шьыжьы.

Уара уҽоуп раԥхьа аԥааимбар дахьеыжәтцыз,
Абырскьыл, илабашьа ахьаирсыз аброуп,
Ирҳәоит: «Аброуп Ҩазамакьат ахьхышәтыз,
Ахәы ԥшза иаархоу аҽеышьаԥхыц, Сасрыҟәа
ихтцароуп».

Тур ихәы, схәы ԥшза, ашәышықәсқәа рымцабз,
Аԥсуа жәлар рхацламҳәа, рҽаԥыц асаркьал.
Иахьагьы иныцхахоит убжьы, ушьхақәа рымтца,
Иахьагь уабдуцәа рбызшәа ҩаца ашҭа сҭалт…

Тур ихәы суқәлахар сҭахуп зегь рыла,
Ушьха мҩеиԥш сычҳарагь ҕәҕәазарц сҭахуп.
Аҭынчра шәабжь гозар сҭахуп уахынла,
Быжь хаҳәк ирҭазу сымаза ахьтцәаху!

* * *

Сызустоу здырырц шпастаху саазқәылаз,
Сара сызустоу иахьагьы исыздырзом.
Дызустоу сыздырзом зышьта схылаз,
Аха абри азтцаара ашта сызтытцзом.

Сахьдәықәлаз сеитааргоит сгәыграқәа,
Адырдхеипш сакәшоит иҟам цьара акы.
Иныцашәа ицоит гәыграк сымтакәа,
Ԝапхьа схәыцрақәа рзымшын сыхтакы,

Сааргоит абрахь, зегьы мцла иахьеибарку,
Пшаашьа змам акы ашьта схылоит иахьа.
Зны снанагоит псгьы-бзагьы ахьеилаку,
Пхыз цәгьак сшалоу иахьагь мԝасуеит ԝапхьа.

Акы сшацу, ҽакы саццоит сызго сгаҳәа,
Иарбан пстҳәашу сызлоу сеидроу иахьагьы.
Иахьагь амԝа сықәлеит ажәԝан саҳәан,
Сзышьтоу сзымдыруа ихәлеит уахагьы.

Зхы здырны ииасхьоу азәгьы дыҟазам,
Ус иақәитцеит, сара сшарамшан сызшаз.
Сдунеи сзықәыз закәыз сзымдырзо,
Уатцә абри адгьыл снықәтцуеит, адгьыл иахшаз.

Саргьы анышә сеиуоуп, сзеиуоу саццоит,
Цсынгьы-бзангьы нышәын исымаз ханс.
Сыгәнаҳа схысхырц ажәҩан ахь ҿастоит…
Саргьы среиуоуп
Зтцаара дырган адгьылаҿ инхаз!

* * *

Иахьеиԥштцәҟьа сгәаҳәо сҟамлазац,
Анцәа ашәа ҽыцк сеиразеит аҳәаха.
Амрагьы абас иԥхо сымбазац,
Иаасыртит сԥенџьыргьы снахан.

Аҽеазәзәеит, аҽеаҳәҳәеит иаха адунеи,
Иахьа, амышраз амыш ҽыц иаԥылеит.
Ԥшзала, ушьта саргь сықәрахь снеит,
Аха сыжәԥан кеи-кеиуеит, ԥтацкгьы
хымлеит.

Сыразра исаԥнагеит саға игәырпса,
Алаԥш цәгьа илаԥш, иџьам ианхалеит.
Аԥааимбар дыстааит имышра нкаԥса,
Сышьтамта рдоуҳа сышьтоуп лыԥхала.

Аԥсымра иалазсоит схәыцрақәа ррашь,
Гәаныла лакә ххьа рахәыцк схахоит.
Са сатцагылоуп ашьыжьтәи ашәаԥшь,
Ԥсра зқәым, имажәзо ақәра ду саҳәоит!

* * *

Зегь аапынра аԥсы рхалеит,
Амахә иқәнаршәт ашәҭыц наган.
Зегьы амшра рашҭа иҭалеит,
Ажәѡан, адгьыл, ашьха, ага!

Зыхь ҷыцк нытҵхәрааит адәы аҵыхәаҷ,
Ахәылпы галуан уаркалеиуеит.
Абжь-дыдрак рыбжьы ҭахәаҿ,
Кәыдырҭаҟа игәаргәалеиуеит.

Мраҭашәара ашәапшь иашәит,
Етҵәак ахаршәуп амзаҷа ахәда.
Аԥшалас ԥша насыԥк канаршәит,
Ашәахәа араӡоит ажәѡан лыхәҭа.

Ҽыхәак неиуеит ишьҭхыс икәаруа,
Абгьыш аԥшалас иархәар-хәаруеит.
Еилаарцыруа ажәѡан қаруа,
Хәылпы мацәыс ытҵахәмаруеит!

СПОЕЗИА АҚӘАСАБ

Сыпсҭазаараҽ сзышьҭаз зегьы смоуҙеит,
Аха зегь акоуп аиҳараҙак сеиҙеит.
Имҙакәа исҳәеит сгәы иҭаз ахыпхьрак,
Споезиа хәшәыцын, сыхәрақәа ансыхьлак.
Ҽырхықәымҭак иҽаԥхьа сҽы смыркакеит,
Ҽырбашақә аҙәы иҽеыхәда сытҷамхеит.
Иашоуп, сара есымшагьы ак сызхомызт,
Аха схы азеиҧъшақә аҙәы игәы нсырхомызт.
Есымша мци-тцабырги рыбжьара сгылан,
Есымша снеиуан аразра ашьҭа схылан.
Саамҭеи сареи цәи-мтци реиԥш ҳаицрыхон,
Ци-шәи рыбжьара ԥхыҙ цәгьак сарҽыхон.
Адгьыл иақәлахоз аԥсуа жәак сашьҭан,
Сықәрагь хәытцласеит, ажәа затҷәык сшашьҭаз.
Издыруеит уи иахьагь цьара ахра ишаҽаршәу,
Уи амаҙа Анцәа игалуан шахаршәу.
Иахьагьы ҽышьаԥхыц ахьакуа амҩа сықәуп,
Ахаҳә еилатәахрақәа рыцаҟьаш скыдуп.
Сыпшлап нас саԥхьаҟа, егьа лакә ссир саҳап,
Нахьхьи, шьхагәы иқәгылоуп споезиа ақәасаб!

* * *

Ииуеит амыш ҽыц ашьхақәа рышьхахь,
Схәычра ашаетцәагь кыдлеит ѡапҳьа.
Арѳашқәа еихәлаччоит ахрақәа рѳытцахь,
Агәыгра ҽыц, амш ҽыц иациит иахьа.

Иахьа ԥшьынѳежәантә стамашәҭ гәылтцит,
Ԥшьынѳежәантә аапынра ашәабжь саҳаит.
Сгәыпшаа-хыпшаауа схәычра ашҭа сҭытцит,
Ауагьы дсырҳаит, аԥагьы дсырҳаит.

Сара ашәагь сацкәашеит, алаԥырʒгьы,
Аиқәатцәагьы сырҽырбеит, ашкәакәагь – убас.
Ԥхыʒ цәгьан сызлаз лабҽабагьы ԥхыʒгьы,
Саахымпеит Анцәа иситаз усгьы лахьынтцас.

Амш ҽыц апсы ацҭашәоит мраҭашәара,
Зыгага изахымпа сыхәылԥ, хәылбыҽехоуп.
Аха сцәашьы кьаҭаʒом сымѳа анаʒараҽ,
Ахааназы имҏсуа схәычра ашҭа сҭоуп!

* * *

Атԥла амҭа сылаиоуп ашьац иатҵәара,
Жәҩангәы иатҵәа бжьатҵәоит ҩ-махәык рыбжьара,
Ажәҩан ҙымшын ихыԥсалоуп аԥҭақәа ршәах,
Исыздырам исыхьыз, иаалырԥьаны сшәахт.
Ҙызлан-ҙаҳкәажә далаҙсон ажәҩан аҙыжь,
Наԥ-ааԥ дырцьаруан ҩ-цәаԥәак еихышь.
Акыр-кыр, акыр-кыр — хыхьынтәи дыччон,
Лыччаԥшь шкәакәа, ҙаҙашшәа икаԥсон.
Ибырфын бырсаз лытцкы шкәакәа ԥшаласшәа
ицәқәырԥон,
Лыхцәы бырфын хаҽера кьларқәа хыҽеаны икаҭәон.
Анцәа рҭыԥха лхьыршаҙ хьырҩаш сырҩашшәа
еилаҭәон,
О, ишызбоз, зморохә мыҙыз, сыԥсы ахаара лгон.
Ԥстҳәашк сымҭарсны лакә уарҳалшәа ицон иԥырны,
Шацәа рцәымзак лаша-лашо икаԥхон ихараны.
Слаԥштцашәара лакә шәахәацшәа дналыԥхеит аҙыжь,
Ҙызлан шкәакәа, лымцабз шкәакәа насыхлыжьт.
Ажәҩан шана лхьы жәҩашқәа сыкәыршан сылкит,
Сгәы ҙыҙо, сгәы ҭамгыло сцәырҳаны сааԥшит…
…Ҳцәатԥла амҭа сылаиан ашьац иатҵәара,
Жәҩангәы иатҵәа рыбжьатҵәон ҩ-махәык рыбжьара!

* * *

Саргь иҽыцәааз етцәак сеиԥшуп,
Сҭынчра асаркьал слымҳа тнахуеит.
Сгәы ианыруеит уатцә испеиԥшу,
Сажәра агәҽыгьра ашҭа сҭаԥшуеит.

Иахьакгьы супылт сымшра устарц
Схәычра иақәлоу ашьыжьтәи асы.
Уатцәтәи амшгьы шыстәу хастцарц,
Снеиуеит аетцә рышьхыцқәа схьыссы.

Уажә избарҭоуп гәнаҳак сшатцам,
Ԛыстаак сыԥхыз далашәом ушьҭа.
Иҕьҕьоуп изәзәоуп са сыжәԛан гәатца,
Амза ҭәымҭа сҭаԥшуеит алакҭа.

Егьсыгзам сҭаларц ҳазшаз иашҭа,
Издыруеит, ҽеи тәарҭагьы сзыԥшуп.
Сышьҭахь инсыжьит Анцәа иҳамҭа,
Иахьагь сашҭаҽ смырхәага ҭашуп.

Са сыԥсҭазаара амԛа ианысхыз,
Сынасып, асы шкәакәеиԥш, илашоуп.
Сара сқәыԥшра агәнаҳа исхысхыз,
Аџьныш илаԥш ҟәаҟәаса икаԥсоуп.

Иршәшәоуп-ирқацоуп, амҩа сызнысыз,
Анархагь шациуа здыруеит сҽахәы.
Ишынсыжьыз здыруеит ажәак иҿыцыз,
Анарха сызҭаз сықәыԥшуеит ахәы!

* * *

Адунеи иацзар есымша,
Еихымсыҕьуа хаарак,
Ах, ахааназы илашар,
Имыхьшәашәо ԥхаррак!

Усҟан акәтаҕь былгьарын,
Ахала, иԥымҽзакәа.
Арҩаш ахҷаҭ хыларын,
Ахшцеиԥш имыршʒакәа.

Аԥсрахәшә цәыртԥрын аатԥраҷы,
Ауаҩ адгьыл дақәлахон.
Абга рхәы ықәзар абнаҷы,
Еиқәхон абна илахо.

Ауаа рзы иҟазар иашарак,
Аԥсраҭәҟьагьы ҽеихон.
Инҭәом лаша-ҩашарак,
Уатҭәтәи амш абеиҕьхо.

Аʒәы изыҳәан гәыҕрада,
Мшы еиқәаҭәак мҩасуеит.
Арыцҳа насыԥк изҭода,
Игагаҭәҟьа тәҩасуеит.

Еидарак сшатцац сатцоуп,
Санбатцытцуеи уҳәаруазеи.
Апҵа ҟьала ажәѡан иатцоу,
Ах, саргь заҟа сеиԥшузеи!

* * *

Сыпсҭазаара хәмарган, кьаброун,
Инықәыччаз мацәыс еимҟьаран.
Са сгәыцрақәа баша исроууан,
Адунеи сықәын слапштцашәаран.

Исзымдырʒеит ишар ишыхәлоз,
Мра мырхәага мкьаҭоз џьысшьон.
Лакә пхыʒзаарын са сзеипхыʒлоз,
Сҳаи счышьеи баша еипысшьлон.

Сышгага шкәакәаз абаздыруаз,
Мза еиҭасымҭаз инаспыртцуаз.
Сшьапы сапшуамызт аʒы сахьыруаз,
Аʒыблара ацәқәырпа зхытцуаз.

Дгьыли-жәҩани сыррахәыц хацын,
Сцәашьы лашан срыбжьалашон.
Нтцәара зқәымыз гәыцрак сыцын,
Гәыцрак жәҩангәы ихалаша.

Аха урҭ зегьы кьаброун,
Инықәыччаз мацәыс еимҟьаран.
Са сгәыцрақәа баша исроууан,
Адунеи сықәын слапштцашәаран.

* * *

Сажәеинраалагь сҟазшьоуп иумоу,
Ухәы ркыргьы, уҷы рызкуам.
Зны уарыҕьоуп, зны уарымоуп,
Ҳапи-ҳаҩеи урызҭакуам.

Иҟоу шыҟоу уҳәарц уашьҭоуп,
Атцәы мбылзакәа акәац узуам.
Узхылазгьы иашак ашьҭоуп,
Даҽеакала, усгьы иууам.

Абас уҟан, абас уҟоуп,
Иахьагь утәы-умаа еилыргам.
Иахьагьы уҟоуп зегьы ахьыҟоу,
Есымша аиашаз угәра ган.

Аха, уиашара зҭахыда,
Уа уиашара афахьеит амым.
Уаанхагәышьеит хыда-гәыда,
Аха ииуҳәац ҳәала — егьаурым!

Аиашатцәкьа хреибаркыроуп,
Аиаша абажә еиԥш ихәтәзом.
Аиаша рҕьажәҩоуп, бҕацамкыроуп,
Аиаша уцнатцы уажәзом!

* * *

Бжь-аапынрак, бжь-цәаҳәашлак уныртцеит,
Ашьыжьтәи упшзара еицакит шьыбжьон.
Ушьхацамҩа гәхьааргоит ушьантцеи уеихымцеи,
Иахьанзагь шьхагәатцаҿ уҳәымцагь лашон.

Уара Анана Гәында дуцын иахьанза,
Ажәеипшь иуитоз цәапхьазаран есшар.
Аҳадақь иапхылнадон уапсуа шәақь апынтца.
Улапш итцшәазомызт шәарахк ахабар.

Уергьашәа рҿыҩуан нырцә-аарцә ахрақәа,
Ҩ-храшрак рҿапараҿ утамҳа ҿырпхьан.
Ахшцеипш ихытцуан урҩаш азыршәрақәа,
Угәашьамх еицакмызт, уарпысра хынҳәхьан.

Уатцәтәи упеипш уанаҳәон ушьха нашана,
Ашьха жәҩан ззылыпхаз уҿаҳәатәы ћалон.
Улахьынтца Анцәа икәа итаршәын макьана,
Цыха зыхьшәа, усћан уҷкәынра хыхәхәон.

Упшуеит уажәы убыжь-шьхак рхаҩазарахь,
Уҿа шьамхы зҿугахьаз ашьхақәа зырҩуеит…
Игәыкы-тцәыкуа иааҩуа уажәымта агәарахь,
Имҩашьахуа, уергь ашәа ашьтыбжь уаҳауеит!

* * *

Ирҳәоит: «Малуп иҟоу!» Уи зегьы мцуп.
Ԥсра ақәҙам апсҭазаара абзиабара зцу.
Абзиабара ахаҳә шьаԥҵа иалнахит ашәҭ,
Абзиабара аҙынгьы ашәҭыц канаршәт.
Быжь-хьаак ирыхәшәуп абзиабара амылҳам,
Ԥнасыԥдоуп, дразҟыдоуп уи ашьҭыбжь змаҳаз.
Илаҕырҙуп, иччаԥшьуп, иахьагьы уатҵәгьы,
Абзиабара иацназго доуҳаҟам ҷьаргьы.
Абзиабара шаеҵәоуп, ҽазынгьы иқәаршѡуп,
Иззыхашаз инасыԥ ҙаҙаш каҳәҳәуп.
Сынарцәгьы саарцәгьы усыцуп саргьы,
Сыбзиабара исыциз, исыцыԥсуа уатҵәгьы!

СЫЛАМЫС СЫЦЫЗ БАҨАС!

Иацеиԥш ԥҭа еиқәатҵәоуп ихылаз иахьагьы,
Анцәа инапы саныԥшылоит саргьы.
Иацеиԥш, иахьагьы сԥьыбақәа ҭацәуп,
Атцыхәтәантәи сыблуз амраҽы ицәуп.
Шәахәацк сызхыбаам сыцуп есымша,
Шәахәацк сызхыбаам, са сзыҳәа илашаз,
Уара аҙәзатҵәык уоуп ушьҭа исзынхаз.
Егьырҭ зегьы алашәага ирцәынхаз,
Еимша-еимыта иҩәыхны иргахьеит.
Ирбаз рфахьеит, ираҳаз рҳәахьеит,
Амрагьы лассы ихьшәашәоит ушьҭа,
Лассы уҭаԥшышам ԥхарак алакҭа.
Уажә абомбақәа еитцартцоит мрала,
Адгьыл зааҙаз амра рбылуеит мрала.
Ажәԓангьы агәы кылжәоуп схахьы,
Етҵәак кыдшәарц егьагҙам нахьхьи.
Егьагҙам адунеи царц ихәаш-хәаша,
Араз ихәыԥха дзатәҳәом,
Даҳәоит ча-хәашак…
Зызхара зымфац-иԥа икылсит ичычыб,
Иҭаххар уитцеишьуеит, дақәтәоуп иԥьып!
Иацеиԥш иахьагьы сԥьыбақәа ҭацәуп,
Атцыхәтәантәи скьаҿ амраҽы ицәуп.
Сыҟанатҵ ашьшьыҳәа снеилап абас,
Сызхымқәаауа сыламыс сыцыз баҟас!

* * *

Уаха шаанӡа атцар рашәабжь игараз,
Уаха шаанӡа иахьыкәтәоз аетцә рхьыршаӡ.
Ашацәа рхәы пшӡа аамта иаркараз,
Атцх иагәыларшәуп, макьанагь имшаӡац.

Ара есыуаха еиҧашуан акәастхарамца,
Архышьна иахьыӡсон ацыпхьқәа рцәыкәбар.
Алакә иҳәон ашла ахәыштаара амтца,
Еицыртәон амца иҿеҳәатцәиуаз атубар.

Арбагь акиҳәа тцхагәы еиԝнахуан,
Акәа старшәын амаалыкьцәа рдунеи.
Сасрыћәа ихҿа ашаетцәа ҧнахуан,
Схәычра иакәлоу атцх, сажәраҧы инхеит.

Егьызмаха итацәуп схәычра ахәы пшӡа,
Есы-хәылпаз ашәибжьы ныкәыԝуеит абра.
Ахааназ ицеит адгьыл анасып ныкәтӡан,
Адыд бжьы тахәаҿза иааԝуеит харантә.

Тцла затцәык адгьыл иалацсит дацла,
Сгәырԝа-мца ацралан ибылуеит са сгәы.
Х-махәык зтынхаз, икәашхахьоу аҧьтцла,
Ирхаштхьоу аҧьар еипш иқәгылоуп ахәы!

СЫПҲЬАРЦА

Мизан Миқаиа
ихьзынҩылоуп

Аҭынчра гәыпҵәага зырҷыхо,
Иарҳәа, ипсҭатцагоу апхьарца.
Ирҵәыуа ашәа игәырҩа хҽыгоу,
Ауаз угәырҩа рахәыц иантца.

Иарҳәа апхьарца ан лгәаҟра,
Лпа затцәы иҭахашьа арҳәа.
Алаҳәа дшырфаз аҟәарашраҷ,
Аҩа ихымҭа дшаблыз сзарҳәа.

Исзарҳәа жәамыш Кәыдры дшамаз,
Ан луаз ишабылуаз ашьац.
Ақәра хьымʒа ҧхыʒ ссирк дшалаз,
Дшатцәахыз ацәқәырпҧ,
Ажәак шиаҭахыз иҳәарц.

Иҳәа дшахьымʒаз ихәыч ибаха,
Иац хәылпҧ шәапшь иалаиз итцеи.
Иахьа аарла изхытцыз ҩаха,
Удлапса иетцәахә лашеит.

Исзарҳәа хәылпҧ заʒа аҳәамҭаз,
Ан лмыткәма изыртцәыуаз ахаҳә.

Уцәажәа, аԥсымра аҭашәамҭаз,
Анарцә ԥсаҭак шыҟоу саҳә.

О, сыԥхьарца, сгәырҩа хеыга,
Сыччеи стцәыуабжьи ршәахәа.
Анышәынтраҿ гәырҩашәак цәырга,
Ақәра хьымӡа иԥсы ухьыхәхәа.

Амра уацгыл, амза уацгыл,
Урыцыз агәыргьеи агәырҩеи.
Уатцәгьы цәгьеи-бзиеи урхаҭгыл,
Сыԥхьарца, уақәлаха адунеи!

АЗҨЫ

Ухы уақәитуп, уара аҙәгьы уитәҙам,
Уара макьана унасып ҙбаҙам.
Ашацәа нықәтәан, улахьынтца рымшаҙац,
Иужәша аҙыхьгьы ахы амыртцысҙац.
Амзаҽа уацгылеит уара шьыжьык,
Абыржәоуп инықәыҳәҳә ушьацра кашьшьы,
Бзиабарак угәанамҭац, макьана шьыжьуп,
Макьана амаалықь ихәда уахшьуп.
Рыкәа уҭаршәуп жәԝан ҵада ашацәа,
Ухьҙала, нахьхьи, иналыггеит етцәак,
Шаетцәак, умышреи утцыхреи зцу,
Зхы-зҽы лаша-лашо, згәыцқьа разу.
Шәиԥхьыз уцҙам, макьана уцқьоуп,
Лаԥшы цәгьа ухьымсыц, умыш лашоуп.
Уара макьана ԥхыз цәгьа умбаҙац,
Уаԥхьаҟа угәырԝа ашьҭыбжь мгаҙац.
Ушнылшәаз уҟоуп ашара амышәкәан,
Уан дузгәаҟуеит, дцоит укәырбан…
Ҵыси-ҳәыҳәи рашәа ҭынчуп уаха,
Атцх уԥсы алахо уцәоуп уҭахәхәа.
Х-шәымҭак узқәиҭу, уҭаршәуп цьанат,
Х-шәымҭак иуцәыхароуп, сысаби, ахрат.
Аҽеи иазҳәазааит рапхьатәи упхыз,
Рапхьатәи узырԝаш ԥхызла узхытц.

Ухы-уҧсы уақәиҭуп, аҙәгьы уитәҙам,
Уара макьана унасыҧ шаҙам.
Уиетцә цьарсахьа жәҩан хымаа иахшьуп,
Шьха ԥшҙаҷ ашара еимҟьара узыԥшуп!..

* * *

Зегьы збарҭоуп, зегь саҳарҭоуп,
Иахьынеиԥырхуа ҳәа сгәарам.
Избагәышьоит зегьы мцҳәарҭоуп,
Аха, снапы наӡом, егьысхарам.

Дахьцалакгьы ауаҩы дрыцҳауп,
Алашәага шишьҭоу имҳәароуп.
Аҳәа ахаԥыц ғьаӡом иуцҳар,
Аха, амшә иакыз, дад иҳәароуп.

Аҳәа ахаԥыц шымғьо здыруеит,
Аха аҳәа аҽы ҵалар акәхеит.
О, уи ашҳам иахьагьы исныруеит,
Леи-бгеи рыбжьара сышԥанхеи!

Зегьы збарҭоуп, зегь саҳарҭоуп,
Иахьынеиԥырхуа ҳәа сгәарам.
Избагәышьоит зегьы мцҳәарҭоуп,
Аха снапы наӡом, егьысхарам!

* * *

Сышлеит абзиабара ацәқәырпа сшалаз,
Имажәҙо сгәы заҵәык шеисыц еисуеит.
Игәыԥшаа-хыԥшаауеит сыҧкәынра аԥшалас,
Ииасхьоу сгәалашәара ашьҭыбжь саҳауеит.

ХӘЫЛБЫҼОУП

Снахьыԥшуеит гәыҕрак ацәаара,
Аарла иҭаауеит аҵыхәтәантәи ашәаԥшь.
Сазыԥшуп исзымхаз уаҵәтәи ашара,
Макьана еицамкыц сгәыҕрагьы агәаԥшь.

Уаҳа исыҵаԥҵәар сҭахӡам асыԥса,
Сызлысыз аурҭ, аҕымаа-сымаа сызхоуп.
Ҳамҭак еибаклааит нас споезиа аихымца,
Даҽеазнык ахәыцразы исымоу мышкоуп.

Агәра згеит ишызгара,
Аԥсҭазаара машәыруп,
Ҩымш сызқәыз адунеи, ԥхыӡ цәгьан сызлаз.
Акызаҵәык, иахьагьы сыбзиабара хируп,
Иԥсхьоу сыбзиабара ҩымш исҭаз.

Ушьҭа лассы амши-аҵхи еилыҵуеит,
Иируеит амыш ҿыц, ихжәоит агылҩа.
Сышлара сналыԥшны ахара схәыцуеит,
Лаԥшҵашәарак цәырҧьа-цәырасуеит зымҩа!..

* * *

Исхәыцуагьы ыҟам, исымхәыцуагьы,
Зны игәыԥтәагаз ашәа ҽыцбарах избоит.
Зны, алаԥаныжә аҳацәа зхырхуазгьы,
Рагәаԥшьуп ҳәа шьоук агәра дсыргоит.

Исзеилымкаауа салагеит ахәеи аҽашеи,
Дыԥшҳоушәа збо салагеит аҽаасҭагьы.
Зегьы-зегьы сцәеилаѳашьеит абзиеи абашеи,
Дунеи рыцҳак ашҭа сҭахеит иахьагьы.

Иахьа агәыҳәы иматԥ зугәышьар акәхеит,
Аԥшҳареи ацқьареи ҭыркааит рыхәдацәа.
Ауаа аныршоз иршаз, аҟәарашра иԥәхеит,
Ауаа рымышра аѳыҫҭаа имихит Анцәа.

Ԥсыҳак ауп инхаз, сманкуртхарц егьсыгҳам,
Исхартцарц рҭахуп, шьоукы, амахҿыжә ацәа.
Ари слахьынтца ашьҭоуп, иахатәи ԥхыззам,
Ашашәеиԥш сынасыԥ сацуп сгәыргьатцәа.

Схәыцыргьы сымхәыцыргьы мѳакоуп исымоу,
Иахьа абзацәа ԥсын, аԥсцәа бзахеит.
Рцәа рцәоуп, адунеи сыззыԥәу уатцәазын ауп,
Насыԥ, сымоуп.
Сабдуцәа рыцқьара сзынхеит!

* * *

Уареи сареи ҳцәашьы акьатамҭаз,
Жәатынхак амра ахьашымҭаз,
Сыпсы иахмырза иахьанҙа итцәаху
Маҙак ахратахь иуцыстцар стахуп.
Ахәра атып ҧьаргьы абыз тып ҧьаҙом,
Уара ухьҙгьы сҳәаҙом, ужәлагьы сҳәаҙом.
Узусту рҳәар стахуп сцәаҳәақәа,
Ушәипҳьыҙқәа рцәацәашь азыркуа.
Уара агәнаҳа узтцалаз сҳақ алакта,
Есымша пхыҙ цәгьан иацыз упсата.
Уара зѡыза ихәы иҷазтцаз еиѡшаны,
Ухы азеиҧьшақә хьажь-хы кназҳаз иҷырпхьаны.
Аҟә-маҟә анеыжәлоз иеыжәлозипа,
Аѡ идрысхьаз забду ихтырпа.
Егьа иуҙәҙәаргьы-иуҳәҳәаргьы ауаҳәа,
Иудыруаз афѡы шауа, атмыҳәҳәар.
Ақәыцьматцәкьа иафаҙом амадатәы,
Уара зызхара зымфацыз уантәы,
Уѡыза иажәа ухәшьадит, аҳаиуан,
Са сыхьҙ уаҳар, ухасбжьы уаҳауан.
Апсы изыҳәан аргама дупсахит абза,
Уаагылазаргьы уара угәы хәапсан.
Уаҳа са сҟын егьулшомызт еиҳаз,
Алажә еипш уцәытцагылан уцҳаит.

Аԥшырта иқәтәоу сҳақ тоумырхан,
Саарцәгьы сынарцәгьы Анцәа усумырбан.
Иудыруаз, агәнаҳа уашьтуам цьаргьы,
Споезиа ашәиԥхьыз ушьтоуп есқьынгьы!

* * *

Уажәра агәҽыҕьра ԥшьшьала инаскьага,
Иугәаларшәа иухашҭхьоу аԥхыз.
Улаԥш аҳаҳа, ухәычҷра ашьҭа ахьнагаз,
Ашьшьыхәа, ашьшьыхәаҳа удәы ԥшҳа уаныс.

Усҟан, уҷкәынреи уажәреи уеимаркып,
Унахьтцәыуап уарԥысра сырԥашны ицаз.
Шаҳаҭ дызмам ухәыцракәа ухҭаркып,
Ихынҳәып ухәычҷра амшқәа шәымҭак иуҭаз.

Асы иатцәа унылагылап шьахәапара,
Аҳәҳәыхәа ухәда иҭаԥсап асырҳәы.
Аҳәыхә ирхыбып ахәы ԥшҳа анаҳара,
Аграпара ибжьаԥсап атцаргьы каҳәҳәы.

Зегьы-зегьы угәалашәап амш аԥсымҭаз,
Игәнугап хырпашьа змам уҷҳәара.
Игәоуҭар ишынтцәаз, Анцәа аԥстазара иуиҭаз,
Инытцакны уқәыԥсычҳап угәатцахь цьара…

* * *

Сыԥстазаара шеиқәатҵәазгьы,
Ахаҳә шкәакәа бзиа избон.
Амза атыѡ шакәшахьазгьы,
Амза аҭәымҭазы илашон.

Аԥсабара аѡгьы-акәаргьы,
Сгәы амырхәага ҭанаԥсон.
Зны аԥҵа ажәѡан ихнаѡаргьы,
Икарахаз ашәак снарҳәон.

Бзиа избон ахаҳә шкәакәа,
Цаҟьаш бырлаш иаҟәырҷахоу.
Ахаҳә сахәаԥшуеит жәа мҳәаҙакәа,
Са саныҟамгьы исҭынхо.

О, ахаҳә, сымаша ахчныза,
Сыхьҙи сыжәлеи ирымоу нархас.
Сыхҭыс мышқәа рыхҭаҟынҙа,
Сыԥстазаара уамаз шаҳатс.

Ахаҳә шкәакәа, сгәыԥра шкәакәа,
Жәымҭа шкәакәа, са сцәашьы.
Иахьатәи амышгьы самраҙакәа,
Уажәшьҭа сналагылт ашәашьы.

Схаҳә шкәакәа, сгәы еиԥш ушкәакәаз,
Иахьагь уцәымза шкәакәан усԥыл.
Ушышкәакәоу унеицамкҳакәа,
Уатцәгьы ашәа шкәакәа еиԥш усхагыл!

* * *

Сышлара ашәа сызҳәа, сыԥшалас,
Ҳамҭак унахьтҵәыуа схәычра.
Зегь ҳәа, сыгә иахәаз, сыгә иалаз,
Сышьҭахьҟа инсыжьыз хара.

Исызҳәа схәычра иақәлоу сашәа,
Сҷара ашәа, сгәырҩа ашәа сызҳәа.
Аихац икылсыз, сықәра иԥнашәаз,
Сымыш ира аԥхьарца сзарҳәа.

Сажәра шкәакәаз, сгәы урсындап,
Еицралап ицәахьоу шәахәак.
Схәы ԥшӡа аԥшалас еиҭаснудап,
Еиҭеип имажәӡо доуҳак.

Сашәаз, ашәа сызҳәа, сыԥшалас,
Сашәа ушымԥсуа агәра дырга.
Иҳәа, иумӡан, сгәы атҵәымыҷ шалаз,
Сышлара ашҭа, сыштҭалаз дырба.

Уара усыцыз шәаԥьҳәаҩысгьы,
Бзабаҩысгьы усыцыз есымша.
Сыдгьыл уақәлаха аринахысгьы,
Са сашәа, ацәашь еиԥш улаша!

* * *

Амра гыларц егьагӡам,
Сазыԥшуп ашьыжь гәыргьаҽҳәашак.
Џьарамзар-џьаргьы маӡа таӡӡам,
Сқьышә иқәыххуеит сҽы иасырҳәаша.

Уажә гәырҩа нагӡа шыҟам здырит,
Са сыччаԥшь алаӡсоит аԥшалас.
Лакә цәаныррак аргама иснырит,
Дунеи ҽыцк сыҟәлеит, ԥхыӡ ссирк сшалаз.

Ԥсра ахьыҟаӡам дунеик сыҟәлеит,
Дунеик сыҟәлеит сытәҳәа ахьамысуа.
Ашьха рҩашқәа ахшцеиԥш идәыҟәлеит,
Ахрақәа тԥацашуп, ашәахәаш зҽысуа.

Абартҵ зегьы ашьыжь насыԥс иснатеит,
Ажәҩан сгәытцакуп амытцмыць еиԥш.
Уаха атцаа цәгьа тцаамыччарц ҽастеит,
Аҽыкәаҳагьы хытцуеит агәалеиԥш.

Сгәаҳәара тцҩадоуп, иахьа сеитеиит,
Аӡәымзар аӡәгьы сыфеида иҽастцом.
Сыжәҩан тцада ахаҩаӡараҽ снеиит,
Уатцә абри адгьыл сшаҩнахуа хастцом.

Аԥшалас асуеит аҭынчра хәытцаҳәҳәо,
Егьагъам, егьагъам ашара-мра гылоит.
Аетцәа рхьырԥаш сгәытцаҳәҳәо,
Ашьыжьтәи азаза саԥылоит!

* * *

Ишҧа ссиру ашара, ашамҭаз,
Мрагылара ашәаҧшь анҷыхо.
Атҵар рҩыҧса рашәаҳәамҭаз,
Агәырҧьаҷҳәашеиҧш ашәҭ анхырхәо.

Ишҧассиру арҩаш хьшәашәа,
Иана҆ҷаʒсо ахра ҩашра.
Ианыкнаҳау сырҭы кьларшәа,
Еилаарцыруа ашьыбжь хьашраз.

Ишҧассиру, ишҧа ссиру,
Ауаҩ иетҵәахә анкыдло ашьыжь.
Иахьатәи амышгьы хируп,
Мза҆ҷа лашак ажәҩан ашьышьт.

Ишҧассиру угәыҧра ануцу,
Агәыҧра шкәакәа, мра лашара.
Есымша иқәыҧшу, есымша иҷыцу,
Есымша иацу ацәылашара.

Етҵәак кыдлеит, етҵәак кыдшәеит,
Зыҧшʒара ажәҩан ианахо.
Сгәы сҷеанʒамкәа ажәак насҷытҵшәеит,
Ажәак адгьыл иақәлахо!

ДЫСҭАХУП АЖӘА ҨЫЦ ЗХӘАША

Аԥшӡара ахаангьы ԥсра ақәӡам,
Аԥшӡара иацԥсуеит аиаша.
Аамҭак ҳақәнакит ианакәӡам,
Дыстахуп ажәа ҩыц зхәаша.

Усзыӡырѡ, сышьтахь игылаз,
Ари ауаз зысҳәо иуаҳарцоуп.
Ухыԥшыл амѳа ҳашьҭа знылаз,
Уа зегьы убарҭоуп, зегь уаҳарҭоуп.

Аӡәгьы дҟамлеит ҳаилзыргаша,
Ашәи-қашьи реиԥш ҳаилысит.
Шьоук аӡы итахысуеит баша,
Рашҭа-гәара агәашә изҭымсит.

Шьоукы рхызатцә ахҭа итаршәуп,
Шьоук ал хәаԥса еихсуеит цәкъарас.
Абри атцкыс еицәоу арбан ашәи?
Шьоук рашәақәа ԥсит ацәа ишалаз.

Аха, сан дгызмалуп зхәахьада,
Ируз, ирҳәаз ссиру цьыршьоит.
Рышәкәқәа шьҭыхны ирыԥхьахьада,
Импакәирц, шәынтә еихыршоит.

Суҳәоит, дад, сышьтахь игылаз,
Пҷатак шыҟоу агәра ҳарга.
Абри амҩа пшьа ианылаз,
Иҧсызи инхази ҳаилырга.

Апшҙара ахаангьы пҷра ақәҙам,
Апшҙара иацпсуеит аиаша.
Аамтак ҳақәнакит ианакәҙам,
Дыстахуп ажәа ҿыц зҳәаша!

* * *

Аԥхыз хаа уаналоугьы угәуҽеаныз,
Аԥхызгьы мааноуп, ҽазны, еижьагоуп.
Ажәа тҟьара, хытҟьароуп, улаԥш ахыз,
Зны абызтцәкьагьы аҕацәгьа ирҳагоуп.

Абызшәа удыруазар, ақәыцьмагьы уаԥыл,
Аха иудыруаз ахәыжә шканамԥсо.
Итҟьо акыр умазар, уабцьар аанкыл,
Ауасакьаԥа иашьталоит ақәыцьма шнарцо.

Зегьы ргәы ҟатцала, ахагагьы аҟәышгьы,
Аха амаҳагьа ушьтахь днумыжьын…
Уқәыргьыжьны лацәгьак уакыргьы,
Иргәыбзыԥ. Амала, улаба каумыжьын!..

* * *

Иҽыхаз салаԥшуеит ацәылашара,
Амыш ҽыц иканаршәит аԥарҭа.
Ашара иациз гәыгра еимҟьарак,
Агәыргьаҿҳәаша, сҭаԥшуеит алакҭа.

Насып ссирк ашара ишацшаз здыруеит,
Сыкәа инҭахәмарт амра ашәахәа.
Насып шкәакәак аргама исныруеит,
Ипсҭатцагоу ԥшаласк асуеит икахәхәа.

Исҭахым сыхҭысқәа сгәалашәар,
Иахьа ашьыжь шара салаччар сҭахуп.
Сгәыргьара хышхытцәоит акалашәа,
Макьана исымҳәац сҭыхәтәажәа тцәахуп.

Абаха саʒеит са сшара-еимҟьара,
Ахҭа аҟынʒа инаʒеит сҿаҳәатәы.
Са истәуп иахьатәи амра каԥхара,
Ишысҳац исҳауеит сажәақәа рҳатәы.

Схалеит абар, ахрақәа рыхра,
Сашәақәа рашәа агәра згоит.
Саҿуп асеиԥш сышықәсқәа рныхра,
Аха сашәақәа ирықәлазтәуа сықәра,
Ахра агәаԥшьаҿ сцәацәашь лашоит!

* * *

Имашәырынгьы мышкы мцац,
Сара сгәы сынҭамҭызыкәа.
Иахьатәи амыш ажәак сымҳәац,
Сгәахәра ахьаа мыртцысыкәа.

Гәырԥа-гәырчы зтцыхәа цымтцәаз,
Атцых ршьаркыцуеит уахагьы.
Сымши сытцхи схәыцра зхымтцәаз,
Шәымҭак уԥылаҙом цьаргьы.

Иахьатәи сымыш сыԥсахацуп,
Зны ахьаа, зны амышра сзаанагоит.
Гәырҕьак сацуп, гәырԥак сацуп,
Ҽазных сыччаԥшьгьы лашоит.

Зны сахьуаԥы уаароу гәнызгоит,
Схы ахызбаауеит адунеи.
Зны насыԥ ссирк ашәахәац сыкәшоит,
Зны илашәагахоит ладеи-ԥадеи.

«Зегьы изеиԥшны ҳаҕоу дыҟоуп,
Аупцәарҳәы зызҭоу, агәы ацымхәрас!» –
Сыҟаҙамкәа зны саныҟоу,
Схы сыжьжьалоит саргьы абас.

Ауаз сҳәагәышьоит ихыда-гәыдоу,
Иахьатәи амышгьы шәеиқәоуп.
Сахьқылнаго ахьакәу сеидроу,
Аамҭа еилагак аҕба сҭоуп…

* * *

Ашара ашьҭыбжь аашуеит ашамҭаз,
Ақәаршҩы еиԥш ихыкьасоит лашарак.
Аԥсҭазаара ҽыц аналагамҭаз,
Ициит ауаҩы ԥсра зқәым зҵаарак.

Ауаҩытәыҩса ицииз азҵаара,
Ицуп имаха ахәы шлааҳа.
Жәҩангәы иҵаршәу иеҵәахә лашара,
Атцыхәтәантәи ашәахәац кашәааҳа.

Ԥсра зқәым зегьы мчыла иаахәоуп,
Ашьа зхьыршам анасыԥ, насыԥҳам.
Ашара ашәа аҳәоит, уаха хахоуп,
Аха исаҳацоуп, уи ашәа ҽыцҳам.

Адунеиаҿ иҿыцу ҳәа егьыҟаҳам,
Инарҳәуп, иаарҳәуп, зегь жәижәыхуп.
Адунеиҵәҟьа макьана ирҿыхаҳам,
Ауаҩы дызхьымҳаз зегьы ныхоуп!..

* * *

Уаха атцхи сареи ҳаицәажәоит,
Аетцәа рҳәымца хыхәхәоит.
Хәыцы-хәыцла схәыцра хьшәашәоит,
Сгәалаҟара еиҵа еиҵашәоит,
Инхаз сшәымҵақәа сыԥхьаӡоит.

Сгәалашәара аимхәыц срыԥхуеит,
Ажәѡан иахәуеит схәычра асы.
Амза ашәахәа аххьа ахысхуеит,
Ажәѡан саркьа акәа сҵысуеит,
Ашарашәагь гоит лассы.

Ԥшашәышәык асуеит сыргәыбзыԥуа,
Гәырҧьа҆ҳәашак цоит-иаауеит.
Гәыԥрак цәырго, гәыԥрак ныхуа,
Жәѡан гәатца насыԥк҆ҳыхуа,
Шәахәашк сгәатца инҵаҳәуеит.

Исыздырам аргамоу ԥхыӡу,
Лакә цьанаҵ ссирк акәа сҵоуп.
Уаха схәыцраҟәа зегьы ҳыцуп,
Зехьынцьара Анцәа дсыцуп,
Уаха иҟало зегь с҆ҳаҳәатәоуп!

* * *

Аччаԥшь еиԥш инархадоу шәахәацк,
Ахәылԥ ҙаҙеиԥш саԥхьа инкаҳәит.
Ахшцеиԥш ашьыжь ҙаҙа снахәан,
Схы ажәѡан саркьа инатцак сҙырѡит.

Шә-насыԥк, шә-ҙымшынк ирыруеит,
Шәабжьык ааѡуеит схәыцра ԥыртло.
Насыԥ ссирҙак сзыԥшуп, издыруеит,
Шәабжьык ааѡуеит, ҙыхь ҷыцк хыртло.

Агәра згоит сара сдунеи анарха,
Сашәагьы ԥсра шаҟәым агәра згоит,
Избоит сыхәылԥазгьы шкарахаз,
Аха макьана сашәахә шысҳәац исҳәоит.

Са истәуп иахьатәи амышгьы,
Уатцәтәи амышгьы сара сзы итцәахуп.
Сышьҭа ихыло са снаѡысгьы,
Уатцәашьҭахь, сдоуҳаи сҳаҟи рзыԥшуп.

Исзымҳәац сашьҭоуп аԥсыуа ажәак,
Зегьы ирхаану, зегь рымышра зцу.
Сажәра аҳамҭас аҽегәылыршәан
Испылар,
Ахраҭгьы ԥьанаҭ шкәакәа сзыԥшуп!

* * *

Сцәацәашь лашоит ахәда ныхшәа-аахшәо,
Атцых аласкәыгә еиԥш иакәыкәуеит асы.
Архышьна иакәтцәишоит амцабз шәшәа-шәшәо,
Ушьҭа арбаҕьқәа еиқәҽыртуеит лассы.

Уахатәи атцыхгьы са слакәқәа иртәылоуп,
Ах, схәычра атцых еиԥшуп еиҳагьы.
Дыʒшәахха сабду саԥхьа дгылоуп,
Сабду алакә еиҭеиҳәоит уахагьы.

Амцабз дналҟьоит саԥхьа Сасрыҟәа,
Бзоу кьыркьыруеит, иԥшуп адәахьы.
Хьыʒрацара идәықәлеит ршьамҩа нықәуа,
Атцыртцыр имацәысуеит ахра агәахьы.

Иҳәоит, Сасрыҟәа иашьцәа дшырнаԥхаз,
Иҳәоит сабду, дышшьыцыргаз рашьа.
Дшьыцыргеит Сасрыҟәа иашьцәа ахьеиқәирхаз,
Нарҭаа дахьреиҕьхаз хьмыʒгыс ишьа.

Атцых иалыҩуеит Сасрыҟәа иуазажәа…
Аетцәа икыдиԥааз лашоит ижжаʒа.
Ахраҟәа ирҽыҩуеит Нарҭаа рыхрашәа,
Сабду еиҭеиҳәоит Нарҭаа рлахьынтца.

Сцәацәашь лашоит ахәда ныхшәа-аахшәо,
Атцых аласкәыгә еиԥш иакәыкәуеит асы.
Архышьна иакәтцәишоит амцабз шәшәа-шәшәо,
Арбаҕьқәа еиқәҕырҭуеит лассы!..

* * *

Хәыцра ссирқәак ашьацра инылаԥсо,
Ашьац шьалҭа сылаиоуп шьыбжьон,
Аԥҭа хьышьашқәа ажәѡан иатԥаҳсо,
Иахьнеиуа гәасҭоит рыжәѡаш цәқәырԥо.

Лакәшәа исҭааз ашара еимѣьареиԥш,
Сгәалаѣара иналаԥхеит шәахәацк.
Сыхҭыс сахьақәа амасар гәареиԥш,
Схаршышуеит, ирыларшәым хәахәацк.

Сыгәгьы каршәуп, сыԥсгьы каршәуп,
Цәашьхәыс срымоуп ладеи-ѡадеи.
Амаалықьцәа рҽеыкәаҳа схаршәуп,
Сшақәлахо здыруеит абри адунеи.

Сгәыԥрақәа рышьҭыбжь адгьыл аѡуеит,
Сыкәиоуп ԥшьшьала,
Дгьыли-жәѡани ҳырѡуеит.
Ихьы рѡашха са сгәатԥа иҭыѡуа,
Сцәаҳәақәа рсаркьал бжьы саҳауеит!..

* * *

Игоит исхашҭхьоу ашәымҭақәа рышьҭыбжь,
Ажәымҭыгьла атцәыгьабжь саҳауеит.
Аԥшалас иагәылшәаз шәахәашк ныкәнашьт,
Ашьыжьтәи аԥшалас аҳатәы аҳауеит.

Дгьыли-жәԥани ҭынчроуп хаҳәҭынчра,
Сыгага сацәажәоит иахьа шьыбжьон.
Сыԥхыз иаламшәац сахьак нцәыҭраан,
Аԥсыгага еиԥш саԥхьа иниасны ицон.

Зыԥсы ҭазгьы, иҭамызгьы еилысуан...
Ашәымҭак адунеи сназхәыцит уажәы:
Аԥсреи абзареи хырҭәагак еицҭысуан,
Адунеи бжашәиа ашәы еиқәатцәа ашәын.

Ибжеиқәа-бжаччон адгьыли ажәԥани,
Нахьхьынтәи еиԥхныԥлон гәырґьеи-гәырԥеи.
Азә дымԥасит, ҽеазә даниз иахьами,
Ахьа-ҭла каҳаит, ишгылаз али агылԥеи.

«Адунеи ҳәа егьыӷазам зегь хәыцуп!» –
Сгәы ҭацәажәон ауаԥы машәыр сахьтәаз.
Зегь ԥхызуп, ахәымпал знырҭаз хытцуп,
Ахәымпал, ажәԥан иналаҙны ицаз!..

Игоит исхашҭхьоу ашәымҭақәа рышьҭыбжь!..

* * *

Ажәҩан ҭаулоуп, инымҭәаҙо ахәыцреиԥш,
Инымҭәаҙо ахәыцреиԥш ажәҩан ҽаҳауп.
Аԥҭақәа еилаҽеоит, хыхь, аҙхытцреиԥш,
Сҙырҩып нас ҽеила, иҟалаз саҳап…

Иахьзеи, етҩа заҭәык кыдшәан иабацеи?
Излахьынтцада рыцҳа уаха иҭахаз?
Асар рҙырҩаш ишналашәаз гәасҭеит,
Атцыхәтәы уасиаҭ акәхап, зышьҭыбжь саҳаз…

Слымҳа ҭнахуеит сгәалашәара ашьҭыбжь,
Сҽареи сажәреи еилазҩеит асырҳәеиԥш.
Иахьеи уаҭәи сеимаркуеит ашьыжь,
Ҩ-шьыжьык еимаркуеит уаҭәашьҭахьтәи спеиԥш.

Анасыԥи анасыԥдареи еицрыхоит,
Ахраҭи адунеии еибакуеит бгартцахьы.
Аха, зегь сгәыҷраҟәа риаaиуеит,
Сгәыҷраҟәа ҽыцхоит,
Сеиҭахынҳәуеит апсҭазаара агәахьы.

Ажәҩан ҭаулоуп инымҭәаҙо ахәыцреиԥш,
Инымҭәаҙо ахәыцреиԥш ажәҩан ҽаҳауп.
Аԥҭақәа еилаҽеоит, хыхь, аҙхытцреиԥш,
Сҙырҩып нас ҽеила, иҟалаз саҳап!..

* * *

Иахьагьы исытцакуп са сгәы амаза,
Са сгәы амаза сгәатцаҽы итцәахуп.
Ахаҳәгьы иалазом, са сгәы иалазо,
Са сгәы амаза ашә-цапхак аркуп.

Уи амаза ахаҳә ҟапшь иагәылоуп,
Ахаҳә ҟапшь агәылоуп ақардуаг.
Са сгәы амаза гәхьааганы сгылоуп,
Сгәы амаза сашьҭоуп, аха ииаг…

Агәы амаза, агәы ишахану здыруеит,
Сгәы амазоуп измоу, сгәы амца еибаркны.
Избарҭазам сгәы амаза, аха исныруеит,
Сгәы амаза цәыртцуеит,
Стцыхәтәы мыш аҽены!

* * *

Иҟоуп шәымҭак схы анысхаштуа,
Гәалак санамоу сырԥышьны.
Сгәатцахь цьара хьаак анхьашуа,
Гәырԥак санамоу сшьаҳаны.

Иҟоуп ажәак сыԥсы иахмырза,
Амыш ниаҙааны ианцо.
Ишлаҕырҙышо уаха сцәымза,
Сышрылаԥшуа аетцә рымца,
Атцх ҟьаҟьаҙа ианшо.

Зегьы анцәырҭуа, иԥсугьы ибзоугьы,
Амша иантыԥуа ашәышә абжьы.
Акәампа анкашәо аҳарҭ шаҷоугьы,
Ианысхаштуа сыԥсы шҭоугьы,
Сантәоу ашәшьыра еиԥш сеихашьшьы.

Иҟоуп шәымҭак, сышлац налшәан,
Иҙыҙымкуа ианыԛәшәо сшьамхы.
Лаԥштцашәарак ыҟоуп лакәшәа,
Лакәшәа ианааҭашәо са схы.

Издыруеит нахьхьи цьара ак шыҟоу,
Макьана еилкаам, цьара акы.
Ԛ-мцак рыбжьара саргьы сыҟоуп,
Ахьы шьаргәытца улакә цәашь сыркы!

СҼЫХӘА

Умыццакын, уабаццакуеи, сҽеыхәа?
Алахьынтца амҩа нтцәаҙом.
Насып лашак ажәҩан иҿызхуа,
Адгьыл ахаангьы дҟалаҙом.

Дыҟаҙам зынасып иапысыз,
Хырпашьа змам ауп аҿҳәара.
Уабаццакуеи, сҽеыхәа, ишьтхысыз,
Умҩа нагоумашь хара?

Издыруада иудыруазар иахьтаҙу,
Адгьыл уақәлазтәуа насыпк.
Усҟан, сҽеыхәа, разҟык уацуп,
Саргьы сшәымтақәа ирыцлап апсык.

Аха, сҽеыхәа, умҩа шәарҭоуп,
Ушьамхы уамеижьан, умҩа уапшы.
Ауаҩы амашәыр иҧсацарҭоуп,
Угәыгра мцымхарц, ахара унапшы.

Хара днеиуеит, хара инапшыз,
Хара ицаз иоуп етцәак ҿызхуа.
Убри иоуп Анцәагь дызхылапшыз.
Умыццакын нас,
Уабаццакуеи, сҽеыхәа?

* * *

Иахьатәи амыш учча ухәмар,
Ицқьанатцы ажәѡан саркьа.
Ихых унасыԥ ахмыхәхәар,
Зны иҟаз ыҟазам анкьа.

Ахаҳә иалырхуеит арашы,
Амҭ кнаҳан ацәа ахырхуеит.
Ибла ихкылазаргь атцәыршы,
Ажә амгәа аԥа аҕрихуеит.

Дад, аамҭа еиҭасит иахьа,
Аԥси абзеи амш еимаркуеит.
Аҙы аѡада идәықәлеит ѡаԥхьа,
Ахьажь ахы атцәы иахаркуеит.

0, сымаалықь угәуҽеаныз,
Зны уашьаҳар алашьцара.
Уцәашьырша шьҭыхны икыз,
Есымша иԥхозааит улашара.

Сахьухәаԥшуа сгәы ԥшаауеит,
Сылабжышқәа кәицшәа ихытцуеит.
Уара аԥсҭазааразы уаауеит,
Сара уатцәы адунеи сыкәтцуеит!

* * *

– Ашьыжь мҩа харак сыҟәлоит,
Исцәынхозеи, сан?
– Шәиԥхьыз ушьтам, умрагь ҽыхоит,
Унасыԥ уцуп, нан.

– Бжьык сызҙатәит ашамҭаз,
Измааноузеи, сан?
– Унасыԥ уҟәҷенаҭит утәымҭаз,
Уан дукәыхшоуп, нан.

– Абгыз сыҟәҷенаҭит ҩадаҟа,
Измааноузеи, сан?
– Маҙа ахьыҟам, шьоурагь ыҟам,
Угәуҽеанызааит, нан!

* * *

Адгьыл ашьа ааʒом санықам,
Ардәынагьы «ћәырҭ» аҳәом.
Сцоит аԥхыʒеиԥш, ҭыʒшәа ахьықам,
Сцьанаҭ хьымҩа каххаа иахьгоу.

Сара сышьҭахь амрагь гылоит,
Амзаҷагьы ажәҩан ԥнаћап.
Асабигьы ашара даԥылоит,
Ҩаԥхьа адунеигьы хәлап, ишап.

Дип уатцәгьы атцеи лашара,
Уатцәтәи амшгьы агәыԥырҭа.
Еиҭалашап амцахара,
Агәырґьа ҩналап аҩнаҭа.

Маҷк ауп истаху ахраҭгьы,
Еицамкааит сышьҭахьћа инхаз.
Ахаҳәгьы стахым, амармалташьгьы,
Сцәаҳәақәа схагылааит баћас!

АԥХЫЗ ШКӘАКӘА

Ацәа шкәакәа, ацәа шкәакәа,
Аԥхыз шкәакәа ԥхыз исырба.
Атцх хәыцрала исхымгакәа,
Уатцәы испеиԥшу, лабҽаба.

Ԥхыз исырба ашара ашамҭаз,
Ԥхыз исырба насыԥ шкәакәак.
Ашьжьымҭан аҳаҳа аҳәамҭаз,
Уцәамҭа хаара саламхакәа,

Снықәыргыл шьха ԥшзак снаган,
Исырба арԥаш шкәакәа шыцәоу.
Ахәы иныкәырԥыр схәычра хага,
Исыҭ амтцәыжәԥа сгәыгра зхытцәо.

Ажәеиԥшь рашәа сзаҽарԥ ахра,
Дырхынҳә абчараҳ лыԥхала.
Бахәаԥшь цаҟьаш аилатәахра,
Шьыжь иԥыча мра шәахәала!

Ацәа шкәакәа, атцых шкәакәа,
Сыԥхыз уалаз аԥхыз шкәакәа!

* * *

Ашьыжь иацҽыхаз амырхәага,
Аԥсабара аԥшʒара инахьшит.
Икаххаа илашеит ашьха, ага,
Ашәахәа ахраш ажәѽа ихнашьит.

Еилас-еилахәмарт аԥсабара,
Адунеи лаша аԥсыцқьа ахалт.
Шә-насыԥк ацны амра аԥхара,
Агәырґьаҽҳәашеиԥш жәѽан ихалт.

Ашәахәа аԥсаҟьоит ажәѽан хымаа,
Аԥсҭазаара алагеит ҽыц.
Илашеит адгьыл хәымаа-жьымаа,
Ҽынла икыдлеит амза ахыц.

Аʒаʒаш ахәуеит ашьыжь ԥшалас,
Аразреи аԥшʒареи еицуп.
Зшәахшәа исхытцит исымаз гәалас,
Сышьха ʒыхь еиԥш сгәы разуп.

Ашара мра са сгәы хнахуеит,
Аԥсыцқьеиԥш ихытцуеит анаҟә ашәшьы,
Аѽ-иаѽуеит, ах-иахуеит,
Нахьхьынтәи иааѽуеит алу абжьы!

* * *

Аҳәҳәыҳәа икаԥсоит ас цырақәа,
Ашәыб амахәқәа ирыхшьуп.
Ашьашьал саркьа ххырақәа,
Атҵаа ҷьанҵьыхәақәа лашьҭуп.

Амахә иакәшоит амцабз шкәакәа,
Илаша-лашоит ас-цәашьы,
Асы леиуеит ихымкәаҙакәа,
Асы леиуеит еилашьшьы.

Асы иларшәуп рацәа ххыран,
Ардәынак, иркылшәаз ҩ-масарк.
Аграпара ашьҭа ихылан
Иааиуеит, ахәда хыршаны цицарк.

Мраҭашәарахь итҵшәааит ажәҩан,
Асыршҩы леиуеит ушьҭа абар.
Шьалҭа бамбоуп атҵла рыжәҩа,
Иҟам амрагьы ахабар.

Иауеит, иауеит асырҩаш қаруа,
Ибырлашԥсаран ахцәы аԥауеит.
Схәычра анасыԥ иҩуа-икәаруа,
Ашҭа атцыхәаҷ иԥыр-ԥыруеит.

* * *

Сыԥшуп, сыздырҙом сзыԥшу,
Иаасыкәыршан ас-шәах кашуп.
Иштынчра итынчроуп ауразароу,
Зны сахьыччаз, сахьтцәуаз аброуп,
Аброуп иахьызбаз схәычра асы,
Асы шкәакәа еилассы,
Насып шкәакәа канаԥсон,
Сара схәычра асы ашәа сҳәон.
Сгәырғьон, схылпа атцыс тахәуан,
Асаҽы атцарақәа каҳәхәуан.
«Ақәа ауеит, асы ауеит,
Абгахәычы пҳәыс даанагоит,
Абгаду кылыԥшуеит!» –
Абгахәычқәа рашәа сҳәон,
Атцла рышәыб еимаԥсон.
Асы грапарақәа шьтатцо,
Асы рбылгьақәа ҟастцон.
Асы-шәыб кампсаларц стахын,
Ԥаԥхьа ажәԥан асы-пта хын.
Сыԥшуп, сыздырҙом сзыԥшу,
Иаасыкәыршан ас-шәах кашуп.
Лашбжьык нықәыԥуеит ахәахьы,
Сгәыԥшаа-хыԥшаауа
Сыԥшуеит адәахьы…
Асы шкәакәа ауеит икассы,

Схәычра агага ыларшәуп асы!

* * *

Атцхи амзеи реиԥш тынчроуп уаха,
Атцыхәтәантәи аԥхыз еиԥш атцх мѡасуеит.
Цеиԥшк ахьыҟам дунеик ааԥсаха,
Амарҟәеи-амарсеи рхац икылсуеит.

Ауаз ацрыхоит адгьыл цыжәха,
Шәиԥхьыз иҭацаԥхоуп адунеи.
Ауѡы дыҟәхоит адгьыл мчымха,
Ауаѡы насыԥдагь аха҂ы днеит.

Дгьыли-жәѡани ргәаԥшь цәыхә-цәытцәеит,
Алу еибафоит, алу тцѡызааит.
Адунеи мшынхан, ихышхытцәеит,
Хысла-гәысла жәлар еи҂цааит.

Абгыз ҟаауеит атцх кылтцәан,
Алақәа ууеит, ирбарҭоуп ҟалаак.
Амаалыкь игәы каршәны дыцәам,
Цәаныррак даргәатеиуеит уахак.

Агәнаха тҟәацит ашәырқытан,
Ҭамчыҭ ҳныхақәагь тытцит рытра.
Аԥшырта иқәтәоу, ууаԥшы ҳгәатан,
Ҳазшаз лахь ҳаумтан,
Иҳатәашьа угәра.

Ҷеиԥшк ахьыҟам дунеик ааԥсаха,
Амарҟәеи-амарсеи рхац икылсуеит.
Атҳхи амзеи реиԥш ҭынчроуп уаха,
Атцыхәтәантәи аԥхыӡ еиԥш атҳх мҩасуеит.

* * *

Ашьацра иларшәуп амырхәага,
Гәырҧьаҽҳәашак налатәоит аҳауа.
Ацхарпа каҳәҳәуп, ашьац аагага,
Насыԥк сзыԥшуп иахьа исоуа.

Избоит аргама сҽара хьаҳәит,
Схәычра аччаԥшь аҙыхь еиԥш ихытцуеит.
Сҽаҳәатәгьы Анцәа иҟынӡа инаѳит,
Сҽара хызхыз доуҳак цәыртцуеит.

Атынчра цәажәоит иаасыкәыршан,
Ашәҭ агәылтцуеит ахаҳә шьантца.
Сара егьсыгӡам дунеи иқәыршаз,
Дгьыли-жәѳани рашҭа аҟынӡа.

Сгәаҽы гәалаҟарак хышхытцәоит,
Дунеи рыцҳак сшықәыц-сықәуп.
Нахьхьи шаетцәак иакуеит-ицәоит,
Издыруеит сдунеигьы сахьынӡақәу,
Сишь, абжьы игаз, ахьгаз абыкәу?!

* * *

Ашьшьыҳәа уасла, аԥшалас,
Ашьац ахыцәқәа умыртцысын.
Хәыцрак ырзо атцых уалаз,
Насыпк цәыргала уатцәазын.

Аҳаҳа уацыз ашьыжь шараз,
Упсыршьаганы укаииы.
Аҟарматцыс абжьы угараз,
Сыпшалас, схәы ԥшҳаҷы ииз.

Иҷых ашараз шанасыпк,
Агәырԥа ашьтақәа рхәаша.
Ашара упшалас наласып,
Уажәоуп ашьхарахь ианша.

Асаби хәычꙋ игәы унықәпыр,
Ԥшьшьала игара ԥшҳа унахьыс.
Ҳаскьын ҷакгьы адәахьы инытцкәырп,
Удоуҳа амаҳагьы тцәахыз.

Есыхәылпаз амра аԥсымтаз,
Сызқәа атыпаҷ ункашәшәа.
Исызҳәа, ашьыжь ашара ашамтаз,
Мыткәмак налатцан ашәак…

* * *

Даҽазныкгьы аапынра ааит,
Ажәтцарақәа рытрақәа рҳаит.
Иааҩуеит амышзырҳага абжьы,
Аҳаскьынҷа гылт шьыжьы.
Амзаҷа агәы аҩада иҩархоуп,
«Анымераҳ» ианатцху уахоуп.
Анасып ҽыц иашьҭоуп зегьы,
Насып лашак иашьҭоуп уатцәгьы.
Саргь иахьанӡа абраҟа ссасын,
Адгьылаҷ асыҭәҳәа сҭасын.
Сымшқәа ирыгхеит иахьагьы мшык,
Анцәа ду ҳацәыхьча лапшык.
Сышьҭа ихылаз, атцеи улаша,
Сдоуҳаи сҳақи уцыз есымша.
Лапшыцәгьеи-ҷапшыцәгьеи уҟәгаз,
Еицоумкын уабацәа ирҭынхаз!
«Амин!» – хыхьынтәи бжьык саҳауеит,
Шаетцәак жәҩангәатцаҷ абла ҭаауеит!

* * *

Ииасхьоу сымышқәа рыгага,
Еихьыс-еиԥыс саԥхьа игылоит.
Схәыҷра ашәаԥшь иналыггаз,
Шьыжь аӡаӡа аҽаҳәҳәы испылоит.

Уаѡ дызқәымлац дунеик сықәуп,
Арѡаш хьырѡашха еиласуеит.
Амаалықьцәа ртәарҭа ахьыкәу,
Сахьынаԥшуа сыԥсы рхьысуеит.

Уаѡ иимбац доуҳак збарҭоуп,
Ҷьанаҭ сҭалт, избоит сшьапала.
Ахаҳә шьантца ирашәаҳәарҭоуп,
Адунеи цәажәоит са сбызшәала.

Итҷхәраа иѡеиуеит ашацәа рӡышхәа,
Апсра иахәшәу ашьха зыхьқәа.
Ахьы мра, ахьы мца ршәахәа хыхуа,
Снеиуеит ԥшьшьала насыԥк нықәуа.

Насыԥк нықәуа жәлар ирҳақу,
Снеиуеит лакә мѡак санылан.
Сишь! Избарҭазам иахьаку,
Аха, бжьык саҳауеит гәаныла…

Уаѡ дызқәымлац дунеик сықәуп!

* * *

Зыхаара зцәыӡхьоу, иҽшәаз ақәыпсҳа еиԥш,
Слахьынтца самтцаршәуп аргама.
Аамта аӡыблара иалахаз спеиԥш,
Хәыпы-зыпуеит, ҽа дунеик ааигәахама?

Шьыжьтәи ашәаԥшь зхьачасырмоу ашәахәа,
Аҽаӡытуеит, нахьхьи, ахра ѡашра.
Апсылѡеиԥш амаалыкьцәа рыпсы кахәхәа,
Асар рымѡа иакәшоит ажәѡан хьашраҽ.

Избоит ԥшь-етцәак, ԥшь-маӡак еибырҳәоит,
Зиетцәахә кыдло дарбанушь уаха?
Анцәа ихьы шьаргәытца сгәытцак схырхәоит,
Ҳазшаз суҳәоит сныҳәаԥхьыӡ еиқәырха.

Уаха атцых ҭынчуп, аха ишпатынчу!
Бжьыда-шьҭада ԥсыцкьак диуеит.
Жәѡангәатцаҽ ѡ-ԥтацахашк еихышьуп,
Анцәа ран лныҳәаԥхьыӡ саҳауеит.

Атцх салагылоуп аамта ахәыцха,
Ацыԥхь аԥсаҟьоит аетцә реихымца.
Анцәа, исымҳәац ажәак аҳәаха сгәарԥха,
Слахьынтца, сумтцаршәуп,
Адунеи агәырԥынтца!

* * *

Иахьеиԥш, сабдуцәа рабдуцәа рхаангьы,
Ара амра гылон, амра ҭашәон.
Шәынтә иқәасыргьы, шәынтә итдаргьы,
Ҩаԥхьа мра-мза гәылтцуан, адгьыл лашон.

Амацәыс еихнахуан аџь агәыгәҭа,
Ажәҩан гәатца ианнатцон ахтцара.
Амза цәыртцуан ашәаԥшь аԥсымҭаз,
Амаалықь иныҳәабжь аафуан харантә.

Ара аныха иамтцаныҳәон сабдуцәа,
Ҳныҳәарҭа ахьацаҷ ацәацәашь былуан.
Ара мышкызны иқәын аԥааимбар,
Хьыʒрацара иандәықәлоз, адгьыл тцысуан.

Шьыбжьон аԥсрахәшә аатцраҷ иуԥылон,
Амаҭ ахәшә аҳаскьын аԥшаауан ала.
Лакә шәахәала ирфычон атцых уахынла,
Атцых амаʒагь хәыҵ-хәыҵуан маʒала...

Уахагь атцых уалуашоит агәалеиԥш,
Илашоит ацәымзеиԥш адоуҳа алакҭа.
Нахьхьи, иҳашҳатәарахаз ахан еиԥш,
Тур ихәы ықәгылоуп ҩ-дунеик рыгәҭа!

* * *

Атынчра сазыҙырԥуа стәоуп сымала,
Атцла иамтцаршәуп атцла ашәшьыра.
Адунеи зегьы схагьжьуеит арымала,
Искуп ажәԥан хымаа амаакыра.

Сааԥсеит сшааԥсара, ушьта стаслымуп,
Са слахьынтца сацныкәоит ныҙбада.
Шәымтак сзыхашар, убригьы насыԥуп,
Иахьатәи амыш сцәымцар гәыҕрада.

Ҳаи, изакә бза гәырԥоузеи сыхтазкыз,
Амци-аргамеи рхаԥыцқәа шԥеилахеи!
Иҽшәарц егьагҙам сыԥсы ахац зҽаскыз,
Ах, шьыжь шәаԥшь ацәаара сышԥеилаҳаи!

О, быжь-цаҟьашк ирхытцыз сажәымта,
Хәылпазтәи сыгәҽыҕьра ушԥеиԥшу!
Аха адгьыл иақәлахаз сашәамта,
Цәашьы иатцәан иаркуп
Ԥ-пстазаарак ахьеиԥшьу!

СПОЕЗИА

Сышьыжь уацуп, сытцых уацуп,
Споезиа, сыччапҵшь ашәахәа.
Сара сгәахәра уапсахацуп,
Сыпсеиқәырхага сгәацапха.

Сымши сытцхи ашәеиқәа иалоу,
Гәыҕрак рыцшала есымша.
Асытәхәа ашәагәы саныцәхало,
Ушьыжьы мрашәахәан улаша.

Сгәыҕра еицоумкын ашараз,
Есымша упсрахәшәны усзыпшыз.
Усзыхаша ашара еимҟьараз,
Уаапны шәтыцха сыбла ухыз.

Сҽахәы сырҳәа атцыхәтәанынза,
Снумыжьын, споезиа, мҩабжара.
Уеитаҩатцха сышьха ҳәымца,
Сышьха ҳәымца лашоз хара.

О, споезиа, са сынасып,
Уатцәгьы срыцҳашьан успыл.
Ушьта саргьы лассы сниасып,
Уара убаҟа мраны усхагыл!

СЫШЬХА ЗЫХЬ

Са сышьха зыхь сукәыхшоуп,
Ашьыжь шәахәа зҽыкәыршоу.
Усыциит шьыжьык, ашамҭазы,
Ашара-шәа агамҭазы.
Мҩак ҳаицыҟәлеит убринахыс,
Мышьҭа мышла зхы ытцызхыз
Сажәеинраала ацәашьы иатцәа,
Схәычра ашьацра унхәытцатцәа,
Уҽыноухеит схәы ԥшзаухалан.
Убринахыс ԥсыс усхалан, –
Сгәырґьа уацуп, сгәырҩа уацуп,
Угәырґьаҽҳәашоуп, ҽазны ууазуп.
Сзыхь, споезиа, сыхьзырҳәага,
Исытцамкыкәа ҳамҭак снага.
Сан лбызшәа уатцәгьы еицоумкын,
Ахы иаҟәиҭыз, ахыц иҭоумкын.
Сбызшәа еинаала, сзыхь ихытцыз,
Укәылзы ҩацан схәычҟәа урыцыз.
Уныхахәыраз зегьы рзыҳәан,
Иҳәа, утцыхәтәажәа, зегьы ирзымҳәаз.
Сҽахәы зласҳәаз сабду иажәа,
Анцәа еицоумкын аԥсуара ашәа!
Сышьха зыхь хәычҳ, сыԥсыршьага,
Ахҭа аҟынза сашәахә нага!

* * *

Мҩакы дашьҭоуп згәыгра еижьагоу,
Уи иныМтҷәаҙо мҩак дазыԥшуп.
Амҩа ихыччоит иаԥхьа инагоу,
Интҷәахьеит, хыцьара еиԥшьуп.

Аха зегьы акоуп дгәыгуеит ахәаша,
Уи дышзахәо имышқәа еитцихуеит.
Даҽеа шықәса ҩажәа ихәаша,
Атҷәҩан ҿиќьоит, ахи-атцыхәеи…

Шә-аапынрак еихеигалоит гәаныла,
Гәаныла еиԥишьуеит шә-кьларк рхац.
Зегьы ириаааиуа игәыграқәа иԥылан,
Ихашҭит шәышықәса зҭигаз аихац.

Инымҭәаҙо амҩа иахьагьы дашьҭоуп,
Дгьыли-жәҩани хыла итцԥссоит.
Адунеи иакәшо иара аҙәзатҷәык ишьҭоуп,
Ибаҙом, имышқәа абгьыжә еиԥш икаԥсоит.

Ашьшьыхәа снеиуеит хәымҩала,
Нахьхьи мза ҭахамҭа абла ҭаауеит.
Хәыцрақәак рыцәқәырпа сагәылалан,
Ауаҩы дуаҩызтәыз гәаныла сазҭаауеит!

* * *

Исгәалашәоит хәылпы мра аҭашәамҭа,
Хәылпы-галуан иналаҭәоз ашәаԥшь.
Абнара! Атԥла даǧьқәа рашәаҳәарҭа,
Ҳтԥәамтԥа зҽеырқьақьа итәалоз ҳлаԥшь.

Исгәалашәоит амзаҽа иациз хәылпы етԥәа,
Алахьынтцеиԥш ажәѡан иналшәоз нахьхьи.
Икаҳәҳәуаз аʒаʒа ахәлара ихәытцатцәа,
Ах, убарҭ зегьы уажәы иҽыцʒа срызхьит.

Са схәычра амшқәа ахә иеиԥш еиҭашәон,
Мраҭашәара иацҭашәон са схәычра.
Сгәатцаҽ, атцааршә еиԥш, сыҷкәынра хьшәашәон,
Збахатцәкьа самраʒа, иниасыз хара.

Ахәлара исымнахуеит шәымҭак исаʒаз,
Аԥхыʒ цәгьеиԥш ѡымыш сызҭааз адунеи.
Аха, макьанагь снеиуеит аѡсҭаа ицасаз,
Абга аҟырҟы сҭысны, ахҭа аҟынʒа снеит.

О, са сыхәылп, сажәреи сҽареи рынасып,
Слахьынтца амаʒа зҭаʒу, счыԛмацьа.
Саргь уатцәы ухәылп шәаԥшь еиԥш сниасып…
Ажәак сашьҭоуп исымҳәац, убранʒа сыхьча!

* * *

Илашоит ацәашьқәа ацәаҙыҙ ргәыҭарш,
Илашоит ауахәамаҷ Анцәа иан лцәашьқәа.
Амаалықьцәа ирхаршәуп
Рҽыкәаҳа бырлаш,
Анцәа диҳәоит ауаҩы, ицәашьы ԥшҙа ихаркуа.

Ауаҩытәыҩса даҳәоит уаҵәтәи амыш,
Каҳада-ԥҽыда иҟьаҟьаҙа изшарц.
Ауаҩ ихигаз игәаҟрақәа ихамыршҭ,
Диҳәоит уаҵәтәи амыш, амыш ҽыц ахшарц.

Ауаҩытәыҩса рыцхә, адгьыл ашьана,
Есымша дықәзарц шԥеиҭаху адунеи?
Гәырԥынтцак дақәгәыҷуеит ауаҩы маԥьана,
Анцәа ду диашьапкуеит иахьеи-уахеи…

Ацәашьқәа рыԥсылҩа ҩеиуеит икашьшьы,
Ауахәама иҵыҩуеит асаркьал абжьы!..

* * *

Асы алышәшәоит жәԥан сакара,
Ашьашьал шкәакәаԥа кынхалт.
Ашьха, абна, ашҭа, ахкаара,
Ашьалҭа шьашьа шкәакәа рхалт.

Ԥшаласк кашәшәоит иаԥымцакәа,
Асы-шәҭыц цырақәа каԥсоит.
Асы-шәҭыц цырақәа хымкәаҙакәа,
Рыԥи-ркәари еилаԥсоит.

Илеиуеит асы, схәычра анасып,
Ажәԥан иахәуеит асырҳәы.
Грапарала абас сниасып,
Абырлаш с-цырақәа схьыҳәҳәы.

Схәычра ҷыхеит гәеиламгыла,
Алакәқәа рашҭа сҭалт иахьа.
Асы шәыб амахә насгәыдкыла,
Ҽа ҙынрак саԥылт ԥаԥхьа.

Асырҳәы леиуеит еимагылан,
Схәычра агәырҧьаҷҳәаша асы!
Сажәра шкәакәа сгәытцак сгылоуп,
Сышлац шкәакәаԥа схьыссы!

* * *

Инымтцәаʒо ахәыцреиԥш илашоит сцәацәашь,
Аҭынчра абжьы тцәытцә слымҳа тцнахуеит.
Сцәацәашь иакәшоит ԥарԥалыкьк ԥаԥашьк,
Сара ҩапьхьа схәыцрақәа рышҟа схынҳәуеит.

Амшын ихуп схәыцрақәа ррыԥхра,
Урҭ зны иччаԥшьуп, ҽазны илаҕырʒуп.
Исхытцәоит апхыʒ цәгьақәа рыʒхытцра,
Сыбзиабара аԥра шкәакәа
Ацәқәырԥқәа ирхуп.

Сеимырдоит афартыни амырхәагеи,
Адунеи сазкуам, адунеи акьаҧҽаа.
Са схәыцрақәа ахҭа аҟынʒа снаргеит,
Исцәыʒыз сынасып уашьҭал, иԥшаа…

Абри ахәы ԥшʒа снықәгылан ҽыстит,
Исымбац исмаҳац ак саҳарц стахуп.
Апхын тцых иналыггаз сахьак гәастеит,
Абжьарак, ҽымтроуп, зегьы-зегьы тцәахуп.

Инымтцәаʒо схәыцреиԥш илашоит сцәацәашь,
Сцәацәашь иакәшоит ԥарԥалыкьк ԥаԥашьк!..

* * *

Сыѡыр ҭахуп, аха сабаѡуеи?
Саԥхьа асыҭәхәа асы аѡуеит.
Ашьхарахь имацәысын, ихысит,
Иахьатәи амшгьы қәасит-иҙысит.
Сыҷҳәара мѡасит хыҭҟьаран,
Есымша сымышқәа шыгәѡараз,
Мѡакы сықәын, сызго сга ҳәа,
Уаха сышьҭалон насыԥк саҳәан.
Лаҳәа еиқәатҷаан, гагак сышьҭан,
Акьу мышьҭацәгьа хылон сышьҭа.
Ишынеилаԥсоз сышлеи сықәи,
Сышьхәа иныҵҳәых ҷҟьареи хықәи,
Сааит абранҙа саҕа ицасгьы,
Хәҵыш аамҭа шлак саҳәоит насгьы.
Сышгәыҷ-гәыҷуаз абас мацара,
Снаҙеит сымѡа ахаѡаҙараҷ.
Избоит уашьҭа сажәра схытцәоит,
Атцыхәтәантәи скәицгьы ҷыцәоит.
Сыѡыр ҭахуп, аха сабаѡуеи?
Саԥхьа асыҭәхәа асырхәы аѡуеит!..

* * *

Схы сыԥшаарц сшашьҭаз, сышлеит аргама,
Сынкашәазар, схы здыруазар сҭахын.
Ашьха, ага, аӡымшын — акры нхама…
Аха слахьынтца зҭаӡыз акәалаԥ тцәахын.

Мыткәма бжьуп иналҩыз са сҩара амыш,
Сгәырҩеи сгәырґьеи еицрыхон есымша.
Урҭ зегь, аҳәҳәабжь еиԥш иахьагьы исхамыштт,
Сгәы иалоуп атцәымыӷ жьакцеиԥш есшар.

Са схы сыԥшаауан ԥсҭазаарак шеибгаз,
Зны сыччаԥшь шкәакәан, ҽазных, еиқәатцәан.
Ишьацәхыслон схәычра амышқәа еихгаз,
Атцәы лашьца иналхны, сышлац сыԥшаауан.

Адунеи сзықәыз адырха смаӡаӡакәа,
Сынасып, ахәылԥ ӡаӡеиԥш инкабеит.
Ианааз, ианцаз ҳәа сызгәамҭаӡакәа,
Сцыхәтәы мыш ашамҭазы ишарккеит!

* * *

Сара сдунеи зхәыцыз сара соуп,
Иахьагьы убри сдунеи ҽыц сықәуп.
Сдунеигьы саргьы акалашәа ҳшоуп,
Уи са слахьынтца иацлашо ҳақуп.

Ишыстахыз дысхәыцит сынцәахәгьы,
Ишыстахыз исыцитцеит сынасып.
Са ишыстахыз дсыцуп ихатагьы,
Ушьта уатцәтәи амышгьы ирласып.

Уатцәтәи амышгьы ааигәахоит ушьта,
Ииасыз сымшқәа зегьы насыпын.
Ишыцқьац ицқьоуп сышьыжь алакта,
Иахьатәи ашьыжьгьы сыразра сыцын.

Аамтацк сызтааз слакә дунеи
Макьанагьы илашоуп,
Исаранцьха икыдуп амза атәымта.
Макьанагьы сгәыграқәа рымҩа хароуп,
Исҽахәмаруеит аапынтәи ашәымта!

* * *

Са сымаҙа аҙәгьы идырырц ҫтахҙам,
Уи аԥшь-рҩашк рхаҳә ћаԥшь иагәылоуп.
Амаҙа, маҙоуп, абжьарак, ҫцәахҙам,
Сгәы ҭырхьахьа шьыжь шәаԥшь саԥылоит.

Сацәшәоит уаҵәашьҭахьтәи слахьынҵа,
Исаҩсыз зегьы схызгоит гәырҩала.
Саауеит нахьхьынтәи мҩахәаҫтак шьҭаҵа,
Саауеит ршәыра рћыра мҩала.

Иќоуп маҙа хәаԥса, иќоуп маҙа ԥшҙа,
Анцәа ицәуҵәахыз амаҙа, гәнаҳауп.
Схы-сыԥс каршәуп, сышьҭахьћа схьаԥшҙом,
Зегьы Анцәа ибоит, иарбан иҫтаху уаҳа.

Сымаҙа са сзын есымшагь имаҙоуп,
Стцыхәтәы мшазоуп сымаҙа анцәыртцуа,
Сымаҙа маҙазаргьы, ицқьоуп, илашоуп,
Са сышьҭахьгьы, сымаҙоуп зышьҭа мыҙуа!

* * *

Ахҭырԥажә еиԥш ихеит абри адунеи,
Лассы атцларкырақәа еимытцуеит.
Ауаҩы машәыргьы ахаҷы днеит,
Асеиԥш адгьыл ишьҭақәа анытцуеит.

Атра иҭытцуеит, еилагылом амшын,
Амцеиԥш амшынгьы адгьыл иазыҩуеит.
Ауаҩы иахьамзар, уатцәы ҳәа дыԥшын,
Аха, аԥсцәа руаз адамра атца иҭыҩуеит.

Уатцә иҟалаша, анарцә иадыруеит аԥсы,
Ахраҭахь аԥсцәа рызқәатып тынчым.
Саргьы рыцҳарак сцәа иануруеит лассы,
Нахьхьи аԥшь-етцәак рыгага еихышьым.

Игоит атцым-тцым, слымҳақәа рыбжьы,
«Ашәышьханхытц!» – Анцәа сиҳәоит сыҟаршәны.
Ҷымтроуп зехьынԥьара, амш еихашьшьы,
Шәиԥхьыʒк ааҩуеит атцәы еиқәатцәа нкаршәны.

Есақьырсҭа дналыггоит ажәҩан агәы,
Наҟ-ааҟ сцьарны ихьы шәахәа схигоит.
Сықәгылоуп рапхьа сахьынкашәаз ахәы,
Атцыхәтәантәи ашәышықәса наскьазгоит!

* * *

Амра аҽы азәзәоит ашьыжь,
Апҵа рзазаш аҽаҳәҳәы.
Ахра ашьантца шәахәацк иашьышьт,
Ишьҭоуп атцытәа еикәарҳәы.

Абнакәты ықәтәоуп ахаҳә ҳаҟьа,
Амырхәага нахьырша.
Абнакәты ықәтәоуп ахаҳә гәакьа,
Анцәа исасу — Ҳазшаз.

Ацыхаз ажәуеит абҕацьма,
Атәыҩа хырша неикәырша.
Еиқәызырҩуеит ашьха абна,
Уажәоуп ашьхарахь ианша.

Апслаҳә ԥшза зморохә мызыз,
Иҽеырба-ҽеырбо ашьха раҳ,
Иаҽагылоуп шьапы зхьымсыц,
Акатцәара, ҽыцбарах.

Ашьха рҩаш гәеиламгыла,
Ашьхатәыла зегьы хнахт.
Ашьыжь шара иапылан,
Аҳарҩа иахьызсеит апҵа ршәах.

Ацәашьы иатцәа рыԥсаҙ гылоуп,
Иҟам рыцҳарак ахәынга.
Абарҭ зегьы сыԥсы рылоуп,
Ашьха лыԥха сыман сгылоуп,
Аҙыжь ихыршәлоуп ѡ-гагак!

* * *

Амра лассы иҭашәар ҳәа сышҧашәо,
Сзахҙыҙои, нахьхьи, амзаҽа игылаз?
Избоит аргама цәаныррак сыҧнашәоит,
Иҙыҙымкуеит лаҧшҭашәарак исҧылаз.

Етҭәак, амахә иаҽаршәу цәыкәбартцас,
Заҙашшәа илашоит ажәѡан ашьана.
Сеиқәышлаҳәа сахьгылоу цааимбартцас,
Срызхәыцуеит шәымҭқақәак рнашана.

Сизхәыцуеит абри адгьыл ашәахсҭа,
Ауаѡ рыцҳа, адунеи иагәларшәхаз.
Сизхәыцуеит шәымҭак ашәахәасҭа,
Ауаѡы шара-мша, Анцәа ду инаршәхаз.

Избан нас сара абас сзыгәыѡ-ҽыѡхаз?
Уажә абарҭ зегьы аансыжьра зцьысшьоит?
Абас изыршаҟьоит сгәыҧра зыпсы ықәхаз?
Игәыбзыҧуеит сгәыҧра, аха исылшоит.

Акымзарак. Избоит сыгага сзахыпом,
Саҽуп ԥшьшьала сшәымҭақәа рныхра.
Ашәагьы сыхәом, амыткәмагьы сыхәом,
Стамашәҭ каҧсоит, атцыхәтәантәи сгәыҧра!

* * *

Ашәшьыра-ԥша еиԥш инытԥрааит аԥшалас,
Икаи-бзаиит ашьыжьтәи ашәахәа.
Агәыргьаҽҳәаша еиԥш амахә иҿалеит,
Ашәҭ, аӡыхь еиԥш ихыхәхәа.

Ах, ѡаԥхьа ҿыц сеиҭеир шԥастаху!
Ак шԥахымтԥи сшәымҭақәа рдунеи.
Сзынамӡеит сыцә тәыѡа ахьытԥәаху,
Ԥшьынѡежәантә саапынра шәҭын икаԥсеит.

Аха иахьагьы ҿаапынрак саҳәоит,
Ҿазныкгьы сышьха рѡаш
Хышхытԥәар ҭахуп.
Шьыжьаахыс цәаныррак схытԥәоит,
Инымтԥәаӡо гәыгракәак рышьҭамта схуп.

Ицәырҟьа-цәырасуеит иԥсхьоу сахьақәак,
Ашәшьыра-ԥшеиԥш инытԥыруеит аԥша.
Схы-сгәы дырлашоит ашьхыц рашәақәа,
Уатԥагьы ҳгәыгра еицоумкын Анцәа ҳазшаз!

* * *

Ажәҩан зымшын зыжь иатцәароуп,
Амырхәага хьырҩашха икатәоит.
Адгьыл ҷажәкуеит иахьантәарак,
Ашьха зыхь аарла ихыхәхәоит.

Жәҩан ихыгьыжьылоит уарбак,
Игәаҟуеит, итцәуеит, абжьы хтцаны.
Иҷажәкуеит, иҙышоит ауарба,
Арҩашқәа леиуеит итҟьаны.

Ауарба арҩашқәагь абоит, аҙыхьқәагь,
Ауарба кьууеит, ишаҟьоит.
Арҩашқәагь леиуеит, аҙыхьқәагь,
Аха, ишәиуп ауарба, аҙ шьашәа иабоит!

* * *

Анарцәи-аарцәи ҳәаа рымаӡам,
Адунеи уаароуп, ахраҭ наӡоуп.
Аҧсреи абзареи еилоуп рымаӡа,
Ахраҭ амаӡа, усгьы имаӡоуп.

Адунеиажә еихала-еихыҵуеит,
Ес-ишаргьы алоура ауеит.
Анарцә амаӡа анцәыртцуа,
Аҽенытцәҟьа иҟалоит акаамеҭ!..

* * *

Ацәашьы иатцәақәа идрыԥхит атцәатцла,
Атцәатцла иахьыʒсоит аетцәақәа рышьхыц.
Аапын иафычеит атцәатцла шәахәацла,
Ашәҭ рыԥсаҟьоит ашьхыц, апсахац ахырхырц.

Амахә иаҷалашоит ашәҭыц абгьыцқәа,
Амахәқәа ирықәуп аапынра анасып.
Аапынра ихнахыз аххьа рахәыцқәа
Каԥсоуп. Ушьҭа ԥшаласык ниасыр,

Ашьацра инылаҳәҳәып мра-мырхәага,
Иныткәыр-аатцкәырп ашьац иатцәара.
Нырцә-аарцә еигәныфп ашьха-ага,
Абқәа рпыза нықәыххып акатцәара…

Лацәарʒасрак аиҳа зхымтцыз, гәфараха,
Атцыхәтәантәи ашәҭыц амахә ннажьуеит.
Апшʒара иамаʒам, дад, анарха,
Уатцәы икьаҭо ашәҭыцгьы
Абҭәа канажьуеит!

* * *

Сара слаԥықәшәа, мышә лаԥықәшәоуп,
Игәасҭахьеит ариабжьарак.
Иахьа слаԥықәшәа сафар лакәшәа,
Лакәшәа исԥылоит гәырґьа-ччарак.

Слакә лаԥықәшәа, сԥеиԥш еиҭазҳәо,
Суҳәоит, иахьагь ҽазнык уафа.
Иахьакгьы сыҟаз са схы-сгәаҳәо,
Сыхьӡ иахьакгьы исзынеиҭаҳәа.

Смышә лаԥықәшәа, слакә лаԥықәшәа,
Сақәзыргәыҷуа мра лашара.
Сгәы сҽанӡамкәа сқьышә унықәшәар,
Уаҵәгьы саԥылоит амшаԥ шара!

АМЗАҬӘЫМҬА

Амзаҭәымҭа сакәыршоуп сҿыкәаҳан,
Жәлар рлахьынтца сымаԥа иануп.
Аетцә рымца срылаҙсоит среилаҳан,
Ауаҩытәыҩса адунеи дақәлахар сҭахуп.

Амза амҭцәыжәҩа сықәтәан ԥасҭоит,
Хьы-шәахәан иандоуп ажәҩан сыбжьы.
Сара уаха зегьы-зегь шсылшо хасҭоит,
Сылпҳа рыҭо ажәҩан салоуп шьыжьы.

Анцәа идоуҳа сиҭеит ашара ашамҭаз,
Иразрагьы сиҭеит, имышрагь убас.
Уаха амаалықьцәа сыкәшон сгәазҭаз,
Илашон ашацәа рашҭа сызҭаз.

Абринахыс, уажәшьҭа, са сыжәҩантәуп,
Дгьыли-жәҩани хьтәы цҳаны срыбжьоуп.
Апсыуашәак саҳауеит, аха иабантәи?
Нас, гәырґьаԥҳәашак сатәашьа, Ҳазҭоу.

Амза ҭәымҭа сакәыршоуп сҿыкәаҳан,
Сишь! Абыржәоуп ашьхарахь ианшаз.
Анцәа ду, уашҭа сықәлеит суеилаҳан,
Суҳәоит,
Жәлар риеҭәахә каумыршәын, Ҳазшаз!

* * *

Исараҳа, ҳамҭак сындәылтцып,
Атцых гәасҭап ишәшьу, итцәцоу.
Гәаныла жәҩангәашә сынҭытцып,
Избап ауарҳал, амаалықь дзықәтәоу.

Сынҭысып нас ажәҩан ашҭа,
Амза атәымтагьы снахьыԥшып.
Ҳамҭак схылап ашацәа рышьҭа,
Слакә мрагьы саԥхьа инкашып.

Ажәҩан дунеи сықәыз ҳамҭак,
Аԥсыцқьақәагьы ртәарҭа збап.
Ашьхагь гәасҭап, агагь гәасҭап,
Саргь зны сышхало агәра згап.

Исараҳа, ҳамҭак сындәылтцып,
Атцых гәасҭап ишәшьу, итцәцоу.
Ҳамҭак сцьанатгьы сназхәыцып,
Амшын сырып, ашьха схытцып,
Сназхәыцып стцыхәтәы мыш интцәо!..

* * *

Са сылаиоуп ашьац тата,
Гәыѡ-ҽыѡрақәак цоит-иаауеит.
Мышә лаԥықәшәак сзааиуеит сгәаҭан,
Зцаара ћьалак сызцаауеит.

Зцаара ћьалак иснаҭом ҭаха,
Аԥси-абзеи рышьхәа еивцалт.
Пхыз еиқәаҵәан арҭ аѡаха,
Зцаарак сгәаҵаҽы икынхалт.

Сырзыҳырѡуеит сгәыргьеи суази,
Сызцаара аҭак баша инхоит.
Аҭак сашьҭоужьҭеи иҵуазеи,
Заҳаш шәахшәа ишьҭабоит.

Салаиоуп шьац тата,
Гәыѡ-ҽыѡрақәак цоит-иаауеит.
Гәырґьа еимћьарак кәата-бґата,
Сышәхымс инылаххын, иҳырѡуеит!..

* * *

Сгәы каршәуп, аха ишпакаршәу!
Рхы-ргәы стысит дгьыли-жәԥани.
Избоит ашәтыц адгьыл ашәит,
Анцәа иныхҳәаз сара сами!

Са сгәаҳәара хышхытцәан,
Лакә дунеи ҧыцк ашта стысит.
Сеыхәа неиуеит иаркы-ирцәан,
Апта хьышьаш еилаԥ-еиласит.

Хәылпы етцәак цәырҟьа-цәыраст,
Инташәахыр етцәак сыкәа!
Схәычра агәы ырзо шәахәак ниаст,
Сгәатца иташәтит гәыгра ҧыцқәак.

Убас сжьала, сгәыгра еижьага,
Исырба адгьыл сақәлахоушәа.
Ҧышьапхыц ахьакуа снага,
Иршеи-шеила сгәыгра мроушәа!

Абри амышгьы абас имԥасып,
Баԥ-баԥы сшәымтақәа еиҧышәшәап.
Даҽеазныкгьы сымза еитасып,
Етцәак кыдлап, етцәак ташәап!..

* * *

Инхыкьасаз жәҩангәы иатҵәара,
Ажәҩан ʒы-мшын ҭапшуеит ашҭа.
Атцых иалԥхоит асыԥса лашара,
Ажәҩан қәыртцоит аетҵә гәарҭа.

Ԥшь-етцәак жәҩангәы рԥьаруеит,
Быжь-хьыцәыкәбарк жәҩан иантәалоуп.
Илаша-лашо амза қаруа,
Цгәы шьаҽәала жәҩангәы ихалоит.

Жәабжьк еибырҳәоит дгьыли-жәҩани,
Жәабжьк еибырҳәоит бжьы маʒала.
0, дгьыли-жәҩани раҳ сасами,
Уахатәи атцых са сыԥсалоуп.

Атцх, усацәажәоит уаха схала,
Сҩыза гәакьа, са сгәырдага.
Адунеи сақәлоуп, са сгәы акалам,
Атцх усымоуп гәҭыха ҳәагас.

Исыздырам уахынлоу, ҽынлоу,
Сиетҵәахәгьы, уахык уналшәап.
Сгәы сҽанʒамкәа, абра сахьгылоу,
Ункаʒыҭып лакә шәахәацшәа!..

* * *

Гәашьамхуп иҟоу, агәра згеит, қәраҙам,
Уҽааанкыл, макьана, сашәахә ҳәаҙам.
Сааԥынра ашҭа санҭалаз уажәоуп,
Иахьа ашьыжь раԥхьа исҳәаз ашәоуп.
Сашәоуп сара сыԥәра иамоу нархас,
Сыҧкәынра цеи-цеиуа еихазҳаз абас.
Ушьҭа акызатцәык, макьана итцәаху,
Ашьха рҽаш шыцәоу избар стахуп.
Убысҟан аԥсра ахәшәгьы аатцраҽы избоит,
Убысҟан адгьыл сшақәлахо агәра згоит.
Сашәоуп сара сыҧкәынра иамоу маҙас,
Сыҧкәынра цеи-цеиуа еихазҳаз абас.
Иахьатәи сдунеигьы ҽыцбарах избоит,
Схаҭа сышлазаргьы, сшыхәычу сынхоит!

* * *

Иахьа мра-мшуп, мза-тҵхуп уаха,
Анцәа иҳатәашьа улыпҳа-угәыпҳа!
Уахатәи атҵых Анымераҳ иатәуп,
Атҵых саранҵьшәа гәыҕрала итәуп.
Хы-мҩак ахьеихагалоу сгылоуп сара,
Х-етҵәак еицлабны иаҷуп апҳара.
Сааит сиетҵәа ҵьарсахьа сапшырц,
Уатҵәтәи слахьынтҵа ашта стапшырц.
Сыҷекаршәны сиҳәоит хыхь сгәыҕырта,
Аетҵәа ҵьарсахьа стапшуеит алакта.
Сҷаҳәатәы ҟаитцарцаз сиҳәоит Анцәа,
«Амин!» – сыцырҳәоит хыхь ашацәа.
Сара жәлар рынасып сашьтоуп уахагьы,
Сдунеи сахьынзакәыз сзымхеит саргьы.
Зехьынҵьара акәтаҕь былгьозар стахуп,
Алапшыцәгьа илапш иҵьам пыҷеха иануп.
Ашьашәырбаҕь ашәышьханхытц икакеит,
Сытцыхгьы каххааит, сымышгьы еихыккеит,
Зра-пспа адунеи иқәымлар стахуп,
Апспа ахәшә аатцраҷ ицәыртцыр стахуп.
Сынасып сгәытцакны сыпшуп сеилыхха,
Хы-мҩак ахьеихагалоу сгылоуп уаха!

* * *

Сара абри адунеи еиԥш срыцхауп,
Ажәԥан еиԥш сразуп есымша.
Сыԥсҭазараҿ шуқьаҭцас срышхауп,
Са сзы адгьыл шьаркыцуп есшар.

Амҳатцә соуӡом амшын қашьхар,
Снахьысыр, ҭцәашахоит ақәыпсҳа.
Машәыршәа иахьа насыпк сқәашьхар,
Уатцә амца ацралаӡом скәасҭха.

Аха доуҳак самоуп сааикылан,
Агәыр атца скылнаршәоит зназы.
Сгәыҕра антцәамҭаз, лакәшәа исԥылан,
Адунеиахь сархынҳәуеит ҽазны.

Зных, сзахыԥо ҷьысшьоит сыгага,
Сгәыҕрагьы рахәыц хацхоит са сзы.
Зны, аргама сеиԥшхоит аӡымлага,
Сзеиуоу сзымдыруа сықәхоит лассы.

Сеихала-еихытцуеит иахьантәарак,
Зны – схарахоит, зны — сааигәахоит.
Ақьышә инықәкны аԥсы ахаара,
Гәыҕрак ацәаара аарла илашоит!..

* * *

Атцыс ашәа аҳәаҙом абзиабара ахьыҟам,
Апсра ашьтахьгьы абзиабара пҫҙом.
Аҩны гәырҩозар, амра уарпҳаҙом адәныҟа,
Алаҕырҙ иамблыц, аҳәҳәабжь иаҳаҙом.

Абзиабара лаҕырҙуп, – зны-иччапшьуп,
Иахьа имра шәахәоуп, уатцәы имацәысуп.
Абзиабара наҳә-ааҳәуеит иҟамаҷуп,
Еиқәатцәоуп, ишкәакәоуп, зынгьы иламысуп.

Зегь акоуп, абзиабара Анцәа икәа итысуеит,
Ауаҩытәыҩса ипстазаара иамоуп доуҳас.
Абзиабара агәатцаҷы иқәасуеит, изысуеит,
Абзиабара кьатаргьы, еицралахуеит нас.

Днасыпдатцәкьоуп бзиабарак иамыршаҟьаз,
Аҙын тцхы имшаҙо иҟьаҟьаҙа измыршаз.
Зхы зхаштны кәастхарамцак иахымкьашаз,
Изызгәамтаз ашәахәашла,
Ашәапшь иатынхаз.

Днасыпдоуп зыбзиабара заа изцәыҙыз,
Уи ахаанаазы гәырҩала имышқәа зытуеит.
Аирак реиҳабы зынарцә гәашә итытцыз,
Ихьатә кәасқьа, апшь-тҙамцк тцысуеит…

* * *

Зегьы ирықәлоу, зегьы ирхаану,
Амра иннажьын ашәахәа.
Иныкәыпсан ацыпхь рааны,
Амшын ихшәалеит ихыхәхәа.

Мышк ахнахит ауаҩ иқәра,
Даҽеа мшык ихраҭ ааигәахеит.
Даҿуп ауаҩ иаамҭа аныхра,
Иҿара агәапшьгьы ҭацахеит.

Ауаҩы дҭалеит ишлара ашҭа,
Шьахәапара ишьҭалт асы.
Уатцәы изыпшуп атцаҳәарҭа,
Адунеи ҿыц ахь дцоит лассы.

Еиқәиҳәалоит итцыхәтәы ашәа,
Иашәа еизигахьеит ушьҭа.
Уажә дазхәыцуеит амҩа иашәаз,
Ауаҩытәыҩса иуахҭа.

Ахәылпаз, ашәапшь апсымҭаз,
Ашәахәа ацыпхьқәа каҵсоуп.
Ахәылпы мра аҭашәамҭаз,
Агага иканаршәыз, агага шьҭоуп!

* * *

Иҟаҙам ԥсра-хәагьы, ԥсра ҽашагьы,
Аԥсра ҽеи ахаангьы иақәлаҙом аԥсра.
Аԥсра хануп аԥшьашагьы ахәашагьы,
Ҽеи-ԥсышьа зауз итәарҭоуп ахрат.

Бжь-цаҟьашк ирҿысыз гәнаҳа имаҙам,
Бжь-хаҳәк ирхысыз рҽашхоит аҙы.
Шьоура ахьыҟам, гәнаҳагьы ыҟаҙам,
Ашьауардын ахраҿ иканаршәом ахҙы.

Аҳәҳәабжь ахьгаз, аччабжьгьы гароуп,
Аԥсреи абзареи еицыҟәтәоуп махәык.
Ауаҽгьы зны дҽадароуп зны дладароуп,
Убырҭ зегьы рныхахә дыҟоуп нцәахәык.

Абзара еиԥш, дад, аԥсрагьы ырҿырба,
Цьабара қамса ахаангьы иҟамлаҙац.
Гәырҽахҿыгас иутцарс ушыцлаба,
Зышьҭахь аҙыҟәыршам, иуоу рымҳәаҙац.

Иудыруаз,
Бзиа нагҙа нарха амаҙам,
Ԥхыҙуп, ԥсыԥуп иҟоу ладеи-ҽадеи.
Уаргьы саргьы шәымҭакоуп иҳараҙоу,
Аԥсра хануп, аԥсроуп иақәлахо адунеи!

* * *

Уҟанатц уԥсы раҙа,
Уҟанатц уԥсы уаԥымсын.
Иуаԥысыз умыш уахьҙа,
Анцәа иныхахә уакьымсын.

Ԥымыш иуаҙаз удунеи,
Уаԥсуа ламыс еицоумкын.
Мԥа разыла ушнеиц-унеи,
Ахьажь ахы атцәы иахоумкын.

Хык уаԥшны, шә-хык шатц,
Амшә иакыз дад имҳәароуп,
Ухьҙ уахҙыҙа, ухьыҙ гәатц,
Ахьыҙ, дад, ихьанҭоу цьаруп!

* * *

Зыхаара зцәыҙхьоу, иҽшәаз ақәыпсҳа еипш,
Слахьынтца самтцаршәуп аргама.
Аамта аҙыблара иалахаз сцеипш,
Ҳәыпы-ҙыпуеит, ҿа дунеик ааигәахама?

Шьыжьтәи ашәапшь зхьача сырмоу ашәахәа,
Аҽаҙытуеит, нахьхьи, ахра ѡашра.
Апсылѡеипш, амаалықьцәа рыпсы кахәхәа,
Асар рымѡа иакәшоит ажәѡан хьашраҽ.

Избоит, пшь-етәак, пшь-маҙак еибырҳәоит,
Зиетцәахә кыдло дарбанушь уаха?
Анцәа ихьы шьаргәытца сгәытцак схырхәоит,
Ҳазшаз суҳәоит сныҳәапхьыҙ еиқәырха.

Уаха атцых тынчуп, аха ишпа тынчу!
Бжьыда-шьтада уаха псыцқьак диуеит.
Жәѡангәатцаҽ ѡ-пта цахашк еихышьуп,
Анцәа ран лныҳәапхьыҙ саҳауеит…

Атцых салагылоуп аамта ахәыцха,
Ацыпхь апсаҟьоит аетцә реихымца.
Анцәа, исымҳәац ажәак аҳәаха сгәарпха,
Слахьынтца, сумтцаршәуп,
Адунеи агәырпынтца!

АԥШӡАРА

Аԥшӡара ақәагьы иацуп, асгьы иацуп,
Ақәасабгьы иацуп, ашьха аҭыԥха.
Алабжышгьы аԥшӡара акьарзуп,
Аԥшӡароуп смилаҭ еиқәзырха.

Нас, ахызаҵәгьы аԥшӡара ацыз,
Ахаангьы аԥшӡара изалҟьом ахы.
Шьыжь лыԥхала аԥсаса игәарҵыз,
Шәиԥхьыз иқәнакуам шьхагәы.

Аԥшӡара зцыԥсыз ҷьанаҭ иҭыԥуп,
Иԥшӡара мрашәахәан иқәлоит адәы.
Са исыздырам иахьынтәааз ахьыкәу,
Аԥшӡареи ацқьареи нҵәом ртцыхәтәы.

Аԥсра ԥшӡа иаҳәон ҳа ҳабацәа:
«Дад, аԥсра ԥшӡа хәамаӡам!» – рҳәон.
Аԥсра ԥшӡа ишаҳәоз ҳаибашьцәа,
Рыԥсадгьылаз ҳаҷкәынцәа ҭахон.

Аԥсра ԥшӡа ахаангьы ԥсра ақәӡам,
Мрагылара иацгылоит есымша.
Ҷьым, аԥшӡареи ацқьареи лакәӡам,
Анцәа идоуҳаи иҳақи роуп изыхша.

Сара сыԥшʒара сыцзааит сыԥсымҭаз,
Сыԥшʒара ахраҭахьгьы ишәҭлап.
Адгьыл изаламгылар, ашамҭаз,
Сыԥшʒара, мшаҽенеиԥш, ашьҭыбжь галап!

* * *

Ауахәамаҽы сааит иахьагьы,
Цәашьы зқьы лашоит аҩнытцҟа.
Анцәа имшуп иахьагьы, уатцәгьы,
Схәыцраҟәа халоит тцәҩантцәыҟа.

Ҳапсцәа рзы изблит ацәашьы,
Анцәа сиҳәеит рызқәатып тынчхарц.
Ихаларц рыпсы лҩа кашьшьы,
Зегьы цьанат лашара ртыпхарц.

Ҽеи тәарта роурц,
Ҽеи псышьа зауз,
Адгьыл иақәлахарц рыпсы цқьа.
Адунеи аҽы гәнаҳа змауз,
Рыпсы ахьы ахьыршо инеирц ирыцқьан.

Рышьтахьҟа ихьампшырц
Сиҳәеит Анцәа,
Анцәа ҳазшаз зегьы збартоу.
Ипсышьа ҽеихарц зыҽҳәара нтцәаз,
Зтцыхәтәы мшы зыпсы ацартоу.

Илашоит сцәашьы иатцәа,
Агәыҧра иахшаз,
Искуп сцәацәашь схы-сыпс ҽысхырц.
Сыҟекаршәны сиашьапкуеит ҳазшаз,
Исыҟәыстцаз агәнаҳа схысхырц.

* * *

Са сзыхьӡаз адунеи жәижәыхуп,
Ашьеи алаҕырӡи идраӡахьеит.
Аразреи аԥшӡареи ашәыхуп,
Алашәага ирҳәахьеит, ирфахьеит.

Ара акырынтә еимырдахьеит ауоу,
Алабжыш иартцәыҕьахьеит ашьац.
Ихышхытцәон амыткәма агәаҟраз иҳәоу.
Иахьагь ауазашәа гоит ишгац.

Агәырԥа иаркараз асыԥсақәа тҟәацуеит,
Ахрашқәа еиҷышәшәоит баԥ-баԥы.
Ргәы ҭагылом ашьхақәа еитцасуеит,
Ара дихьеит, ара дхыԥсаахьеит ауаԥы…

Икаԥсоит саԥхьа схәыцрақәа ццышәха,
Ахәылԥ ԥсымра еибакуеит имцаха.
Иахьагьы сықәуп адгьыл мчымха,
Ашәышықәсақәа ирцәынхаз ахәыцха!

* * *

Иахьатәи амыш сгәалаҟоуп,
Абҕьыц иҷалаз ԥыр-ԥыруеит.
Хьаас исымоу гәалакоуп:
Иреиҕьу сымышқәа зытуеит.

Ицаз гәырԥазгом, ицеит ԥшзала,
Сыбзарзыкгьы рҳәеит шьоукы.
Шьхарԥыкгьы схалеит, схала,
Уаҳа саҳәаҙом ҽакы.

Адунеи зегьы сгәыдсыгзалоит,
Сыҷкәынра хьаҳәит иахьа.
Сымрагь халоит, сымзагь халоит,
Насып ссирк ҷыхоит ԥаԥхьа.

Ԥ-ԥта хаҽерак хыхь еихышьуп,
Аҳәҳәыҳәа аҙаҙаш каҳәуеит.
Уаха убас аҵых тынчуп,
Ашәҭ агәылҵыбжьы саҳауеит!

* * *

0, ес-шәымҭа сышлац казыршәуа, аамҭа,
Насыԥк сшахьтәыуо исымызхуа ҽакы.
Еиҳагьы аԥсҭазаара шԥасҭаххеи схамҭаз!
Ҽазнык, сынасыԥ, ашара-цәашь сзаркы.

Ҽазныкгьы сықәырԥш адунеи лашара,
Анеихыхха сараҙа даҽеа шьаҽак.
Схажьла, сынасыԥ, сызхамлац ѡадарак,
Аԥшырҭа иқәтәоу имышьҭа схьырша!

Ҽазнык сатҷаргыл шьыжь шәаԥшь каԥхара,
Ҽазныкгьы арҩаш абжьы хаа сырҳа.
Анцәа инумыжьын сымҩақәа гәҩаран,
Игәырҩадоу ҭхы ласык сзымҩажь уаха.

Инырҭәа нас сыҷҳәара, сымш хьмызҙгыдаз,
Насыԥк сшахьтәыуо еицоумкын сразҟы.
Еиҳагьы аԥсҭазаара шԥасҭаххеи сыпсымҭаз!?.
Иалшозар,
Сынасыԥ, ҽазнык ашара-цәашь сзаркы!..

* * *

Аетцәақәагь сызхом, аҙаҙагь сыпс алоуп,
Амзагьы аҽы аҙәҙәан, иаацәыртцит уаха.
Исыздырам, цәаныррак, гәахәароу, гәалоу,
Аххаҳәа еицралоит сгәатцахь имцаха.

Еитеизахт уаха схәыцракәа рыҙхытцра,
Сыгәнаҳақәа рышьтыбжь слымҳа тцырхуеит.
Арбагьқәа еиқәҽыртхьеит, егьагҙам тцхыбжьхытцра,
Амытцмыць еипш, ажәшан быбышҙа ишәтуеит.

Цәаблаҟы дысхароуп уаха сара аҙәзатцәык,
Дгьыли-жәшани рымаҙа самоуп шаҳатс.
Инеитцапсоит уажәы-уажәы сых-мацәак,
Анцәа ду сиашьапкуеит, исымоу гәыгыртас.

Исызгәамтаз сылабжыш сҙамша инахьысуеит,
Адгьыл раз насхыкәтцан сиҳәоит Анцәа.
Шьашә итарцапхаз ашыстаагь дыспыртцуеит,
Жәшангәы иналыггаз амаалыкь икуп игәатцәа…

Абри атцхаз гәытцхак сымам иауан-иашәан,
Рыцҳаракгьы сыхәда иқәым цьаргьы…
Ах, заҟа идуузеи сахьатцапшуа ажәшан,
Заҟа схәычузеи, ажәшан иашьапкуа саргьы!..

* * *

Дегьыԥмаха иҷанха ақьаԥҭа уашьҭамлан,
Аҷан, ҷанҳәара ишцо удыруаз есымша.
Унеила ухала удоуҳаи уҳақи рышьҭала,
Анцәа иуҭаз ухы ахыԥхьал есишар.

Ауаҩытәыҩса, ауалыр ҭада уаҩызоуп,
Уԥсы ҭанатцы акымзарак уарҭәҙом.
Дгьылгьы-жәҩангьы зегьы уара иухызоуп,
Аха ауаҩ рыцҳа ҙынгьы-ԥхынгьы уԥхаҙом.

Иузхаҙом ахра иалѣьо арҩаш хьшәашәа,
Заарах-ҳәаарахла иурҭәит учыԥмацьа.
Иуҳәеит иахьагьы аҽеа-аԥа Ҷьамхәыхә иашәа,
Аҷба шаха рак аԥушьуеит насыԥс ишьа.

Аха, ахәаша, урҭ зегьы лаԥштцашәароуп,
Ҳәҳәабжь иаҳаҙом ахаангьы ацәқәырԥ зхаԥо.
Иахьагьы мрагылара, мраҭашәароуп…
Иудыруаз, аҙ иаанаго, аԥшацәгьа ишаго!

* * *

Ажәҩан иахәуеит аҧсата ахәыҙ,
Ишьац аагаганы икаҳәҳәуеит.
Уатцәтәи амш азы сеиҭахәыцт…
Сыкәша-мыкәша зегь зырҩуеит.

Аҧсата каҳәуеит бжьыда-шьҭада,
Икаҳәуеит ажәҩан ахьыршаҙ.
Шьыжьык сымбац абас иахьада,
Дгьыли-жәҩани ахьлашаз.

Насыҧ лашак жәҩан иахьахәуа,
Ауаа рзы анасыҧ ахькаҧхо,
Абыржәытцәкьа сыҧрып сгәахәуеит,
Лакә хәыцрақәак сгәы инҭаҧсо.

Аҧсата ахәуеит ажәҩан лыхәҭа,
Ашәҭқәа рынасыҧ каҧсоит.
Сҭаҧшуеит сажәра бырлаш ашҭа,
Гәырҩашәак нытцакны исҳәоит!..

* * *

Мшаҽенеиԥш сҭаԥшуеит алакҵа,
Са схәыҷра ахәылԥ ахаҵа.
Уаха мраҵашәара агәаԥшь,
Ах, ишԥеиԥшу схәыҷра ашәаԥшь!
Хәылпы етҽеиԥш сгәы лашоуп,
Хәылпы галуанла итцыршоуп,
Мраҵашәара ажәѡан хтуп,
Ахәылԥ ԥшаласгьы ласуп.
Зны сахьаслоз хыхь кьаброу,
Сара схәы ԥшʒа ашҭа сҭоуп.
Ушьҭа сыхәылԥгьы еилашәшәуеит,
Сдунеи хьшәашәахь сыццакуеит.
Са саныҟамгьы мышкызны,
Истахуп ишәасҳәарц иаартны:
Шәнықәыпш, сѡызцәа, Тур ихәы,
Иахьысҳәаз раԥхьатәи сҽахәы!

* * *

Гәырҩа маҙак ицуп апоет есымша,
Атцых аԥсымҭаз ицәацәашь ҭауеит.
Абар, уаха арбаҕь ҽнаҭит атцых еиҩша,
Гәыԥрак бжьаҙуеит, гәыԥрак хынҳәуеит.

Уаха ихәыцра амышқәа зегь гәареитцан,
Ишьҭахь инижьыз дықәыԥшуеит идунеи.
Дхәыцуеит апоет, атлареиԥш дамацан,
Игәатцахь, цьара, сахьақәак ҙытуеит .

Каршәрак дықәлан днеиуеит дышьтрақәлан,
Иашәеи иуази рышьҭа дхуп уаха.
Икаххаа ицәоуп уахатәи аҳабла,
Етцәала ажәҩан рыԥхуп ихыхәхәа.

Апоет затцәык дамоуп атцых шаҳаҭыс,
Апоет затцәык ибарҭоуп атцых агәырҩа.
Иааҩуеит бжьы ласык ахаан имаҳацыз,
Атцых хәыҵхәыҵуеит, атцых цәажәоит зымҩа.

Гәырҩа хьанҭак ицуп апоет есымша,
Атцых аԥсымҭаз ицәацәашь ҭауеит.
Абар, арбаҕь ҽнаҭит атцых еиҩша,
Дтәоуп апоет.
Гәыԥрак бжьаҙуеит, гәыԥрак хынҳәуеит.

* * *

Аамҭа зегь сзацәымгеит исҭахыз,
Пҫҭазаарак ыҟоуп исзымҳәаз, инхаз.
Зегь сызцәырымгеит, Тур ихәы итҷәахыз,
Сырхьымʒеит сабдуцәа ирҭынхаз.

Убырҭ зегь абыржә тҷәымыҷ жьакцан,
Еихымсыҷуа хьаан иалоуп сгәахы.
Аххаҳәа еибакуан акәасҭхарамца,
Артцуқәа еимырдон а҆еҳәа ахаҟны.

Ци-шәи ирытцраʒаан сабду дцәажәон,
Еихала-еихытцуан алакәқәа рдунеи.
Ашьшьыҳәа акәасҭхарамцагь хьшәашәон,
Ушьҭа атцыхгьы агәыгәтахь инеит.

Зегьы сгәалашәоит иҟалаз-инылаз,
Иʒшәах патца и҆ҷаʒсо сабду дыштәаз.
Алҩа афҩы хаа сыблақәа ирхылоз,
Еицырҭәоз атубар ашша икатәоз.

Ҳархышьнақәа ирхьыʒсоз ацыпхьқәа,
Ҳпенцьыр ахышә хәыч илатәаз етҷәак.
Иахьагь сгәы иқәыҩуеит инахмырҟьакәа,
Сабду инытцакны ирҷызуаз ашәак!

* * *

Ҳәасашәҭ шәахла ирҩышьуп аҳауа,
Ҳәасашәҭ шәахла асы-шәыб рысуп.
Абри амыш знасыԥхаз дарбан ҳауа?
Иаҳзаанагазеи ԥхыӡс иҷыцу?

Абри амыш лакәгьы гәырҩак ацуп,
Аӡәы ихаҳәтцәҟьа ашәҭ агәылтцуеит.
Ҩаӡәы ихарҭа, иԥсырҭа хацуп,
Шьапы еимаада арҟыра дылсуеит.

Саргьы абыржәы ԥхыӡ цәгьак салоуп,
Ԥхыӡ цәгьак салоуп сеибак-еибашьҭуа.
Зны дунеик сықәуп, зны ахрат сынҭалоит,
Ҭып сымаӡам са сахьашшуа.

Амра аԥсымҭаз, акылкәыцыхәа,
Аԥсаатә жәҩахырла ашәа еимырдоит.
Амаалықь иԥсеиԥш ашьшьыхәа,
Ашәахәашла ахәылԥ иарцәоит.

* * *

Уара адунеи хьанҵа еижьага,
Уара уҟынтәи акымзарак сҭахҳам.
Иуҭаху дхагал, длага-дҩага,
Аҳрагьы иаҵәашьа хәызмаҳам.

Изыргыл инаган ахьтәы қаруаса,
Аԥырча еиԥш далартәа аԥара.
Сара исҭахҳам аҳаса-маса,
Исыҵ жәкы атәарҵа
Жәҩангәы иаҵәарак!

* * *

Сиит сара уахык, ашамҭаз,
Сиетҷәахә, сшаетҷәа анкыдлоз.
Сиит сара, ашәа ҽыцк стынхарцаз,
Ашәа ҽыцк, адгьыл ианхалоз.

«Амин!» – иҳәеит, зегьы збарҭаз,
Убри ауха тҷәымыш ԥитҷәеит.
Анцәа иситеит илԥха, ихарҭа,
Сыхьтәы ҷьаргьы сыхәда иахеитҷеит.

Убринахыс иԥытлеит сҙиас,
Иԥытлеит сыҙхьамԥш ицәаз итаххаа.
Саргь дунеи ҽыцк снықәлеит сниас,
Сымзагь сымрагь лашеит икаххаа.

Рҟыра мѡак сануп убринахыс,
Есшар цәгьеи-бзиеи еиҽыхоит.
Суаѡыбжара сагьынахыст,
Аха, апстазаара ҽыцҙа иҽыхоит.

Есымша итцааyп аԥсы насыԥда,
Зра-ԥсра зықәзам дунеик сықәуп.
Хра чаԥара, хара аԥшырҭа,
Схаларц абар, хәычҙак сыгуп!

* * *

Убзиабара еиԥш, ухьаагьы уеиҽырба,
Угәыҕреи учҳареи уцыз есымша.
Мшцәгьашьҭахь узѡа ԥхӡы уларба,
Анцәа ду илыԥха уиҭап ҳазшаз.

Ашә бҕьы тлазны иуирбап ашамҭаз,
Уиеҵәа ҷьарсахьа рҽеихыршьып хыхь.
Уара ушьха ԥшӡара аимыггамҭаз,
Нахьхьи, ухраш инагәылхәраап уӡыхь.

Умра аҭашәамҭаз уажәра шкәакәахап,
Уразреи уцқьареи рҭыԥхап ҷьанаҭ.
Уныҳәаԥхьыӡ иуцу удәыԥшӡа ианахап,
Амышреи атцыхреи ҭалап угәарԥ.

Мрашәахәан иухьыӡсап ачҳара анасыԥ,
Амашәыр ухытцны ашәышьханхытц ицап.
Каҳада-ԥҽыда уаҷьалгьы ниасып,
Ажәа ҭҟьара хы ҭҟьараны инкаԥсап.

Ичҳа.
Умышқәа ршәымҭақәа ирыцлап рынарха,
Апхыӡ шкәакәа уеиԥхыӡып уахагьы,
Угәыҕыртадахан аҭлаѡа уламхан,
Уара учҳара унасыԥхап уатцәгьы!

* * *

Иҟоуп, шәымҭак схы анысхашҭуа,
Гәалак санамоу сырԥышьны.
Сгәатцахь цьара хьаак анхьашуа,
Гәырԥак санамоу сшьаҳаны.

Иҟоуп, ажәак сыԥсы иахмырза,
Мышк ниаҙааны ианцо.
Ишлаҕырҙышо сцәацәашь цәымза,
Сышрылаԥшуа аеҵә рымца,
Атцых ҟьаҟьаҙа ианшо.

Зегьы анцәыртцуа иԥсугьы ибзоугьы,
Ахраҭ иантыԥуа ашәышә абжьы.
Акәампа анкашәо арҭ шаҿоугьы,
Ианысхашҭуа сыԥсы шҭоугьы,
Сантәоу ашәшьыреиԥш сеихашьшьы.

Иҟоуп шәымҭак, сышлац налшәан,
Иҙыҙымкуа иаиқәшәо сшьамхы.
Лаԥштцашәарак ыҟоуп лакәшәа,
Лакәшәа ианааҭашәо са схы.

Издыруеит ушьҭа цьара ак шыҟоу,
Макьана еилкаам цьара акы.
Ԍ-мцак рыбжьара саргьы сыҟоуп,
Ахьы шьаргәытца, улакә цәашь сыркы!

* * *

Адгьыл ашьа ааʒом саныҟам,
Ардәынагьы ҟәырҭ аҳәом.
Сцоит аԥхыʒ еиԥш ҭыʒшәа ахьыҟам,
Сцьанаҭ хьымҩа каххаа иахьгоу.

Сара сышьҭахь амрагь гылоит,
Амзаҷагьы ажәҩан ԥнаҟап.
Асабигьы ашара даԥылоит,
Ҩаԥхьа адунеигьы хәлап, ишап.

Диуеит уаҵәгьы аҵеи лашара,
Уаҵәтәи амыш агәыҷырҭа.
Еиҭалашап амцахара,
Агәырҷьа ҩналап аҩнаҭа.

Маҷк ауп истаху ахраҭ,
Еицамкааит сышьҭахьҟа инхаз.
Ахаҳәгьы сҭахым, амармалташьгьы,
Сцәаҳәақәа схагылааит баҟас!

* * *

Иахьатәи аԥшӡарагьы цәыкәбаруп,
Ашьыжь иԥшӡоу, шьыбжьон дҽаастоуп.
Аԥшӡара иаақәыххыз лашароуп,
Нас, иқәасхьоу, изысхьоу ҳәыстоуп.

Аԥшӡара, гра тҭаахыга шәахәацуп,
Зынгьы зи-мцеи еиқәызтәо гәырҩоуп.
Аԥшӡара гәыгра еижьагак ацуп,
Зны итҭәахаҳауп, зны иларҳәасоуп.

Сыԥшӡара рыцха, сгәыгра еижьага,
Уара усыцыз цьысшьон есымша.
Уажәразгоз цьысшьон, сқәыԥшрахага,
Сеиҭашәтра цьысшьон уатҭә ишар.

Ушуаараз здырит, сышлац аналшәа,
Сышлац уӡыӡымкуа уанықәшәа сшьамхы.
Хынтә сыҷкәынхеит,
Хынтә сеиҭажәит лакәшәа…
Ах, ушԥахьанҭоу, амыш, исаабуам слахы!..

* * *

Иахьак сгәалашәара ҭахак снаҭом,
Аԥсымра иацҭашәоит сахьак нахьхьи.
Иҳхьоу-иԥсхьоу, цқьа исызгәамҭо,
Сҩызак иблақәа аргама срызхьит.

Аҳхытцреиԥш сахәаҽуеит сыгәҷыгьра,
Са сыгәхьаагара алабжыш ԥсатоит.
Сыҷкәынра агәеисра иақәҳам еихсыгьра,
Шә-гәыграк,
Шә-хәыцрак рҳыжь иатҵәа газгоит.

Стәоуп сымала, гәалақәак неиқәҳәало,
Сгәалашәара акәашымца еибакуеит.
Атҵәымҭ жьакцеԥш иахьагь сгәы иалоу,
Мшы еиқәатҵәак сгәатҵаҷы илаҳәуеит.

Сазхәыцуеит ҭхы ссирк
Измам хныржәышьа,
Сыбла иаахгылоит ицәахьоу цәашьык.
Сқәыпсычҳауеит инытцакны: «оҳ, гәышьа»,
Исгәалашәоит ҭыс иатҵәак
Зашәа хызтцоз шьыжьык.

Агәырҩеиԥш исықәыгәгәоит
Сышықәсқәа реидара,

Аҵых агәы неихыхуа, ҙлагарак лагоит.
Гәаныла саҽаланы снеиуеит ҩадарак…
Еихык-еитҵык,
Аԥхыҙеиԥш, ашәшьырақәа каԥсоит!

* * *

Ашьыжьтәи асыҭәҳәа ушҵеиԥшу, сыҷкәынра,
Амзашеиԥш ушҵеицрало сыҷкәынра агәаԥшь.
Уеилаҩ-еиласуеит ԥшаласшәа ушытцырра,
Иахьагьы уналагылт ашьыжьтәи ашәаԥшь.

Уара умшә-лаԥықәшәан сқьышә унықәыххын,
Лакә шәахәацк насгәытцыршан уԥрит.
Саргьы сажәра аҭлаҩа снылахан,
Сажәра шкәакәа, ашҭа шкәакәахь схынҳәит.

Ашьыжьтәи асыҭәҳәа ушҵеиԥшхеи, сыҷкәынра!..

* * *

Сара абри адгьыл сықәгылоуп,
Исыцуп аҳақ адоуҳа.
Аразреи апшзареи испыло,
Есышьыжь рныҳәапҳьыз сырҳа.

Анцәа идгьыл анасып сыцуп,
Ашареи ахәлареи рцәашьы.
Ари адгьылаҷ сышьҭа рысуп,
Ҷьанатшьац шьҭоуп икашьшьы.

Исыцуп ҳныхақәа рылпха,
Ашьашә абыжь-ныха ацырҟьаха.
Ашәахәа сышәхымс инылапхаз,
Сапхьа икнаҳауп икахәхәа.

Апстазаарагь цас ихәыцым,
Ауафпсы ицәытҵәаху маҙоуп.
Иахьагь ҷыцым, уатҵәгьы ҷыцым,
Иахьа илашозар, уатҵәы илашьцоуп.

Са сдунеигьы ашәеиқәа иалоуп,
Егьлуҭафуп, иагьдырдхоуп.
Сымыш уаарагь са сзы иуалуп,
Атҵәы иахаиз, атҵәы сахоуп!

* * *

Ацәҵыхәаҟәа мраҭашәара инаҵаԥсан,
Аҵыхәтәантәи аԥсымра ҭашәеит.
Рыдшԥсаран аҳаҳа ашьацра иныла԰сан,
Иразныша, ашьшьыҳәа инкашәшәеит.

Иахьатәи амш ша-шәахәацк аҷымшәеит,
Мрашәахәак нкылыԥхеит иахьагьы.
Аарла абни амахә шәҵы-ласык нахылшәеит,
Уаҳа ҵыскгьы мҷыр-ҷырит ҷьаргьы.

Ҷымҭ-ԥсымшьа маҳазкь хәыҵ-хәыҵуеит,
Амаҟьеиԥш итԥшәааит ажәѡан алакҭа.
Ажәѡан рысны амацәыс аҷысуеит,
Аҟәаршѡы кыдҵәоит адгьыл аԥсаҭа.

Ԥсырҳума бзарҳума сыгәѡаран сынзыжьыз?
Ицәеицәыԥсыз аҵых иаҳәозеи маҳас?
Изакәызеи схәыцраҟәа рҳымшын хзыжьыз?
Изакәызеи сгәы аҭра иҵызҟьаз абас?

Ахаҳә канаршәуеит ахра аныбгаша,
Арԥаш аҷахәашоит ахраш агәы.
Ашьха анашана шәиԥхьызк анаҳәаша,
Ашә-шьхак рызкәа иқәгылоит ахәы.

Ԥсырҳума бзарҳума сыгәѡаран сынзыжьыз,
Изакәызеи схәыцраҟәа рҳымшын хзыжьыз?

* * *

Алахьынтцагьы ашәымтак иуҭааз,
Ашәҭ, амтцәыжәԥа еиԥшхоит уатцәы.
Аԥшʒара иуцԥыруаз иануааз,
Ухәыцраҷы иаанхоит изатцәны.

Уҟәышрагьы ноуԥыртцуеит уааныжьны,
Уҟәышреи удырреи еиҕацәахоит.
Ауаԥытәыԥса ԥ-насыԥк неиужьны
Иоуʒом, Анцәа ду ус игәаԥхоит.

Ауаԥы дыбжам-ҽамуп дыҟанатц,
Аха игага дахыԥарц иҭахуп.
Ацәҳар изахыхʒом, иахытцуанатц,
Алашә ихәы иаԥхьа итцәахуп.

Илахьынтца имнахуеит,
Илахьынтца инаҭаз,
Шәымҭак иаʒаз дахыбаауп адунеи.
Шәымҭак иҭахын иҷахәы иҳәарцаз,
Аха шәымҭак изымхеит,
Инапы намʒеит.

Машәыр насыԥк, аамҭацк иуҭааз,
Ашәҭ амтцәыжәԥа еиԥшхоит уатцәы.
Аԥшʒара иуцԥыруаз иануааз,
Ухәыцраҷы иаанхоит изатцәны!..

* * *

Сажәра-мрагь, сҽара амреиԥш илашоуп,
Сажәымҭа сышлацқәа иршәымҭоуп.
Иахьатәи сҽара амышгьы каххаа еилгоуп,
Избоит аргама схарҭа сыԥсырҭоуп.

Ахьы ахьыршо инеиуеит сыԥсаҭа,
Сдунеи уаара агәнаҳа схыхуп.
Амзашеиԥш стаԥшуеит цьанаҭ алакҭа,
Амаалықь ихьы напқәа еитцыхуп.

Сышьтахьҟа хәшьадым, иатцам маҳа,
Анцәа иныҳәеит амҩа сызнысыз.
Сиетцәахә кыдуп, нахьхьи, ижжаҳа,
Илашоит споезиа ахраш иаҿысыз.

Анцәа исеираҳеит сашәахә аҳәаха,
Уатцә исзыԥшу сыхраҭ агәашәоуп.
Иаасыртит спенцьыр ахышә снахан,
Исаҳауеит,
Сажәра шкәакәа атцыхәтәантәи сашәа!

* * *

Заҟа зырԥаш-зыхшьах сгәытцысххьоузеи,
Заҟантә дысхарахазеи заҳкәажә-зызлан.
Ауаԥ рыцҳа, иахьагьы сыԥсы златахазеи!
Сышьҭахь, саԥхьа, зехьынҵьара шҳау маҕышла.

Са сзы ицәыртцуан акьу мышьҭацәгьа,
Аԥшза еихнатцәон сымԥақәа ахьеихагалаз.
Сышьҭахь иаатҟьон маза ицҳауаз алацәгьа,
Лахәа-ҭәыхәа ҭасуан, раԥхьа испылаз.

Арцына ҽнатуан аԥы-шьыбжьонк рыбжьара,
Аенышьыбжьон арбаҕь акәтаҕь канаршәуан.
Ашьашәы абыжьныха итарцаԥхон
Абгыз абнаршәыраҽ,
Аты ԥарԥаргьы бжьы еиқәатцәала атцых ашәуан.

Сгәалашәарақәа, шәкаԥсоит шәхымкәазакәа,
Сыхҭашәкцәеит стцыхәтәы мышқәа рынтцәамтаз.
Сыншәыжь, исашәраза, схәыцра еиқәарақәа,
Ашарашәа сазызырԥыр стахуп ашамҭаз!

* * *

Иахьатәи амыш сгәырҕьа цҽадоуп,
Са сзыҳәан ԥсра ыҟаҙам џьаргьы.
Сиеҵә шәахәац ажәҽан иалдоуп,
Аеҵә еиԥш шә-насыԥк сыцуп саргьы.

Гәырҽа-гәырчык сааигәа иҟам,
Исхаԥхоит амыш ҷыц ашәахәа.
Акгьы ахьыҟам, зегьы ахьыҟоу,
Амышра ацуп сытцых уаха.

Абыржә снатцҟьап иаҭаххозар,
Ашьха аҷеашьамх сыртцысып.
Аԥҵа хысцоит Анцәа иҳәозар,
Смацәысп атцыр-цыр — сдыдып!

Ажәҽан саркьа сынкыдсылан,
Етцәак кыдысԥаап инҷыршәа.
Аҕбагь хысԥаап амшын схыслан,
Аҳәа хәыш сыртцәип ҙашәа.

Аԥша фарҵын аҕәра аҷастцап,
Сеы ццышә снақәтәаны сыхәмарп.
Шьыжь-шәаԥшь снаҵагылан ҷастап,
Исныҳәа-ныԥхьап сашҵа, сгәарԥ.

Ари адунеи зегьы саҧсахацуп,
Зегь сылшоит, зегьы среиҳауп.
Амрагь сацуп, амзагь сацуп,
Аха саныҟоу аиҳа, саныҟам еиҳауп!..

* * *

Дтәоуп ашла ашәшьыраҽ аԥсымра аҭашәамҭаз,
Иныҭакҳан, аарла, ирҕызуеит ашәак.
Иԥьабоит дызԥыртԥуа идунеи ихамҭаз,
Уажә, ахаан иимҳәац неиҽытԥшәеит ажәак…

Ихигахьаз зегьы аԥхыҳ цәгьеиԥш игәалашәеит,
Иршәшәеит-ирқацеит хымыш дызҭааз идунеи.
Уаха ашла иҷеиԥсахҳеит зынҳа акалашәа,
Уи инарцәи-иаарцәи рлакҭатцәкьа дҭахеит.

Иҷеазыкаитцеит ԥьанаҭ, уатцәашьҭахьтәи имҩа,
Иҷеынкаршәны игәнаҳа ихихит ҩаԥхьа.
Итцеимкит ҳазшаз, иеиҳәеит зегьы хымҩа.
Ажәҩан датцаршәын ауаҩы, игәы-иԥс ҭыҧҕьа.

Уи ихәыцрақәа цон ҷеа дунеик инхыҳла,
Игәаҟ-ашәа, иуаз-ашәа шиҳәац иҳәон.
Дгьыли-жәҩани еиԥишьуан бамба рахәыцла,
Атцыхәтәантәи икәастха ццышәха икаԥсон!

* * *

Абри ашәышықәс сациит мшы мшыказ,
Жәԥангәатԥа сиеԥәахә кыдлеит уахык.
Аԥсрагьы ахьыҟаз, абзарагьы ахьыҟаз,
Аԥсырҙы ахьааԥуаз ашәы-шьхак ирхык.

Цәгьеи-бзиеи рышьхәа сԥагьыжьит уиаахыс,
Алаԥшыцәгьеи-аҽаԥшыцәгьеи сыхьҙеит.
Убри аахыс сашьԥан сԥеиԥш ахьытԥаахыз,
Зи-мцеи ахьеиқәыртәоз атԥыхәтәан снаҙеит.

Иахьа сирамыш кныстцеит смаҟа нкаршәны,
Сызнысыз амԥа сыршәшәеит, исырқацеит.
Исшәеит иззеит атԥы еиқәатԥа нтаршәны,
Ахратгьы снаҙеит, цьанатгьы снаҙеит.

Адунеи дуззаа ахи-атԥыхәеи еиқәысҳәалеит,
Храгәы мԥала исрысит ладеи-ԥадеи.
Ашәагьы амыткәмагьы еихысҳәаалеит,
Аҽаастагьы дызбеит, аԥшҙагьы дызбеит.

Алаапкгьы сыцҳаит, исеикьут ацгәы хәтцышгьы,
Сарччеит, сартԥәыуеит саамта афартын.
Амаалықьгьы дыспылеит аԥыстаа хышгьы,
Аԥхыҙ цәгьагьы сарҽыхеит рбагьҽытын.

Анцәа исаҭәеишьаз, ҩ-шәымҭак исазаз,
Сыԥсҭазаара ашәгәы-аԥсгәы сҭыст.
Саарцәтәи сгәаҟраҟәа ахҭа аҟынза инацаз,
Ашәышьханхытҵ ашә-храшрак ирҽыст!

Сышьҭахьгьы саԥхьагьы асыршәы кажьуп,
Аху-аху, сҭыхәтәы жәҩан лагоит...
Сажәымҭа акәаст҃харамца еиҽажьуп,
Ахра агәаҽы сынарха ацәымза лашоит!

* * *

Зтцыхәа цымтцәаз хәыцрақәак,
Асеицш иналышәшәан жәфангәы,
Тәашьа-цсышьак сымтакәа,
Асеицш иналаҳәҳәуеит схахәы.

Гәырфеи-гәыргьеи рзыхшьах салоуп,
Зны имацәысуеит, зны идыдуеит.
Сгәы акалоуп, сыцсы акалоуп,
Нахьхьи цтацахашк цыруеит.

Заа иҷшәаз зынтцәа кәампак,
Ашьацра иныла шәоит тцаҟа.
Саамта рыцҳа, ламба-ҷамба,
Ухьантахазеи нас шаҟа!

Амра хәмаруеит ашьац кашьшьыраҷ,
Ашьыжь заза ш ахькаҳәуаз.
Сара сықәиоуп ҳанҵа ашәшьыраҷ,
Зны сшыц гара ахьтцысуаз!

* * *

Насыԥ имоуп, насыԥ имоуп,
Зыԥсра ашьҭахьгьы зышьҭа нзыжьыз.
Цьанат, ицаз раԥхьа дгылоуп,
Зыԥсадгьыл хәычы зашәа ахзыжьыз.

Насыԥ имоуп згәырԥашәа нытцак,
Иажәымҭыҷеха аҳәаха заӡаз.
Ижәԥан саркьа гәакьа ихы атцак,
Шьыжь изхызхыз гәнаҳак иатцаз.

Насыԥ имоуп, насыԥ имоуп,
Ауоу ззырҳәаз ибызшәала.
Иаргьы дыҟоуп аԥсыцкьа ахьыҟоу,
Инаскьаргаз уаз ашәала.

Иԥсы неиуеит ахьы ахьыршо,
Итәарҭахоит ҷеи тәарҭагьы.
Ахьы шәахәагь цьанат икәшоит,
Илашоит ихарҭа-иԥсырҭагьы.

Насыԥ имоуп ахәылԥ заӡа
Згәы инықәыԥсо хәылбыҷехала,
Ашацәа ртәарҭа ажәԥан гәатцахь,
Цәашьы иатцәан зыԥсы хало.

Насып имоуп, насып имоуп,
Зыԥсра ашьҭахьгьы зышьҭа нзыжьыз.
Ҷьанатҭ ицаз раԥхьа дгылоуп,
Зыԥсадгьыл хәыҷ зашәа ахзыжьыз!

* * *

Аҙәгьы имҩа данымсҙац дымќьалакәа,
Абри амҩаҷ икаҳахьеит, игылахьеит зегьы.
Анасыԥгьы ҷыхахьеит ашара аҷалакуа,
Пҫзыкгьы аныҩхьеит аччаԥшь иамакуа,
Аха амҩахәасҭа шыќац, иќоуп иахьагьы.

Ари амҩа аҳақ ашәышықәсқәа иргәылсхьеит,
Ара ашә-маҙак рцәашьы маҙа аиркхьеит ауаҩы.
Адыдгьы хысхьеит, амацәысгьы мацәысхьеит,
Амҩа шәабиԥарак рышьҭақәа анытҵхьеит,
Аха иахьагьы амҩа неиуеит асаба аныҩы.

Амҩахәасҭа ахаануп атцыхқәа рымаҙа,
Ашьхақәа рылабжыш, амцагьы аҙгьы.
Аха амҩахәасҭа абна атоура аҷеылаҙан,
Гәырҩеи гәаќреи, ацәа иҭамҙара алагҙан,
Ашәахсҭа шкәакәеиԥш икаршәуп иахьагьы.

Игәырҩа еиқәаҵәа абна еиқәара инылакуа,
Иахьагьы, ауаҩытәыҩса имҩахәасҭа дануп.
Даапсеит, ахәаша, уаҳа ԥсуаҵлак иламкәа,
Иахьагь амҩа дануп инеиҵеикуа егьимамкәа,
Мшаҷены еиԥш, уахагьы, ажәҩан агәашә аартуп.

Аҳәгьы имҩа данымсҳац ус, дымҟьалакәа,
Абри амҩаҷы итҷәыуахьеит, иччахьеит зегьы.
Анасыцгьы ҷыхахьеит ашара аҷалакуа,
Иахьагь цсҳык ааҩуеит, аччацшь иамакуа,
Аха амҩахәасҭа шкаршәыц, икаршәуп иахьагьы!

* * *

Ашьхақәа рыхәда иахагьыжьуеит,
Ахрақәа ирҽысуа амҩахәасҭа.
Арҩаш шәахха ахраш ашьышьуеит,
Ахрақәа ирҽаҙсоит ашәарах гәарҭа.

Ашьабсҭа шьыжь шәаԥшь ахьыҙсо,
Гәырҩада иазнеиуеит ацыхаҙы.
Ацыхаҙгьы ахьы цәыкәбар хьаԥссо,
Ихыхәхәоит атцытәара аҽыларҙны.

Шьыжь қәыршҩы шәахәа згәытцыршоу,
Ицырцыруеит ашьабсҭа абзаласа.
Аԥсабара алакә ссир зырлашо,
Уажә ашьха ҳауа иналаҙсан,

Ашьахәар шшәырқәа инарыжәгылан,
Агәчама ҙыршәрақәа ыркәашо,
Акәа аҽҭаршәны ашьха тәыла,
Ашьабсҭа ахаҳә иқәлашон!

Ԥша шәышәыкгьы уа итцысҙомызт,
Ԥба машәырк аларшәмызт аҳауа,
Аха ашьха атынчра агәра азгомызт,

Аԥсы тарҙны игылан аҳарԝа.
Нас тыԥҳацқьатцас, ақьышә хышра,
Натцанакит уа аҙыхь кнаҳа.
Агәы-аԥсы каршәны, ашьха аҳәишра,
Инылагылеит атцытәа инахан.

Аҙы ажәуеит ахрақәа рылыԥха,
Ацыԥхь леиуеит ашәах карҳәҳәуа.
Амрагьы халоит ашыцра иныԥхан,
Ҳаԥи-ҳаԝеи гылоуп иҙырԝуа!..

* * *

Атцых тҙыуеит ҙаҙа насыпла,
Бжьы ахьымгаҙо бжьык саҳауеит.
Пшьшьала ашьшьыҳәа ҳашта сныҟәлап…
Абызкатаҳағь акатә аҳауеит.

Тынчрацәоуп уахатәи атцых,
Уаха сабик инасып, ииуеит.
Маалыҟьк амза ашәахәа лҽатцых,
Сыкәа-смаҕра дынтаҳәуеит.

Уахатәи атцых амшра ацуп,
Амышьтагьы ацтца, Анцәа ду!
Ажәфан хымамуп, амза ҳыцуп,
Жәфангәашә ҟьаҟьаҙа иаартуп.

Етцәак налшәан, бжьыда-шьтада,
Ажәфан афуеит ашәахәа.
Сишь! Ашарашәа зҳәо дызустада?
Агәы еилагылом атцых уаха.

Сныҟәлап абас, атцых тынчуп,
Иудыруеи аҙы шыцәоу избар.
Жәфангәатцаҿ ѳ-шәахәак еихышьуп!..
Сазхәыцуеит исҳәаша
Сҿаҳәатәы ҟалар!

* * *

Дажәит, дажәҙеит аҭаҳмада дшажәра,
Иҧара амышқәа ныҕеҳәыхуа аҕеҳәаҧы дтәоуп.
Дбырлашха, ишлара дашәит дшашәра,
Аццышә шкәакәа хәытцаҳәҳәо, акәицқәа ирҧаԥсоуп.

Иԥстазаара хьшәашәа, игәырмаҷгахон,
Иааикәыршан зегьы-зегьы ԥсымраны ибон.
Зны ашла ихәыцра-ԥҭа еиқәатцәак иалахон,
Ихаҳәхахьаз илабжыш игәатца иҭаԥсон.

Ишцара ицахьан уи имышра итцыхра,
Изихымхыз игәнаҳа, убриак игәырҩон.
Иҭахын ҕазнык аҭарчеи аныҡәгара,
Аха илшомызт ушьҭа акаршәра анықәлара,
Аԥсра иҭахын, аха аԥсратцәҟьагьы наскьон…

* * *

О, сшара-еимҟьара, сгәыҟатцага,
Анцәа илыԥха, раԥхьатәи сшәахәа.
Исхьырша ухьы мра амырхәага,
Аԥсра иахәшәу ушьха зыхь снархәа.

Усҟан, ԥсра зқәым ԥсы цқьак схалап,
Саапын заҙашха сныкәҭәап адәы,
Саапны шәҭышха махәык саҽалап,
Сзыхьгьы хыхәхәап кәапеишәа ирҭәы.

Саргь адунеи сақәлахаз цьысшьап,
Каҳада-ԥеыда иҟьаҟьаҙа ишап.
Иахьагь аԥслымз шаха сыршап,
Иахьагь ԥсра зқәым гәыграк лашап.

Мҩабжара снумыжьын, сгәыгра,
Уақәымгәамтцын са слахьынтца.
Гәырҩада исараҙа сышықәсқәа рныхра,
Ашара-еимҟьараз сҽаҳәатәы нагҙа!

* * *

Шәахәа шкәакәак налаԥхоит, амыш шкәакәа,
Насыԥ шкәакәак гәылтцуеит уажәымзар-уажәы.
Еихышәшәоит гәыгра шкәакәак хымкәаҙакәа,
Истахытцәҟьам саргьы макьанатцәҟьа сажәыр.

Исаҳалар стахуп ашәа шаҳәо ашьыжь шара,
Иацеиԥш, шьыжь шәаԥшь сыцзар стахуп иахьагьы.
Исхашҭыр стахуп сгәы сзырхьхьоу гәынхарак,
Сԥыза, уажәатынха саҳар стахҙам уатцәгьы.

Истахуп сыҟанатц ҽԥныхәада сыҟазар,
Шәиԥхьыҙк сышьҭамкәа ахҭа аҟынҙа снаҙар.
Каҳада-ԥҽеыда иахьагьы амра гылазар,
Амра анарха иоурц ан илыхшаз.

Истахуп, уаҳа сымшәарц, исыхьхьоу сзыгъарц,
Истахуп даҽеа зныкгәы ыртлан сыччарц.
Аишьцәа рыбжьара ушьҭа ацәгьа дмырзарц,
Истахуп, сашьцәа ан лкыкахш рыхьчарц.

Акәтаҧ ԥымҽҙакәа иакәшаларц Анцәа иадгьыл,
Цәашьы иатцәан игыларц ҳцеицәа рыԥсаҭа.
О, Анцәа ду, аринахысгьы ацқьара уадгыл,
Амцахә еиқәумырсын аразра алакҭа!

* * *

Шь. А.

Уареи сареи лахьынҭак Анцәа еицҳаиҭеит,
Уареи сареи Анцәа еицҳаиҭеит ҟазшьак.
Издыруеит ишеиԥшьхо ҳгәыгыртеи ҳапсыртеи,
Ҳара ҳреиԥшуп аишьцәа еицалтцыз шьак.

Уаргьы саргьы, сашьа, ҳабылхьеит алаҕырҙ,
Ҳара ҳашәабжь еиҳа, ҳмыткәмабжь еиҳан.
Анцәа ҳԥишәон атцых лашә ҳаламҙырц,
Иахьанҙагьы ҳрыцҳаишьеит ҳауазыр иаҳан.

Ахаҳә-мҩыхә аныжьлан уареи сареи ҳамѡа,
Ҳҙышан ҳанхыҟәгылар, ашьха зыхь ҭабон.
Уара унеиуан уа утәала, ус уламыс иамѡан,
Дгьыли-жәѡани реибаркырҭа уара утәала иубон.

Аҙә думызхыз ууанимыжьит умацаран,
Аразреи ацқьареи имыҙит ртцыхәтәы.
Анцәа иџьшьоуп, иахьагьы илашоит умракаԥхара,
Илаҕырҙышаз уѡымҭақәа шьҭоуп еикәаҭәы.

Иудыруаз, са суасиаҭи сымаҙеи утцакым,
Уҙыхшьах ҳатцоумтцан, уаҳа, аамта ацәқәырпа…
Уара цәашьы шкәакәан уламыс угәытцакыз!
Ҳазшаз суҳәоит, ҽаангьы ԥшҙала ҳаибарба!

* * *

Наҩагьарак аныскаауам сызнысыз амҩа,
Избоит ашәтқәа шыртиааз сышьтақәа.
Аамта ашәахста анымлазеит сзамҩа,
Сааит абранза ҽеԥныхәак сышьтамкәа.

Снеиуеит иахьагьы рҟыра мҩак санылан,
Шьамхахьы сылагылоуп атлаҩа.
Сыԥсырзы рымхәарцаз, асытәхәа сыцәгылан,
Аԥсы тастцарц сашьтоуп амахәҩа.

Сара зегь сылшоит аихац икылсыз,
Ҽеи ԥсышьа зауз, ҽеи тәартагьы иоуеит.
Ашьха цыхазыхь бижь-хаҳәк ирхысыз,
Ес-ишаргьы ахьы мҩахәаста ароууеит.

Аразреи аԥшзареи ԥсра рықәзам ахаан,
Цьанат итәартоуп алагырз иԥнашәаз.
Иахькаԥсоу гәастоит сышыкәсқәа раан,
Исаҳауеит агәаҟреи агәыргьеи рашәа!..

* * *

Ԛ-пстазаарак еихала-еихытцит,
Ԛ-пстазаарак рыхцәы аршон сшәахәа.
Иахьагь амра аҽы азәзәоит ицәыртцын,
Амра аҽы азәзәоит амырхәага снархәа.

Адунеи ҽыц цәыртцуеит егьагъам,
Арбаҕьқәа ицәырыргоит шьыжь шәаԥшь.
Иаасыкәыршан избо зегь лакәзам,
Ашара аԥшалас исанаҳәоит ажәабжьк!..

* * *

Сара ҽа дунеик сықәуп, ҽа бжьык саҳауеит,
Сашшҙом сызлысыз афартыназ.
Апхынгьы слаҳәуеит, аҙынгьы слаҳәуеит,
Есымша сгәы ахапақәа аартупаз.

Сынкашәазар, Анцәа иситеит разќыс,
Абри сымԝаҽы ацәашь еипш сбылларцаз.
Шьыжьыз, шьыбжьоныз, имшыз, итхыз,
Сгәахәрашәа нытцакҙан исҳәаларцаз.

Сцәацәашь нкыдтцаны сиҳәаларц Анцәа,
Сиҳәаларц ҳазшаз сыгәнаҳа схихырц.
Ашамтаз жәԝан калтаҽ ицәыртцыз етцәак,
Сыкәа иташәарц, амаалықь иҽихыз.

Анцәа сиҳәоит снатцагылан шьыжь шәапшь,
Уатцәгьы сабдуцәа ргалуан еицамкырц,
Илыпха, игәыпха, Анцәа ду игәапшь,
Илакә лапшыхаа адоуҳа ҳхеикырц.

Иахьагь сцәацәашь нкыдтцаны сиҳәоит Анцәа,
Сиҳәоит ҳазшаз сыгәнаҳа схихырц.
Ашара ашамтаз ицәыртцыз етцәак,
Сыкәа иташәарц, амаалықь иҽихыз!

СЛАХЬЫНҬА

Ишысҭахыз сахьымʒазаргьы сгәыхәтәы,
Анцәа исуҭаз сазыразуп, слахьынҬа.
Сара ахаангьы сашьҭамызт аʒәы итәы,
Схәы сатәхҳәаны исфон, сҩаҬақәа мԥхьаʒа.

Есымша амаԛ салаʒон, амаԛ сызхон,
Сгәы каршәны сҽахысыԥхьалон сҩахра.
Хҭасҩык дансоуаз схы-сгәы лашон,
Шә-насыԥк шицыз здыруан исҭааз сасра.

Ес-ишаргьы ауаҩы разы дысҭахын,
Ауаҩы разы ауаҩы ҳалал бзиа дызбон.
Исымаз зегьы аԥшʒаразы итҬәахын,
Аԥшʒареи, ацқьареи есымша рыгәра згон.

Сылу ахала игьыжьуамызт есымша,
Зынгьы сыԥсҭазаара ахац иаҧакын.
Са сымышқәа, зны илашьцан, зны илашан,
Аха сгәыԓра ацәашьы есымшагь иаркын.

Сзықәшәалакгьы исыцын, исыкәшон доуҳак,
Сыгага сахнарԥон, сахнарԥон ҽа ԓьалк.
Есымша исыцын, сахьчон сабдуцәа рҳақ,
Абас мацара абԓацамкыра схалт.

Сгәы каршәуп,
Избоит сышьҭахь инхаз,
Исаҳауеит сызлахалаз слахьынтца абжьы.
Илашоит еицамкуа, аԥшʒара иарҳаз
Анасыԥ, сажәеинраалақәа рцәашьы!

* * *

Иуаҳауама аҭынчра шцәажәо?
Аҭынчра шкәакәагь иамоуп маҙак.
Еиҳа-еиҳа сытцых хьшәашәоит,
Сгәы иҭашуеит имыцәаҙо мцак.

Гәырҩа еиқәатцәак ангәырҩазго,
Атцых аныхьанҭоу хаҳәтцас,
Амылҳам шкәакәа сгәаҷы иназго,
Сҭынчра, усыцуп гәыгыртас.

Маҙа утцаскуам, сҭынчра бжьыда,
Са сымаҙа уамоуп шаҳатс.
Сыбжьы амаҙа заҳарыда,
Аха сгәы иҭасымшьит сгәы иҭаз.

Сытцхи сҭынчреи суаз аҳәарҭа,
Сыгәтыха зҭаҙу счыкьмацьа.
Салагылоуп ашацәа ртәарҭа,
О, слахьынтца анасып, сыхьча!

Иуаҳауама аҭынчра шцәажәо?

* * *

Исымҳәац исҳәари уаҳа?
Даҽеазныкгьы суҳәоит, Анцәа,
Уаҳа испеиԥшумтәын гәнаҳа,
Сымыш гәнаҳада иныртцәа.

Ҭынчрак саҳәоит сажәымҭаз,
Ҽазнызатцәык-схәыцра асы.
Ахәылпы етцәа ргартцымҭаз,
Ажәак исымҳәац уатцәазы.

Ҽазнык иакырц сгәыгра аҳамҭа,
Сытцых зырлашо ацәашьы.
Суҳәоит ахәыцха соурц ҳамҭак,
Ҭцхы ссирк мѡасырц уатцә шьыжьы.

Ажәѡан цәажәарц,
Адгьыл цәажәарц,
Ашәахәа хиааларц икахәхәа.
Ауаѡгьы инасыԥ мыхьшәашәарц,
Лакә ԥхыӡк далазарц дҭахәхәа.

Исымҳәац исҳәари уаҳа?
Анцәа ду ухьы шәахәа схьырша.
Уаҳа испеиԥшумтәын гәнаҳа,
Уатцәгьы гәнаҳада исзырша!

* * *

Илашоит аетцәақәа цсзык рмаҳацшәа,
Илашоит еицралан уахада имлашацшәа.
Ҳара ҳаиԥш урҭгьы ирԥеиԥшу рыздырзом,
Урҭгьы зны ажәѡан зымшын изырзом.
Аетцәа цьарсахьагьы ишоуп алахьынтца,
Аетцәагьы Анцәа ишеит, аԥсы цқьа ахатца.
Аетцәагь аамҭалоуп, иамоуп ҽҳәарак,
Уареи сареи иҳаиԥшуп урызхәыцыр дара.
Ашаетцәагь ахәылԥы етцәагь ирымоуп рдунеи,
Ҳара ҳаиԥш еицәажәоит рыжәѡани дареи.
Ирҳәоит:
«Уара уаныҟам, уиетцәахәгьы аҽашьуеит,
Жәѡан гәатцаҽ ацәашь еиԥш ибылуеит!»
Аетцәагьы иалшоит итцәыуар, игәырѡар,
Уара уеиԥш, сара сеиԥш, алаҕырз иарѡар.
Уиетцәахә кыднатц угәыҕрагьы хароуп,
Уатцә умышгьы лашоуп, утцыхгьы лашоуп.
Уахагь аетцәа рзаҙаш каҳәуеит икашьшьы,
Макьанагьы агәра згоит сгәыҕра ацәашьы!

* * *

Цааи-цышәи еиқәиртәомызт даагылазар,
Агәыр алатцаны, аиха алихуан есымша.
Имҩа дахҟьон ауаҩы разы диԥылазар,
Убас дыҟан, убас дицәымҭын дызшаз.

Уеыҩра дҭаԥшыр, Цаца мацәкьыс ҷалон,
Ачабаа аҷалон аԥшлапҟьа ацынхәрас.
Илаԥш назхьысыз ажәхьагьы ҟьалон,
Абас дыҟан, Анцәа дицәымҭын абас.

Аҳәа ырҟааны ала рзишьуан исасцәа,
Мариа-мырса мырхәаԥ-хәаԥын иҷахра.
Абас дыҟан Ҟазырхан хәыларцәа,
Анцәа дицәымҭын, имфаҙацызт изхара.

Даагылазар,
Длабаҩмырга-еишәақәмацәысын,
Иаҳаз иҳәон, иибаз ифон, дыҟан ус.
Ашә иҭиуан, ахыз ижәуан, иц еихысын,
Абас дыҟан, абас дымҩасит уи нахыс.

Абас дыҟан, абас дымҩасит ахәаша,
Даагылазар ахьажь кәампа ахы итцаауан,
Уажә ахәы аԥынтцаҷы иԥырҟан имаша,
Анышә дарҭеит асы еиқәатцәа анауаз!

* * *

Арбаҕьқәа атцых агәы еиҩырхит,
Иԥытлеит атцыхәтәантәи атцых амаӡа.
Ашамҭаз ажәа ссирк аххьа ахихит,
Апоет игәырҕьара тҷа амаӡам.

Иԥстазара зегьы дашьҭан ажәа затцәык,
Ажәа затцәык иԥсы ахац згәылаз.
Апоет изы ихыхәеит мышьҭа матцәык,
Апоезиа Анцәахәы дызгәылаз.

Аша етцәа кыдихит ашамҭаз,
Аша етцәа алакә шәахәа зхылтцуаз.
Апсуа хаҳә цәажәеит аимыггамҭаз,
Ахаҳә изхытцуаз, адгьыл иахытцуаз.

О, атцых ссир, цәгьеи-бзиеи еилоумкын,
Ишгац игозааит аԥсуара ашәа.
Адгьыл ахаан Анцәа еицоумкын,
Аӡхьаԥш зыршуа сабдуцәа ражәа!

АҚӘА

Уқәаршҩы ашьтыбжь адгьыл иахаануп,
Арҩашқәа рхы ытцызхыз уара уоуп, ақәа.
Аԥшацәгьа атцлақәа шьтазтцо ирааны,
Рыԥсы ҭоутцоит,
Мылхамтцас ирхьушьуеит унапқәа.

Аҽеыҩра, аарҩара, абжьымрак ихнаршыз,
Уа уқәаршҩы нтыкьасоит рыкәа-рмаԓра.
Ақәаршҩы, ажәҩан ахьыршаʒ иканаршәыз,
Асырҳәеиԥш уцәыкәбарқәа каԥсоит асаара.

Ақәа, дгьыли-жәҩани рымаʒа еиԥызшьуа,
Ажәҩан ацҳаражәҳәаѡ, адгьыл асаркьал.
Ашьаркәасҭа зрыцкьо ашьабсҭа иннажьуа,
Иахьагь архақәа рышҳан, абахәаԥшь ухалт.

Ақәа, уара сгәырҩеи сыгәтыхеи рышаҳаҭ,
Уара сылабжыши, сыччаԥшьи рцырҟьаха.
Удлаԥса сыгәҽыгьра аʒхытцра салахашт,
Ах, ишԥахьанҭоу иқәадоу исыдоу атцых уаха!

АГАГА

Есымша иуцу угага,
Уара иутәызар насып умоуп.
Улахьынҵа ашҵа аҭалага,
Умѡахәасҵа хацхәык агәылоуп.

Ашара гага иуцгылаз,
Гәырҕьаҷҳәашоуп хәылбыҷеханҳа.
Мышьҵа бзиа шьыжь иупылаз,
Дуцуп. Лаԥшы цәгьак диҟаанҳа.

Угага уаѡысҵаахә духызцо,
Есишаргьы адоуҳа уцуп.
Амши-атҳхи рыцҳа хызҵо,
Ауаѡытәыѡса имш иахацуп.

Уаргь угага уцнатҳ, уҟоуп,
Акы ахьырҳәо цьара акыҟоуп!..

* * *

Агәы амаҙа агәы иацәымзоуп,
Агәы амаҙа агәоуп издыруа.
Агәы шьантцоуп, агәы еихымцоуп,
Зегь зычҳауа, зегьы зныруа.

Сгәы, умаҙа цьаргьы иумырзан,
Есымша ашә-цаԥхак уҽаз.
Сеидроу иҟало уатцәынҙа,
Уитцаԥш Анцәа ду ҳазшаз.

Сгәы, уеицамкын узықәшәалакгьы,
Уоупцәарҳәымхан, аҳаҳаи.
Ауахәажәқәа хрыхҟьашаргьы,
Ҳахәшьад мҳәакәа, абранҙа ҳааит.

Сгәы, ушьантцоуп, сгәы уеихымцоуп,
Сгәы, амаҙа сгәы уацәымзоуп!

* * *

Ес-уажәааны гәалашәарак сныруеит,
Гәалашәарак сныруеит иҳхьоу-иԥсхьоу.
Аԥхыҙ еиԥш, зны мҩак санысуеит,
Лакә мҩак, сышьҭақәа ахьҙытҳьоу…

Зны иныткхахоит сгәыргьаҷҳәаша,
Амаалықь рыԥсы схарҭәҳәоит ҽазны.
Аҙаҙа иныл шәаз схаԥхоит амра шаша,
Атҳ еиҩнахуеит арбаҕь абжьы хтцаны.

Сгәалашәара сыгәхьаагара арҷыцуеит,
Зны сылабжыш хнахуеит,
Зны сыччаԥшь хнатоит.
Зны рҩаштцас сгәатцаҷы хәыцрақәак хытцуеит…
Ес-уажәааны,
Заарахтцас, сгәалашәара сацәшәоит!..

* * *

Егьахымтцзеит истааз ашәымта,
Инкалашан имҩасит сыԥхыз.
Уажәакәынеи сзаза аҳәамта,
Лаԥштцашәаран ишԥацеи инасԥыртц!

Сажәра иннажьыз схәыцрақәа,
Хәылԥ шәаԥшь иналаԥсо стәоуп.
Уаха шаҳат дызмам гәыграқәак,
Еитымхан, саԥхьа икаԥсоуп!..

* * *

Ааԥнуп. Ашәҭқәа ргәылтԥбжьы саҳауеит,
Аҳәаса амахәқәа асышәыб рҽачуп,
Аԥшалас хәыҭхәыҭуа саԥхьа икаҳәуеит,
Лакә уарҳалшәа амырхәага кашуп.

Амыш ҽыц ҽыхеит шә-насып лашак зцу,
Ажәтцыс ҷырҷыруеит ааԥынрашәак хтцаны.
Иахьа амрагьы каҭәоит, схәыцрагьы ласуп,
Акәыкәу кәыкәууеит,
Ахьз ахашҭыр ҳәа ишәаны!

* * *

Са сзыхь еицамкзац иахьанза,
Итцырмақь ххыроу иахьагьы.
Адунеи лакәхан избаанза,
Адунеи сақәлахоит саргьы.

Сзыхь хьырфашхан икатәаанза,
Са сажәа соуеит нархас.
Ашьха рфаш шыцәоу избаанза,
Сапсуа жәа лашоит мратцас!

* * *

Ахәда ныхшәа-аахшәо ацәацәашь,
Ацәаҙыҙ агәытцыршо илашоит.
Царпалыкь шкәакәак, цапашьк,
Амцабз шкәакәа иахҟьашоит.

Апарпалыкь амтцәыжәфа еитцнахуеит,
Амцапшь иакәшоит иаапсаҙом.
Амцапшь апшҙара ихнахуеит,
Апарпалыкь апсырта абаҙом.

* * *

А. Фет иҽырҧшны

Са сыҧсхы сылашәахьеит изныкымкәа,
Сҭаҧшхьеит, издыруеит, аҧсра алакҭа.
Убри азы сазыҧшуп сацәымшәакәа,
Атцых лашә, адгьыл иақәлахо сцәарҭа!..

* * *

Ахәылԥ шәахәа сазҭааит ахәылԥаз:
«Агәырґьара ѡналоума уаҳа сыѡны?» –
«Знык иѡналахьеит мрагыламҭаз,
Уаҳа агәырґьара хынҳәҙом ҽазнык!»

* * *

– Уара утәада ҳәатә рымаӡам,
Изҿӡоу уҧсырӡы аҳәароуп.
– Ирҳәалааит, абз баѡ алаӡам,
Шәѡык ирцәымҧу, шәѡык драҧсоуп!

* * *

Ах, агәырҩа рыцҳа агәыҕрагь шҧацу,
Избан апсҭазаара ус узыҟоу!
Иахьатәи амырхәагагь аурҭ атҷоуп,
Издыруада аиаша ахьыҟоу?..

* * *

Цқьа уахәапш абни атамашәҭ,
Атамашәҭ амахә иҧалаз.
Иахьа атамашәҭ,
Атама амахә ашәт,
Аха уаҵәы аҵаа иканаршәуеит,
Пхыз ссирк ишалаз!

* * *

Ахра ҽҟьара иаҽухуазеи,
Ашьха бҕаԥьма уԥба акхьазар.
Уҽтра асақь зылухуазеи,
Уҽыкәаша ҭыргахьазар!

* * *

Апсҭазаара суҭеит ҳамҭас,
Адунеи уаара снықәыххырц.
Иахьа зегь суҭеит, аамҭа,
Уатцәы, исуҭаз сымухырц.

* * *

Ақәыцьмақәа абнаҧы иҟьалаҙом,
Алашәага рхәыжә рҟьахьазар.
Ахьаԥарч игәылымшәо хьа ыҟаҙам,
Ахьа маҷиа ҟалахьазар!

* * *

1-тәи авариант

Суадагьы хьшәашәеит,
Сыстолгьы хьшәашәеит,
Цхаррак абла сҭапшъом.
Абри сыгын, абригь сыпнашәеит,
Уашьҭа асыҭәҳәагьы сацәшәаъом!

2 -тәи авариант

Суадагьы хьшәашәеит,
Скаламгьы хьшәашәеит.
Цхаррак абла ҭааъом.
Ахьҭа сыгын, ахьҭагь сашәеит,
Ушьҭа асыҭәҳәагьы сагаъом.

* * *

Уара Тур ихәаа рбызшәа узымдыруазар,
Тур ихәы аԥшҙара атәы узҳәаҙом.
Уаԥсуа шәақь аҳадақь изымхысуазар,
Атәым хызатцә ахҭа иҭашәаҙом.

* * *

Аныхаԥааҩ аныҳәашьа идыруазар,
Ахала иҭәуан аԥеамбар иныҳәаҩра.
Апоетцәа Тур ихәаа ҳбызшәа рдыруазар,
Тур ихәаа рбызшәала иалагон аҩра.

* * *

– Изакәызеи, Шьардын, иумоузеи гәалас?
Анкьеиԥш иахьа уҳаидеи збаӡом.
– Шьагә, сышлара ашҭа сҭалеит,
Абажә, бажәхеит, дад, атцәымҭ акӡом!

* * *

Ҳшыҩуа ҳаччоит, ҳшыҩуа ҳцәыуеит,
Ҳаагылазар ауал ҳатцоуп.
Ауал ҳшатцоу, лақәак шууа,
Ҭыпс иҳауа адгьыл атцоуп.

* * *

Инагʒатәу ҳәа егьыҟаʒам,
Ухәгабз умхын, иахьа мҽышоуп.
Иахьатәи амышгьы ураʒа,
Ауаҩы, иудыруаз ушыԥсыша.

* * *

1-тәи авариант

Зыԥсы заԥымсыз, ҵьанаҭ, иҭыԥуп,
Изхара ыфаны дгылааит ҳаға.
Ауаҩы гәыҳәы данҭәхьоу анбыкәу?
Дад, Анцәа иуаҭәеишьаз узырха.

2-тәи авариант

Зыԥсы заԥымсыз ҵьанаҭ иҭыԥуп,
Изхара ыфаны ҳаҕоу дгылеит.
Ауаҩы гәыҳәы данҭәхьоу анбыкәу?
Ауаҩы гәыҳәы абга иԥымлеит.

* * *

Сықәиоуп.
Ашәшьыра каршәуп қардуаг оупышшәа,
Апҭақәа неиуеит аҭәа амахәқәа ирҷыхо.
Аҳәы ибжьы ҭәыҭә ааҩуеит имаҕышха,
Дызуҫта шьыбжьон слакә ԥхыҳ зырҷыхо?

* * *

Атцысхә еиԥш иласуп иахьатәи сымш,
Сыҧкәынрагьы хьаҳәит ѡаԥхьа.
Аха иацтәи сылабжыш схамыштт,
Сгәы ахәра ааныжьны ицахьаз.

* * *

Аххьа шәахәа аныԥсалон,
Агәҽыҷъреиԥш ишьҭаз амҩа.
Ԥхны ԥшаласшәа ихиаалон,
Аҭәархыста иххалаз анымҩа.

* * *

Саркьа рҭәоушәа избоит ажәҩан,
Пҭа ҽыртлахак ажәҩан аҩуеит.
Иҟам-иным иауан-иашәан,
Инытцырҟьан гәырҕьабжьк ааҩуеит.

* * *

Ула хуҩар амшаҧы убаӡом,
Ала ахаҧыц ҕьаргьы
Аҳәа ахаҧыц ҕьаӡом.

* * *

Жәҩангәы амацәыс ахәра аннатцоит,
Ахәра мжьыжькуеит иаҳа-иаҳа.
Уажә хәыцрак ацәқәырҧ сыхнатцоит,
Алаҳәахҙы еиҧш еиқәараха.

* * *

Идунеи дықәын ҟыҡда-ҿыҡда,
Дымхәыцзакәа акры ифон.
Днасыԥдан ауаҩы насыԥда,
Хразагала азыхь итон.

* * *

Аҳартрашә еиԥш уаԥхьа дгылоуп,
Зыхшыҩ гаҳа зцәыласу.
Ауаҩытәыҩса насыԥ имоуп,
Згәалашәара ззыразу.

* * *

Ҳа ҳамышқәа зегь еижьагоуп,
Зегь ҳашьтақәа ахрат инагоуп.
Ҳапсҭазаара убас иқәыршәуп,
Иахьа дҳәынтқаруп, уатҵәы днышәуп.

* * *

Ахш ицәгьахаз, иуршыргьы ихытцэом,
Ишыргьы ихытцэом, ахы ҟәыншьа.
Ауафагагьы ацәажәара даҟәытцэом,
Иихәо зегьы бзиоу цьышьа.

* * *

Агәыѡ-ҽыѡра аҟәышрагь ацуп,
Ҳаҕоу дцәажәеит дымхәыцзакәа.
Ажәа аҟәышра иаԥсахацуп,
Иажәа ицәҭымҟьар ихымхәыцзакәа.

* * *

Ухәыцла, ухәыцла, уеиҭахәыцла,
Дад, уажә иҟоу хыхәароуп.
Ушьапы уаԥшны уашҭа уҭытцла,
Арыцҳа ипеиԥшу, рыцҳароуп!

* * *

Уара иузымдыруа зегьы ҽыцуп,
Унапы зхьымʒаз, угәыҷра ԥхыʒуп.

* * *

Дҟәышу цьишьоит, баша дпагьоуп,
Ауаҩы ихы-иҷы игәы иасаркьоуп.

* * *

Насып имоуп зажәа гәылшәаз,
Ажәа заҵәык имҧсуа зҽытҵшәаз.

* * *

Иажәа ҩашҳақәа аныҧсалоит ага иуаҩа,
Аҧша анасуоуп абжьы анго атҵла гәаҩа.

* * *

Уаха атцых шысхызгаз збада, изаҳада,
Уахынла зегьы ыцәоуп агәырҩа затцәык ада.

* * *

Ахы еилысуеит акырцхеиԥш, аха ага ибазом,
Ишыԥсыша ззымдыруа аԥсра дацәшәазом.

* * *

Алу алуҵаѡ ԥш-цырак аҽытцшәом,
Аԥьабарҟьыл аихаршы импытцшәом.

* * *

Ҽы-ԥыхҭи, ҽы-ԥыхҭи еиԥылоит,
Аҽада иканажьуа иҩрагылоит.

* * *

Есымша агәырҧьа зышә ихгылоу,
Агәырҧа игәашә илагылоуп.

* * *

Зыжәлар ртәуабжь змаҳаз,
Убри иоуп агәырҩа зырҳаз.

* * *

Алакә ҭыԥҳа ԥхыӡла дибеит,
Аха зегьы иреиҕьу ҳаҕоу дигеит.

* * *

Лан улызхәыцыр, лыԥҳа дкьаҳәхоит,
Ан лкалҭ аԥҳа илҿацәхоит.

* * *

Адамра зыбжьалаз ргәырҩа хыжьжьоит,
Аамҭа, амылҳам ахәрагьы арҕьоит.

* * *

Аџьабаа зыцрымтцыз, дышхара дхатцәкьеит,
Ишгәырҕьоз иԥсыз, зынза дыԥсзатцәкьеит.

* * *

Аҳаҭахәтәы пеи-пеиуа иҭәуп,
Аатцәа иҭоугьы ахы ҿазҳәо итәуп.

* * *

Ауафы аҳхытра панла дырроуп,
Ала зырғыгуа ишицхәауа идырроуп.

* * *

Амаҳагьа ихәыцха алацәгьагьы иамфеит,
Аччиа агәыжь дшақәтәаз, абгахәыҷы дафеит.

* * *

Зымгәа азага здыруа,
Данышсуагьы идыруеит!

* * *

Аҽагажә ҳаԥшьа хтыгоуп,
Ахьʒ баапс жәла хыхгоуп.

* * *

Ауаҩы зны длаԥсоуп, зны дҳәаԥсоуп,
Шәҩык заҕоу шәҩык драԥсоуп.

* * *

Ахақәитра хыда –
Аџьма гыды тәыҩада!

* * *

Аҙәы ахьҙ имоуп насыпс,
Сара амзаҷа сыцуп разҟыс.

* * *

Ибырлашха ирхаршәуп атԥла ркасы,
Схәычреиԥш иразуп ашьыжьтәи асы.

* * *

Хцәы кьаршәа анаҟә ҩеиуеит икахәхәа,
Сашьапкуеит сценцьыр инылаххыз ашәахәа.

* * *

Заа зышьҭа зырхаз, ишьҭамҭа ҕьазом,
Апоетцәҟьа иԥсра ашьҭахьгьы дыԥсзом.

* * *

Агәеыҧреиҧш ишьҭоу амҩа гәыҧтцәага,
Даныланы днеиуеит ауаҩага.

* * *

Есымша иқәасуаз, иҙысуаз ихымкәаҙакәа,
Сыҧсааит ишсыцу асыҭәхәа шкәакәа.

* * *

Аҽыкәаҳа зкәыршоу ацәацәашь,
Апарҵалыкь акәшоит иҧаҧашьк...

* * *

Сара шьоук ражәақәа еиҭасҳәом,
Сцәаҳәақәагь рыстом цасҳәагь.

* * *

Бзиа ишпазбо, бзиа ишпазбо,
Мратәашәара антцыблаауа.
Гәаныла ажәеинраалак сапҳьоит,
Аӡыхь еипш сгәатцантәи иаауа.

Гәаныла исҳәоит схәычра ашәа,
Сыкәа итаршәуп са схәычра.
Иныгәнысуеит аамта ипнашәаз,
Асытәҳәа ицәхалаз сыхтцара.

Рыгәта сгылоуп амреи агареи,
Сгәыгра атцыхәагьы нтцәаӡам.
Схәычра амышқәа ҷыцза игәарлеит,
Иреигьу сашәагьы ҳәаӡам.

Макьанагьы саамта цәыкьоуп,
Иреигьӡоу сашәагьы тцәахуп.
Адунеи саныкәлаз аабыкьоуп,
Адунеи сакәлахарц стахуп.

Бзиа ишпазбо, бзиа ишпазбо,
Санаҷу сгәыгракәа рҳара.
Гәаныла ажәеинраалак сапхьоит:
«Аразра иакәлаӡом апсра!..»

АШЬХА ԥШЗА

Ашьха ԥшҙа схалеит, алахьынтԥа аԥшырҭа,
Ашьха цқьа мрагыларахь еимыггон.
Ахаҳә шкәакәа сыкәтәан адәҳәыԥш антԥәамҭаҿ,
Уажәымзар-уажәы, ашара шьҭыбжь гон.

Аха зынҙа ҭынчраҙан ашьха аԥсабара,
Ҳаԥи-ҳаҩеи аԥхыҙ еиԥш иҙырҩуан.
Ахраш инахыггаз ашара еимҟьара,
Нахьхьи, аҩ-храк рыбжьара иҙыҭуан.

Са сыкәтәан ахаҳә шкәакәа сымацара,
Лассы аԥсаатә еихырҳәаалар сҭахын.
Уажәы-уашьҭан сазыԥшын ашьыжь шара,
Макьанагьы слахьынтԥа амаҙа ҭәахын.

Абжьы гар сҭахын ашара-еимҟьара,
Абжьы нытԥхахар, саԥьал харахон.
Иццакуан ашәымҭақәа иаапса-икара,
Лассы саԥьал харахон, ма иааигәахон.

Уаҳа анкахәыцхагьы самраҙакәа,
Ашьхақәа ирхыԥрааит сынасыԥ абжьы.
Ашара-еимҟьара абжьы еицамккәа,
Ажәҩан ахь аҿышьҭанахит икашьшьы.

Иԥытлеит аҭынчрагьы аԥсабара,
Еилаарцырит ажәѡан маҷа-маҷа.
Игеит ашара шьҭыбжь ашьха ѡаскьараҷ,
Аԥаѡқәа ирхәытцатцәеит арҩаш хыҷеа.

«Ашара абжьы гоит, уаҵьал аныхароу,
Ашара абжьы мҷыхар, уаҵьал ааигәоуп», –
Исаҳауеит сабду ибжьы исцәыхароу,
Сышлара сналыԥшуеит, саҵьал хароуп.

Асыԥсабжь ааѡуеит апҟаѡҳәа ихысны,
Ажәѡан ацҳаражәҳәаѡ адыд бжьы гоит.
Снеиуеит сышьҭыԥраа шьха ԥшʒа саҷысны,
Ахрақәа ирхыкны сиеҵәахә лашоит!

* * *

Тоурак сылоуп схала сҟьалан,
Шьац зырҟьацуа аҙәгьы дызбом.
Аҙәгьы ишьҭак нылагалам,
Имашәырынгьы бжьык ҳәа гом.

Аҙәгьы дыҟам бжьык ахьнаѡуа,
Атцымҭцымҳәа аҭынчра ҳәҳәоит.
Ашьхарахь аԥша асы аѡуеит,
Ажәѡангьы ахуҳәа илагоит.

Сҭыԥаҷ сааиуеит сахьцалакгьы,
Сиеиԥшхеит аилага ихаҭа.
Анцәагь ҷиҭуам, аԥеамбаргьы,
Сазтцаарыда нас уажәшьҭа?!

* * *

Аԥсҭазаара суҭеит ҳамҭас,
Адунеи уаара снықәыххырц.
Иахьа зегь суҭеит, аамҭа,
Уатцәы исуҭаз сымухырц.

* * *

Цыси-ҳәыҳәи аҙы шьашәа ирымбоз,
Адунеи Анцәа иқәумцан агәынхара.
Аецәагь каҧхоз, аҙыркәигьы лашоз,
Алашара иарлашоз алашьцара!

* * *

Уара уеиԥш сара ҽхырчча сзыҟатцом,
Атцәгьы мбылзакәа, акәацгьы сызҵуам.
Уара уеиԥш аҳәаш-гашра сылазом,
Аласбеԥш сыҽкаршәны азә иматц сызуам.

Истаххар исзеиматәом аҳәҳәыҳәа,
Агәыр-за алатцан, исзалхуам аиха.
Ажәа хыркыла, иаԥсам дсызныҳәом,
Уара, иатаххар, уҽиутоит уаға.

Уара угәы итатцәкьоу ташьуп угәатца,
Уԥсы ахьтатцәаху издырзом азәгьы.
Уаагылазар маза еидарак уатцоуп,
Узустоу азәгьы издырзом иахьагьы.

Удағьхар улшоит, иулшоит уматхаргьы,
Иулшоит уцыгәханы аҳәынаԥ укыр.
Уара ухазеиғьшақә жәларык тахаргьы,
Иҟалап ублақәа рԥыцьгьы мцәаакыр.

Уара иахьагьы ҳагәтатцәкьа угылоуп,
Иахьагьы ацқьараз иаурҳәоит ауарған.
Есыҽны хшла укәабоушәа уаҳԥылоит,
Аԥсата цәҳага, ҩаԥхьа уааиуеит абан!..

Уатцә иааухәо дарбан, иуҭиуа дарбан?
Атцәыш зықәшәода? Издырҙом аҙәгьы.
Уҽырраз-уҽырҳалал-ҽырдагәан,
Аԥшҙеиԥш, амҩаду уануп иахьагьы!

* * *

Ииҳәогь, излеиҳәогь имазам,
Ауаҩ гәаҩа, ииҳәогь гәаҩоуп.
Итацәуп иаргамагь, имазагь,
Иааикәыршан ҳапуп, ҳаҩоуп.

Ииҳәо еитеиҳәоит дышьтрақәланы,
Изызырҩуа дижьо цьишьоит.
Зегьы дрымоуп деицгәатаны,
Ауаҩага ихы ижьагәышьоит.

Аҳ иаршьын дҽырба-ҟьантазуп,
Уатцә итынхо ҳәа егьыҟазам.
Шәы-мцык дрыцуп,
Шәы-мцык дрықәтәоуп,
Днеиуеит ихамыжә иҽылазан!

* * *

Ашәахәац канаршәит аԥсымра,
Итцыхәтәымѳа дыԛәыргалт аԥсы.
Иҭашәоит ахәы ԥшʒа ахәымра,
Ауаѳы идунеи нижьуеит лассы.

Ҽнак ииз алахьынҵа ахьыршоз,
Аԥхыʒ цәгьеиԥш диасит,
Икашәаз асырҳәы.
Уажә амаша дҭаиан
Адунеи хызфаауаз ԥьызшьоз,
Зыԥсҭазаара иажьаз ауаѳы!

* * *

Убриаҟара игәԥарахеит сынасып,
Исзыхәшьаду слахьынтца агәра згаҙом.
Ах, иахьатәи сымшгьы сырласып,
Мамзар, издыруеит, сгәыхәтәы сахьҙом.

Иудыруеи стцыхәтәажәа аҳәаха смаҙар,
Усҟан еиҭымхоит исзымҳәаз ажәак.
Еиҭымхоит аԥсуа жәак сышьҭахь инхазар,
Сышьтахь инхазар, ирымҳәац ашәак.

Сара ԥстазаарак ԥсыуа жәак сашьҭоуп,
Аԥсыуа ажәак, аԥсыуа шәак изымҳәац аҙәгьы.
Иахьагьы сызху сабдуцәа рышьҭоуп,
Аха, испылом уи ажәа ҷьарамзар-ҷьаргьы.

Исцәыхәлар ҳәа сшәоит иахьатәи амшгьы,
Исзыхәшьаду слахьынтца, изгаҙом агәра.
Сгәыԥ-ҷыԥуп,
Рыгәра згаҙом ахәагьы-аҷашагьы,
Сацәшәоит слахьынтца ашҭа аҭаԥшра!..

* * *

Адунеи еиԥш срышҳауп,
Ажәԥан еиԥш сразуп.
Избо зегьы ҽыцхан,
Адунеи зегьы шәҭуп.

Сынасыԥ сықәҽнатуеит,
Атцысхә еиԥш сласуп.
Сшәымҭақәа зсырласуеи?
Макьана шьыжьуп.

Уажәытцәкьоуп ианҽалаз,
Саақынра атамашәҭ.
Саргь ԥхыз ссирк сшалаз,
Снылагылт агәашә.

Зышлац камшәо, сгәыԥра,
Сгәахәтәы сахьыгза.
Са саамҭа аҳхытцра,
Сҽаҳәатәы нагза!

* * *

Мамоу, удинаныс, изури, исҳәари,
Снапы намʒозар, инамʒозар сшьапы.
Аргама слакә тԥлагьы ытцыҩрит,
Саапын сытәҳәа ныкәнаҳәеит шьхарпы.

Аҩызадараз амба шьаҟа сакәшоит,
Сымаʒа зтцасымкуа дсымаʒам аʒәгьы.
Сшыгәʒасуа уахатәи атцых сыкәшоит,
Ашьашәырбаҕь акәтаҕь канаршәуеит уахагьы.

Бамба рахәыцла иқәкааупҵ
Сышьҭа рышьҭа,
Атлареиԥш иамацеит схәыцраҟәа рхац.
Жәытә ашәак нҭыҷуеит сабдуцәа рашҭа,
Сабдуцәа ргәырҩашәа, избац, исаҳац.

О, сынасып, аҟәараҩа уламшәан баша,
Макьанагь сбылуеит амца суркыр.
Аԥшалас, суҳәоит исызкаршә гәыргьаҿҳәашак,
Иԥыххаа исзыкәтца сгәаҟраҟәа рзынцьыр!

СЫФЕИДА ИҴАСТЦОМ АЗӘГЬЫ

I

Азәгьы сыфеида иҴастцар стахҙам,
Издыруеит, азәгьы ииҳәо ҳәаҙам.
Азә дсыцәнымхо дсызтцааит иахьа:
– Ушпаҟоу? Уҷкәынхеит ѡапҳьа! –
Ҷырпшҙагас инкеиҟьеит ажәақәак,
Зхы змыхьуаз, згәы змыхьуаз ажәақәак.
Са издыруан уи дшамгоз сгәырѡа,
Сыфеида шифоз сгәы аназѡа:
– Акәтаҧ цымҴезакәа исыкәшоит ѡапҳьа,
Деитастааит амаалыкь иахьа.
Иашоуп, сыҷкәынра хынҳәит еитa,
Стапшит ѡапхьа схәычра алактa. –
Абас иасҳәеит илактa сынтапшын,
Иаргьы са сҟынтәи уи дазыпшын.
Са ишсыхьуаз исыргар агәра,
«Уеиҧьымхааит», шиҳәоз здыруан сара.
Нас ицәа дынтатцәин изхара,
Наҟ днаспыртцит азы шцара!

II

ДаҴаҙәгьы дыспылеит сызгәыблыз,
Сѡызак, гәыкала сыстахыз.
Сшыҟаз, сшаныз, ститцааит убригь,
Убысҟан ишызбоз сыхәрақәа сыхьт.
Избон уи гәыкала дыштцаауаз,
Идыруан сымѡагьы сызлаауаз.
Сгәаҟра-стцәаҟра, идыруан сгәырѡа,
Исеиҳәаз зегьы псатала иҳәан.
Аиаша уасҳәап, сгәы аахашан,

Зегьы-зегьы иасҳәеит инеикәырша…
Насып сыман схы сыпхьаҙон,
Схәыцуа амҩа санылан сахьцоз.
Агәра згон амрагьы шгылоз уатцәы,
Сымаҙа зтцасымкуаз дахьсымаз аҙәы!

* * *

Цыс мҩастцас иахьа сгәаҳәоит,
Ашьыжь сацгылт, ашьыжь шараз,
Анцәа ихьы шьаргәытца сакәшоит,
Исанаижьырц исымоу харас.

Аҽараʒоит ашьха ҳауа,
Адунеи зегьы шәтуеит иҧыцны.
Анцәа ииныҳәаз дарбан ҳауа?
Ихышхытцәоит сгәырґьа хытцны.

Са сшеиҭеиз збоит аргама,
Аргама сыҷкәынрагьы хьаҳәит.
Сишь! Абни ашьха ҧыц избама!?
Арҩаш, суҳәоит бзиак саҳәи!

Ашьыжь лакәқәа рыпхыʒ салоуп,
Ашара сацгылт, иахьа ныҳәоуп.
Ҳныҳәарҭа амҭа сгылоуп схала,
Сгәы каршәуп, исымам ҧыпныҳәа!

* * *

Ԥсыҥгьы-бзаҥгьы рацәак суҳәаҙом,
Хәычҷак акәын истахыз есымша.
Мыцхәгьы-тахәгьы, зегьы срылаҙон,
Сԥыза, убас сыћан Анцәа сишан.

Есымша акака шысзымхозгьы,
Тангьы-мцыҥгьы убла схымгылар стахын.
Шә-гәырԥак рхьаацәгьа шысхызгозгьы,
Уара узыҳәан сгәырԥа амаҙа тәахын.

Исыхьуаз уа узы ишоурамызт, ихьтамызт,
Ус унасаԥсуан гәы-ԥсшәак ҳәаны.
Алаҕырҙ заазомызт, агәыраз ахьтамыз,
Уаргьы-саргьы абас абранҙа ҳааит ҳаицны.

Инкашәааназа зыԥсы зхытцыз уажәеинраала,
Ацәаҙыҙ агәытцыхәхәоит уцәашьы.
Иахьагьы улымҳа тцырхуеит еицралан,
Есымша ишьыцугоз сцәаҳәаҟәа рыбжьы!..

* * *

Са сантцәыуоз адгьылгьы тцәыуон,
Сара сзыҳәан ауаз аҳәон.
Анцәа саниҳәоз, Анцәа сиҳәон,
Сгәырґьеи сгәаҟреи зегь абон.

Сынасыԥ анбамба рахәыцыз,
Адгьыл иқәгылан сшьапы.
Сахьцалакгьы адоуҳа сыцын,
Сыжәԥангәы агәашә артын,

Иахьагь, мшыказ, сныхәа-ныԥхьоит,
Сышлара ашҭагьы ҁалт абас.
Ԥсынгьы-бзангьы адгьыл сыԥхьоит,
Адгьыл сыцуп гәыґырҭас!

* * *

Са санықам ауп уаныстаху,
Абжьарак, адунеиажә мцуп.
Ауаҩ рыцха абзиа ицәытцәахуп,
Иара изы абзиа мыцхәуп.

Иахьа иарҳәаз зегьы ҷыркакоуп,
Ҷырпшҙагак нкарҟьан, ицеит.
Егьырҭ, зегь ҷырраз-ҷырқьақьоуп,
Баша абҕьыжә еиԥш икаԥсеит.

Адунеиаҷы иҟац ауп иҟоу,
Иахьагь атцәа махә шәтын, икаԥсеит.
Акы ахьырҳәо, ԥьара акыҟоуп,
Угәнаха ухыхзар,
Ԥьанаҭ унаҙеит.

Ауаҩы адунеи дықәнатцы,
Азеиԥш ажәа разык дазхьуеит.
Аха дҭаршәны дтцәахуп ауаҩы разы,
Ауаҩы дышҭатцәаху дыпсуеит.

СҨЫЗА!

Санықаз сахубааит ажәа разык,
Ма уажәы тҭәыцак сзыхҭәал шьыжьык.
«Игәнаҳа ихихит!» –
Анарцә исҳәарцазы,
Ухьӡала инсыжьыз уазыӡырҩ сыбжьы!

* * *

Шьҭа рхашьак змаҙам акы ашьҭа сырхеит,
Ԥшаашьак змаҙам сашьҭоуп иахьагьы.
Ала аҳәагыла ззымкыз еиԥш сынхеит,
Гәыԥрак шсеижьоз ихәлеит уахагьы.

Ԥшьынҩежәа шықәса саҩаҙон акы,
Ԥшьынҩежәа аапын шәҭын, икапсеит.
Схәыцрақәа зырлашоз сымцрхә еиқәын,
Иахьанҙа сцәацәашь сымҩа қәнатцеит.

Абни ахраш иқәсыршәаанҙа споезиа акәап,
Икамшәааит слабашьа, ишыскыц-искыз.
Апба скаанҙа са сынасып ақәасаб,
Ухха-хха, умыцәан, сцәацәашь, уаркыз!

* * *

Дыррак снаҭоит са слаԥықәшәа,
Дыррак снаҭоит, абар-абарҳәа.
Гәырғьаҽҳәашак сқьышә иныкәшәаз,
Са саргәыҷуеит ҽеик аҳәапҳәа.

Агәра згоит, слаԥықәшәа сеижьом,
Уаҵә мшымшык шсыцшо здыруеит.
Макьана еиламсыц снеишьа,
Насып ссирк аргама исныруеит.

Смышә-лаԥықәшәа, са снашана,
Уацлашома сышьыжь шара?
Иҳәа нас, иахьагьы усзыхашома?
Ус ихәлома исымҭа гәɯарак?

Слаԥықәшәа, усыцыз ахҭаҟынӡа,
Слахьынҵа мɯанызас уацыз.
Сԥеиԥш сытцаҳәа уаҵә шьыжьынӡа,
Шьыжьынӡа сгәыҷра уаԥсахацыз.

Дыррак суҭоит ариабжьарак,
Ицоит-иаауеит лакә цәаныррак.
Ҵхы ссирк каии иахантәарак,
Са исыцҷаԥшьон амацара.

Гәыргьаҿҳәашак сгәырԥа иналаршә,
Сара истәызааит уатцәтәи амыш.
Сахьцалакгьы исышьҭоуп гәалашәк…
Сшыћац-сыћоуп, схамыжә схамышҭт!

* * *

Зыпсы қәацо иаасыкәыршан,
Атцыс абжьытцәҟьа саҳазом.
Адунеи ҭаслымуп, азы ыкәыршан,
Апшалас амахә артцысзом.

Ишьхныпсылеит дгьыли-жәԥани,
Ԥ-шышкамск адгьыл рызхазом.
Пҭа еиқәатцәала ажәԥан хԥами,
Адәахьы азазатцәҟьа аҳәазом.

Акызатцәык аҭынчра еилазго,
Ашҭа атцыхәахь иууеит лак.
Аҭынчра мшынхеит гәаҟрак назго,
Ишаҳпеипшу здыруеит ҟалаак.

Ауаатәыԥса мтәит аргама,
Арԥаш зышхәасгьы ирызхом.
Акаамет ззырҳәозгьы ҟалама?
Аҭынчра еиқәатцәа агәра згом.

Иаасыкәыршан иҟоу зхытцроуп,
Апҭа еилысуеит иахьагьы.
Анаџьалбеит ишпаҭынчроу!
Рыцхарак ҟамландаз уатцәгьы!..

* * *

Сылаҕырзқәагьы нтцәеит, сыччаԥшьгьы,
Адәахьы еибакыз салаԥшуеит ауеи.
Акгьы сышьҭам, амышьҭагьы алаԥшгьы,
Нас иахьатәи амыш зырхьанҵаз иауеи?

Сышьҭахьҟа сыԥшуеит, гәнаҳак уазыруам,
Шәиԥхьызк мцабзха иснызбом ҷьаргьы.
Ԥхыз цәгьак спылом, зхытцрак сызмыруа,
Ԥхыз ссирк шызбо здыруеит уахагьы.

Санԥшылоит сымҩа сшәымҭақәа знысыз,
Ажәҩан ацхарпааҙаҙа каҳәуеит.
Сҽеа-шьамх сытцԥрааует ахрагә иаҷысыз,
Нас иахьатәи амыш зырхьанҵаз иауеи?

Сыԥстазаара ажәразгеит гәнаҳада,
Сышлацқәа рашәаҳәабжь саҳауеит.
Иахьатәи сшәымҭагьы мҩасит ԥстбарада,
Нас иахьатәи амш зырхьанҵаз иауеи?

* * *

Сгәыҷра мшынхеит, сгәыҷра мшынхеит,
Адгьыл иқәгылаҙам сшьапы.
Ашьха, ага, ажәѡан сзымхеит,
Сантәалоуп аеҵәақәа рнапы.

Сҽаҳәатәы ҟалеит есшара сзыҳәоз,
Амза шаша агәы ѡархоуп.
Хы-ҵхык еихалеит, атҳ исзымхоз,
Са снымераҳ аҵыхгьы уахоуп.

Сыпсҭазаараҽ сгылеит, скаҳаит,
Аха аамҭа сахит еиҳагьы.
Агәапшь зыҷроу аҵь ду ҧсраҳа,
Адунеи сақәлахоит саргьы!

* * *

Апҵаш шәахәацк налшәан,
Аххьа рахәыц кьларит.
Заҙа цәыкәбарк лакәшәа,
Ашьацра инылахәмарит.

Амышәкәан илшәаз ашара,
Апшалас ингарлеит.
Нахьхьи, жәԥан еимҟьараҷ,
Азыжь иатцәа хҵәалеит.

Амыш гәылтцит ашараз,
Ауаԥы мԥамыш даццоит.
Ԥ-храшрак рыбжьара,
Ашьыжь амра аҷаҙәҙәоит!

АМАТАНИРА

Схазы суҳәаҙом иаҳҳылаҧшхәу,
Исхысхырц сашьҭаҙам сыгәнаҳа.
Уицхраа анасыҧ зцәытцәаху,
Умаалықь, аршәыра илахаз.

Иахьатәи имыш ицыз, деицоумкын,
Уатцәтәи амышгьы бзиак иараҙа.
Иахьеилартцо, ахымҩас даҽоумкын,
Ахәылпаз насыпла дгәараҧа.

Аҽенышьыбжьон аҧшҙа иҧумыжьлан,
Дырманшәал, ишкәакәаз иажәымҭа.
Амышьҭацәгьа ишәхымс дхумыжьлан,
Дахумбаан итәарҧа игыларҧа.

Ахаан ишьҭамҭа чоуқь тәароумтәын,
Ижә мхьарыдааит, иҧумҽеын иныга.
Егьызхарам, Анцәа егьихароумтәын,
Ҩызасгьы диаҭәашьа ахаҧа раз нага.

Имх хәычқәа аҳәа хәычқәа ирҽоумтцан,
Мцала думблын, думхәаҽеын ҙыла.
Иаҧш алагажә ачабаа аҽоумтцан,
Хашәалахә иумҭан лаҕырҙыла.

Схазыҳәан суҳәаҙом, иаҳхылаԥшхәу,
Каҳада-ҧеыда иаҳзырша ԥшҙала.
Уицхраа, ҳазшаз, анасыԥ зцәытцәаху,
Зынасыԥ иашьтоу зхала-зыԥсала!

* * *

Стәоуп ҳрамҭаҽы, икаҭәоит амырхәага,
Аккаҳәа арашәыга абжьы цытлоит.
Иаасыкәыршан ҭынчра ԥсыршьагоуп,
Ԥсҭазаарак ииуеит, ԥсҭазаарак ҭахоит.

Уажә цьара шәаҳәароуп, гәыргьароуп,
Мыткәма бжьык аҳауа абылуеит цьара.
Ауаҩ рыцҳа иагьааигәоу, егьыхароу,
Аԥсҭазаара ҟалаҙом изхара.

Иахьа хәлар, дазыԥшуп уаҭәтәи ашара,
Нас, уаҭәашьҭахьтәи ашәаԥшь иҭахуп.
Ауаҩы деиԥхыҙуеит инымтҵәо лашарак,
Есымша гәыграк дацәажәоит, гәҭыхак ҭәахуп…

Схәыцрақәа, схәыцрақәа, шәышԥахаршу,
Схәыцрақәа, исыцу иахьагьы уаҭәгьы.
Саргь мышкызны икыдшәо аетҵәа сеиԥшуп,
Нарха змам аетҵәеиԥш срыцҳауп саргьы!..

АГӘЫҒРА

Ҷыцбарах избоит аԥсабара,
Иахьа схәычра иакәлоуп адунеи.
Сажәра зыхьӡаз ԥьара ааԥсарак,
Сааигәа-сигәагьы исымбеит.

Иабаацәырҟьеи сгәыҕра аԥшалас!
Сниасны саԥзыжьлаз ѡаԥхьа.
Иаргамахеит лакә ԥхыӡк сшалаз,
Са сыцкәынра ӡхытцит иахьа.

Са сиетцәахә етцәак еиԥшӡам,
Уи цәашьы иатцәоуп ашәахәа.
Схәычра амҳәыр еиԥш аҿыраӡан,
Ԥхыӡ ссирк иалоуп итахәхәа.

Ажәѡан тцада аӡыжь ихтәалоуп,
Слахьынтца ашәымтақәа ԥхьаӡо.
Ххьа ҟаитаншәа ашара салоуп,
Ҷыц игәылшәаз схәыцрақәа латцо.

Аргама сыгага сахыԥеит,
Ҷыц иасыркит сгәыҕра ацәашьы.
Сҷара абжьы хаа сгәатца инҭыԥеит,
Ашарагь гәылтцит шьыжьы!

Ҷыцбарах избоит аԥсабара,
«Абар, абар!» – слаԥықәшәагь иаҳәоит.
Схалеит, хыхь, ахаҩаӡара,
Уатцә жәҩангәашҭаҷ аԥшыжәла сҟьоит!

* * *

Сажәра аҩашәхак уахатәи атынчра,
Дгьыли-жәҩани рҳарта-сырта убазом.
Са сыпсы зтазу етцәа шлак кыдшәар,
Ажәҩан аҩуеит, уаҳа ашьтыбжь уаҳазом.

Апсыцкьакәа ирытцхуп уахатәи атцых,
Уаха цәгьахәыцрак ыҟам, икаххаа итцәцоуп.
Апта хаҿеракәа амза аҿерытцых,
Ахьтәы дырдхеипш адгьыл иахоуп.

Ихәыт-хәытуеит амаалыкьцәа рымаза,
Атцых иагәылшәаз асаби инасып ршоит.
Дцәыртцыр ҟалоит уаха, зда дҳамазам,
Атцеи лашара! Слапыкәшәа агәра згоит.

Амин! Анцәа ду сгәыгра еицоумкын,
Анцәа еицоумкын сыжәлар рҳакы рдоуҳаи,
Цәгьала иҳашьтоу имцахә еиҿоумкын,
Издыруеит, сҿатахьа Анцәа ду иаҳаит!

Салагылоуп атцых схәыцра неикәхәало,
Гәнаҳа змам атцых неиуеит икашьшьы.
Ажәҩан зыжь иатцәа амза хтәалоуп.
Иааҩуеит ҳазлагара алутаҩ абжьы!

* * *

Ажәԝан цәаҕәоуп ахгьы-аҵыхәагьы,
Аҙытра иаҽуп ԥсра зқәымыз етҵәак.
Агәы зегьы рыҕҕоуп амза аҭәымҭагьы,
Апсреи-абзареи ирыбжьалеит маҽак.

Ашәи бжьы нытцыԝуеит жәԝангәашәԥхьара,
Уа амаалықь илабжыш каҭәоит.
Дунеи иақәлоу аетцә рымцахара,
Икьаҭарц егьагҙам, аарла илашоит.

Дгьыли-жәԝани ци-шәи ирыбжьысуеит,
Цҳаражәҳәаԝык ажәԝан далоуп иахьагьы.
Ашьашә-абыжьныха рымцабз мацәысуеит,
Сабду исагәреиқәа сыршоит саргьы.

Ацәашьы асыркуеит ашәаԥшь сналагылан,
Сиашьапкуеит Анцәа,
Ашьха ҙыхь сыршуеит.
Ԛ-маҙажәак хәыҵ-хәыҵуеит еиԥылан,
Саргь схы-сыԥс ажәԝан иатцак сҙырԝуеит…

Арбаҕь ика хәамзам акиҳәа ҽнаҵит,
Иҟалап уашьҭа ашьыбжь хшәахьазар.
Са сгәы насытцаххын ашҟа снаԥшит:
«Исоуҳәозеи, арбаҕь, иҟалаша ҟалахьазар?»

* * *

Агәыҷра шкәакәеиԥш, асы шкәакәа,
Иҵьанатқ шкәакәаха икаԥсон.
Атҵар рымтҵәыжәѡа еикәампҵсакәа,
Аѡаршьҭра шкәакәаҟәа ирҭаԥсон.

Асыршѡы ԥҭаҟәа ага итытцны,
Жәѡан ихалон рыцәҟәырԥаҟәа.
Аҳәыҳә ҟәыра цон ихытцны,
Ашәаҕь хьыдхәаҟәа хыркуа.

Асы леиуан, асы шкәакәа,
Атҵла рышәыбҟәа ҭаҳәҳәа.
Асыршѡы леиуан ихымкәаҙакәа,
Арахәыц шкәакәаҟәа ахьыҳәҳәа.

Насыԥ шкәакәак, гәырѡа шкәакәан,
Абрантә сахьыԥшуаз избон.
Схәычҷра исхыԥрааз исамраҙакәа,
Ахәышҭаара амцахь инаскьон…

Сгәыԥшаа-хыԥшаа стәан са схала,
Икыдышьшь асы шкәакәа ауан.
Асы гәырѡа ауан еицралан,
Акыр-кырҳәа, адәы ицәхалаз,
Са схәычҷра аччабжь саҳауан!

* * *

Скарахеит абри амҩа сшықәыз,
Абан сышьҭақәагь еиласуеит.
Уажә гәанылоуп ҭлакы сшықәу,
Гәаныла схәыцрақәагь мҩасуеит.

Уажә сыблақәа какаҷк рытҵашәоит,
Ус гәаныла ԥхыӡ ссирк салоуп.
Зны схы сцәыӡуеит снытҵашәа,
Уажәгьы амҩа сшықәу схалоуп.

Иахьанӡа сықәуп мҩа уаарак,
Уатҵә сышьҭахь иааиуа исымидо.
Макьана исыцуп гәаҳәарак,
Иахьатәи сгәыԥра зҽытцызго.

Схәыцра схытцәо мҩакы сықәуп,
Гәыԥрак сгәатҵаҽы ихәыҭ-хәыҭуеит.
Исыздырам сахьааихьоу ахьыкәу,
Снеиуеит.
Сыхәдахшь сыхәда арчыхә-чыхәуеит!

* * *

Хынтә еиқәҽырҭхьеит уаха арбаҕьқәа,
Хынтә еиҩырххьеит уаха атцых агәы.
Ахрақәа дырлашоит ашьха сыпсақәа,
Амзаҽа ықәыршәуп нырцәтәи ахәы.

Жәҩангәы инытцпрааует етцәак рылшәан,
Жәҩангәы инытцазуеит азә илахьынтца.
Азаза ахьы еимхәыц атцых иагәылшәан,
Тцаҟа ашьацра инылашәоит иххаза.

Дгьыли-жәҩани рхаҩазараҽ,
Уатцәтәи амыш насыпк азыпшуп.
Атцых мҩасуеит иаапса-икара,
Ашара шарккоит, аша-лабжыш ахьшуп.

* * *

Иахьагь ашьыжь атцарақәа сдырҷыхеит,
Ихышхытцәан аапынра ашәа рҳәон.
Ашьыжь исыцгылеит сгәыргьеи сыгәтыхеи,
Адәахьы аҳәҳәыҳәа аҙаҙа капсон.

Сишь! Иудыруеи гәыргьаҙк сзааргазар,
Атцарақәа сааигәатцәкьа амахә иқәтәеит.
Ауаѡ адунеи дақәлазтәуа ҙыхь ссирк рбазар?
– Абас насхәыцын, арымҙ хәыч снықәтәеит.

Адәахьы ашара ҷыц, амш ҷыц ахылшәан,
Ашәахәа гәыргьаҷҳәаша нықәыххит адәы.
Атцыс кәтаҕь атцыс хәычы нагәылшәан…
Ихыхәхәеит ацыха ҙыхь кәапеишәа иртәы.

Иахьа зуахтоугьы, шәышықәса зтәугьы,
Баагьы-псгьы зегь ргәыграқәа еиќароуп.
Уатцәы адунеи ақәтцра злахьынтцоугьы,
Иахьа наќ-ааќ атцәѡан ҷиќьоит, зегьакоуп.

Нахьхьи абна илагылоу акәаш-тцла,
Аамта цеит. Убригь ишѡара иѳоит.
Аха макьанагьы игәыҕуеит ҷыцла,
Акәаш уатцәы абгьы иатцәа ҷало цьнашьоит.

Атцарақәа уатцәгьы ашарашәа рҳәоит,
Издыруеит,
Ҩапҳьа гәыргьаҿҳәашак сзааргоит!

* * *

Исгәалашәоит аԥшалас ашьыжь снаскьазгоз,
Ашара гаразҭоз арҩашқәа рыбжьы.
Рыбґьы-шәыб ирхьыʒсан рʒаʒаш казҭәоз,
Аԥсыцкьеиԥш ихалоз анаѣкә рышәшьы.

Исгәалашәоит исхаԥрыз раԥхьатәи ажәҭыс,
Ажәҭыс иканаршәыз раԥхьатәи ахʒы.
Аапынра игәылнахыз ашьыжьтәи ашәҭыц,
Ашә-ҭла ҭазлаҳаз абґьыхәа ҿассы.

Исгәалашәоит зны Абрыскьыл дыргәыґуа,
Адыргантцыхәа, атцыхәа анаршәшәоз.
Исгәалашәоит аґьара аԥшыжәла хыхуа,
Ахәда ныхшәа-аахшәо, аҽеынеитцыхуа,
Аѣәараса аґьара ихыланы ианцоз.

Ахәы ԥшʒаҿ иаиыдыдуаз ажәҩан ырлаго,
Аʒыни-аԥхыни анеилытцуаз амш.
Амшраз, атцыхраз аапынра алагарц,
Ҳцьаргәал-ца санасуаз амшгьы схамыштт.

Сыбла ихгылоуп атцых зырлашоз атцыхқәа,
Зшәахшәа згәы иқәҭәоз абырг иԥатца.
Жәҩахырла алакә еимыздоз ашлақәа,
Жәҩахырла еимыздоз Сасрыѣәа илахьынтца.

Уиаахыс тҳы-зқь еихытцит-еихалеит,
Абра аҳәы имаҟа нкаршәны дымшәиит.
Амшра агәытцак, уахагьы амзаҷа халеит,
Иахьагьы Тур ихәы, ашамҭаз, амыш ҷыц иит!

* * *

Апшҙарагь шәымҭоуп, лаԥштцашәароуп,
Иухыпрааз уҷкәынрагьы хынҳәҙом.
Аха иуқәҷызҭыз унасып умыршәароуп,
Унасып ԥшаласуп, иузыпшҙом.

Апшҙара гәырҩоуп, гәырґьароуп,
Адәы ԥшҙа иныкәыххыз шәахәацуп.
Апшҙареи ажәреи еицәыхароуп,
Апшҙара ҙшәахуп, нарха ацым.

Игәхьаазгом сышьҭахь инсыжьыз,
Урҭ зегьы сгәы ҭызшьаахьоу мцабзуп.
Шәиԥхьыз зцыз амышқәа исхыжьыз
Зегьы гәырҩа кәалапк иҭаҙуп.

Урҭ апхыз цәгьеԥш есымша исыцуп,
Ашҳам аҷыршьуеит са сгәахәра.
Уаха икыдлаз амзаҷагь ҷыцуп.
«Ҳаи, ахәаша!» – дыҟоума исзызҳәаша?

Мап, сашьа, дыҟаҙам аҙәгьы,
Иуҷакако зегьы лацәарҙасцәоуп.
Уара упшҙара иарґьацом ԥьоукгьы,
Арахь уааԥшыр, зегь ҳаиҩызцәоуп.

Гәыԥсшәоуп, хыԥсшәоуп ҳаидызкыло,
Ауаа аныршоз иршаз срытцашьыцуеит.
Аха урҭ ииасхьеит, еиҭаҳԥылом,
Анарцә адамра хыла иасуеит...

Лассы са сыԥшʒарагьы ниасып,
Аԥсҭазаарагь агәра згаʒом.
Ашамҭаз исыԛәҷнаҭит сынасып,
Аха аҵак сыбжьы сыргаʒом!..

АНЦӘА ИҲАМҬА

Заарах-ҳәаарахым са сҳамҭа,
Анцәа исаҭәеишьаз хануп.
Адунеи сақәлоутәит схамҭаз,
Аҳхытцра сырызгаз цануп.

Икәыкәбаа шламхеит сара сажәа,
Шьыжь амра абар иҳытуа.
Шьхарцык иаҷамхеит са сашәа,
Аҳәишраҷ аасра иныласуа.

Абри ахацхә ссир Анцәа уҟәыхоуп,
Илакә мцабзны исылоутцаз.
Амыш ҷыхоуп, атцых ҷыхоуп,
Са сдоуҳа баҟа иҟоутцаз.

Анцәа исуҭаз Анцәа еицоумкын,
Сымҩахәаста хәыч ырлаша.
Ацәгьеи абзиеи зегь ҳаилоумкын,
Иааныжь мҩа харак иқәлаша!

Анцәа уазылыцха уҳамҭа,
Адунеи сақәлазтәыз схамҭаз!

* * *

Џьара сгәатҵаҿ ицәеицәыԥсуеит,
Атҵаапс еиԥш имаӡоу, маӡак.
Маӡак аҽкаршәны исаҩсуеит,
Са схала снанашьҭзом шьаҿак.

Есымша сыгага еиԥш исыцуп,
Сымаӡа зышьҭыбжь смаҳауа.
Исаҳауеит Анцәа иҟынтәи иҿыцу
Бжьык, есымша зышьҭа зҳауа.

Сыҟанатҵ имаӡоуп уи амаӡа,
Аӡыхь еиԥш ирхысхьеит быжьхаҳәк.
Иаҳҳылаԥшху ацәыртҵха араӡа,
Ашамҭаз ахьышьҭрахь ихьарҳә.

«Ауаҩы раз, баша угәыҷуеит,
Уҳаԛ иамоуп улахьынтҵа тҷәахны.
Уара умаӡагьы цәыртҵуеит,
Уиетҵәахә анкыдшәо аҽны!» –

Абас иааҩуан адоуҳа абжьы,
Амыш ҿыц агыламҭаз шьыжьы!

СЛАША-ҩАШОИТ

Схәычреиԥш игәхьаазгоит исаҩсыз,
Аԥсреиԥш сацәшәоит уатцәтәи амыш…
Ах, ишԥажьаз сгәыҷраҟәа снаҩсан.
Сныжьны иныҟәтцыз акгьы схамыштҭ.

Мшаҽнеиԥш зегьы сыбла ихгылоит,
Сыччабжьи стцәыуабжьи еилаҳҩоит.
Зны ажәҩан салоуп, зны амшын схылоит,
Иахьагьы исҳәац еиҭасҳәоит.

Шьыбжьон стцәыуоит, сыччоит ашьыжь,
Слаша-ҩашоит, ашәеиҟәа салоуп.
Ашьыбжьышьҭахь гәыҷрак сашьышьт,
Аха амш антцәамҭаз слахы снаалом.

Ихәлоит, ишоит сшылак-ҩакуа,
Бамба рахәыцк сахьынҳалоуп.
Снеиуеит сымала сгәамк-хамкуа,
Барфын-бырсак схәыцра далоуп…

Абыржәытцәҟьагьы са сгәы акалоуп,
Аха сыразра сыцнатц сҟьалом!

* * *

Ҭәи-млашьи еибадырраҳа,
Гәырԥеи-гәыргьеи зеибадыруам.
Изхара ифазар, ифеит, уаҳа,
Ҽаҙә ԥсы ихоуп ҳәагьы издыруам.

Иаҳаз иҳәоит, игоит иибаз,
Аҙы ақәиҭәоит наҟ, шьоук рымца.
Арыцҳа ицәигоит Анцәа ииҭаз,
Аха уи неигаҙом игәаҟынҙа.

Амлашь ибоит ахәаша ԥхыҙла,
Уахатәи аҵых дарцәом амла.
Иара дԥычоуп рыдш еимхәыцла,
Имԥақәа ҭәуп гыруа ханла.

Арыцҳа ихигоит имш гәырԥала,
Агәыгыртада ихарҭа-иԥсырҭоуп.
Абеиа днеиуеит лакә мԥала,
Иххьа рахәыц марқәа сырҭоуп.

Адунеиажә, улаша-ԥашоит,
Уара уҟынгьы иҟам иашак.
Амра гылоит, амра хьашлоит,
Аха ауаԥы машәыр дгәыгуеит баша…

* * *

Ҳалали ҳарами еицрыхоит,
Абри адгьыл ршеижьҭеи еиҕацәоуп.
Исызҭода аҭак, ирыҧсыхәои? —
Аҳәымзаразә аҭак изҳәазом.

Аҳарамра иациит ашьыцра,
Ашьыцра иахылҭуаз еибашьран.
Еиҭашьыцуан ажәлар анықәтцра,
Аҳарам аҳалал диҭиуан.

Ицәыртцуан ииааиуаз-еиҭеиуаз,
Ауаатәыѡса баша ршьа каҭәон.
Инықәтцуан ауаа разқәа иреиуаз,
Аха аҳарам иҭыпаҷ дынхон.

Ицәыртцран иҟазам хара-мрак,
Инибартцәоит агазара еимакны.
Ауаа ирыциит, цьым, аҳарамра,
Ауаа егьрыцыҧсуеит атцыхәтәаны!

* * *

Уара утәала уцәажәала, асаби,
Уцәажәала амаалықь ибызшәала.
Макьана аԥхыз ссир уалами,
Умыццакын, унеила унықәашәала.

Уара иуцгылаз ашьыжь ашараз,
Уԥсынтцры арлашааит уа уцқьара.
Агәнаҳа уатцамлааит еидарас,
Иуцәыхараз есымша аццакра.

Агәра угәразааит амза шаша,
Аетцәа рхьыршаз уеыкәабагаз.
Иахьатәи умыш еицамкааит баша,
Ахьы мҩахәастахь ушьҭа нагаз.

Имшыз итцхыз ушьаҷа еихугаз,
Анарха амазааит иаурсыз атцәҩан.
Имышра уцзааит узымтцахырхәаз,
Уныҳәаҩра иахымшәааит ахҩа.

Уцәажәала, асаби уара утәала,
Уара улахьынтца уамҷааит зымҩа.
Уцәажәала амаалықь ибызшәала,
Уашьаҳаанҙа уаамҭа агәырҩа!

* * *

Агәырҩеиԥш ихылеит алашьцара,
Амра абҩа лагьан ҭашәеит.
Адунеи сакара, иааԥса-икара,
Адырдхеиԥш ишыгьжьуаз ихәжәеит.

3-ҭынчра иҵынчроуп иаасыкәыршан,
Абгахәыч абжьы ныкәҩит ахәы.
Ажәҩан хьашраҽ инхәытцлашан,
Амза кьарда иахәит жәҩангәы.

Маӡак хәыҵ-хәыҵуеит маӡажәала,
Атцых атәы-амаа еилнаргоит.
Ахра ихышәшәаны иҩхашәалаз,
Сиетцәа цьарсахьа лашоит.

Атцых рыԥсы алоуп амаалықьцәа,
Аарла ԥша шәышәыкгьы ҵысуеит.
Ашәышьханхыҵ рымцахә мырцәа,
Нарҭаа рҳәымцақәа еибакуеит!

* * *

Сызнысыз сымԥаҽы инсыжьит сышьҭа,
Ԥсҭазаарак шеибгаз иқәасит, иҙысит.
Аха Анцәа ила исыдымкәа лабамҭак,
Абас мацара сажәымҭахь скылсит.

«Уҟанаҵ Анцәа ду хьмыҙг уқәумҭан,
Уаҕрамгылааит уабдуцәа рхәаша.
Дад, уабацәа рқьапҭа атәым дықәумҭан,
Дузылыпхарц сиҳәоит хыхь Анцәахша! –

Сгәаҭа иҭыԥуеит сабду иныҳәапхьыз,
Ажәԥан днаҵапшны даниҳәоз Анцәа.
Иԥшьон иҽаҭахьа ажәԥан иалихыз,
Ихы-игәы иҙатәуан инеихышь имацәа.

Уажә убырҭ зегьы сышьҭахьҟа инсыжьит,
Сышлара иналыпхаз лашарак лашоит.
Иахьатәи сымышгьы ҵәымшык нахьысшьит,
Аха еиҭа стцыс ҕра, гәыҕра ашәак аҳәоит.

Сышьҭахь иааиуа ишәзынсыжьит сымышра,
Сытцыхрагь шәзынсыжьит, сдоуҳаҵәҟьагь – убас.
Инсыжьит ахааназы импсра имыҙра,
Са сышьҭахьгьы, сышьҭаҽы игыларц баҟас!

* * *

Апҭақәа рыхьтәы фаетон иантәалан,
Амза аацәыртцит хәылбыҷеха.
Уи етцәышк агәытцаршәны ихалон,
Аҳаҳаш аҽаҳәҳәы, итәы-ипха.

Ушьҭа ашареи ахәлареи еилытцит,
Анцәа атцых алыпха ҳаҭ.
Амахәҽиаагьы аҟата ахылтцит,
Иҽшәны икашәеит аҳарҭ.

Итынчуп атцых шә-маҳак зҭазу,
Атцых иахытцәоит арҩаш абжьы.
Ихәытцыпхаз аетцәагь насыпк ацуп,
Амзаҽа ахәда аҷеахшьы.

Иҽаҳәатәы ҟалоит уажәааныла,
Амышреи атцыхреи зцу.
Насыпк саҳәоит саргь гәаныла…
Схала ацәажәара саҽуп…

* * *

Здунеи зыԥсахыз аԥсыцқьа,
Цьанатә имоуп гыларҭас.
Дыԥсит, аха уи дыԥсытцәҟьам,
Иԥсы ацгылоит мрагылара.

Дубом, аха уаԥхьа дгылоуп,
Уажәгьы иузиуеит ѡызара.
Угәырҩа-игәырҩоуп гәыла-ԥсыла,
Есымша иуитоит гәеанызарак.

Угага еиԥш уара дуцуп,
Уахьынаԥшлак дубарҭазам.
Уԥстазаара даԥсахацуп,
Иара идагьы ухәарҭазам.

Ухы-уԥсы адгьыл иамадоуп,
Аха адунеи дықәуп ухаҭа-ԥсаҭа.
Нас угәы каршәны гәырҩада,
Ԥсра ақәзам уара уԥсы амаза.

Здунеи зыԥсахыз аԥсыцқьа,
Цьанатә имоуп гыларҭас,
Дыԥсит, аха уи дыԥсытцәҟьам,
Иԥсы ацгылоит мрагылара!

* * *

Аԥхыз еиԥш ишарккеит ашара,
Ирхьызсоит амахәқәа рлымҳарыѡ.
Ашьхақәа ирыҷедыршеит лашарак,
Атцарақәа ршарашәа еигәныѡт.

Инхәыҵԥрааит агәыргьаҿҳәаша, аԥшалас,
Ашьацра инхәытцаҳәҳәоит азаза.
Аԥша иҷнаршәеит атцых ишалаз,
Цқьа аҟалаха змазаз аҳаза.

Ушьта ашареи ахәлареи еилытцит,
Адаҕьгьы амрагьы италеит рыпсы.
Ашәтгьы гәылтцит, аматгьы цәыртцит,
Цәгьагьы бзиагьы еицралаш лассы.

Зегьы ачҳауеит адунеи гәатцәажәпа,
Ақәыцьмагьы ачҳауеит ауасагьы.
Иараби, амаалықь жәѡангәы дналпан,
Доуҳак ҟаитцар замуазеи иахьагьы.

Адгьыл иақәлоуп, цьым, ацәгьеи абзиеи,
Иҟьаҟьаза ишан, атцәылашьца илашьцеит.
Иахьатәи амышгьы цазеит иниас,
Аамта иатцахаз, азәгьы ибжьы мгазеит.

Амыш имҩасызгьы уажә аабыкьа,
Уатцәы аҷараҳәа иаанартуеит агәашә.
Гәырҩеи-гәаҟреи рышьтақәа рыцқьан,
Ҩапхьа амыш ҷыц нылаҷҷоит спенцьыр ахышә!

* * *

Ԛ-цәаҟәак рҽеихыршьит ахәылпҭаз,
Амшыни ашьхеи рыхҟәа ҭакуп.
Ахәылпҭаз аҕныжәԝан еихапыз,
Мраҭашәара зегьы лашьцакуп.

Ԛ-цәаҟәак апҵақәа ирылпхоит,
Ԛ-цәаҟәак абжьас еиԥш иҕроуп.
Алакә цәашьқәа сыԥсы рылахоит,
Аԝбагьы еилыблаа ажәԝан иандоуп.

Ԛ-цәаҟәак зныкоуп ианцәыртцуа,
Издыруеит, уаха исҳәо ҟалоит.
Аха уажәы сыци-сышәи хыстуам,
Ихыстыр, схаԥыц кашәар ҳәа сшәоит.

«Ацәаҟәа икыду ухаԥыц аурбар,
Дад, раԥхьатәи ухаԥыц кашәоит!» –
Уажәы исзыгәыҕуам, сҽы неихыпхьар,
Раԥхьатәи схаԥыц кашәар ҳәа сшәоит.

Исгәалашәоит сабду иажәақәа,
Убысҟан ажәԝан икыдын цәаҟәак…
Стәоуп сылаԥш жәԝангәы иналакуа,
Са схаан ԛ-цәаҟәак кыдлеит уахак.

Ацәаҟәақәа ажәфан ианытҷом,
Ажәфан ашана ҩ-цәаҟәак лашоит.
Стәашьа сыԥсышьоуп, сҽы еихысхҷом,
Саԥхьатәи схаԥыц кашәар ҳәа сшәоит!

* * *

Апрезидент игәырҕьа тҷадоуп,
Президентс дахьалырхыз.
Сара сзыҳәан илакә ҳамҭоуп,
Ажәеинраалак сгәы иалысхыз.

Уи дгәырҕьацәан, изхом аҳауа,
Иара ихашҭит иаабац шиакәу.
Нас насыҧ змоу дарбан ҳауа,
Иара иакәу сара сакәу?

* * *

Ажәҩан ауадыхә акәнаршеит ацәаҟәа,
Абжьас еиԥш еилыҕрауп ажәҩан ацәашьы.
Ақьышә хышра аасра инылакуа,
Ацыхазыхь ажәуеит ашьабыста шьыжьы.

Иахьа ашьабыста зыс лбааит ахала,
Ахала анасыԥ аԥшаауеит уажәшьта.
Аҳауа иалазсоит ашьабста хиаалан,
Ашьха агәы амоуп, илашоит алакта.

Иахьа раԥхьатәи абҭәа канаршәит,
Ашьабста абзаласа ахьшуп ашәахәа.
Ашьхақәа рынасыԥ иашьтазам ашәи,
Цаҟьаш иқәгылоуп ацәашь еиԥш икахәхәа.

Ашьабста, иуцыз ашьхақәа рылыԥха,
Лаԥшыцәгьа-ҽаԥшыцәгьа ахара иуҟәгаз.
Ашьыжь мырхәага ахра инықәыԥхаз,
Ашьабста, уара узы иҳақыз, идоуҳаз.

Сгылоуп ахәылԥаз аҩ-шьхак рыбжьара,
Сынасыԥ ацәаара снахьыԥшуеит хара.
Схьантахеит, сшьабста, ариабжьарак.
Сазхәыцуеит апҟақәа ирыцԥрыз схәычра!

* * *

Ууаи, сҩыза, ҳашьхақәа рычҳараз,
Ажәытәзатәи аныҳәаҷа шьҭаҳхып.
Апсуа жәлар алахьынтца зцәыхараз,
Рышәиԥхьыз ахрақәа ирхаҳхып.

Иаҳныҳәап ҳашьхақәа рдоуҳа амаза,
Ахрақәа змырхәашаз иахьанза.
О, уара, Анцәа ду уқәраду рараза,
Ирараӡа рҽаҳәатәы ƀалаанза.

Ацаƀьа цаƀьазтәыз ҳныҳәап ахаҳәқәа,
Арҩашқәа ҳныҳәап Нарҭаа рзышхәа.
Зхьызрацара ашәа ашьхақәа ирхыҩуа,
Даҳныҳәап Сасрыƀәа аетцәа ҷызхуа.

Иаҳныҳәап ҳашьхақәа рылыԥха,
Зшаетцәа арку ашара ашамҭаз.
Иаҳныҳәап амзаҷа ажәҩан иалыԥхаз,
Ашацкыра ашарашәа аҳәамҭаз.

Иаҳныҳәап ҳашьхақәа рыламыс,
Иаҳныҳәап рхатцара, рыцқьара.
Иаҳҳәап урҭ ҳарамрак шрыламыз,
Есымша итҩадахарц ргәыргьара.

Ааи, сҩыза, ҳашьхақәа рычҳараз,
Ажәытәзатәи аныҳәаҽа шьҭаҳҳып.
Абарҭ ашьхақәа рымцахә мыцәарцаз,
Рышәиԥхьыз ҳахрақәа ирхаҳҳып!

* * *

Зымаха ахәы шлахьаз ашла,
Илабашьа нарсны дцәажәон.
Ахәараҳәа аʒ-хьампҵш ҩеихашлон,
Ахаҳә шьантца қьуан, игәжәажәон.

Ашла дцәажәон иажәа еицралан,
Аҩыжәлантәык ахҟа рыбжьихуан.
Ашьха дықәын, ажәҩан далан,
Ашацәа рымза аххьа ахихуан.

Еилаҧсон ашла иҩи-икәари,
Лакә дунеи ссирк ашҭа дҭытцуан.
Ашла иажәа убас ихәмарит,
Ахаҳә шьантца ашәҭ агәылтцуан.

Абырг дахьцәажәоз ажәа ҟәышла,
Апҳәызба хымкых лыхцәы кьларуан.
Атцыхәтәан ажәаҧҟак иихәаз ашла,
Са сышәҟәқәа зегьы акапануан!

* * *

Ацәарҭаҕәы сықәиоуп ҳахьатә кәасқьа,
Аххаҳәа икыдхаҽеан илеиуеит ақәа.
Аҙын ҵых иагәылеиҳәоз сабду анкьа,
Сасрыҟәа илакә еиҵеиҳәоит иажәа хыркуа.

Арашь-хәа неиуеит аҳауа иалаҙсо,
Ажәѡан дырлашоит Сасрыҟәа ихҿақәа.
Аетҵә кыдхәашан ажәѡан иалаҵсоит,
Днеиуеит Сасрыҟәа ахрақәа ҧыҟҟа.

Акәасҵхарамца былуеит еицралан,
Ацыҧхьқәа рхьыҙсоит архышьна, ахәыблы.
Аҽеҳәа ахаҽы ахац рыҧхуп жьҵаала,
Уаха арбаҕь иахәхьеит аҵых агәы.

Аҙхытҵреиҧш сабду илакә хыш-хытҵәоит,
Ипатҵашла иҿацәқәырпо дтәоуп аҵеамбар.
Дгьыли-жәѡани рыбжьара ацҳа хитҵоит,
Ахрақәа дыргәылҟьаны днеиуеит абар.

Адәахь ақәаршѡы кашуеит ирыдшҵсаран,
Ҳашҵа иҵыкьасан илеиуеит аѡар.
Ажәѡан ахьыршаҙ саркьа ххыран,
Ацәыкәбарқәа аҵәымыҕ алартҵоит аҟауар!..

* * *

Хәыцра ссирқәак ашьацра инылаԥсо,
Ашьац шьалҭа сылаиоуп шьыбжьон.
Аԥҭа хьышьашқәа ажәѡан иатцаʒсо
Иахьнеиуа гәастоит рыжәѡаш цәқәырԥо.

Лакәшәа истазз ашара еимѣьареиԥш,
Сгәалаѣара иналаԥхеит шәахәацк,
Сыхҭыс сахьақәа амасар гәареиԥш
Схаршышуеит, ирыларшәым хәахәацк.

Сыгәгьы каршәуп, сыԥсгьы каршәуп,
Цәашьхәыс срымоуп ладеи-ѡадеи.
Амаалықьцәа рҽыкәаҳа схаршәуп,
Сшақәлахо здыруеит абри адунеи.

Сгәыґрақәа рышьҭыбжь адгьыл аѡуеит,
Сыкәиоуп ԥшьшьала,
Дгьыли-жәѡани ʒырѡуеит.
Ихьы рѡашха са сгәатца иҭыѡуа,
Сцәаҳәақәа рсаркьал бжьы саҳауеит!..

АЗАҬӘРА

Хәылԥ шәаԥшь налаӡуан мраҭашәара,
Ушьҭа аҽкаршәны амыш еилашәшәуан.
Ашықәсқәа ршәахсҭа, дааԥса-дкара,
Ауаҩытәыҩса игәырҩа ашҭа дҭаԥшуан.

Ихҭыс мышқәа игәыӷра еижьагаз,
Абҕьыжә еиԥш иԥыххаа иаԥхьа икаԥсан.
Иԥстазаара аԥхыӡ цәгьа знигаз
Имҩахәасҭа цәеицәыԥсуа ишьҭан.

Илахьынтца ашәиԥхьыӡ зыцрашуаз,
Лаҳәа еиқәатцәан ишьҭан есымша.
Шьыбжьышьҭахь амырхәага ихьашуаз,
Иара изыҳәан сытәҳәан есшар.

Амҳатцә иоуамызт амшын қашьхар,
Аӡытцәҟьа амца ацралан ибылуан.
Ҩыстаа чысхон ҽеиқ иқәашьхар,
Абас ауаҩ инасыԥ ашьшьыхәа ишӡытуаз,

Арҟыра бна дылсит абас мацара,
Уажәы итцыхәтәы мыш абла дҭаԥшуан.
Ччаԥшьк неиҿысуан аимгеимцараз…
Атцыхәтәантәи икәиц абла ҭауан.

Аԥхыз цәгьеиԥш ибон, нахьхьи, иҧкәынра,
Аарла, аарла ицәашьызаҭә лашон.
Ишлара далыԥшны дыԥшуан ахара,
Ашла иҧкәынра хынҳәырҳәа дшәон…

* * *

Ишԥа ссиру иахьатәи ашьыжь,
Амшра аԥсаҟьоит ашәахәа.
Икаи-бзиуа ԥшаласк сашьышьт,
Схәычра анаҟә хытцуеит икахәхәа.

Сеиҭаԥылеит ашьыжь шара,
Лакә дунеик сыциит иахьа.
Избоит исныруеит цәалашәарак,
Насыԥ шкәакәак сзыԥшуп ѡаԥхьа.

Исахәыҭ-хәыҭуеит бжьык аҿкаршәны,
Уи гәырґьаҙк санаҳәоит уажәы.
Стәоуп ашәшьыраҿ сгәы каршәны,
Хыхь амрагь катцәоит икажжы.

Ауаѡы Анцәа дықәтца мѡамыш,
Анцәа иԥеиԥшумтәын ҟалаак.
Ишԥа ссиру иахьатәи амыш,
Рыцҳарак ҟамландаз, ԥьушьҭ наҟ…

* * *

Аҙәгьы имражәыц адунеи,
Саргьы уаҵәынҙа исыцуп,
Са сымԝа апынҵаҽ снеит,
Аха исҳәаз сажәа ҽыцуп.

Мшаҽнеиԥш сымзаҽа нахьхьи,
Жәԝан икыдыршәылоу хыцуп.
Ԝапҳьа апсҭазаара сназхьит,
Аеҵә рышьхытҵәгьы еимхәыцуп.

Ишыстахыз исхәыцит зегьы,
Ишыстахыз рсахьа тысхит.
Адунеи сықәуп иахьагьы,
Иахьагь амза аххьа ахысхит.

Уахатәи атцыхгьы рԝышьуп,
Атынчра ахытҵәоит апсабара.
Саргьы сҽаҳәатәы сазыԥшуп,
Сазыԥшуп, ԥшҙала, ашара.

Аҙәгьы имражәыц адунеи,
Саргьы уаҵәынҙа сықәуп.
Ахҭа аҟынҙа сҽахәы сҳәеит,
Убри храҭахьгьы исыцуп.

* * *

Ашара ашьҭыбжь аашуеит ашамҭаз,
Ақәаршҩы еиԥш ихыкьасоит лашарак.
Аԥстазаара ҽыц аналагамҭаз,
Ициит ауаҩы ԥсра зқәым зҵаарак.

Ауаҩытәыҩса ициз азҵаара,
Ицуп имаха ахәы шлааҳа.
Жәҩангәы иҵаршәу етҵәа лашарак,
Атцыхәтәантәи ашәахәац кашәааҳа.

Ԥсра зқәым зегьы гәакрала иаахәоуп,
Ашьа зхьыршам анасыԥ, насыԥҳам.
Ашара ашәа аҳәоит, уаха хахоуп,
Аха исаҳацоуп уи ашәа ҽыцҳам.

Адунеиаҿ иҿыцу ҳәа егьыкаҳам,
Инарҳәуп, иаарҳәуп, зегь жәижәыхуп.
Адунеиҵәкьа макьана ирҿыхаҳам,
Ауаҩы дызхьымҳаз зегьы ныхоуп!..

* * *

Ахьыбғьыш иҽнаршәаз аԥшалас,
Ацәарҭәеиԥш илаԥсоуп ашьац.
Ажәԥан ахәуеит амзаҽа ихалаз,
Ашара ҭыс ашәабжь гоит ишгац.

Ахәыцра шкәакәеиԥш икаҳәуеит аҙаҙа,
Ажәԥан иахәуеит ахьыршаҙ.
Гәырғьаҽҳәашак хыҵуеит сгәаҵаҽ,
Ашара шандаз уаҵәгьы абас.

Инасхыԥрааит исымаз гәалас,
Ашьыжь иарҳауеит аԥсаҭа.
Ихәыҵ-хәыҵуеит ашьыжь ԥшалас,
Икыдышьшь илеиуеит аԥсата.

Нахьхьи шәахшәа анаҡә хыҵуеит,
Амышреи атцыхреи нкаԥса.
Иахьагь ашәҭ еиԥш амыш гәылтцуеит,
Анцәа еицоумкын ҳлахьынтца!

АТЫ АБЖЬЫ

Абыжь-ныхак иҭарцаԥхаша,
Сара сԥенцьыр ахышә аартны,
Быжьрабыжьтҵәа иатҵәахаша,
Иԥстыхгаха абжьы гоит аты.

Атцых лашәы аҽеиҩшамҭаз,
Испубаауазеи нас уаха?
Иарбан ҩыстаа мусхәу ашамҭаз,
Атцых ҿазҳәаз еиқәырхха.

Цәыӡ думоума абри атцых?
Нас дызуста зшәаԥь уҳәо.
Атцәылашьца убжьы натцых,
Дарбан зыԥсырӡы зауҳәо?

О, атыҩарҩар, мышьҭацәгьа,
Есымша иаазыцҳауа агәырҩа.
Атцла гәаҩа иԥсхьаз анкьа,
Убжьы ҭыҩуеит агылҩа.

Убжьы ҭыҩуеит,
Убжьы шәиԥхьыӡ,
Убжьы ҭыҩуеит агылҩа.
Иахатәи атцых ԥхыӡ цәгьак сеиԥхыӡт,
Исымаз сзымхозшәа агәырҩа.

Атцых лашәы аҽеиҩшамҭаз,
Испубаауазеи, џьым, уаха?
Иарбан ҩыстаа мусхәу ашамҭаз,
Атцых ҿазҳәаз еиқәырххаа?

* * *

Ашьха зыхь ахьара итҵаршәуп,
Ахытҵхырҭа ахьыӄоу маҙоуп.
Иныҵабоит аҙыхь зныкыршәа,
Иахьатәи амыш зныкаҽаҙоит.

Ашьха зыхь доуҳала иадыруеит,
Алаԥшыцәгьа ааигәа дантәоу.
Усҟан уи адгьыл уазыруеит,
Иадыруеит ѳыстаак дшатоу.

Уи мацәазк атәарҭа атәарҭоуп,
Иатцытцуеит хьацак ашьапы.
Зегьы абарҭоуп, зегьы аҳарҭоуп,
Ианцәыртцыз амышгьы мшаԥын.

Ианиз аахыс аԥсра иахәшәын,
Амаҙагьы идыруан амҳаџьыр.
Итцытцуан абри аҙыхь лакәшәа…
Аамҭа қәасит, иҙысит акыр…

Ицеит, иқәтцит адгьыл зџьынџьыз,
Иршьаркыцит аҙыхь ахѳагьы.
Аҙыхь амаҙа нықәны итазҙыз,
Иахьа, ԥшҙала, ихынҳәит даргьы.

Ашьха зыхь ахьара итцаршәуп,
Ахытцхырҭа ушьҭа имазазам.
Итцхәрааyеит аҙыхь хьырфашшәа,
Апсра иахәшәу ацыхазыхь тҭәахҙам!

* * *

Уахагьы башаҙа, башаҙа стәанхалеит,
Сшәымҭақәагьы нақ имҩасит имцурашан.
Икыдлаҳәылаз амзагьы кыдхалт ахала,
Сгәақуеит.
Ажәак сцыхьамшәеит исҭынхашаз.

Сцәашьы заҵәы лаҕырҙышоит уахантәарак,
Алуажә еиԥш ихьанҭоуп уахатәи адунеи.
Уахатәи аҵых бзагәырҩа хьанҭаран,
Ҵәымыӷ жьакцан сгәаҵа иазнеит.

Изури исҳәари Анцәа ус сишазар,
Сыԥсҭазаара иацитҵазар гәырҩашәк.
Сынасыԥ цыгә ҵыхәахан иќьақьаҙа ишазар,
Сызҭамло, инытҵашьых, иаркызар агәашә.

Амзагьы ҵааԥсха жәҩан гәаҵаҿ икыдуп,
Пҵа шәы-цахашк самсалхан ихун.
Амза агәы иангылоу адауы игәхьаа зкыда,
Жәлар рхьарахә зҭархьо иныга ҭацәуп.

Сгәырҩарҵа аҵых саларшәуп са схала,
Етҵәак абла жәҩан калҵаҿ итәауеит.
«Дад, Анцәа иузишаз улахьынҵа уацрамлан», –
Икараха бжьы маҙак ҷьарантәи исаҳауеит.

* * *

Ицеит аԥхынра, ажәҵарақәа ԥрит,
Апҟақәагь ажәѡн иалартцеит асал.
Аԥша хьшәашәа ашьацраҽ икаҳәит,
Саргьы хынѡежәеижәаба ашҵа сҵалт.

Снаԥшуеит адәахьы, хәыцрак еимыггоит,
Гәҽыҷьра заҵәуп, уаҳа шьҭабжьык газом.
Аҽеҳәа ахахьы арашәыга абжьы гоит,
Ҭынчроуп.
Ахаҳә еиԥш сеидара хьанҵоуп.

Сеихала-еихытцуеит, хәыцрақәак ырзо…
Ардәынак нцәытцасуеит ашҵа аханы.
Стәоуп.
Ажәак сгәы иҵасҳәом сыԥсы иахырзан,
Ихагьыжьуеит абгьыц кашәарҳәа ишәаны…

Иааѡуеит сыччабжьи стцәыуабжьи рышьҭыбжь,
Игәырѡазгоит амѡа изныгаз схәыҷра…
Ах, ишԥашьацоу иахьатәи ашьыжь,
Ах, ишԥасҵахым сажәра ашҵа аҵаԥшра!..

* * *

Амҿы мца былуеит амца ацралан,
Ацыпхь иатцәа ахьыӡсоит архышьна.
Амцабз далаӡсоит пҳәызба еинаалак,
Пҳәызбак, лыхцә парақәа еихышьны.

Аҽеҳәа иҽеҳәапыруеит са схәыцрақәа,
Мцабз шәапшьуп апҳәызба дызлапыруа.
Аҽеҳәаҿ еивысуеит сымҩа хҭәырақәа,
Аҽеҳәа мшын ихыпсалоит апрақәа.

Инсыжьыз сымышқәа зегьы ҿыхан,
Ашьхытцә реипш исықәыпсоит сахьтәоу.
Исхысхьоу сымышқәа зегьы сыхан,
Срыман, тыша ҭалашәык иҭоуп.

Амцатцәкьа иазымблыз схәыцрақәа,
Амцапшь еипш ибылуеит еицралан.
Ибылуеит еицралан сныхахәырақәа,
Сыбзиабареи сцәымгреи сыгә иалаз.

Амцазатцә былуеит ауахәажә еипш,
Ахәыблы иатцапсоит амцабз ракәа.
Схы сгәы ҭацәуп аҳәыстажә еипш,
Акәиц иннажьуеит аццышә шкәакәа!..

* * *

Са исгәалашәоит амза ҭәымҭа,
Асаранҷь еиԥш ианхыхәхәоз.
Бҩа лагьанҵас ажәҩан ашҭаҷ,
Аетҵә рышьхытҵә анаҷаԥсоз.

Исгәалашәоит, атҵх салагылан,
Слахьынҵазы амза саԥшуан.
Илаша-лашо ашәахәа спылан,
Сыкәа-смаӷра инҭаҳәуан.

Лакә ԥхыӡк салан, насыԥк сгәытцак,
Аргамә сҷаҳәатәы ƀалон.
Сматанеиуан сыбжьы нытцак,
Атцых ашареиԥш еимыггон.

Избон сышхалоз адгьыл ныжьны,
Ажәҩан ашҭахь насыԥк сагон.
Аетҵә ҷьарсахьа рееихышьны,
Ажәҩан агәатҵаҷы илашон!

* * *

Аԥта еиқәатцәа иагәылҟьаз амацәыс,
Ажәѡан ахьача рахәыц аннадеит.
Ақәыршѡы-ԥша атцлақәа ирыласыз,
Ацәарҭәеиԥш ахьы бгьыш канаԥсеит.

Аҙынреи аԥхынреи еилытцуеит,
Игоит атцыхәтәантәи адыд абжьы.
Асыршѡы ԥтақәа ажәѡан дрысуеит,
Аԥшалас асуеит икашьшьы.

Аҳәҳәыҳәа асы ахәуеит ажәѡан лыхәта,
Асышәҭ ас цырақәа аҽаҳәҳәуп.
Ашәыб идрыбуеит атцла рыхәда,
Алаҳәара тцарақәа каҳәҳәуп.

Аҙынреи аԥхынреи еилытцуеит,
Иауеит атцыхәтәантәи асы.
Мра насыԥ уатцәашьыжь ицәыртцуеит,
Ааԥынра хыш-хытцәоит лассы!

* * *

Бзиа избоит аҽеыхәа иатҵәа ҙса-ҙсо,
Адәы иатҵәа аҽеықәыршә ианнеиуа.
Изакә шьамхузеи, иԥрышашәа, иназцо,
Рашьҵас аҽеышьапхыц адгьыл аҩуа?

Ишԥартҵысуеи лакәҵас, аҽеа шьамхы!
Идәықәлама нас аҽеыхәа хьыҙрацара?
Инеиуеит арашь-хәа ахраш иатҵаххы,
Инеиуеит имҵарсны Нарҭаа рхатҵара!

Аҽеыхәа иахьыҙсоит Бзоу ахьы шәахәа,
Сасрыҡәа иҽегәара ҟамч иармацәыст.
Инеиуеит аҽеыхәа ахрақәа ирытҵаҕәгәа,
Инеиуеит аҽеыхәа ашьхақәа рыламыс.

Инеуеит аҽеыхәа адәы иатҵәа аҽеықәыршә,
Икаххаа санԥшылоит Нарҭаа рхьышьҭра.
Сатанеи лша етҵәа ашҭа ԥшҙа иныкәыршә,
Аҽеыхәа иатҵәа неиуеит рдаракәац ашҭахь!

* * *

Схәыцуеит, адыд, усҧырхагамхан,
Исырҽыхоит ицәахьоу схәычра.
Жәҩангәы ушҧатцалеи ухагахан,
Адыд, ицәгьахеит ухгара.

Жәынгьы-ҽангьы са усыцрытцуам,
Са сышьтақәа урхуп, ушырхыц.
Иухьзеи, изакәызеи узыргәамтцуа?
Ҩыстаак дысхарамзар, усҧыртц.

Умацәыс насхугоит цьарсахьан,
Иаасыкәыршан уцыпхь ҽыпуеит.
Ацәа итазызоит сқәыпшра асахьа,
Сажәра шкәакәа асеипш изытуеит.

Сыпстазаара шдыды-мацәысуаз,
Ус иажәразгеит слахьынтца.
Ушьта анарцә сызламҩахытцуа,
Анцәа ушәахәа ашьтала иқәтца.

Схәыцуеит, адыд, усҧырхагамхан,
Жәҩангәы ушҧатцахеи ухагахан!..

* * *

Саргь уатцә ашьыжь ахәылԥ ҙаҙаеиԥш снытцабап,
Сдунеи лакә ссир иныкәтцып сҳарҭа-сырҭа.
Ахрат исхигап амаалыкьгьы ихьылаба…
Ҳаԥсцәа гылап, ирибаҭарым анарцә скырҭа.

Лассы снықәтцып абри адгьыл гәырԥа зғымыз,
Ушьҭа исхысхып заа сызтцалаз агәнаҳа.
Ушьҭа инсыжьып сыԥстазаара шәахәа зцымыз,
Уаҳа исаҙом схәычра амышқәа рԥылаха.

Сара сышьҭахь имԥсуа ажәак сызҳәазар,
Убри сзынхап, насыԥ шкәакәа сымазар.
Есымша игәԥараз саамҭа ауаз стынхазар,
Дунеи ҷыцк иқәлап сыхҭыс мышқәа руазыр.

* * *

Сҽарагьы сажәрагьы абзиабара сыцын,
Абзиабара сыцын амра ашәахәеипш.
Ес-ишаргьы сыҧкәынра агәаҳәара ҽыцын,
Ус Анцәа иситеит слахьынтца апеипш.

Иахьагьы абзиабароуп сажәра еицазымкуа,
Схы-сгәы азтазтцо, сгәашьамх зырҕәҕәо.
Иахьагьы снықәаҙом шәшьырак сыҧенытцакуа,
Иахьагь сҽара агәы сымоуп, сарпысра хыхәхәоит.

Аразра сызтаз, агәапшьгьы сызтеитцеит,
Аупцәарҳәы сызтеимтцеит агәы ацымхәрас.
Сажәреи сҽареи ахьтәы цҳа рыбжьеитцеит,
Абас амышра рыцитцеит са сымышқәа ицаз.

Уатцәгьы сыбзиабара шсыцу иажәразгоит,
Абзарагьы сацәшәом, апсрагьы сацәшәом.
Макьанагьы, ихха-ххо, сцәашьы иатцәа назгоит,
Сыбзиабара сыцнатцы сиетцәахә кашәом!

* * *

Лакә тҳы ссирк салан иахатәи атцых,
Рԥашк сынхықәгылар, сҽаҳәатәы ҟалон.
Ажәԥан салан аетцә рхьыршаӡ сгәытцых,
Амза срышҳауан, мза шәахәа лашон.

Сҭан схыш-хытцәо аетцә рцьанаҭ ашҭа,
Схәычра аӡаӡа рхьеимхәыц
Аҳәҳәыҳәа икаԥсон.
Шьхагәы иқәлашон ашацәа ртәарҭа,
Ишәахха ахшцеиԥш ашьха зыхьқәа каҭәон.

Амаалықьцәа рҽатцахәы ықәын сеишәахьча,
Ацәырцәмеи ашьха рыхши сырхыԥхьалан.
Саԥхьа илашон ашацәа рцәашьы гәылыччa,
Жәԥангәашәԥхьара аԥхыӡ ссир салан.

Иаацәылашеит, слакәгьы цеит инхыӡла,
Алашарагь нықәлеит аԥсабара.
Сара иаха зегьы-зегьы сыман ԥхыӡла,
Аха исымаз зегьы сымнахит ашара!..

* * *

Ашьха рыхш, атцысхш иныдкылан,
Уи ауаԥ имам ҳәа егьыҟазам.
Ашьха дтцәыуоит ага дгылан,
Изхазом рыцҳа, егьимазам.

Иахьа хәлаанза лбҕьыла дтцәыуоит,
Иеишәахьча хьыла ишԥычоугьы.
Ишьапы еилыхны асыршәы дцәылоит,
Шәынтә дызжыша шимоугьы.

Амтц кнаҳан ацәа ахихуеит,
Еимаа еицаҟьак алихырц.
Азмах ҭабаа ахҵатц хихуеит,
Асариаҕ ахәша агәылихырц.

Хьажь хык тцааны инеиҷеижьуеит,
Ашәымкьатц ҭамҳа цыцашха.
Ахьыруа чуан архышьна ихишьуеит,
Мцада-мҷыда, иҷамбасха.

Зегь аншьан еиԥш икҷоуп дреигзан,
Заарах-ҳәаарахуп имцураша.
Абартц зегьы ифо цьишьоит дреизан,
Уатцәашьтахь ишьтахь ицәырыргаша.

* * *

Иахьа абас сыҟоуп, уатцәҿакала,
Март шәахәацшәа слаша-ҩашоит.
Иахьатәи амыш ԥхыӡ цәгьак салан,
Уатцәтәи аша-мра сыԥсы ацхалоит.

Зны шәиԥхьыӡк ацуп мраҭашәара,
Зны Анцәа синыҳәоит ихылпа нкаршәны.
Зны адәы сыцәхалоит сымацара,
Уатцәтәи ашара сгәыгра ҷышәны.

Иахьатәи амшгьы слаша-ҩашоит,
Сеидроу исҧеиԥшу аринахысгьы.
Гәыгра еижьагоуп, рызегь башоуп,
Абзиабарагь ԥхыӡуп — анасыԥгьы.

* * *

Хәылбыҽхоуп, интҷеит амыш,
Амра иацҭашәеит дунеик.
Аҳәы имҩа дықәлеит ԥсаҭа мыш,
Хәылԥ шәаԥшь далаиит атҷеи.

Дунеик кьаҭоит, дунеик ҽыхоит,
Алахьынтҷа еилнахҳом аҳәгьы.
Зегьы Анцәа иҿаԥхьа ихырхәоит,
Амра ақәыԥхоит аҳәазагьы.

Уатҷәтәи амшгьы леибарфагоуп,
Уаран-саранрагьы нтҷәаҳом.
Зегь нарцәыҟа рышьҭа нагоуп,
Аха агәыгра еижьага иднарбаҳом.

Мши-тҳи еихала-еихытҷуеит,
Ҳаамҭа мцылатҷәҟьа еибаркуп.
Ауаа ашьхытҷә реиԥш еилысуеит,
Аҳәгьы ирыздырҳом ирыԥсхаку.

Хәылбыҽхоуп.
Арбаҩь хәамзам аҿытымҭаз,
Ашәаԥшь иналыггеит хәынгак...
Иуалуашоит амра аԥсымҭаз,
Аҳыжь ихыршәлоуп ҩ-гагак!

* * *

Сара адгьыл иныкәыххыз шәахәацуп,
Иахьатәи ашара амыш ҽыц сацуп.
Аҙаҙа сацуп, сацуп амырхәага,
Абжьы хаа сгароуп амышзырҳага.
Аҳәаха саҙеит иахьа стцыхәтәажәа,
Исҳәеит сыпсҭазара шәымҭак ашәа.
Ушьҭа апсабара ашәапшь ныкәбоит,
Аха иахьагь гәыграк сыкәшоит.
Санԥшылоит мҩак сызнысыз,
ТԼлакгьы ныжьҙам мцабзк зхысыз.
Ипашәсыркыз ашәҭқәа гәылтцит,
Ацәашь еиԥш зыхь ҽыцк цәыртцит.
Шәымҭак адгьыл иныкәыххыз шәахәацуп,
Аха, есымша сыҟоуп,
Ес-ишаргьы апшалас сацуп!

* * *

Мшаԥы мыштцас иахьа ҭынчроуп,
Сгәы нкаршәны ҽеила схәыцып.
Цьара сытәхәоуп, цьара ʒхытцроуп,
Сахьынаԥшуа гәыԥрак ҷыцым.

Схала исхәыцыз дунеик салоуп,
Сбаѡҷала анышә ахьрысу.
Иара абраҟагь сшыҟоу схалоуп,
Иаасыкәыршан ԥша мацәысуп.

Сартаслымуеит уажә цәаныррак,
Са сытцакуп лакәк амтцәыжәѡа.
Зны снықәгылоит ҳаракырак,
Нас снықәпыруеит апта рыжәѡа.

Зны сыдгьылтәуп, зны сыжәѡантәуп,
Саршаҟьоит хәыцра еиқәарак.
Уажә сыччаргьы, уашьтан гәамтцтәуп…
Абас сацуп амш ашара.

Мшаԥы мыштцас иахьа ҭынчроуп,
Схәыцып, схәыцып, сеитахәыцып.
Снаԥшын ҽҟьароуп, сааԥшын ҳәишроуп,
Егьоурым нас, цьара сыʒхытцып!..

* * *

Ахьытәы цҳа рыбжьоуп дгьыли-жәԝани рыбжьара,
Ахьтәы цҳа иқәыршоуп амра каԥхара.
Амза ашәахәа акәыршоуп ацҳа маакырас,
Аетцәа рхьыʒсоит алакә тԓлақәа ахьгылаз.
Асар рымԝа натцаҽҽоит ажәԝан агәы-мԝа,
Амаалықьцәа нықәԥыруеит ашьхақәа рыжәԝа.
Сԥырны сныбжьалеит аԝ-шьхак рыбжьара,
Ажәеиԥшь рыбԍаб ахагылоуп ахра ԝаскьара.
Сныҕеԥынгылеит арԝаш, ишыцәаз итаххаа,
Ашьха раҳ ишьха жәԝан лашоит икаххаа.
Хажәа затцәык нхысҵәалеит ашьха рԝаш ицәаз,
Иҷыхеит ахрақәа тԓаҟа аʒыхшьах зхытцәаз.
Иҟалеит сҷаҳәатәы, уажә хажәак сызқәиҭыз,
Сынасыԥ абжьы ахрақәа ирхыԝит сызҷызҭыз.
Сҷаҳәатәы ҟалеит, исоуит сара амтцәыжәԝа,
Сыԥшаласхан салалан снеиуан аԍныжәԝан.
Аԥсра ахәшә ахьытцәахыз сашьҭан сышзахәоз,
Уажәымзар-уажәы, снеиуан пҭа еиқәатцәак снахо.
Аԥсра иахәшәыз ашәҭыц ацаҟьа иаҷаршәын,
Ашәҭ абԍьыцқәа мцабзха, ахраш иаҷашәҭын,
Аԥсра ахәшә рыбжьагылан, ҩ-хаҳәык рыбжьара.
Еразнак сынкаԥрит ашәымҭа еимҟьараз,
Сынасыԥаз ҷыстит сгәырԍьара хытцын…
Ашара еимҟьараз избаз слакә ссир ԥхыʒын!

* * *

Акаршәра қша еиԥш ииасуеит аԥтақәа,
Сгәалашәарақәа рышьхытцә еилысуеит.
Игәырҷыҕьгоу рыбжьы ааѳуеит апҟақәа,
Ахшцеиԥш ас-шәах быбышъа ихытцуеит.

Илеиуеит еимаѳны шьжьтәи асы-насып,
Ашьшьыҳәа сшьапышьтақәагь еималоит.
Қшьшьала схәычра аҷаԥхьа сниасып
Сыгәхьаагареи сыгәҷыҕъреи еицралоит.

Еиԥылап сажәреи сҷареи рымѳахәаста,
Лахә-лахәы инеиҷаԥшып жәа мҳәаъакәа.
Схыцәхәыц шкәакәагь шкашәаз гәастап,
Иԥытлап гәырѳа маъак хымкәаъакәа…

Акаршәра қшеиԥш ииасуеит аԥтақәа,
Сгәалашәарақәа рышьхытцә еилысуеит.
Игәырҷыҕьгоу рыбжьы ааѳуеит апҟақәа,
Ахшцеиԥш, зшәахшәа, сышларагь хытцуеит.

АГӘҨЫҒЬРА

Иасуеит аԥшазатцә, ахуы ԥшʒа ѡхала,
Апҟақәа ажәѡан иалартцоит асал.
Ѡ-ҳәыҳәк ѡ-мыхәык ирықәтәоуп еинаалан,
Ииасхьоу бзиабарак сгәатцаҧеы еицралт.

Баргьы саргьы ҳқәыԥшʒақәан убысҟан,
Абри аʒиасгьы убысҟан абас иццакуан.
Исгәалашәоит абжьынтқ амахә хыстцәан,
Жәа мҳәаʒакәа бнапы иасыркуан.

Иахьагьы уи ашәҭ афѡы сқьышәқәа ирықәуп,
Бнапы аԥхарагьы сныруеит иахьагьы.
Схәыц-бгьыцуа сқәыԥшра адәы сахьықәу,
Бхәычра асахьа сыбла ихгылоуп есқьынгьы.

Уи аахыс заҟа ʒиас ҭыкәкәахьоузеи,
Заҟа зыхь ҧыц нытцхәраахьоузеи уи аахыс.
Заҟа аапынра акәыкәугьы ҧнатҳьоузеи,
Аха бшызбац бсыҭан, аамта цеит имѡас.

Уажә стәоуп сымала изгәамхәуаз зтцалаз,
Са сышлареи сыгәҧыгьреи неилаѡѡит.
Лацәарʒасрак зхымтцыз ԥхыʒ ссирк сшалаз,
Сыцкәынра аштаҧы инеилашәшәит.

О, уара, апстазаара хымхәа еижьага,
Ушпанаспыршәеи лашәхәык сырбаны.
Аамта еиқәатцәак алактаҽы снаган,
Уцеит уара, нырцәҟа сыцхатцәры хганы.

Иасуеит апшазатцә, стәоуп сара схала,
Апҟақәа ажәфан иалартцоит асал.
Ԥ-ҳәыҳәк ҩ-махәык ирықәтәоуп еинаалан,
Саргь сышлара ашә-гәашә сынталт.

* * *

Аԥсреиԥш иаацәыртцит уахатәи ахәлара,
Зтцаарашәк саԥхьа иаагылоит есымша.
Заҟа маӡа тцәахузеишь абри архәараҷ,
Аӡәы затцәык иоуп издыруа — Анцәа ҳазшаз.

Уахатәи атцых лахьынтцаӡбартоу ахьцьысшьо,
Атцых тынч, аетцәақәа, амза лашара,
Зегьы неихҳәаалан аҟырҟыр исхыччоит,
Са сзеиуоу сзымдыруа сгылоуп смацаран.

Хаҳә ҷымтра иҷымтроуп иаасыкәыршан,
Зхы еиқәҳәалоу дгьыли-жәԥани шьаркыцуп.
Етцәа затцәык ашәахәа атцых иагәытцыршоуп,
Ажәԥан икыдхалаз амза хыцырхәа, хыцуп.

Гәырԥа рахәыцла иҳауп уахатәи атцыхгьы,
Ахҷа затцәы игәхьаанагоит ацәкьара.
Акгьы збаӡом, мԥа мыждагь, мԥа мышгьы,
Ус, баша сазыԥшуп уатцәтәи ашара.

2003 АШЫҚӘС ҨЫЦ АУХА

Шықәсынаҟьак амш зырлашоз амра,
Шықәсынаҟьак иакәшоз ажәѡан абарбал,
Инанагӡан ауал, иатцамкәа ҳарамрак,
Ашьшьыҳәа ашықәс ҩыц ҳашҭақәа ирҭалт.

Ииасыз ашықәс цәгьа-мыцәгьа зегь аман,
Иҳахьша зегьы мҭарсны ицеит ишцара.
Ииасыз ашықәс абзиарагьы алан,
Аха алаҕырӡ иацыз еиҳан акырԥьара.

О, аамҭа, зегьы зышьхәа итцызҕәыхуа ашылеиԥш,
Ахра еиѡыцәрақәа ԥслымӡшәа изырхәашо.
Ашықәс ҩыц азы, ашықәс ҩыц уаҳҳылаԥш,
Лабжыш алоумҭәан ашьыжь шара иҳазшо.

О, аамҭа, аамҭа ашәышықәсақәа зыпсахуа,
Шәышықәса ахарҭа аԥсырҭазтәуа уара.
Шьханхытц атцАнцәа ртцангәарақәа зҕәыхуа,
Асакара ԥша рѡынтуа иқәызцо хара.

Ашьха ԥшӡа алашәага иршьагьырҭоуп,
Зны еихахха ркәасқьақәа ахьгылаз адоуцәа.
Ажәытәзатәи абаашқәа аҟарма рыкәыршоуп,
Ахҩақәа идырҕгаз ахрашқәа ирхыхуп рцәа.

Иҭацәуп зны иахьықәѡуаз Нарҭаа ергьашәа,
Ар ахьнеибацоз, ар ахьааибацоз мышкызны.
Ипыххаа икаԥсоуп Ѡаҙамакьат лакәшәа,
Ахра иатцаԥсоуп аԥеыхақәа ԥсаҟьаны.

О, аамҭа, аамҭа, адунеи ҭада аԥшатлакә,
Аамҭа, мышкызны еиҟаразтәуа геи-шьхеи,
Адгьыл гәнаҳа еиқәырхха иҷоуҳәоит еихацла,
Иахьагь абас мацара еикәшоит адунеи.

Ауаѡылашә, зыԥсы ахзыжьыз зымгәа азага,
Имцурашоу умал шымцурашахо убаҙом.
Уара иубаҙом, иахьа уатцәы ушьҭа шнагоу
Ахраҭ аштахь, аха уцламҳәа ашьҭыбжь уаҳаҙом.

Агәаҟ иҳақ ҳақк ишеиԥшым уздыруам,
Уара арыцҳа иҷатцахәала акраҷоуҭоит ула.
Ахы зыртәо ашәиԥхьыҙ ушьҭоуп иуазыруа,
Анцәа ифы ҟамчы ухиҟьаанҙа ушцац уцала.

Авара ахышра уеишәа иқәуп ашықәс ҷыцаз,
Аҟьамсартра дҭоуп аҭакәажә,
Дашьҭоуп ча-хәашак.
Атцых наскьоит, ушьҭа егьагым адәахь шарцаз,
Ушьҭа иуҭахуп, зышша хытцыз, ицәыругарц ашәак…

Ауаѡытәыѡса, уара аԥхыҙ ссир узлоу зегьы
аамҭалоуп,
Уатцәы уара узыҳәан цьаҳаным агәгәаҳәа еилашуп.
Мышкызны уара утцыхәала здамра иҭалаз
Ауаа, ашьараҙа ргәытцаш анарцә иузыԥшуп.

Уара цьаҳаным ашьоуцәа ахраҭаҷ иуԥылап,
Ашьашә рқәаб аҷы иушәап урҭ зегьы рҳақ.

Амаша иҭадмыргылаз унаургьы гылап,
Аҭалашә иҭарцаԥхаз ушәибжьгьы раҳап.

О, аамҭа, зегьы зышьхәа иҭызгәыхуа ашылеиԥш,
Ахра еиҩыцәрақәа ԥслымӡшәа изырхәашо.
Ашықәс ҷыц азы, ашықәс ҷыц уаҳхылаԥш,
Гәырҩа ацумҭан ашьыжь шара иҳазуршо!

* * *

Хәылпазтәи апҵақәа рыгага,
Адгьыл ауаҩа иаиыҵсалоит.
Аарла апҵа иналыггаз,
Аетҷәа жәҩангәы иантәалоит.

Рееикәдыршеит ашәҵи аҳаҳеи,
Хәылбыҷеха ацәыртҷшьа лакәуп.
Анахәапҵшыха затҷәык саҳеит,
Етҷәак кыдшәеит, сеидроу иззакәу.

Жәҩангәы армацәыст асар рымҩа,
Агеи-ашьхеи еиқәызҳәало.
Апҵа хьышьашқәа ажәҩан хымҩа,
Нахьхьи асыҵсақәа ирхалоит.

Дгьыли-жәҩани рашәа еимырдоит,
Зышьҭыбжь ыҟам бжьы маҳак.
Амш иаркараз рыҵсы еивыргоит,
Иҵынчуп атҷых, шьҭыбжь ыҟаҳам.

Амза ашәахәа ххьа рахәыцуп,
Адгьыл иқәтәоит насыҵ хьшәашәан.
Уахатәи атҷых ссиршәа ихәыцуп,
Атҷых гароуп ашацәа рашәа!

* * *

Амацәыс цыххаа ажәҩан аҩуеит,
Икыдыхәхәа илеиуеит ақәа.
Адыд абжьы ахәқәа ирҿыҩуеит,
Ашәҭ еитцнахуеит анапқәа.

Садаԥ ҳәынтцәран, аҳаскьын рыхәда
Иахаԥсоит аԥҭақәа рхьыршаʒ.
Хыхь ақәа ахәуеит ажәҩан лыхәҭа,
Еилаарцыруеит цаҟа ашьац.

Ақәа цәыкәбарқәа лымҳарыҩшәа,
Атцла ирхьыʒсаны икаԥсоит.
Ашәҭ бгъыц хәычʔ амахә иқәшәан,
Царԥалыкьшәа цаҟа итәоит.

Ақәа ашәахәацқәа барфын бырсан,
Ххьа рахәыцшәа икынхалт.
Ашьха цшалас ахытц ианырҭан,
Икахәхәа аԥсыԥ еиԥш ихалт.

Ахьы рахәыц ажәҩан аҩуеит,
Икыдышьшь илеиуеит ақәа.
Адыд саркьал ахәқәа ирҿаҩуеит,
Насыԥк еитцнахуеит анапқәа!

Егьараан инаҳәы-ааҳәып адгьыли ажәѡани,
Егьараан иҟьаш-ҟьашап абри адунеи.
Аҙреи апсреи апсҭазаара иажәѡами,
Иаапсагәышьеит адгьылгьы, атыҟә аҷы инеит.

Ауаатәыѡса рбыстахәашәа еичычоит,
Амшын сакара ихибарҙалом ѡ-кьанҷаак.
Архәараҷы аѡыстаа дырхыччоит,
Ибоит ауаатәыѡса ишырпеипшу ҟалаак.

Аҙытцәкьа аххаҳәа ибылуеит амца ацралан,
Ашаецәа аарла аблақәа ҭауеит.
Уажәы-уажәы амра атыѡ иакуеит иѡхалан,
Дгьыли-жәѡани зыҙымкуа акы иазыпшуеит.

Ахраш шьанҵа иаҷахаҳәхоит арѡашқәа,
Ахра еилатәахрақәа рхала еиҟәыжәжәоит.
Адамра итагылом, рыпсы гәаҟуеит ҳашлақәа,
Анцәа рныхақәа рыцыпхь цыххаа икапсоит.

Адгьылқәа цысуеит, ари агәнаҳа ззымычҳаз,
Аҙыхьқәа ҭабоит ахра кнаҳақәа ршьапаҷы.
Атцеи диуеит дымрины, амгәарҭаҷы илашәхаз,
Ан лгәыпҳәы ихапшьом асаби аѡнатаҷы.

Абарҭ зегьы ибаҙом ауаѡытәыѡса илашәхаз,
Амтцәышә аҕәарҕәал амца анакы,
Иахыччон акәырсыб.
Ибаҙом ауаѡы иҷҳәарамыш шыласхаз,
Ибаҙом ихала ихы ишеимҭо насып.

Абас, адунеи ҟьала уахгьы-еынгьы игәамтцуеит,
Излакнаҳау абамба рахәыц, ахыц еиԥш ирххоуп.
Мшынгьы дгъылгьы, цьым, зегьы-зегьы ыҟәтцуеит,
Уҟанатц уԥсы цқьазар,
Уԥсы затцәык ауп иуҭынхо!

* * *

Инхышхытцәаз аҙыхь еиԥш аапынра сҽаччеит,
Иҽыцәаахьаз сыҷкәынрагь хьаҳәит ѡапхьа.
Аҙырѡаш хьшәашәагьы ишәахха инеилаҿееит,
Ишәаҙызо сынасып сыкәҽнатит иахьа.

Рыцхарак шысцеиԥшыз абжьы исанаҳәон,
Ишызбоз аргама сцәеицәыԥсуан саргьы.
Иаҳәон инсыжьыз агәнаҳа шсанамхоз,
Иаҳәон хҽыхшьа шсымамыз џьаргьы.

Сара гәаныла исшәиуан сҽара амышкәа,
Сира мышгьы кныстцон саҙаны сахьтәаз.
Аҭынчра хьанҭа, ахаҳә еиԥш, аҙы алымкәо,
Аҙхытцреиԥш исыхижьуан Анцәа ҳазшаз.

Зегьы зымчу сатеимтцарц сиҳәон,
Сара сылабжышкәа аҳәҳәыхәа икаԥсон.
Хәылԥ шәаԥшь снатцагыланы схырхәон,
Ихытцуан схәыцракәа, схы-сгәы еилаԥсон.

Сынасып иааҟәымтцзакәа исыкәҽнатуан,
Аха аҭак ҟастцаҙомызт, ус сзырѡуан.
Сразҟы насып сыкәҽнатуан, сыкәҽнатуан,
Сан ахраҭахь дсыԥхьозшәа саҳауан!

* * *

Амза ашәахәақәа атцых иагәылыршоуп,
Ацәашьы затцәы аарла абла ҭаауеит.
Ацәацәашь ацәаҙыҙ агәытцыршоуп,
Алабжыш агәытцыхәхәа илашауеит.

Стәоуп сымала атынчра сҽалаҙан,
Ауаҷьаҟ аҧы амҧымца еибакуеит.
Артцу затцәы аҽеҳәа ахы аҽеваҙан,
Игәырҧыгьгоу, ихымкәаҙо
Ашәак аҳәауеит.

Сыбла ихгылоуп иҧхыҙхахьоу сҧара амышқәа,
Сқьаад иануистцоит атцыхәтәантәи ажәак.
Руаз еитасҳәоит сызнысхьоу мѡамышқәак,
Сашьҭоуп истынхаша, имҧсыша ашәак.

Слымҳа итахәытҳәытуеит бжьы маҙак,
Сышә ишнылагылаз гәастоит суахҭа.
Уҽааныкыл исхылаҧшу, хәычык исараҙа,
Уатцә испеиҧшу макьана итоумҳәан слакҭа.

Умыццакын, сахьыгҙа даҽа шара еимҟьарак,
Макьана атцыхәтәантәи сажәа сымҳәац.
Ушьҭа егьсыгҙам схаларц ахра ҧҟьара,
Маҷк ауп исыгу сыгәҭыха наҙарц.

Ажәфан иатцаҧсоуп амза ашәахәацқәа,
Аҧсатцла иамтцаршәуп шәшьырак кахәхәа.
Ахәарчыч иналакьатаз акәицқәа,
Аццышә шкәакәа рыцәнаҳәоит уаха!

* * *

Алуажә еиԥш ихьанҭоуп иахьатәи амыш,
Аԥхыҙ цәгьеиԥш исыԛәыҕәгәоит агәҽыҕьра.
Цәгьагь бзиагь акымзарак схамыштт,
Зегьы-зегьы нытцазгалт сажәымта ашәшьыра.

Ахәхәаҳәа аԥша асуеит схәыцраԛәа рҽыхо,
Сгәы каршәны самтцатәоуп сабду имжәарбаҕь.
Сыбла дыхгылоуп иҭатынжәга днаҽыхәо,
Амышзырҳага абжьы ааԝуеит лбаа, архахь.

Усҟангьы сабду абри арымҙ дыԛәтәан,
Усҟангьы игәырԝашәа нытцакҙан иҳәон.
Изгәамҭаз лаҕырҙык иҙамԝа иныԛәтәан,
Иныԛәыхәхәан, аԥырҕы мцеиԥш инкашәон.

Игәхьааигон иҽара амышԛәа иԥхыҙхаз,
Игәхьааигон иарԥысра иниасыз ҙшәахшәа.
Ибон иҽҳәарамыш шныԛәгылаз азхаз,
Игәхьааигон, игәнигон игәамч ихшәаххаз.

Убырҭ зегьы абыржәеиԥш сыбла ихгылоуп,
Сгәы иҭамыз, схы иҭамыз сыхьҙеит сажәра.
Сыԛәтәоуп схала сабду ирымҙ ахьгылоу,
Схәыцраԛәа нытцаҙуеит нахьхьитәи ашәра…

АШӘШЬЫРАҚӘА

Шәызнаурқәада зыҕеказыԥсаз,
Шәарҭ ибжьыдоу, ашәшьырақәа?
Амзаҷа ажәҩан акыдламҭаз,
Зыԥсы адамра иҭамыргылакәа?

Ҳаԥсцәа ишәхылтцыз шәахәақәоума?
Адамра лашьца изҭамгылаз.
Анарцә иҟоу ҳәа акыр шәҳәома?
Мрагылара зыԥсы ацгылаз.

О, ашәшьырақәа, ашәшьырақәа,
Абза ицу, аԥсы ицрымтцуа.
Аԥхыз ссирқәа шәыҕерылакуа,
Есыхәылԥаз адамра итытцуа.

Исашәҳәа нас исытцамкыкәа,
Акрыҟоума ахрат агәашәаҷ?
Гәнаҳак ашьҭа зыбла ихымкәа,
Цьанатҭ зҭыԥхаз анарцә ашҭаҷ?

Ҷаҳаҷеымтроуп зехьынцьара,
Еихаԥсы-еитцаԥсуп сгәыгракәа.
Хә-етцәа шлак кыдуп хәыцьара,
Еихык-еитцык
Икаԥсоуп ашәшьырақәа!

* * *

Иахак апхыҙқәа рҳәынтқарра салан,
Аетцәа аҳәҳәыҳәа сыкәа итапсон.
Жәԥангәы иатцәара салан схала,
Амзагьы уарганцас ашәа ссирк аҳәон.

Псаатәцас спыруан сымцәыжәԥа еитцыхны,
Шьауардынцас ашьхақәа сырхан.
Арԥашқәа шәахха илеиуан ихытцны,
Амаалықьцәа рхан, ажәԥан лашан.

Ажәԥан салан гәырԥа ахьыћамыз,
Лаґырҙ ахькампсоз, иахькамтәоз ашьа.
Цьанат сыћан тыҙшәа ахьрымамыз,
Са сгәырґьон лакә дунеик сықәлаз цьшьа.

Ари нтцәара зқәымыз дунеиз цьысшьон,
Пспа ахьыћамыз адгьыл сықәлазшәа збон.
Избоз алакә ссир Анцәа ду ицьысшьон,
Ҳазшаз сиҳәон, ҳазшаз игәра згон.

Аха слакә пхыз иамоуҙеит анарха,
Адунеи хәапса ашарагьы сыхьҙеит.
Ԥапхьа сдунеи жәижәых санахан,
Сызқәыз слакә дунеи пыххааса ицеит!

* * *

Аԥхыз еижьагаҿ исыԥшааит аҭынчра,
Шәымҭак аҭынчраз саҳәон слахьынтца.
Уахатәи аҭых сызхымсра сызҭымсра,
Шанасыԥк снапсыргәытца инантца,

Лакә мацәысшәа снарылаччан схәыцрақәа,
Лакә шәахәацк амҭәыжәԥа снытцак сагеит.
Снеиуеит ашацәа рышәшьыра сҿытцакуа,
Шьыжь шәаԥшьгьы мрагыларахь еимыггеит.

Еимҟьеит ишызбоз жәԥангәашәпхьара,
Асар рымԥа нытцаҿееит ажәԥан агәы.
Сналаԥшит амаалықьцәа рцәылашара,
Аҳәаха сеираҙеит аԥеамбар сҿахәы.

Саагылазар сзышьҭаз жәытәажәак,
Анцәа ду иашҭа ишҭаршәыз сахьҙеит.
Ашҭа ԥшҙа иҭыԥуан аԥсыуашәак,
Амаалықь иашҭаҿ сҿаҳәатәы наҙеит.

Игәԥарамкәан убысҟан издырит,
Ахраш ишхалаз споезиа ақәасаб.
Дунеи дук, дунеи ҿыцк аргама иснырит,
Уатҵәгьы сшәымҭа аԥхыз ссир сшалоу сцалап!

* * *

Апсра хануп. Зегьы ирхаанхоит апсра,
Кьатара зқәым ауп ахрат ацәашьы.
Ахтак еицтыргеит ацәгьеи абзиеи рыхтцара,
Апсреи абзареи адамра еицтытцуеит есшьыжьы.

Ушыпсыша удыруаз уқәнатц удунеи,
Анцәа уимеижьан адгьыл шуаароу дыр.
Бжьыда-шьтада
Апсра ушьтоуп иахьеи-уахеи,
Цьаҳаным утыпуп аҩыстаа уикыр.

Умҩа уапшны ушьахәа-шьаҷа еихга,
Агәнаҳа уатцамлан, шәахәацшәа умҩас.
Ухы-угәы аналаҡам, адгьыл агәра га,
Уҟанатц адгьыл уацыз, адгьыл умаз гәырҩас!

* * *

Иҟоуп ихьзыдоу, ижәладоу етцәак,
Есыхәылԥ убри аетцәа сашьҭоуп.
Ажәѡан хымааҷ испылоит шацәак,
Абжьарак, избом сиетцәа ашьҭа.

Сылаԥш итцашәар аетцәа хьзыда,
Са сҷаҳәатәы шыҟало здыруеит.
Нас азырҭа-аԥсырҭа зҳәарыда?
Ма дыҟоума ашьҭамҭа зныруа?

Елаѡ-еиласуеит ажәѡан зымшын,
Ажәѡан қәыртцоит аетцә рѡыԥса.
«Аетцәа хьзыда-жәлада!» – сымшуп,
Аха уи аетцәахә жәѡан икыдзам.

«Дад, ԥсыхәа-зыхәа змам зегь хируп,
Хырпашьа змамоуп иҟалаша.
Иашоуп, уҷаҳәатәы ҟалар ссируп,
Аха иудыруазеи иуамхаҳәаша», –

Ашҭа аԥынҵа стысны снеиуан,
Абас иааѡуан бжьык гәаҭеиуа!..

* * *

Ашареи ахәлареи рыбжьара,
Убри акәын исымаз ҽҳәарас.
Адырха смазаҙеит исхараз,
Сыԥсымрагьы нхыҟәгылт абас.

Сгәыԥрагьы шәаҟьеит наурҵас,
Ицәырҟьа-цәыраст ашәахәа.
Ахҵаражә ахаҳә ианыртцаз
Сеиԥшхан, сгылоуп, сеитцаҩҩәа.

Ашареи ахәлареи рыбжьара.
Акәын исымаз лахьынтцас.
Адырха самраза исхараз,
Шара ԥшаласшәа сымԥаст!..

* * *

Ахамы иатцәа аҽагәылаҳәан,
Сапхьа аӡыжь иатцәа ҭатәоуп.
Насыпдарак иахылаҳәан,
Иҟам цьаргьы, аӡиас шьалҭоуп.

Зыжь ҭынчра амш ҭынчроуп,
Аҽекаршәны ихәыҵ-хәыҵуеит насыпк.
Ҭынчрацәоуп, қәаршѡык аушоу,
Иаалырҟьан сцәеицәыпсит апсык…

Бзиа нагӡатцәҟьа шыҟам еипш,
Ҭынчра нагӡагь ҟалаӡом.
Зытца ҭѡадоу хәыцрак еипш,
Сапхьа сӡиасгьы ццакӡом.

Са сахьтәоу, гәаныла ҽастоит,
Инкашәаз асаби аӡашәа изҳарц.
Аӡиас амаӡа здоуҳа хастцо,
Уатцә гәыргьаҽҳәашаны иаҳарц.

Ахамы иатцәа сҽагәылаҳәан
Стәоуп, аӡыжь иатцәа сгәыҵаҳәҳәан!..

* * *

Изҩырц салагеит ажәеинраалак,
Исҳәо-изҩуа сымаӡамкәа.
Адәахь асытәхәа схы наласкт,
Баша, ахәыцха самраӡакәа,

Аурт сналалеит аурт еиԥш,
Аурт сақьон, аурт сацын.
Саман ицон аурт схәыцреиԥш,
Сыблақәа ирбоз зегьы шацын.

Ашьха схалеит, аетцә срылсит,
Зны с-Ціьамхәыхәын,
Зны с-Марыхәын.
Зны агәырӡа атца скылсит,
Зны апта црышқәа зегь неихысхын,

Срашь нахыԥан асар рымҩа,
Аштә итәалеит амза атәымта.
Етцәак ҷыхны ажәҩан ӡамҩа,
Адунеи гәастеит алагамта!..

Дгьыли-жәҩани рхы неиқәхәалан,
Шәахәацк жәҩангәы инытцыршан
Нартаа рышьхацамҩа схалан,

Снықәтәеит хра тҷацашк снықәлашан.
Изҩырц салагеит ажәеинраалак,
Ҽеила ахәыцха самраҙакәа.
Адәахьы асытәхҳәа схы наласкт,
Изуа, исҳәо сымаҙамкәа!..

* * *

Амыш ҽыц алагоит ашьыжь,
Амц хәыцрақәа рыла.
Саргь ашьыжь гәыграк сгәы ашьышьт,
Мыц гәыграк аргамеԥш испылаз.

Мыц хәыцрала адунеи сықәын,
Сшымц хәыцраз сааит абранҳа.
Сажьон агәнаҳагьы исықәыз,
Сшымцызгьы сааскьеит иахьанҳа.

Дымцуп ауаҩы дынкашәазар,
Дақәлоуп адгьыл иара итәала.
Аԥхыҳ деиԥшуп ауаҩы иаашазар,
Тҵхы лашәыказ ибла ихшәалаз.

Ауаҩытәыҩса дыԥшаеиҽасроуп,
Мацәыс махәуп иатҵьаз ажәҩан.
Имц зықәлоугьы лацәарҳасроуп,
Имц ныхагьы шықәу ижәҩа,

Дықәнагалоит дунеи ҽыцҳак,
Нас дынхылоит лашьҭа-ҳәашьҭак...
Дныкәсны ԥьанаҭ ацҳа ихыртцаз,
Деиҭанҭалоит гәнаҳак ашҭа.

Амыш ҽыц алагоит ашьыжь,
Амц хәыцрақәа рыла.
Саргь ашьыжь гәыграк сгәы ашьышьт,
Мыц гәыграк, аргамеиԥш исԥылаз!..

* * *

Шаҟантә уи ауаѡ апсра абла дҭапшызеи,
Шаҟантә иҙымшынха ихытцзеи игәырѡа.
Заҟантә заҟа рыла ҕра ҭшала дыблызеи,
Аха ахатца игәырѡа игәы иҭеишьуан дырѡагь.

Уажә дгәыпшаа-хыпшаа дыпшуеит ахара,
Ишәымҭақәа иԥхьаҙоит имоу изынханы.
Уи ианидыр идунеи дшапыртцтцәкьоз аҟара,
Изымычҳаит.
Убысҟан дтцәыуеит итцыхәтәы мыш аҽены!

* * *

Иухашҭхьоу угәалазыршәо, аапын,
Зегь рыпсы рхазыҭәҳәо апси абзеи.
Успылт ункылшәан спенцьыр иаартыз,
Аеҭцә рымцеипш ушәҭ бырлаш кәеи-цеит!

Иахьа зегьы-зегьы ҷыц иалагеит,
Абри адунеигьы иахытцыз мышкоуп.
Ҷыц иалагеит пспралагьы бзаралагьы,
Абзиабара ашәа анизгьы иахьоуп.

Зегьы-зегьы аапынра игәылнахит,
Аапынра иацгылеит алахьынтца.
Апшзара зцым аапынра иалоухи,
Бгьы иаҭәа зҷам, акәаш ҳәа ипхьаза.

Аапынраз, аапынра хануп,
Аапынра ахьыкоу зегь ҟалоит.
Адгьылгьы ууп, ажәфангьы ууп,
Азынра иаго, амра иаанагоит.

О, саапынра, сыбзиабара ашәа,
Лахьынтцак сатәашьа сылахь уапшны.
Гәыргьаҷҳәашак сзыларшә сымзырха агәашәаҷ,
Исхашҭхьоу сгәаларшәа ес-уажәааны!..

* * *

Зыбаѡ еиламгылаз ахаҳәқәа шьҭоуп иҟәыбаса,
Ахра иаҿацәаз арѡашқәа кнаҳауп ихаҳәха.
Шәиԥхьыз рышьхәа иҭагьыжьуеит аамта иатцгәасаз,
Ашьхақәа еиқәышлаҳәа игылоуп еитцаҕәҕәа.

Иаацәыртцуеит адгьыл агәы иаламгылаз аҳәақәа,
Зыбаѡ цытәахаз атцеицәа нытцхахоит рыԥсы.
Еилагылоуп иҳашҳатәарахаз ашьхақәа,
Ишәзанзха ирхаршәуп ахрақәа ркасы.

Ихаҳәхеит ан лмыткәма ашә-шьхак рыбжьара,
Ахаҳә шьантца еиѡнахуеит аԥсуа хатца игәырѡа.
Иаасыкәыршан зегьы-зегьы збоит игәѡаран,
Сгәы атра иҭагылом, адгьыл зызымкуеит зымѡа.

Избоит еихалоит-еихытцуеит х-шьхацамѡак,
Ахааназ ишьаркыцхаз аҕныжәѡан зырѡуеит.
Ашәиԥхьыз рҽыѡуеит ахрақәа рзамѡа,
Ицыцхашәаз ашәышықәсҟәа рыбла стаԥшуеит.

* * *

Гәыла еибахаз днасыԥдоуп,
Уи адунеиаҿ имаҙам акгьы.
Хыда-гәыда мѳак даныстоуп,
Иразра нымхаҙеит ԥьаргьы.

Ашьац амбылҙеит илаҕырҙ,
Бла ахьҭамыз алаҕырҙ мааҙеит.
Дыҟоуп зѳа ԥхҙык илнахырц,
Аха, ахәаша, агәра имгаҙеит.

Ус, «цәгьамга» ҳәа адунеи дықәуп,
Ишәи рыцуп, ишьыцигоит зегьы.
Игәы хәаԥсоуп, ашәҙанҙ иҿықәуп,
Цәгьамзар бзиак ихәыцҙом ԥьаргьы.

Гәыла еибахаз днасыԥдоуп,
Ихәуп-ишьуп, иладеи-иѳадеи.
Длаԥшҿабадоуп, уи дыԥхыҙдоуп,
Дгага заҵәны дықәуп адунеи!

* * *

Уажә ааигәа акәхуп џьанатҭ санҭала,
Иаасыкәыршан зехьыңџьара ахьырҩаш катәон.
Амаалықьцәа срыманы хәы ԥшʒак ихалан,
Ажәҩан ахь сзырԥыруаз ԥсҭагак рҳәон.

Аҳаскьын хыҕеианы иҩеиуан шьахәапара,
Уахгьы-ҕеынгьы ашаетцәа саԥхьа илашон.
Қәа, ауамызт, сы ауамызт, мра каԥхаран,
Гәырҩада-гәырчыда есымша ихәлон, ишон.

Аты абжьы гомызт, абгыʒ ƙаауамызт,
Акәты арцына ҷнатуамызт шьыбжьон.
Амыткәмабжь гомызт, алабжыш катәомызт,
Шьыжь шәаԥшь аҕалакны ашара еимыггон.

Еимак ыƙамызт, зехьыңџьара ҭынчран,
Утәы-стәы аʒбахә уаҳауамызт џьаргьы.
Инкашәоз ахала иƙалон — кашырран,
Ҭынчран, анасыԥаз дашшуамызт аʒәгьы.

Анцәа ихьышәахәа рыхьиршон амышраз,
Адунеи зегьы ахи-атыхәеи еишәахьчан…
Зегь мышран, зегь ҭыхран дунеи иқәыршаз,
Ара аԥсыцқьа изқәа ҭынчуп ҳәа ишьан.

Избон сҩызцәа, аԥсыцқьақәа иреиуаз,
Сара сыгәнаҳа схыхны сгылан хазы.
Избон аргама, еишьылʒа иахьҩеиуаз,
Ацәашьы еиԥш илашоз атцыхәтәантәи сыԥсы.

* * *

Саԥхьа мҩахәасҭак нагоуп,
Игәхьаазгаз схәычра.
Инхаз ҭынчра гәыԥтцәагоуп,
Ашәи бжьы гоит харантә.

Сабдуцәа рлакә ҳәарҭа,
Ахәы ԥшӡа ҭацәит иахьа.
Руаз ҳәарҭа, рашәа ҳәарҭа,
Еиба-кәеибахеит ҩаԥхьа.

Уажә ара ԥша ҟьалоуп иасуа,
Агәҷыҧра кашьшьы.
Иԥсеилатҵаган имҩасуеит,
Аҷарпын заҵә абжьы!..

* * *

Хынҩежәа аапынра зхытцәаз,
Сзамҩа зрысыз ацәаҳәақәа
Ирытцадырзит сыпшзара ицәаз,
Сыҷкәынра амырхәага хзыркуаз.

Уҽабоутцәахи, сыпшзара, испыртцыз хара,
Сзыркәашоз, сзыршәаҳәоз схәычра?
«Упшзара, сыҷкәын, џьаргьы имцазеит,
Упшзара, шыпшзаз, уарпысраҽ инхеит!

* * *

Изакәызеи, ҽыц сеиҭеима?!
Сниасны сапылама ԥапхьа.
Мамзар, баша сгәаҭеима?
Слапықәшәа сеижьама иахьа.

Мап, арагәапшь еиԥш сгылоуп,
Сыҷкәынра шысхыцәаз збоит.
Анцәа иситаз амч исылоу,
Шәԥык саҕацәа ирызхоит.

Сыразра сыцуп, сахьчоит,
Ашәҭи аҳаҳеи рашәа сҳәоит.
Ашьыжьтәи ашәахәа сҽаччоит,
Апшалас цәажәоит сыгәра агоит.

Амыш ҽыцуп, атцых ҽыцуп,
Сқәыпшреиԥш ԥхыҳла спыруеит.
Амшра сыцуп, атцхра сыцуп,
Са сҽара ашьҭыбжь саҳауеит!

* * *

Ҽаанбзиала, амзаҷа гылеит!
Агәра згоит насыцк шаанагаз.
Ихыʒсан гәалаҟарак сцылеит,
Лыпҳа умаз, амыш ҷыц сзырбаз!

Ашара ихнахыз зегьы ҷыцуп,
Схәыҷра шхьаҳәыз агәра згоит.
Анцәа илпҳа иситаз сыцуп,
Уʒырҩи,
Ашара, ашарашәа аҳәоит!..

* * *

Са сзыхьҙаз адунеи жәижәыхуп,
Ашьеи алаҕырҙи идраҙахьеит.
Аразреи аԥшҙареи ашәыхуп,
Алашәага ирҳәахьеит, ирфахьеит.

Ара акырынтә еимырдахьеит ауоу,
Алабжыш иартцәыҕьахьеит ашьац.
Ихышхытцәон амыткәма агәаҟраз иҳәоу,
Иахьагь ауаз ашәа гоит ишгац.

Агәырԥа иаркараз асыԥсақәа тҟәацуеит,
Ахрашқәа еиҷышәшәоит баԥ-баԥы.
Ргәы ҭагылом, ашьхақәа еитцасуеит,
Ара дихьеит, дхыԥсаахьеит ауаԥы.

Икаԥсоит саԥхьа схәыцрақәа ццышәха,
Ахәылԥ ԥсымра еибакуеит имцаха.
Иахьагьы сықәуп адгьыл мчымха,
Ашәышықәсақәа ирцәынхаз ахәыцха!

* * *

Зыхаара зцәыӡхьоу, иҽшәаз ақәыпсҳа еиԥш,
Слахьынтца самтцаршәуп аргама.
Аамта азыблара иалахаз спеиԥш,
Ҳәыпы-зыԥуеит, ҽа дунеик ааигәахама?

Шьыжьтәи ашәаԥшь зхьачасырмоу ашәахәа
Аҽазытуеит, нахьхьи, ахра ҩашра.
Апсылҩеиԥш, амаалықьцәа рыпсы кахәхәа,
Асар рымҩа иакәшоит ажәҩан хьашраҽ.

Избоит ԥшь-етцәак, ԥшь-мазак еибырҳәоит,
Зиетцәахә кыдшәо дарбанушь уаха?
Анцәа ихьы шьаргәытца сгәытцак схырхәоит,
Ҳазшаз суҳәоит ҳныҳәаԥхьыӡ еиқәырха.

Уаха атцых ҭынчуп, аха ишԥатынчу,
Бжьыда-шьтада ԥсыцқьак диуеит.
Жәҩангәатцаҽ ҩ-ԥта цахашк еихышьуп,
Анцәа ран лныҳәаԥхьыӡ саҳауеит…

Атцых ҭынч салагылоуп аамта ахәыцха,
Ацыԥхь аԥсаҟьоит аетцә реихымца.
Анцәа жәа ҽыцзак аҳәаха сгәарпха,
Слахьынтца сумтцаршәуп,
Адунеи агәырпынтца!

* * *

Амахә хьыдхәоит, амахә рыбуп,
Ҩаԥхьа ихалоит асыршҩы.
Абна хыбуп, адгьыл хыбуп,
Атцарақәа каԥсоит икаҳәҳәы.

Асы шьҭалоит сақә-сапыншәа,
Асы аҩуеит ажәҩан алуҭаҩ.
Сы-шәҭыц цырак сқьышә инықәшәеит,
Ҩаԥхьа илеиуеит асы еимаҩ.

Илеиуеит асы сҷара анасып,
Лакә-ссирк ырзо каԥсоит.
Зны асеиԥш саргьы сниасып…
Ашәа гәыбзыгк нытцак исҳәоит.

Ашәа гәыбзыгк сгәы зырҭынчуа,
Сҷара амышқәа рыԥсы ахац.
Сҷареи сажәреи рхац еиԥызшьуа,
Исҳәоит рашәа сгәы хашарц.

Амахә хьыдхәоит, ашәыб ҷыцуп,
Ҩаԥхьа ихалоит асыршҩы.
Сахьцалакгьы сахьак сыцуп…
Зын-ҭыск ҷырҷыруеит, ууазырҩы!..

* * *

Иахьагьы скәасҭхарамца еиқәуп,
Иахьагьы илашоит Тур ихәы-мра!
Иахьагь сабдуцәа рцәашьхәы скуп,
Ахәы ԥшʒа иқәлаʒом ҳарамрак.

Ԥыла ихыхәхәоит Анцәа иҳаԥшьа,
Ҳныҳәарҭа ахьаца гыланатɕ.
Схәы адгьыл иақәлахоит ҳәа ишьа,
Сымцахәгьы ыцәом сыƀанатɕ!

* * *

Уахатәи атцых, сытцых саркьа,
Уахагь уашта сҭаршәуп схала.
О, схәычра атцых, сытцых гәакьа,
Иугәаларшәа, ухәы ԥшза схалан,

Снапы иқәсыртәон азыркәиқәа,
Снапсыргәытца амца ацралон,
Аха ибылзомызт, акәиц ҭкәиқәа
Рылашара снапы иантәалон.

Сзыркәи цәашьқәа акуан-ицәон,
Уажәы-уашьтан искуеит шысҳәоз.
Схәычра анасып хыш-хытцәон,
Сзыркәиқәа рымца ахьҽыхоз.

«Зыркәи, зыркәи, уани уаби
Ашьха иҟоуп,
Уаҳәшьа затцәы алу дахоуп», –

Еитасҳәон азыркәиқәа рашәа,
Ипсҭатцаган ажәфан каххаа.
Сажәра хьшәашәан аамта ипнашәаз,
Ахәы иқәыфуан схәычра абжьы хаа!

* * *

Иахеиԥш уахагьы еизеит схәыцраҟәа,
Сгәалашәараҟәа сыхҭаркит.
Маӡа затцәык сыԥсы иахмырзакәа,
Имырзакәа, сгәатцаҽ инҭаскит.

Уаха атцхи сареи ҳаиҭеидтәалеит,
Атцхи сареи ҳамаӡа ҷыдоуп.
Аетцә рхьыршаӡ суаҩа ианҭәалеит,
Сша шәахәац гәырҩа хҽыгоуп.

Сахьак цәыртцуеит хьӡыда-жәлада,
Ихьанҭагәышьоуп уахагь аҳауа.
Ах, сеицәкьысуеит сыхьӡ зҳәода?
Сызгәалашәаз барбан шәуа?

Асыԥсаҟәа атцх иалԥхоит храштцас,
Сшәымҭа сыԥхьаӡоит саб игәарпаҽ.
Ауахәама икынхалаз саркьалтцас,
Амза ахшьуп ажәҩан гәаштцаҽ!

* * *

Апҵстазаара хәыҷы хәмаргоуп,
Ишыкьаброууа аамҭа цоит.
Ауаҩ иҧстазаара мцҳәарҭоуп,
Мыцҳәа иҧа гәырґьа дагоит.

Мҩакы дықәуп, дахьцо издырӡом,
Дыҟоу ҷьишьоит, иҧсы ахьҭоу.
Апсра аӡбахә иҧсы иахирзом,
Иа изы ишоуроуп, зны ихьҭоуп.

Иаҳаз иҳәоит, иибаз ҭеигәоит,
Зегьы зқәу дықәуп адунеи.
Иахьа жәаҩык рыцәгьа еиҭеиҳәоит,
Абас инарцә гәашәаҿ днеит.

Абас ауп, дад, абас мацара,
Акьаброу дшасуа хәлоит, ишоит.
Иҧстазаара иамаз хаарас,
Изымдырӡакәа храҭахь дцоит!

АНИ АҧЕИ РЦИКЛ

* * *

Б. М.

Уагьиит, уагькьаҭеит, униасит ԥшаласшәа,
Раԥхьатәи уччаԥшь аарла исзынхеит.
Схы уҭалаҙеит, Баҭал, иахьак акалашәа,
Мшаҽнеиԥш иахьагьы ѡ-мцак срыбжьахеит.

Раԥхьатәи уччаԥшь, раԥхьатәи сгәырґьара,
Ашара шәаԥшьҭас ҙшәахшәа инкабеит.
Сара сгәырґьон сгьежьит ҳәа арыґьарахь,
Аха слахьынҵа амѡабжара сажьеит.

Иахьанҙа, сыҷкәын, уеҵәахә ҭамшәар,
Уԥсадгьылаз ахы уаԥыларын уаргьы.
Заа иныҵхахаз уара унасыԥ камшәар,
Улахьынҵа ашәа еицраларын иахьагьы.

Изамузеи нас, учамѡахә ƀалар иахьанҙа,
Абни ашаеҵәа иацгылар унасыԥ кәашо.
Удунеи уқәзар угәырѡа лабжыш каҭәаанҙа,
Мрагылара иацкәашар угәыґра лашо.

Ушсымамгьы, гәаныла аҳгабцәа среиԥырбоит,
Уара узы ԥҳәызба ссирк далысхит иахьа…
Уаха схәыцраҟәа хәылԥ шәаԥшь иналабоит,
Уара уарԥысхан саԥхьа угылоуп ѡаԥхьа!

* * *

Б. М.

Агәыр каршәзар иубоит уахатәи атцых,
Амаалыкь рашҭаҷ избо ссируп.
Схьыжәѡаш насҟьан ажәѡан снатцаххт,
Сқьышә инықәыххыз ажәагь машәыруп.

Сгәы сҭацәажәоит исырҳарц ԥсаԥак,
Ԥсаԥак, са сыгәнаҳа схызхуа.
Лакә шәахәацшәа скахәхәа сѡаԥан,
Ахьы жәѡан сналалт етцәак ҷыхуа.

Сханҷаны ажәѡан салаԥсоуп,
Ԥсра зқәым агәыгреиԥш насыԥк сныруеит.
О, сцьанаҭ тцых ассир иалашоу,
Зны сыԥсгьы ушҟа ишхало здыруеит.

Атцых саҟароуп, адгьыл гәырԥынтца,
Уаха ижәѡантәу ԥсыцкьоуп исхалаз.
Цьанаҭ шәахәацк нытцхахоит сгәы аҟынҳа,
Цқьа ҭыԥуп, ԥшьа ҭыԥуп сахьхалаз.

Асар рымѡа жәѡангәашә иҭаҳсо,
Ашьшьыхәа иналаҳуеит етцәак икыдшәаз.

Ибжьы саҳауеит ԥсы зықь ирхьызҙсо,
Раԥхьатәи сшаетцәа анарцә исгәытцшәаз.

* * *

Б. М.

Сылаԥш кыдхалоит, наҟ, нахьхьынҙа,
Исзааугазеи нас, слаԥштцашәара?
Ма сыҷкәын уоума зықәра иахьымҙаз,
Иналыггаз ашьац иатцәара?

Ма, уан ууалышьтма акыр азыҳәан?
Лхәыҷқәа гәхьааган дгәырԥома?
Лхәыҷқәа гәхьааган, аҳәҳәыҳәа,
Длаҕырҙышо днатәалома?

Ухынҳәыр, уан исызлаҳә, сыҷкәын,
Уашьеи уаҳәшьеи шәдоуҳа шрыцу.
Ес-шар шәымаша сыԥсы ыкәын,
Мшаҽнеиԥш иахьагь шәхәыцра шҧыцу.

О, сыҷкәын, раԥхьатәи сылабжыш,
Мшаҽны амцабз схыжьны ицаз.
Ҳамтак ушәалҟьа мра салаԥшып,
Умыццакын, дад, ҳамтак устаз!..

* * *

Л. Б.

Бара бҧымтреи бтынчреи срытцашьыцуеит,
Адәахьы икыдхаҽан илеиуеит ақәа.

Иԥхыҙхаз ҳҽара амышқәа срызхәыцуеит,
Ҳаиԥыртциижьҭеи ицеит шықәсык нҭакәкәа.

Амра аԥсымҭазы стәоуп сара схала,
Схала сбацәажәоит есуажәааны.
Бҽеыбымԥсахҙеит, сымыш, џьара акала,
Исаҳац быбжьы хаа сыцуп игәыкны.

Сеидроу, сеидроу, акыћатцәћьомашь?
Сгәы иҭаԥхоит гәыгра цәаарак ашәахәа.
Сгәырҩа арахәыцқәа баша иххомашь?
Мамзар, хыргәыбзыгтоу
Мраҭашәамҭаз сгәы зшьышьуа?

Уажә бареи-сареи ҳдунеи сықәуп,
Бареи сареи насып ҳаматцәћьоуп уаха.
Бааигәа снаҙарц уашьҭа хәыҷык сыгуп,
Анцәа суҳәоит, слакә хәыцрақәа еиқәырха!..

* * *

Л. Б.

Бара быԥсрала издырит,
Абзиабара ахьаа цәгьа закәыз.
Мҩабжара сызатцәра снырит,
Сызатцәра амца сзыркыз.

Атцыхәа пҵәеит бара бгәаћра,
Бара буазыр бымыздеит сара.
Сымчыдоуп, исымам лак-ҩакрак,
Сыԥхыҙгьы бналашәом џьара.

Заԥхьа зыбзиабара мҩасыз,
Сдунеи сықәуп гагатцас.
Сыччоит баша шьоук рцасаз,
Абжьарак, гәырҩашоуп исзынхаз.

Бҷеымтреи бтынчреи срытцашьыцуеит,
Бгәы инықәыԥсоит аҙаҙаш шьыжьы.
Иац еиԥштцәкьа быччаԥшь хытцуеит,
Шәалкьа мроушәа иааҩуеит быбжьы!

* * *

Л. Б.

Ҳа ҳаицатцаиит шаетцәак,
Бареи сареи мышкызны.
Ҳаԥхьа икаԥсаз мҩарацәа,
Абранҙа ҳааит ҳарнысны.

Мрак ҳхамԥхаҙеит ҳаргәыбзыԛ,
Есымша ахьта ҳгәытцхон.
Ашьыжь мҩамыш ҳақәыргәыԛ,
Шьыбжьон ҳгәырҩа ҷыцхон.

«Ҳаи, анаџьалбеит, иараби,
Аразра мычра амазар,
Ҳа ҳрыцҳара ибарами,
Иаҳҳылаԥшхәу дҳамазар!» –

Абас бҳәалон зны-зынла,
Бгәырҩа бмыткәма налакуа.

Инаԥшуазгьы гәыкала,
Игәырԥаргон ргәалақәа.

Сара иахьа сбытцашьыцуеит,
Бымԥа шәтышуп ахратахь.
Бхәычқәа быцуп. Бгәыргьа хытцуеит,
Шәшысԥыло бдыруеит уатцәашьтахь.

* * *

Л. Б.

Ажәԥан еиԥш абзиабарагь ҳәаадоуп,
Анарцәгьы сыбзиабара ишәтуеит.
Саагылазар изумтоу, исҳәамтоу,
Ахратахьгьы уи ашәабжь саҳауеит.

Ажәԥан еиԥш абзиабара тԥадоуп,
Абзиабара ашәа хәашьзом.
Бзиабарак иамблыз дыхлаҳәадоуп,
Уи ахратахьгьы итып ибазом.

Абзиабара ақәрагьы еилнахзом,
Сыбзиабара ахаангьы ишлазом.
Бзангьы сыннажьзом,
Ԥсынгьы сыннажьзом,
Сыбзиабараз сымблыкәа хәлазом.

Егьсыциит, иагьсыцԥсуеит мышкызны,
Быбзиабара ашәтыц сгәатцаҿ ишәтуеит.
Есышьыжь амаалықьцәа рашта итысны,
Бымаша итыԥуа быччабжь саҳауеит!

* * *

Л. Б.

Бнаспыртцит шьыжьык ашара ашамҭаз,
Бтцыхәтәажәа аҳәахагь бмазаҙеит.
Бгәы иҭаз бгәы иҭабшьит ахраҭаз,
Бымаза сышҟа ибмырзаҙеит.

Ишпахьанҭоу быбзиабара ашәымҭа,
Ихьанҭахеит сыҷҳәарамш анцәамҭаз.
Бымашахь снеиуеит бцәашьы аркырҭа,
Ахәылпаз, аҧсымра аҭашәамҭаз.

Бдамра иҭыпрааз аҧшалас шпахаау,
Саҧхьа инкашәшәоит гәыргьаҷҳәашан.
Бтцыхәтәы мшы еиҧш амыш каххааун,
Абыржәы, исымҳәац быхьзгьы сҳәашан…

Быхьзгьы сҳәашан, быхьзшьарагьы,
Лабжышкгьы нкасыршәрын инытцакзан,
Ҳамҭак инсыжьрын аҧхашьарагьы,
Изури, уаҳа царҭа сымамзар.

Ахәылпаз ашьшьыҳәа
Иҭашәоит аҧсымра,
Бҳаскьынҷа инылаҳәҳәуеит азаза.
Избоит ишцәеицәыпсуа аҭынчра,
Ҳҭынчра рыцҳа, иаҳпыртцыз назаза.

* * *

Л. Б.

Ҟаҳ, ишпахьанҭоу иахьатәи ахәылпаз,
Аҧсы шпақәхеи аҧсымрагьы ҭааза.

Ахәылпы етцәагь хәаҽуеит апҵа иалахаз,
Ашьацра инылашәаз апша ласгьы хааҙам.

Ихаарадоуп адунеи бысцыртцны бцеижьҭеи,
Сгәахы кылнатцәеит сызатцәра ацәыкәбар.
Акыр тцуама бҭацаагарашәа рҳәеижьҭеи,
Сгәырҩа ашҭаҿ инхеит уи ашәа ахабар.

Аразреи ацқьареи доуҳак рымазар,
Изамузеи, бчамҩахә сзынхар?
Суазыр шбаҳауа здыруеит акрыҡазар,
Схәыцраҟәа цытлоит, иныҵашәа ихәлар.

Сқьышә иныкәыххлоит исымҳәац быхьҙгьы,
Насып шәымҭақәак схьыҙсалоит зынгьы.
Ашара мреипш бынкалашоит зны-зынла цхыҙгьы,
Сгәырҩа мышқәа наскьазгоит иахьагьы-уатцәгьы.

Иҡалап҆еа аапынрак гәырҩала ицаргьы,
Иҡалап аҧхыҙ цәгьа сарҿыхаргьы шьыжьы.
Ибдыруаз, быбзиабара сыцуп цсынгьы,
Кьаҭарагь ақәлаҙом сыхраҭ ацәашьы!

* * *

Л. Б.

Бара бзы исымҳәац исҳәари?
Атцыхқәа шеит, амышқәа хәлеит.
Сгәырҩа иныМтцәаз зхызгари?
Сыпшуп, аҭак ҳәа смаҳаҙеит.

Сгәалашәара сгәы алажьжьан,
Снарыхьтцәуап ҳамышқәа ицаз.
Насып шкәакәа исанашьаз,
Успырымтцын, ҳамтак устаз.

Ҳамтак быстаз сшәахәац гәытцшәа,
Бшәымта еимћьаран, иацеипш блаша.
Исымҳәацыз быхьзгьы сҷытцшәан,
Сгәатца интахәмарт сгәы рхаша.

Зегь сҳәеит, сымш, ибытцамккәа,
Са сымазақәа рхышә аркзам.
Бхәыцра ашәымта сыцымкәа,
Ушьта апсратцәћьагьы стахзам.

* * *

Л. Б.

Ушьта гәырҩала исзырхынҳәуам,
Сыбзиабара зшәахшәа ицаз.
Иахьагь асытәҳәа еипш илаҳәуа,
Сыгә рыцҳа цеит иахьцаз.

Иканзоит ашәтыц аапын зхьымзаз,
Аурт ицәхалаз сиеипшхеит саргьы.
Сразћы, сноуган алакта ақынза,
Апта еиқәара уналазит уаргьы.

Ах, ишпашьацоу абри адгьыл,
Адгьыл кәампа хаарак зтцам.
Ҷаҳәатә змыхәо цаћьашк снадгылт,
Цаћьашк снадгылт царта змам.

О сыбзиабара сзыруазырыз,
Акәампҵа лазышьҭыз арҭ шҿаз.
Иахьоуп ҽеишәа баныздырыз,
Шарҵы еимҟьаран бышсызшаз.

Ушьҭа гәырԥала исзырхынхәуам,
Сыбзиабара ʒшәахшәа ицаз.
Иахьагь асыҭәхәа еиҵш илаҳәуа,
Са сыгә рыцҳа цеит иахьцаз.

* * *

Л. Б.

Схәыцраӷәа иахьагьы иҿыцуп,
Иахьагь гәыԥрак ҳҳаԥоит ҳарҭ.
Иахьагь адамра бҭытцны бсыцуп,
Ба бансыцу сҭоуп ҷьанаҭ!

* * *

Зыжь ҭынчра итынчроуп араҟа,
Хәылп шәаԥшь ахәылп ҭанаҳәҳәеит.
Адаҕьӷәа еиӷәҿыртуеит ԥадаҟа,
Ашырʒ еиҵш аʒаʒа каҳәҳәуеит.

Снеиуеит алакәӷәа рышьҭа схылан,
Исахьа налыггоит саԥхьа сабду.
Атцаа ҭаарыччоит уахынла,
Сабду алакәҳәара даҿуп.

Акәастхара ацыԥхьӷәа еицралоит,
Аҽеҳәа архышьна иахьыҳәҳәуп.

Сасрыҟәа ихҽа жәҩан ихалаз,
Етцәак кыдпаан ихынҳәып.

Рыпсы ҽызхыз Нарҭаа дуқәа,
Риетцәахә ҭашәашам уажәшьҭа.
Нарҭаа аишьцәа рашьа днықәуа,
Гәыграк нытцаҧхап рлакҭа.

Аҙын ҭых амцабз еиҽашуеит,
Сабду иҳәоит Нарҭаа рҭыҙшәа.
Аарла ҳгаз цәашьгьы хьашьшьуеит,
Нарҭаа неиуеит хьыҙрацара,
Ахра еиҟәыршәа!..

* * *

Ушьҭа амчгьы сымам, агәыграгьы сыцым,
Ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәаҙа сымрагьы ҭашәоит.
Снаскьоит акәасҭхара амцахь, сгәаҳәаргь ҽыцым,
Сызҭысыз схәычра ашҭахь снаҧшыр ҳәагь сшәоит.

Дызуҭа нас нахьхьи, ицәырҟьа-цәырасыз?
Аҧсы лҩа дналырган иниасыз абас?
Дызуҭа, аҽеагьымҭан, саҧьал ирласырц,
Дыррак насгәыкәшьны исаҩысны ицаз?

Издыруеит нарцәынтәи сашҭа дышҭалаз,
Исеиҳәарц иитахыз изымҳәакәа дцеит.
Сыпсхы сшылашәаз гәасҭеит хаҭала,
Сцәанырра саҳәынҷан, ажәак сымҳәаҙеит.

Абарҭ зегьы сышлара иннажьыз уазуп,
Анцәа сиҳәоит, ацәашьы иатцәа скуп.

Гәыгракәак рцәаара схәыцракәа ирыцуп,
Уатцәтәи амш стәызар, убригьы разҟуп!..

* * *

Ахәылпҵ ааира ашәаҧшь лҽалак,
Пҳәызбак инытцакҙан ашәак лҳәон.
Лгәаҿы дҿыхон арҧыс еинаалак,
Лакә ҧхыҙшәа лцәанырра хыхәхәон.

Ашәҭкәа ртәыла дунеик дыкәын,
Лхәыцра ашареиҧш еимыггон.
Апҵа рхаҿера хыза илыкәыз,
Рымтцәыжәԥа дытцакны дыргон…

Уажә амаалыкьцәа рхьыуарҳал
Дантәалан, апҳәызба дпыруан.
Алакәкәа ртәыла лҽагәылахал,
Пхыҙтцас ашәа ссирк лҳәауан.

Лгәалаҟара атәы зҳәарыда,
Ацыха ҙыхь еиҧш икатәон.
Аҙәгьы изымдыруаз ла лыда,
Насыпк лгәатцаҿы илашон!

* * *

Атцаа иқәнатцаз сапхьа асаркьа,
Илакә ҷьоуҳарха сапшуеит.
Имҳәа-имырза насып гәакьак,
Сыкәа-смаҷра инҭаҳәуеит.

Уатцәтәи амыш сара ишыстәу,
Уатцәтәи сымышгьы шлашоу,
Атцыхәтантәи ашьха шхытцтәу,
Сышьха, стцыхәтәашәа зхьыршоу,

Зегь санаҳәоит сычча-сыхәмар,
Сашәабжь, стцәуабжь неихыншьал.
Ишыҟастцара храшрак сықәхар,
Абҕацамкыра снахьынҳалт.

Атцаагьы хәыҵҳәоит аҧҷаҳәа,
Са слакә цьоуҳар саԥшуеит.
Насып ссирк слымҳа интаҳәан,
Бжьык ашьшьыҳәа инахынҳәуеит…

Ѳ-гәыѳ-ҷыѳрак срыбжьагылоуп,
Цәалашәарак цоит-иаауеит.
Сныҳәа-ныԥхьо саԥхьа игылоу,
Амаалықь лсахьа сҷаԥхауеит!

* * *

Аразра сашьтоуп, аха ҳарамроуп испыло,
Ахраш иавтцыз амрагьы аԥта аҷаҳәуеит.
Са сгәы амаҙа схаѳоит ашьыжь сангыло,
Аҙаҙагь, ашьхытцә реиԥш, аҳәҳәыҳәа иҷыпуеит.

Аԥхыҙ цәгьеиԥш еихаԥсоит сгәалашәара аимхәыц,
Сшьамхы инықәшәеит атцыхәтәантәи схәытцласа.
Амыш мѳасуеит, сгәырѳа иахәшәыз сзымхәыцт,
Ихышхытцәоит слаԥштцашәараҟәа рҷычмаса.

Аразреи ақьиареи рҳарта-сырта сашьтоуп,
Иныткашәа ицеит, рышьтамта сзырхом.
Нахьхьи сшаетцәа шцәеицәыпсуа збартоуп,
Иалоухи, уанза сыпшь-махак назом.

Анцәа затцәык икәа итасҳәоит суазыр,
Анцәа затцәык иоуп сара сгәатца итапшуа.
Истахытцәкьам стцыхәтәы мышқәа сырласыр,
Избарц стахуп уатцәгьы мра шәахәа шкашуа!

* * *

Ашәшьыра канаршәуеит апта хьышьаш,
Ашәапшь схы наласкит шьыжьымтан.
Атцар рашәабжь абнара инылашт,
Амра таҙсоит ацәыкәбар алакта.

Исгәалашәеит исхаштхьаз ашәымта,
Схәычра анасып мтцарсны изгаз.
Аҙгабцәа ианрибамтоз скырта,
Сычкәынра рыцха, иныткашәа ицаз.

Гәҕыгъроуп стцыхәтәымыш исзыннажьыз,
Аарла апсымрагьы нхылоит амшын.
Аамтацк ауп сыпстазаара исыхужьыз,
Сара адунеи сақәлахоит ҳәа сыпшын.

Хәылбыҕехоуп, аха имыхәлац, ишыхәлара,
Сиетцәа цьарсахьа кыдлеит ԥапхьа.
Макьанагь еицакҙам са сгәаҳәара,
Макьанагь сашәақәа ирхысхуеит рыххьа.

Ашәшьыра канаршәуеит апҵа хьышьаш,
Иҽажәкыз уарбажәык ажәѡан ихуп.
Ушьҵа ахәылпы етҷәагь лассы ихалаш,
Схәыцраҟәа рыгага срапысырц стахуп!

* * *

Ахаангьы амц иатҷәахуан аиаша,
Амц ихнажьуан амшын ацәқәырпа.
Имѡа аркьаҽуан хара ицаша,
Есымша имцуран амц амѡапа.

Амц ахаангьы апсцәаха иѡызан,
Апсцәаха ицшәаҳәон, ицкәашон амц.
Уи ҟамлацызт адунеи ианыҙаан,
Ашҵа пшҙаҽы иабылуан ашьац.

Ауаѡ иоуп амц адунеи иқәызтцаз,
Амтцәыжәѡа азҵазгьы ауаѡ иоуп.
Ауаѡ иоуп ашҳам адгьыл иқәызтәаз,
Амци аиашеи ахҟатҷәкьа рыбжьоуп.

Адунеи рыбжьоуп ѡ-мцак рыбжьара,
Ашьхәа иҵагьыжь адунеи лагоит.
Амци атцабырги рхаѡаҙараҽ,
Амц ныха ацыпхь пыххаа икапсоит!..

* * *

Абнаршәыра иларшәуп ахала,
Амѡахәасҵа аамҵа иаркараз.

Абра заҟантә дымԥаси гәырԥала,
Ауаԥытәыԥса аурҭ ицәхалаз.

Уажә цьаргьы шьапышьта анысҙом,
Ахәреиԥш атоура агәы еиԥнахуеит.
Цыхьеиԥш атцар рашәабжь хытцҙом,
Атынчра еиқәатцәа ацых ҽнахуеит.

Етцәа затцәык ажәԥан калтаҽ,
Ииасхьоу атцхқәа шаҳатс ирымоуп.
Зегьы ирхаану, зегьы збарҭоу,
Аць еихиаа ахәызқәаҽы игылоуп.

Цша ҽаҳак ниаслоит уарла-шәарла,
Атцых хьанҭыцьуп аамта иқәнаршәыз.
Арҟыра мԥа иаными уеит аарла-аарла,
Адгьыл иаԥнаххьоу ашла игәырԥашәа!

* * *

Абзиабара саркьоуп, цәыцоуп,
Икаԥсар алшоит иуадышххыран.
Иузыгьашкыргьы, хызатцә хымцоуп,
Ухы-угәы иҭалоит икәиц шыран.

Зыбзиабара зцәыҙыз дрыцҳауп,
Дрыцҳауп мԥабжара иннажьыз.
Аԥсы гәырԥа амыш гәытцха,
Имцабз қьоуқьадха изыхнажьыз.

Мраҭашәарахь, мраҭашәамҭоуп,
Избарҭам слахьынтца амаза.

Сымш харшуп, сажәра схарҭоуп,
Абзиабара цқьа нарха амаʒам!

* * *

Ихәытцахәхәа иасуеит аԥшалас,
Мраҭашәара ашәаԥшь итԥнаршоит.
Зшәахшәа инасхыпрааит сыгә иалаз,
Мацәаз ҭыпк сгәатца лашоит.

Исхашҭит уаха аԥсра шыҟаз,
Адгьыл сақәлахаз цьысшьоит уаха.
Ашьжьымҭан сшьапы иԥысҟаз,
Ахьаа сындахеит, «ицәоуп» итахәхәа.

Сгәыҕра ссирқәа рхьыжәɷаш сытцоуп,
Алашәагатцәҟьагьы рыгәра згоит.
Слакә хәыцрақәа зынʒа иҷыцʒоуп,
Амза ҭәымҭа саранцьшәа избоит.

Саамҭа рыцха, сшәымҭа еимҟьара,
Амаалықь иԥсы схоутцеит уаха.
Саҷугеит, сгәырɷа ахра ҷҟьара,
Ушьҭа уатцәтәи амышгьы еиқәырха!..

Ҳахьатә кәасқьаҷ стәоуп са схала,
Избоит макьана ихароуп ахраҭ.
Ажәɷан рыԥхуа жәɷангәы ихалаз,
Салаԥшуеит, нахьхьи, аетцә рцьанаҭ!

* * *

Хәылԥ шәаԥшь ихәыцраҟәа налакуа,
Деиҟәышлаҳәа дтәоуп ашла хәылбыеха.
Ахыжә еиԥш игәылсуеит игәалаҟәа,
Итҷәымг жьакцан ицралоит имцаха.

Нахьхьи хәылпы етҷәа иналыггаз,
Аарла инаԥишьуеит игәыграҟәа рхац.
Инхитҷоит гәырҽашәак ицәыригаз,
Гәырҽашәак, ашла иибац-иаҳац.

Нас ибла нахижьуеит ашьхаҟәа рсыԥса,
Игәхьааигоит иҷкәынра уаҟа икаҟәхаз.
Илаша-лашоит уажәыгь ашла иҳәымца,
Ашла иҳәымца зны ашьха ицәынхаз.

Ҽаԥхьа, аҳхытҷреиԥш игәы дынҭаҕызуеит,
Иажәреи иҿареи ирыбжьалоит ахҟа.
Ахәылпы етҷәа нахьхьи ицәырҟьа-цәырасуеит,
Ахәылпы етҷәоуп шаҳаҭс имоу уаха.

Данԥшылоит уи амҽа дызнысыз,
Иҟалап ушьҭа лассы асыҭәҳәагьы аур.
Ашла игәатҷахь, цьара, атцыкьхәа ихысит,
Имацарахаз иашәа заҭҷә цәхалеит аурҭ!..

* * *

Ишԥакьаҿу иахьатәи амышгьы,
Аԥстазаара амаҳа ахьтҷәаху.

Шәымрак шәышықәса ихьашыргьы,
Адунеи сақәлахар ҁтахуп.

Ацәарҭәеиԥш икаԥсоуп абгьыхәа,
Хәылпы шәахәа атԥла ирыхьшуп.
Лакә ԥшак асуеит сгәы хыхәа,
Адунеи сақәлахар ҁтахуп.

Ишԥакәеицеиуеи ахәылԥ ҙаҙа,
Нцәа цәашьыла ашьац хыркуп.
Хәылпы етҷәеиԥш саргь наҙаҙа,
Адгьыл сақәлахар ҁтахуп!

СѺЫЗАК ИАХЬ

Амартцеи изыҳәан изыѺҙом
Сара сажәеинраалақәа.
Ажәа бзамыҟә сҳәаҙом,
Шьаԥха ԥсык рыламкәа.

Иудыруаз, итцәыуозаргьы сцәаҳәа,
Уи сгәахәра иахылтцыз уазуп.
Жәа тѺызаала еизыҳәҳәам,
Атцыхәтәантәи смыткәма иацуп.

ИумѺын, дад, ажәеинраала,
Шьоук уаԥысны ашьха ихалт,
Ажәа еизугоит шахарбаала,
Уара цәҟьарас уеихсуеит ал.

Уара иутәым, уара иумаам,
Иабауҭаху дзыргәаҟуа аԥсы.

Иузарҳәагәышьом, цьым, ахымаа,
Зынза уҙытҟәа ҭабоит лассы.

Ахы усаргьы аҟәараан баша,
Ашәа азҳәаҙом, иудыруеит.
Нас, уара абзиа збаша,
Амала баша узыруазыруеи?

АШЬАУАРДЫН

Ацаҟьаш иааҙеит ашәахәаш аҿыршо,
Ацаҟьаш агәы итаршәын ашьхарахь ианшоз.
Ашьха агәы ауит, ашьауардын иазҳаит,
Ашьхақәа иԥыршәеит, агәамчгьы арҳаит.
Иаблакьеит, иажәит, арҩашқәа ргәыԥҳәыхш,
Абаҩчыда алалеит, амчгьы хыжжт.
Шьхагәы иныкәпраait уи атцыхәтәаны,
Ашьха жәҩан иналалеит, ашьхартцыс ԥырны.
Ианаԥыртцуаз изааҙаз ашьхақәа рытҙы,
Ахра иқәнаршәеит ашьауардын ахҙы!

* * *

Ашьыжь иацгылаз амырхәага,
Аԥсабара аԥшҙара инахьшит.
Икаххаа илашеит ашьха, ага,
Ашәахәа ахраш ажәҩа аҽахнашьит.

Еилас-еилахәмарт аԥсабара,
Адунеи лаша аԥсы цқьа ахалт.

Шә-насыԥк агәытцак амра аԥхара,
Агәырҕьаҽҳәаша еиԥш хыхь ихалт.

Ашәахәа аԥсаҟьоит ажәѡан хымаа,
Аԥсҭазаара алагеит ҽыц.
Илашеит адгьыл хәымаа-жьымаа,
Ҽынла икыдлеит амза ахыц.

Аʒаʒаш ахәуеит ашьыжь ԥшалас,
Аразреи аԥшʒареи еицуп.
Зшәахшәа исхытцит исымаз гәалас,
Сышьха зыхь еиԥш сгәы разуп.

Ашара мра са сгәы хнахуеит,
Аԥсыцқьеиԥш ихытцуеит анаҟә кашьшьы.
Аѡ – иаѡуеит, ах – иахуеит…
Нахьхьыҵтәи иааѡуеит алу абжьы!

* * *

Уҽеумԥсахʒеит, сажәеинраала,
Убжьы еицамкʒац иахьагьы.
Иахьагьы уҟоуп са уснаалан,
Умра лашароуп еиҳагьы.

Сгәырѡа уацуп, сгәырҕьа уацуп,
Мраҭас усыцлашоит есымша.
Сымыш параз усыԥсахацуп,
Уҟоуп са сзы Анцәа уишан.

Сынасыԥқәа урынасыԥуп,
Ԥсынгьы-бзангьы исгәыҷырҭоу.

Сахьцалакгьы удоуҳа сыцуп,
Сажәеинраала, ислахьынтцоу.

Сышлеи-сықәи рыххьа рахәыц,
Сара схәы ԥшза ацырҟьаха.
Абыржә схәычра амыш сналахәыцт,
Ишԥа ссиру атцых уаха!

Уеумпсахзеит, сажәеинраала,
Иахьанза усыцшәаҳәеит уара.
Мфабжара снумыжьит схала,
Иахьагь уашәабжь нафуеит хара!

* * *

Суада ифнаххит сцыхазыхь аччабжь,
Исзааугазеи нас гәыргьаҿҳәашас?
Шьхазыхьк цәыртцма аасра ихәытцашьшь?
Ҳашьха рфашқәа рашәахә зҳәаша?

Ма аԥеиԥш лашама ҳашьха тәыла?
Ашьха Анцәахәы дырзылыпхама?
Храҿтцас Нартаа рдоуҳа аанкылан,
Ашьха раҳ ижәлар дрықәныхҳәама?

Нас абри адгьыл шәтыкакаҷма?
Аразҟы шәтуама аринахысгьы?
Нас ушьта арыгьала ҳхачма?
Абри аума
Уччаԥшь зхутцо шьыжь аахысгьы?

Сара ахааназ акгьы сыхьуам,
Адгьыл сақәлахоит акыҳәагь,
Са сцыхаҙыхь еихымсыгьуа,
Аччабжь ааҩуеит акыр-кырҳәа!

* * *

Уахатәи атцых салагылоуп наурцас,
Шәымта хьшәашәак сартаслымит уаха.
Асар рымҩа андоуп ажәҩан рахәыццас,
Иқәкаауп ажәҩан етцәа ссала имцаха.

Амзаҧа ажәҩан агәы ахәуеит,
Бжьы-шьхак рҩытца асыпса ахапхоит.
Ашацәа раштахь снытцпраап сгәахәуеит,
Цәаныррак зызымкуа сгәатцаҧ ихыхәхәоит.

«Ҧутуам, ҧутуам, атынчра хьшәашәа,
Исытцоукуа маза умоума нас цьара?»
Атак саҳаҙом иауан-иашәан,
Атцых иалыҩуеит лашбжьык цьара!..

АПХЫЗ ШКӘАКӘА

Ацәа шкәакәа, ацәа шкәакәа,
Апхыз шкәакәа пхыз исырба.
Атцых хәыцрала исхымгакәа,
Уатцәы испеипшу лабҧаба,

Пхыз исырба ашара ашамтаз.
Пхыз исырба насып шкәакәак,

Ашьжьымтан аҙаҙа аҳәамтаз,
Уцәа хаара саламхакәа.

Снықәыргыл шьха ԥшҙак снаган,
Исырба арҩаш шкәакәа шыцәоу.
Ахәы иныкәырԥыр схәычра хага,
Исыт амтцәыжәҩа, сгәырґьа зхытцәо.

Ажәеиԥшь рашәа сзаҽарҩ ахра,
Дырхынҳә абчараҳ лыԥхала.
Бахәаԥшь цаҟьаш аилатәахра,
Шьыжь иҩычa мра шәахәала!

Ацәа шкәакәа, атцых шкәакәа,
Сыԥхыҙ уалаз аԥхыҙ шкәакәа!

* * *

Са схәы ԥшҙа зҳәатәы нымтцәо,
Умзатәымтоуп иахьагьы.
Ашаетцәа иаркуа-ирцәо,
Иухашеи-шеиуеит уахагьы.

Мшы мшыказ ажәҩан иалшәаз,
Аетцә рныха ацырҟьаха.
Ахәы уныкәшәеит, аҳақ иԥнашәаз,
Х-қытак сыжәлар ргәацаԥха.

Саԥхьа укаршәуп убырлаш бырсан,
Уатцәтәи сызқәатып анышә.
Уафак снышәнап сгәы уныкәтцан,
Снылагылап сдамра ахышә.

Сцап шьапыла ахьы ахьыршо,
Ҭыпхәырасгьы исоуп ԥьанаҭ.
Сан дгәыргьаны дахьсыкәшо,
Сынҭагылап сашҭа ахраҭ.

Аҳаскьын иатҷәа шьахәапара,
Ишылагылоу схәыцқәа збап.
Ацәашьы иатҷәа алашара,
Иналкәраан рыччабжьгьы саҳап.

Са схәы ԥшӡа зҳәатәы нымтҷәо,
Унышәнап снамардап шьыжьы.
Ахраҭахьгьы убызшәа схытҷәо,
Илашап саԥсуара ацәашьы!

* * *

Сыгәҷыҷъреи сыгәхьаагареи сгәытцакны,
Сызнысыз схәыцра амҩа саныԥшылоит.
Нас, сгәы сынҭаҷызуеит инытцакны,
Избоит, сажәреи сҷареи еиԥылоит.

Гәырҩашәак аацәырызгоит ашәаԥшь иналак,
Аҳәҳәыҳәа ала гәыбзыҷ сыртҷәуоит…
Сылабжыш дналԥхоит ԥҳәызба еинаалак,
Сыбзиабара рыцҳа, ҩаԥхьа еицралоит.

Иаҳхылаԥшхәу сиашьапкуеит сатеимтцарц,
Агәнаҳа, иац сышьҭахьҟа инсыжьыз.
Шәиԥхьыӡс исышьҭоу зегьы хеимтцарц,
Схәыцра ахьӡала убырҭ зегь сыхижьырц.

Саныԥшылоит сшьамҩа, гәырҩа зғымыз,
Амҩа иаыскаауеит сышәтыцқәа рцәацәашь.
Ара мышк мҩамсзеит сгәаҟрақәа зцымыз,
Зны абра ихыш-хытцәон сыҷкәынра ԥаԥашьк.

Ицеит схәычра хьы мҩахәастак ианылан,
Даҽа знызатцәык ахьтцәуаха сымтакәа.
Уажә схәычра ахәы ԥшза сықәыпшуеит гәыблыла,
Абжьарак,
Аа-зынра шлак еимарԥсахьеит сышьтақәа!

* * *

Уи илахьынтца шиаҩымсуа идыруеит,
Игәыԥрагь игәаҟрагь акымзарак нхазом.
Иҽҳәара мыш шааигәахогьы иныруеит,
Зны амзагьы гылазом, амрагь ҭашәазом.

Арҩаш абжьгьы дыдбжьык иналазуеит,
Ашьыжьтәи азазагьы нықәбоит уатцәы.
Иҟалазом уаҳа абри амыш ицәалазуа,
Уаҳагь деигәырґьом аԥҳәызба лыхцәы.

Иблақәа кыдҳалоит, дыҟоушәа-дыҟамшәа,
Нахьхьи, ԥьара, тыша ҭадак дтаԥшуеит.
Ԥьанат дназмышьтуа гәнаҳак датцоушәа,
Анцәа диашьапкуеит, Анцәа иахь дыԥшуеит.

Интцәоит амышгьы, ахарта-аԥсыртоуп,
Игага дзахымпеит, агага иахшаз.
Иацгьы днасыпдан, иахьагьы днасыпдоуп,
Дгылоуп ауаҩытәыҩса аԥстазаара иажьаз!..

* * *

Исгәалашәоит аҽеацә еиԥш ииасыз сымышқәа,
Зегьы-зегьы сгәалашәоит сыччаԥшьи стҭәуабжьи,
Уажәыгьы исынпыҟҟалоуп сымышқәа рхымҭақәа,
Аҕны жәԝан сатцаԥшит, асыҭәхәагьы салаԥшит.

Цәгьагьы-бзиагьы, зегьы-зегьы збеит ракака,
Сымԝаҽы испылеит илаԥсахазгьы иҳәаԥсахазгьы.
Снеиуан ԥшьшьаала аԥҭа еиқәара схы алакуа,
Зны, сақәцәажәон хәылԥы мзаҽа иҭахазгьы.

Абгыҙгьы сықәҟааит, исхаԥхьеит атыԝарԝаргьы,
Аԥшҙагьы спылеит сымԝахәасҭа анҭәамҭаҽ.
Аҙхытцрагьы сырнакит, ихышхытцәеит аԝаргьы,
Станагалеит аштагьы ауазаԥшь аҳәарҭа.

Сара снанагеит, зны аҙымлага ахьылагоз,
Аххақәа иахьыбылуаз аҙы амца ацралан.
Сара снанагеит зны ақәны жәла ахьылартцоз,
Аши абыстеи ахькарыԥсоз ҭагалан.

Зегьы-зегьы сгәалашәоит ахәагьы аҽашагьы,
Аԥшырҭа иқәтәоу иџьысшьоит сахьааз абранҙа.
Зегьы ргьама гәастахьеит ахаагьы ашагьы,
Заҟа аапынра нхазеи нас, сгәаҟра атцыхәтәанҙа?

Исгәалашәоит аԥхыҙ цәгьеиԥш ииасыз сымышқәа…

* * *

Ацгәы хәтцыш ацалаҟьа иқәтәоуп,
Шьыжь шәаԥшь ахы алак аҽы аҙәҙәоит.

Аҙаҙаш еимхәыцха амахә иқәтәоуп.
Шьха мра-шәахәак ахра иаҿаччоит.

Амырхәага каҳәҳәуеит аҳәҳәыҳәа,
Исаҳауеит атцыс зыбжьы хаа гауа.
Ацгәы хәтцыш ахәапшуеит ашьшьыҳәа,
Абызкатаҳа акатә зҳауа!

* * *

Ашәтыц асы-шәыб илашәтызшәа,
Сахьнышьталаз пхыҙла избеит.
Ашәтыц шаетцәан искызшәа,
Илакә хьыршәыгәхан исҿапхеит.

Ашәахәа дналшәеит Анцәахшара,
Акыр-кырҳәа лыччапшь капсеит.
Ипхашьа-пхатцо цәалашәарак,
Сгәатца аҿтаршәны аҿаҙеит.

Инхышхытцәаз ус цәаныррак,
Сыртаслымны сагахьан.
Саапшит снапраан ашацкыра,
Адәахьы иҟьаҟьаҙа ишахьан!

* * *

Адгьыл тынчуп, ажәҩан тынчуп,
Жәҩангәы итцаҿеоит асар рымҩа.
Ҩ-птацахашк нахьхьи еихышьуп,
Ашьха ирхапхоит асыпса рыжәҩа.

Имҳәа-имырза зегь еицәажәоит,
Итцәахуп уаха атцых амаҙа.
Амза кьагәа ԥшьала ихьшәашәоит,
Атцых ҽыхоуп, гәырԥа амаҙам.

Жәԥангәы аҳраҽы зыԥсы таҙу,
Дналтцуеит амаалықь аԥсыцкьа.
Уахатәи атцых амышра ацуп,
Исхылаԥшхәу, схы-сыԥс рыцкьа.

Исанажь сызтцалаз агәнаҳа,
Са сҽара аҳақ исымшатаз.
Исанажь сажәра иақәлахаз…
Лахь сумтан, сқәыԥшра шатаз.

Адгьыл тынчуп, ажәԥан тынчуп,
Зегь сгәалашәоит избаз анкьа.
Ԥ-ԥта хаҽерак нахьхьи еихышьуп,
Са сатцаиоуп ажәԥан саркьа!

АЗЫХЬ

Шәынтә адунеи иаԥсаххьоу адгьыл уагәылсит,
Удоуҳа ацыԥхьқәа анҭәалоит ашәышықәсқәа рԥьам.
Шә-хьымрак ухаԥхеит, шә-ԥшатлакәк уҽысит,
Х-қытак рынцәахәы, ҳабиԥарақәа ршьам.

Сцәашьы иатцәа, смыткәмеи суази рылабжыш,
Слакә хәыԥшза амаҙа иамоу шаҳатс.
Са сабдуцәа руоуи руази ирылаԥшыз,
Уара аҙәзатцәык уоуп шәаԥьҳәаԥысгьы иртынхаз.

Уахагь атцых затцә уагәыларшәуп умала,
Мшаԥенеиԥш уахагьы атцых ырлашо ухыхәхәоит.
Лыпҳал лыман ԥҳәызбак дааиуеит хәымѡала,
Убригьы абыржә акәушәа сахьынаԥшуа избоит.

Сара схәычра рыцҳа иакәлоу схәыраз,
Сытцых иалоу, сымыш иалоу,
Атцыхәтәантәи суасиатә.
Усҷашәшәа ԥазнык, схәыԥшъа аԥшалас,
Нас, ашьшьыҳәа, сцәашьы иатцәагь сзыркьатә.

АГӘЖӘАЖӘАРА

Башаъа стәоуп иахьагьы,
Баша схы абажә ианысҟьоит.
Бзиарак ыҟаъам ԥьаргьы,
Шәымтак шәалҟьамрак цәырҟьоит.

Абжьарак, иҟоу мцҳәароуп,
Аламыс афеит аҕәарԥьа.
Адәахьы усгьы шьроуп, ныртцәароуп,
Шәеиха, шәыкәеибах амарԥьа!

Жьхык злухша еихатцәык убаъом,
Адгьыл рыцҳа аъы ыкәыршоуп.
Аха аъәгьы ажәакгьы шәҳәаъом,
Ауаагьы ассир шәалашоуп.

Стәоуп схала, сыгәҷыгьра схытцәо,
Сахьыԥшлак ҭацәуп аҳәыстажә еиԥш.
Аъи амцеи аҽеаҳәа еиқәызтәо,
Аѡнқәа гылоуп аҳәатражә еиԥш.

Амыш тҙәуеит ақәрахьымҙа,
Адәахьы ақәаршѡы кыдтҙәоит.
Схәыцраҟәа еихьымҙа-еиҧымҙа,
Сгәы иацралаз амца дырцәоит.

Башаҙа стәоуп иахьагьы,
Баша схы абажә ианысҟьоит.
Гәыҕрак ыҟаҙам ҷьаргьы,
Баша шәалҟьа мрак аацәырҟьоит…

АБАЛЛАДАҚӘА

АГӘНАҲА

Дыќазаарын зны хатца нагак,
Зегьы ззеиԥшыз ладеи-ҩадеи.
Дымтцарсны дшамаз иқәыԥшра хага,
Ушьта иқәраҽегьы днаҙеит.

Цааи-цышәи еиқәиртәомызт,
Аҩгьы-акәаргьы иара икын.
Ҩ-храк рыбжьара ихы кашәомызт,
Бжьы-шьхак иҳәымца еиҽакын.

Ашьантца рыԥхра изышьаќьастан,
Дқәылон, дқәытцуан, дыцьбаран,
Уатцәы дзыниоз ԥхыҙла ибартан,
Арԥыс игәыґрақәа харан…

Цәгьамзар бзиа ќамтцаҙакәа,
Иуаҩыбжара ашә-гәашә дтыст.
Имцахара неиҽамкҙакәа,
Иҽара амышқәа зегьы ихыст.

Даргәатеиуан иқәра мчымха,
Ԥхыҙ цәгьан игәнаҳагьы ихьҙеит.
Гәыґра еижьагак жәҩан ихыхуа,
Аиқәымшәа, абранҙа дааҙеит.

Игәнаҳақәа хьааны ицралеит,
Ҭыԥ ирҭомызт иахьеи-уахеи.
Абас ишлара ашҭа дҭалеит,
Абас мацара ишеит, ихәлеит.

Ихихырц дашьҭалеит иԥсымҭаз,
Ауаҩы агәнаҳа дызҭалаз.
Дцәырҳаны дҽыхон ашамҭаз,
Дҽыхон уи аԥхыз цәгьа дшалаз.

Итцыхәтәы мышқәа абас мацара,
Гәырҩа-гәырчыла ихысны ицон.
Иҟазамкәа мыш лашарак,
Ахәылԥаз имрагьы нҭашәон.

* * *

Уахык,
Игәнаҳа агәырҩа дшалаз,
Иҵеынеитцыхны дныкәиеит нас.
Лаҳәа еиқәатцәан инеихалаз,
Ауаҩытәыҩса ҷәааиҭит абас:

«Уаа шәҩык агахьеит ухымҭа,
Узтцымзаара уатцоуп ауал.
Агәнаҳа иуқәу уԥсымҭаз,
Ухыхраз, амаалыкь иашҭа уҭал…

Бжьы шьхак рынхытц
Дынхоит ҭаҳмадак,
Утәашьа–уԥсышьоуп, ушзахәо уца.

Иуқәутцахьоу гәнаҳа гәарҭак,
Ухухырц, ашла иуеиҳәо ҟатца!» –

Дналазит уи аԥхыз еиқәара,
Ауаҩы, аԥхыз цәгьа асахьа змаз.
Дцәырҳан дҽыхеит ацәылашамҭаз,
Зхарҭа зыԥсырҭа згәыгырҭаз.

* * *

Дгьыли-жәҩани реимыггамҭаз,
Ахра ҭәцашқәа анлашоз,
Ашара шьхартцыс ашәаҳәамзаз,
Ашара шәаԥшь алашамҭаз,
Иҩи-икәари неилаԥсо,

Бжьы-шьхак рымҩа, абахә хыкәла,
Игәырҩа ихытцәо аҽыуаҩ дцон.
Дук мыртцыкәа ашҭа дныкәлеит,
Гәыграк игәатцаҽы ихыхәхәон…

Иԥатцаш хыҽеео дтәан ашәшьыраҽ,
Ашла ашәак нытцак иҳәон.
Ашьха ҩашқәа реибаркыраҽ,
Арҩаш кнаҳақәа еилыҽеон.

– Уааишьа сгәаԥхом, иумоуп гәалак,
Дад, исытцамкыкәа инасырҳа.
Избоит аргама, ԥхыз цәгьак уалоуп,
Гәырґьаҽҳәашазар, сгәы азырҳа! –

– Гәырҩагәышьоуп сымҩахызгаз,
Анцәа иситҵаз лахьынтцас.
Гәнаҳак сатцоуп схы-сгәы ҭызқьаз,
Исхухырц суҳәарц ауп сзузааз.

Схьаа иамазар ԥсыхәа-ʒыхәак,
Цьара ҽышьапхыц ахьакуа,
Тцаафы-ԥшаафык, нцәахәык, ныхак,
Дауҳа цәашьык ахьасыркуа,

Ус хәарҵа-хәаԥшьык сымазар,
Издыруеит исытцоукрым уара.
Дгьыли-жәҩани акрықазар,
Анцәа духәап уаргь цьара. —

Акыраамҵа ашла дхәыцуан,
Уи гәаныла акыр деимдеит...
Иаԥхьа ашьшьыҳәа анақә хытцуан,
Атцыхәтәан, ашла абасгьы иҳәеит:

«Дад, ухымҵа иагеит шәфык ахацәа,
Абри гәнаҳауп ҳҿыхшьа змаʒам.
Аԥхыʒ цәгьа уцуп уаха уцәар,
Уа ухраҭ ашҵагьы цқьаʒам.

Аха доуҳа зцым адунеи егьықам,
Угәнаҳагьы иамоуп хәарҵа.
Ала ҭашʒом акгьы ахьықам,
Бла зҵам ҭацәуп алакҵа.

Уара уахьынхо ахәы аԥынтцаҿ,
Анцәа еихеигалт хы-мфакы.

Убра имҩасуеит ааигәа зырҩашк,
Ашәтцла тәрыпсақәа ахакы.

Хы-мҩакы ахьеихагалоу,
Уеишәахьчагьы убраҟа иргыл.
Инеиуа-иааиуа, иуднагало,
Гәыкала амҩасцәа урпыл.

Уазыразны уеишәа иқәу,
Учеицьыка иахыпхьал зегьы.
Иудыруаз, ҭоубаны иуқәуп,
Уеишәа даҩган думышьтын аҙәгьы.

Ашықәсқәа еихала-еихытцып,
Ауаа учеицьыка рҽатцала,
Аҙын каҧсап, аапын гәылтцып,
Уҟанатц абас ҟатцала.

Абарҭ Анцәа икәа итысхуеит,
Пспра ҽенынҙа уҭоуба нагҙа.
Убысҟан угәнаҳагьы ухытцуеит,
Уцьанатц гәашә аатуеит икказа.

Ҽакгьы укәа-умаҕра итасҳәоит,
Угәы-упсы сытан, цқьа уҙырҩы:
Ацәгьа ҟоумтцан ахаан, цасҳәа,
Уитцамшьыцын ахаан ауаҩы.

Уҩны унеир ашәапшь уҽалак,
Ашыц лаба-ҩа уашҭаҿ иарс.
Умаҙа удыруаз уара ухала,
Еицоумкын иуатәашьоу доуҳас.

Угәнаҳа анухытцуа ауха,
Ибыбышʒа ишәҭуеит улаба.
Убысҟан еицралоит уныха,
Мраҭашәара лашоит лабҽаба!»

* * *

Ицон амышқәа, ицон атцыхқәа,
Ашҭа аԥынтцаҽ иарсын алаба.
Аԥшәмагьы идоуҳа давымскәа,
Данын хымҩакы рымҩапа.

Ашьыжь шара днатцагылан,
Ажәеиԥшь реишәахьча ирхион.
Игәы хыхәхәо зегьы дырпылон,
Хышла-гәышла урҭ ирчон.

Ихҭыгәлоз зегь рымҩа инамак,
Ичеиԥьыка инапы иантца,
Иразра аʒыхь иҿалак,
Есымша дырпылон дразʒа.

Ихҭасцәагьы гәы раҳатла,
Рныҳәаԥхьыʒқәа игәы инҭаԥсо,
Дыгьгьа-дыʒәʒәа аԥшәма ҳақла,
Амҩасцәа ниасны ицон.

Ҽнак, шьыбжьышьтахь мра ҭашәамҭаз,
Ҽыуаҩ хатцак дшааиуаз ибеит.
Дцон аҿыуаҩ аԥшәма дгәамҭа,
Уаҳа аԥсышәакгьы имҳәеит.

«Дад, счеицьыка уаҕрамгылан,
Иҟалозар шәымтақәак устаз.
Сыҟәнумшьозар цьара акала,
Даахәан суҳәоит Анцәа ҳазшаз!» –

Аха аԥшәма иихәоз имырҳакәа,
Ахеиԥш днаивҟьан дцон иара.
Аԥшәма убысҟан изымычҳакәа,
Ихызатә даҷеикит дызгара…

«Сыгәнаҳа иацлеит даҽа гәнаҳак,
Избоит истыԥхеит цьаҳаным.
Ушьта иҟастцо егьыҟам уаҳа,
Агәра згеит сылахь егьшаным!» –

Абас дгәырԓашха мраташәамтаз,
Дынкахәыцуа уи дышцоз,
Ахәылԥаз аҙаҙа аҳәамтаз,
Абас иаҳаит абжьы игоз:

«Ухымта иагаз, уи дыԥсахԓын,
Итыԥхәырахеит цьаҳаным.
Уи баша иниасуаз мԓасԓым,
Гәнаҳак ҟаитцарц амԓа данын.

Игәаԥхеибашьаз зҕабки ҷкәынки,
Абар уатцәуха хатца ицоз,
Амаҳагьа амԓа рзикит…
Ацәгьа рыбжьеиҳәарц азы дцон.

Анцәа дузылыԥхеит угәатан,
Урыцҳаракәа зегьы урхыст.

Уара иҟоуҵеит, дад, аҧсаҧа,
Гәнаҳагь уаҵам иахьарнахыс!» –

Иашҭа дҭалеит иаҳаз хамҵа,
Гәырҩашак дшамаз дырҩышьны.
Дынхьаҧшызар, нахьхьи, атәамҵа,
Ашыц лаба гылан ишәҭны!

АУАҨИ АЦГӘИ РЛАКӘ

Икәымжәы икаба, иҽеибыҭан,
Ҽыуаҩ хаҵак хәылбыҽеха,
Иуалуашо амра аҧсымҭаз,
Ус дышнеиуаз дааҧсаха,

Амҩахәасҵа ахьналагоз,
Ацгәы ҧшқа абжьы хҵаны,
Абна атоура аҧсы алахо,
Ибеит ишкаршәыз ишәаҟьаны.

Азныказы даалак-ҩакит,
Аҽеы аҕәрагьы наҽакны.
Ацгәы шҵәоз абжьы еицакит,
Ацгәы ҵәон иҕьазкны.

Аҽеыуаҩ уаҳа изымычҳакәа,
Уа дынҽеыжәҵын, днахагылт.
Ҳамҭак ацгәы ҟыт мҳәакәа,
Иҭынчʒа ихәаҧшуа иаангылт.

Ацгәы иҳәон бжьыда-шьҭада,
Ацгәы аблақәа ирҳәон зегьы…

«Ҳаиқәымшәакәа сшьапқәа ԥтҵәанда!» –
Игәатҵа итԥиҳәаауан иаргьы.

Ацгәы ԥшқа абна инатҳан,
Даԥыртцны илымшеит ацара.
Иаашьтыхны, ԥшьшьала, инаган,
Ихтырпа иныпеитцеит иара…

Ауха иман дааит аѳныҟа,
Ихьзаз ақәаршѳы ихьытцәтцәа.
Ахәыҷы дыҟа, аду дыҟа,
Зегьы иԥылеит игәыргьатцәа!

Ираазеит ацгәы нап адкылан,
Иаргьы аԥшзара икны иагон.
Имыцәазакәа, уахынла, ҽынла,
Уаха шаанза иҷаԥшьон.

Ашылатра ашыла зтамхоз,
Ацаҽы аԥшлапҟьа «злагоз»,
Аԥьыкәреигьы ԥьыкәреи зҽамхоз,
Расеи какани ғәыхны изгоз,

Аҳәынаԥқәа рҳәыԥ ныхны,
Аԥшәма ишәындыҟәра цкьаза,
Адулаԥқәа рцаԥха рҽыхны,
Инхеит ртатцәахқәа еибгаза.

Аԥшәма дгәыргьон игәанала,
Ицгәы даргәыргьон есымша.
Уахынла, ҽынла, иара ахала,
Ишәарыцон, ссирын излашаз.

Абнахь ицон иара ахала,
Абна ҳәынаԥқәагь акуан.
Зны ацалаҟьа инықәтәон ԥшьшьала,
Ашьшьыҳәа алацәа нҭаауан.

…Ицон амышқәа еишьҭала,
Маҷ-маҷ амычгьы каԥсон.
Иахьа, зныкыр иаалеи-ҩеиуан,
Нас ҩаԥхьа аҽеҳәаҷ инатәон.

Аҳәынаԥ хәыҷы ашьҭыбжь зныруаз,
Алымҳақәагь цеит уашьҭа.
Иара атәала иуазыруа,
Алабжышқәагьы нкаҭәа,

Имага-маго иҩагылан,
Амырхәага инцәылон зны.
Уа ҭлак амҭа нас иааҭгылон,
Инкахәыцуа итәон ҽазны.

Ҟырҟылбаахда мышк мҩасуан,
Ирызгәамҭазакәа инхон.
Ахы ахыбаан, ус игәзасуа,
Амла ишакуаз ишон, ихәлон.

Ахы рхыбаан, акры ахьырфоз,
Аишәахь инеиуамызт иара.
Хәыҷи-дуи акрахьырфоз,
Итәаны ирыхәаԥшуан хара.

Инақәшәан аԥшәма игәы аԥжәара,
Ишьацәқәып инахаиршәит ҽенак.

– Исызумҭеит уаргьы гарҭак,
Ҳгәы аакыдухит зынзак! –

Даҕьуа-дыҧсуа наҟ дындәылтцит,
Иаргьы алабжыш агәы инҭаҧсо,
Ашьшьыҳәа аҽеҳәа иныҽеҳәытцит,
Атцыхәа шкәакәа шьҭарҳәазо.

Убринахыс, аҧшәма дшааилак,
Ацәардаҕәы атцаҽы инатәон.
Аҧшәма мыждагь, игазшәа иааирак,
Ииуыз иашоуп ҳәа иҧхьазон.

Иахьа уатцәы, аамҭа мҩасуан,
Итәан ацгәы амышқәа ҧхьазо.
– Ахәыцқәа аҟьышьуеит ацхь иагаша! –
Иҳәан, ҽенак игәы ҧжәазо,

Ацгәы ахьтәаз днахагылеит,
Ахи ашьапи еилаҧсаны.
Дангәанаҭа, аарла игылан,
Инеиҽаҧшит аҧсы зны.

«Уанацьалбеит сзыхурҟьозеи?
Гәаҟк сыҽеҳәаршәуп ахәыштаара.
Избоит сыҽеҳәара нтцәагәышьеит,
Исуҭаруазеи ҭынч аҧсра» –

Аҧшәма игәы итаз уи иадырын,
Абла ҭхаха инеиҽаҧшит.
Алабжышқәа аацыр-цырын,
Игәыкы-тцәыкуа ахы ихьнашьит.

Аха аԥшәма агәхьаа мкыкәа,
Ҽеишәа аблақәа ҿаҳәаны,
Иаашьҭихын, нас дымԥшыкәа,
Има ддәықәлеит дыццакны.

Хы-мҩак дырхысны, х-ʒык дрырны,
Дәыкаҷ дкылсит аҵыхәтәаны.
Абла ԥиртлан, уаҟа иныжьны,
Дцеит иҩныҟа инартәаны.

Дцеит аԥшәма дымхьаԥшʒакәа,
Адәышкәаҕьаз ианхалт ацгәы.
Ҳамҭак абжьы мыргаʒакәа,
Итәан, иқәхан уи агәы.

Аухантәарак имыцәаʒакәа,
Иштәаз, иҟьаҟьаʒа иаршеит.
Адырҩаҽены егьымфаʒакәа,
Ишыгәаҭеиуаз, наҟ, ихәлеит.

Иахьа, уатҷәы, аамҭа мҩасуан,
Ҽнақ, игәхьаагаʒан аҩны,
Иҩагылан, иныгә-нысуа,
Амҩа иқәʒан уи аҽены.

Ақьышә иқәкны аԥсы ахаара,
Хәык инхалеит иааԥсаны.
Иаԥшааит аԥшәма иашҭа-гәара,
Инатәеит иахьабарҭаз инаԥшны.

Абла ихгылеит ахәычра амышқәа,
Уатҷәы ашара ишазыԥшыз.

Нахьхьи игылоу аца шышқәа,
Рапхьа аҳәынапқәа ахьакыз.

Абар, дахьнеиуа апшәма ихала,
Иара мышкызны деиқәзырхаз.
Абар, ахәычқәа амзырхала,
Ихәмаруа иахьнеиуа еилыхха.

Абла аҽапхьа зегьы мҩасуан,
Уи зегьы аҳауан, зегьы абон.
Еитцамгыло ацгәы еитцасуан,
Агәы рыцха тытцны ицон.

Алашьцара инамнахаанза,
Ахәы акәапраҽ иҟәитза итәан.
Ацгәы зынзак иҕьазкаанза,
Алапш гәаҟуа ашта итан.

Убас мацара ишыгәатеиуаз,
Аҽы еилымго иаапсазеит.
Агәырҩа амца агәы иштацеиуаз,
Алашьцарагьы ахьзеит.

…Адырҩаҽны амла ианаргәаҟза,
Фатәык збозар ҳәа цьара,
Ашьшьыхәа, аарла, адәы аҟынза,
Ашьапы инанагеит иара.

Иқәлан ишнеиуаз, адәы аназараҽ,
Изқәымгәыҕуаз ссирк абеит.
Ахра иқәиааз тлак абжьара,
Шәарахк аблақәа еилдыргеит.

Ашьи-ашьи еиқәтцо, ԥшьшьала,
Акыр иазааигәахеит иара.
Ахәда хьыхәхәа ԥслаҳәк ахала,
Атцла ишкынхалаз иагеит агәра.

Аҳә деихсзар акәхап аҳадақь[1],
Апслаҳә ахраҷ икақәхаз.
Ахаҳә рыԥхра, амардагь,
Дзырҷымсыкәа ицәынхаз.

Шәарахк атцла ишкынхалаз,
Абла иамжьо иабон ацгәы.
Иатахгәышьан убра ихаларц,
Аха иалшомызт ашьамхы.

Ишԥоурыз, инатәан, акыр иазхәыцит,
Неишьас иамаз азтцаара.
Аха апслаҳә ахала икнымтцит,
Ахалара алшомызт иара.

Арахь, амла, апсеиѿтқаара,
Аарла, аарла ахәыц иакын.
Нас, ашьшьыҳәа ахра ҷкьара,
Ашқа идәықәлеит, агәы еиқәнакын.

Ашьапхыц ацақьа иаҷаргыло,
Икыдлеит, рыцха, апсы тины.
Маҷа-маҷа ацгәы аатгыло,
Инеиуан ахаҳә апсы аҷакны.

[1] *Аҳадақь – ахара, хараҳа.*

Аԥсреи абзареи ирыбжьысны,
Аарла ихалеит ахра агәы.
Иԥсымкәа-ибзамкәа, аԥсгәы итысны,
Ашәарах аҽакәнаршәит ацгәы…

…Абри аамҭаз, абна атоура,
Ахаԥыц ҟәашҙа, аҽытҳәа,
Еихала-еихытцуа, аган аура,
Адәы иныкәлеит абнаҳәа.

Ицон аҳәа мхык иҭаларц,
Аҙәы иԥхҙаша еиманатцәарц.
Инаҳәы-ааҳәуа, ҭынч ахала,
Аԥсаҭа кыдтца, иҳәырц, ичарц.

Ахашәа хымбо иқәла ишнеиуаз,
Ахра аганахь инаԥшит…
Аарла-аарла, аԥсы леи-ҩеиуа,
Аԥсы маҷхан, инхьышьшьит .

«Уаааау, ари закә оумоузеи!»
Са стәы егьыҟамзаап уажәшьҭа.
Заҟа ихәыҷуземи, заҟа иҩәҩәоузеи!
Абри иамҭахәхоит са суахҭа.

Адгьыл аҿы иатәамшьакәа,
Ахра ахыцәқәагь атәамшьакәа,
Ахра иалиааз атцла ахала,
Шәарах дуҙҙак ханагалан,

Ҭынч, ашьшьыхәа имыццакҙакәа,
Уи иаблакьоит ашьаркәасҭа.

Ҭынч, ашьшьыхәа, имыццакҙакәа,
Уаҟа икыднатцоит аҧсаҭа.

Сара рыцхҳа, сабар, ҩраҧа
Снамышьҭ иалшоит сарҟьацыр.
Хытцәахырҭа ҽеиқ гәаҭан,
Еиҕьуп, ирлас схы стцәахыр» –

Абнаҳәажә аҟәара еитцасуа,
Аҧышә ду ала, иццакны,
Ишзахәатцәкьоз ахала аҽеажит,
Анышә хьшәашәа неиҩкьаны.

Абри аамҭаз, мшәык ҟәар-ҽаруа,
Иаацәыртцын, инықәлеит адәы.
Амышә шнеиуаз игар-ҽаруа,
Абҭәа афазшәа еимгәаҭәы,

Ахра ахахьы иаанаҧшызар,
Асаса анахан, иаанхеит!
Ахы нытцмыхәҳәо амышә жызар,
Абыржәытцәкьа иаҭаххеит.

«Уаууаау, ари закә оумоузеи?!
Са стәы егьыҟамзаап уажәшьҭа.
Заҟа ихәычҳузеи, заҟа иҕәҕәоузеи!
Абри иамҭахәхоит са суахҭа.

Адгьыл аҿы иаҭәамшьакәа,
Ахра ахыцәқәагь аҭәамшьакәа,
Ахра иалиааз атцла ахала,
Шәарах дуӡӡак ханагалан,

Тынч, ашьшьыҳәа, имыццакъакәа,
Уи иаблакьоит ашьаркәасҭа.
Тынч, ашьшьыҳәа, имыццакъакәа,
Уаҟа икыднатцоит аҧсаҭа.

Сара рыцҳа сабар, ԝрапа
Снамышьҭ, иалшоит сарҟьацыр.
Хытцәахырҭа ҽеик гәаҭан,
Еиҧуп, ирлас схы стцәахыр» –

Аҳәан, аарла, абжьы нкылан,
Пшьшьала, ашьшьыҳәа аҧсы ҙаны,
Аҳәажә ааигәара атцла игылаз,
Аҽеилышьны ашәшь иаҟәнылаз,
Иналатәеит амышә аҧсы ҙаны.

Ахәылпаз ацгәы ԝалбаан,
Аарлаҳәа ашьапқәа неихго,
Пхьарҭас иамаз аҭып налкаан,
Инкахәыцуа уахь ишцоз,

Агәы ҭрысын ацгәы аангылеит,
Абла кыдхал цьарак иԥшуан.
«Зыпсра аахьаз акы спылеит!» –
Ацгәы ахәы-ажьы неилагылеит,
Аҳаскьын акы иартцысуан.

«Сишь! Цысумашь, ҳәынаԥумашь?! –
Ашәымҭак аҽара хынҳәын,
Исыцәцарымашь, исызкрымашь?!» –
Ацгәы агәы ааилашын,

Ихәхәаҙа аҽынканаршәын,
Адгьыл аҽеиуатә инкаиеит.
Атцыхәагьы шьҭахьҟа инаршәын,
Икахәхәа тцаҟа ишьҭанатцеит.

Аҽеархиеит ишалшоз ала,
Абар, абар, иԥоит уашьҭа.
Ахы иамеижьарц, аҟазшьала,
Абла иныткнажьын еиҭа,

Ишзахәоз иԥеит еитцасны,
Ишнеиуаз, иамтцасит иабаз.
«Уаууаау аҳәан, аҳәа трысны,
Иаатцыѡрит алакә иаииаз!

Ацгәы шәан, наҟ, ишиашаз,
Ишакәхалакгьы аԥсыцәгьа агарц,
Ашәшь зқәышьшьы атцла игылаз,
Инкыдпалеит, хыхь ихәнарц.

Абри аамҭаз, атцла хыхәеит,
Атцла иагьагымхеит ихжәарцы.
Амышә хәаа-зааит, аԥсы маҷхеит,
Амышә налыѡрын, хлантцы,

Ишиашаз тцаҟа атцәы иахаҳан,
Амышә пыххааса иагеит.
Ацгәы рыцҳа, наҟ, аԥсы аман,
Аарла ашьамхы аҽанаргеит.

Аԥсы ицаз уажәыгь имааиуа,
Игәыҭҟьа-псыҭҟьаха ицон иара.

Уахатәи аҭых дуӡӡа иааиуа,
Излалшарызеи аршара?

Абас гәырԥала амԥа ишықәыз,
Ашьҭахьтцәкьа ахысбыжь геит,
Агәыҭкьара ахаҷы ишықәыз,
Ԥаԥхьа ассир ацгәы иабеит:

Ишәакь агәҭатцәкьа ааанкылан,
Дышзахәоз дыԥны азә дауан.
Абар, абар, ишьҭагылан,
Иаауаз аҳәа ихьӡауан…

Ахы иацытқьаз аҳәа гыла,
Абар, деихнахуеит ауаԥы.
Аха, абри аамҭаз ацгәы рԥылеит,
Игәыҭкьа-ԥсыҭкьаха, ишәаны.

Аҳәа каҳаит, аҳәа гылеит,
Аԥсы цеит, ацгәы анаба.
Ахаԥыц ала аҳәа гыла,
Ацгәы иацрасит лабҷаба.

Уаҳа ауаԥы ишьҭамлакәа,
Ишиашаз абнахь еихеит.
Ацгәы шьаҷак азеихымгакәа,
Иҷәаԥсо адгьылаҷ ииаанхеит.

Ацгәы рыцҳа иахьыз ангәеиҭа,
Днахагылеит, иԥсы еиқәзырхаз.
Зны, икаижьырц иҭигаз иашҭа,
Иара ицгәы акәын иҭахоз.

Аԥсахәага ҭан макьана,
Аԥшәма аарла инеиҿаԥшит.
Хәыҷы-хәыҷла абла кьаҭо,
Ашьшьыҳәа ахәдагьы нхьышьшьит.

Аԥшәма днеиуан, ҽымҭ-ԥсымшьа,
Хьаак игәаҭаҿ еибакуан:
«Изсуҭазеи абас аԥсышьа?» –
Абасгьы аҳәошәа иаҳауан.

АХҚӘА

Автор иҟнытә 5

АЖӘЕИНРААЛАҚӘА

Сбызшәа 7
Споезиеи сареи ҳаицәажәара 9
Ауаԥы дыҟанатɫ 11
Сыԥсадгьыл 13
«Ԥсра зқәым слахьынтɫагьы шышлара ишлеит…» 14
Сара зегь сылшоит 15
«Исыхьуеит. Схьаа сычҳарц салагом…» 16
«Амацәыс атɫамзар, ажәԥангь мшынхон…» 17
Аԥыза игәхьаагара 19
Алахьынтɫа 21
Ашьыжь ашьха 22
«Уажә абзиабарагьы сашьҭам, анасыԥгьы…» 24
«Сара уахынлатәи поетуп…» 25
«Апҫтазаара аҧхыҙаҷ сҟьалеит…» 26
Сышьха ҙыхь 27
«Ҽазныкгьы саҳәоит Анцәа илыԥха…» 28
«Издыруеит, ухҭаскцәоит, схәычра атɫх…» 29
«Слакә ԥхыҙ аргамахеит ашамҭаз…» 30
«Сара есымша аразра сашьҭан…» 31
«Ашьха ԥшҙа, ахәы ԥшҙа сыкәгылоуп…» 32
«Тур ухәеиԥш сыцкьазар ҫтахуп зегь рыла…» 33
«Сызусҭоу здырырц шпаҫтаху саазқәылаз…» 34
«Иахьеиԥштɫәкьа сгәаҳәо сҟамлаҙац…» 36
«Зегь аапынра аԥсы рхалеит…» 37
Споезиа ақәасаб 38

«Ииуеит амыш ҽыц ашьхақәа рышьхахь…» 39
«Атɕла амтɕа сылаиоуп ашьац иатɕәара…» 40
«Саргь иҽыцәааз етɕәак сеипшуп…» 41
«Адунеи иацзар есымша…» 43
«Сыпстазаара хәмарган, кьаброун…» 45
«Сажәеинраалагь сҟазшьоуп иумоу…» 46
«Бжь-аапынрак, бжь-цәаҳәашлак уныртцеит…» 47
«Ирҳәоит: “Малуп иҟоу!”» 48
Сыламыс сыцыз баҟас! 49
«Уаха шаанӡа атɕар рашәабжь игараз…» 50
Сыпхьарца 51
Аӡҟы 53
«Зегьы збарҧоуп, зегь саҳарҧоуп…» 55
«Сышлеит абзиабара ацәқәырпа сшалаз…» 56
Хәылбыҽхоуп 57
«Исхәыцуагьы ыҟам, исымхәыцуагьы…» 58
«Уареи сареи ҳцәашьы акьатамҭаз…» 59
«Уажәра агәҽыҧьра ҧшьшьала инаскьага…» 61
«Сыпстазаара шеиқәатɕәазгьы…» 62
«Сышлара ашәа сызҳәа, сыпшалас…» 64
«Ишпа ссиру ашара, ашамҭаз…» 67
Дыстахуп ажәа ҽыц зҳәаша 68
«Апхыӡ хаа уаналоугьы угәуҽеаныз…» 70
«Иҽыхаз салапшуеит ацәылашара…» 71
«Имашәырынгьы мышкы мцац…» 72
«Ашара ашьтыбжь аафуеит ашамҭаз…» 74
«Уаха атɕхи сареи ҳаицәажәоит…» 75
«Аччапшь еипҧш инархадоу шәахәацк…» 76
«Сцәацәашь лашоит ахәда ныхшәа-аахшәо…» 77
«Хәыцра ссирқәак ашьацра инылапҵсо…» 79
«Игоит исхашҭхьоу ашәымҭақәа рышьтыбжь…» 80
«Ажәфан тɕаулоуп, инымтɕәаӡо ахәыцреипш…» 81

«Иахьагьы исытцакуп са сгәы амаза…» 82
«Иҟоуп шәымтак схы анысхаштуа…» 83
Сеыхәа 84
«Иахьатәи амыш учча ухәмар…» 85
«– Ашьыжь мҩа харак сыцәлоит…» 86
«Адгьыл ашьа ааҙом саныҟам…» 87
Аԥхыз шкәакәа 88
«Ашьыжь иацҿыхаз амырхәага…» 89
«Аҳәҳәыҳәа икаҧсоит ас цырақәа…» 90
«Сыԥшуп, сыздырҙом сзыԥшу…» 91
«Атцхи амзеи реиԥш тынчроуп уаха…» 92
«Ашьацра иларшәуп амырхәага…» 94
«Ашьшьыҳәа уасла, аԥшалас…» 95
«Даҽазныкгьы ааԥынра ааит…» 96
«Ииасхьоу сымышқәа рыгага, …» 97
«Зыхаара зцәыҙхьоу, иҿшәаз ақәыҧсҳа еиҧш…» 98
«Иахьеиԥш, сабдуцәа рабдуцәа рхаангьы…» 99
«Аҭынчра сазыҙырҩуа стәоуп сымала…» 100
Споезиа 101
Сышьха зыхь 102
«Исгәалашәоит хәылпы мра аҭашәамта…» 104
«Илашоит ацәашьқәа ацәаҙыз ргәытцарш…» 105
«Асы алышәшәоит жәҩан сакара…» 106
«Инымтцәаҙо ахәыцреиԥш илашоит сцәацәашь…» 107
«Сыҩыр стахуп, аха сабаҩуеи…» 108
«Схы сыҧшаарц сшашьтаз, сышлеит аргама…» 109
«Сара сдунеи зхәыцыз сара соуп…» 110
«Са сымаза аҙәгьы идырырц стахҙам…» 111
«Ахҭырԥажә еиҧш ихеит абри адунеи…» 112
«Амра аҿы аҙәҙәоит ашьыжь…» 113
«Амра лассы иҭашәар ҳәа сышԥашәо…» 115
«Ашәшьыра-ԥша еиԥш инытцҧрааит аԥшалас…» 116

«Ажәоан зымшын зыжь иатцәароуп…» 117
«Анарцәи-аарцәи ҳәаа рымазам…» 118
«Ацәашьы иатцәақәа идрыҧхит атцәатцла…» 119
Амза атәымта 121
«Исараза, ҳамтак сындәылтцып…» 122
«Са сылаиоуп ашьац тата…» 123
«Сгәы каршәуп, аха ишҧакаршәу!…» 124
«Инхыкьасаз жәоангәы иатцәара…» 125
«Гәашьамхуп иҟоу, агәра згеит, қәразам…» 126
«Иахьа мра-мшуп, мза-тцхуп уаха…» 127
«Сара абри адунеи еиҧш срыцҳауп…» 128
«Атцыс ашәа аҳәазом абзиабара ахьыҟам…» 129
«Зегьы ирыҟәлоу, зегьы ирхаану…» 130
«Иҟазам ҧсра-хәагьы, ҧсра ҷашагьы…» 131
«Уҟанатц упсы раза…» 132
«Зыхаара зцәыҙхьоу, иҷшәаз ақәыҧсҳа еиҧш…» 133
Аҧшзара 134
«Ауахәамаҷы сааит иахьагьы…» 136
«Са сзыхьзаз адунеи жәижәыхуп…» 137
«Иахьатәи амыш сгәалаҟоуп…» 138
«О, ес-шәымта сышлац казыршәуа, аамта…» 139
«Аетцәақәагь сызхом, азазагь сыҧс алоуп…» 140
«Дегьыпмаха иҷанха ақьапта уашьтамлан…» 141
«Ажәоан иахәуеит апҳсата ахәыҙ…» 142
«Мшаенеиҧш стапшуеит алакта…» 143
«Гәырҩа мазак ицуп апоет есымша…» 144
«Аамта зегь сзацәымгеит истахыз…» 145
«Ҳәасашәт шәахла ирҩышьуп аҳауа…» 146
«Уара адунеи хьанта еижьага…» 147
«Сиит сара уахык, ашамтаз…» 148
«Убзиабара еиҧш, ухьаагьы уеиҷырба…» 149
«Иҟоуп, шәымтак схы анысхаштуа…» 150

«Адгьыл ашьа ааҙом саныҟам…» 151
«Иахьатәи аԥшҙарагьы цәыкәбаруп…» 152
«Иахьак сгәалашәара ҭахак снаҭом…» 153
«Ашьыжьтәи асыҭәхәа ушԥеиԥшу, сыҷкәынра…» 155
«Сара абри адгьыл сыҟәгылоуп…» 156
«Ацәтыхәаҟәа мраҭашәара инатцаԥсан…» 157
«Алахьынтцагьы ашәымҭак иуҭааз…» 158
«Сажәра-мрагь, сҷара амреиԥш илашоуп…» 159
«Заҟа зырԥаш-зыхшьах сгәыцысххьоузеи…» 160
«Иахьатәи амыш сгәырҧьа цԥадоуп…» 161
«Дтәоуп ашла ашәшьыраҷ аԥсымра аҭашәамҭаз…» 163
«Абри ашәышыҟәс сациит мшы мшыказ…» 164
«Зцыхәа ԥымцәаз хәыцраҟәак…» 166
«Насыԥ имоуп, насыԥ имоуп…» 167
«Аҙәгьы имԥа данымсҙац дымҟьалакәа…» 169
«Ашьхаҟәа рыхәда иахагьыжьуеит…» 171
«Атцых цәыуеит заҙа насыԥла…» 173
«Дажәит, дажәҙеит аҭаҳмада дшажәра…» 174
«О, сшара-еимҟьара, сгәыҟатцага…» 175
«Шәахәа шкәакәак налаԥхоит, амыш шкәакәа…» 176
«Наԥагьарак аныскаауам сызнысыз амԥа…» 178
«Ԥ-ԥстазаарак еихала-еихытцит…» 179
«Сара ҽа дунеик сыҟәуп, ҽа бжьык саҳауеит…» 180
Слахьынтца 181
«Иуаҳауама аҭынчра шцәажәо…» 183
«Исымҳәац исҳәари уаҳа…» 184
«Илашоит аетцәаҟәа ԥсҙык рмаҳацшәа…» 185
«Цааи-цышәи еиҟәиртәомызт даагылазар…» 186
«Арбагьҟәа атцых агәы еиԥырхит…» 187
Аҟәа 188
Агага 189
«Агәы амаҙа агәы иацәымзоуп…» 190

«Ес-уажәааны гәалашәарак сныруеит…» 191
«Егьахымҭзеит исҭааз ашәымҭа…» 192
«Аапнуп. Ашәҭқәа ргәылтцбжьы саҳауеит…» 193
«Са сзыхь еицамкзац иахьанза…» 194
«Ахәда ныхшәа-аахшәо ацәацәашь…» 195
«Са сыпсхы сылашәахьеит изныкымкәа…» 196
«Ахәылп шәахәа сазҭааит ахәылпаз:…» 197
«– Уара утәада ҳәатә рымазам…» 198
«Ах, агәырҩа рыцҳа агәыграгь шпацу…» 199
«Цқьа уахәапш абни атамашәҭ…» 200
«Ахра ҽкьара иаҿухуазеи…» 201
«Апсҭазаара сутеит ҳамҭас…» 202
«Ақәыцьмақәа абнаҿы иқьалазом…» 203
«Суадагьы хьшәашәеит…» 204
«Уара Тур ихәаа рбызшәа узымдыруазар…» 205
«Аныхапҳаа аныҳәашьа идыруазар…» 206
«– Изакәызеи, Шьардын, иумоузеи гәалас…» 207
«Ҳшыҩуа ҳаччоит, ҳшыҩуа ҳҭцәыуеит…» 208
«Инагзатәу ҳәа егьыказам…» 209
«Зыпҳсы запымсыз, цьанат, итыпуп…» 210
«Сықәиоуп….» 211
«Атцысхә еипш иласуп иахьатәи сымш…» 212
«Аххьа шәахәа анып҃салон…» 213
«Саркьа рҭәоушәа избоит ажәҩан…» 214
«Ула хуҩар амшапы убазом…» 215
«Жәҩангәы амацәыс ахәра аннатцоит…» 216
«Идунеи дықәын ҟыҟда-ҿыкда…» 217
«Азартрашә еипш уапхьа дгылоуп…» 218
«Ҳа ҳамышқәа зегь еижьагоуп…» 219
«Ахш ицәгьахаз, иуршыргьы ихытцзом…» 220
«Агәыҩ-ҿыҩра аҟәышрагь ацуп…» 221
«Уара иузымдыруа зегьы ҿыцуп…» 223

«Дҟәышу ԥьишьоит, баша дԥагьоуп…» 224
«Насыԥ имоуп зажәа гәылшәаз…» 225
«Иажәа ҽашҳақәа аныԥсалоит ага иуаҩа…» 226
«Уаха атцых шысхызгаз збада, изаҳада…» 227
«Ахы еилысуеит акырцхеиԥш, аха ага ибаҙом…» 228
«Алу алутаҩ ԥш-цырак аҽытцшәом…» 229
«Ҽы-ԥыхҵи, ҽы-ԥыхҵи еиԥылоит…» 230
«Есымша агәырҧьа зышә ихгылоу…» 231
«Зыжәлар ртцәыуабжь змаҳаз…» 232
«Алакә ҭыпҳа ԥхыҙла дибеит…» 233
«Лан улызхәыцыр, лыԥҳа дкьаҳәхоит…» 234
«Адамра зыбжьалаз ргәырҩа хыжьжьоит…» 235
«Аԥьабаа зыцрымтцыз, дышхара дхатцәкьеит…» 236
«Аҳатахәтәы пеи-пеиуа итәуп…» 237
«Ауаҩы аҙхытцра ԥанла дырроуп…» 238
«Амаҳагьа ихәыцха алацәгьагьы иамфеит…» 239
«Зымгәа азага здыруа…» 240
«Аҽеагажә ҳаԥшьа хтыгоуп…» 241
«Ауаҩы зны длаԥсоуп, зны дҳәаԥсоуп…» 242
«Ахақәитра хыда…» 243
«Аҙәы ахьҙ имоуп насыԥс…» 244
«Ибырлашха ирхаршәуп атцла ркасы…» 245
«Хцәы кьларшәа анаҟә ҩеиуеит икахәхәа…» 246
«Заа зышьҭа зырхаз, ишьҭамҭа ҧьаҙом…» 247
«Агәеыԥьреиԥш ишьҭоу амҩа гәыԥтәага…» 248
«Есымша иқәасуаз, иҙысуаз ихымкәаҙакәа…» 249
«Аҽыкәаҳа зкәыршоу ацәацәашь…» 250
«Сара шьоук ражәақәа еитасҳәом…» 251
«Бзиа ишԥазбо, бзиа ишԥазбо…» 252
Ашьха ԥшҙа 253
«Тоурак сылоуп схала сҟьалан…» 255
«Аԥстазаара сутеит ҳамҭас…» 256

«Уара уеиԥш сара ҽхырчча сзыҟатцом…» 258
«Иихәогь, излеихәогь имазам…» 260
«Ашәахәац канаршәит аҧсымра…» 261
«Убриаҟара игәҩарахеит сынасыԥ…» 262
« Адунеи еиԥш срышҳауп…» 263
«Мамоу, удинаныс, изури, исҳәари…» 264
Сыфеида иҿастцом азәгьы 265
«Цыс мҩастцас иахьа сгәаҳәоит…» 267
«Псынгьы-бзангьы рацәак суҳәазом…» 268
«Са сантцәыуоз адгьылгьы цәыуон…» 269
«Са саныҟам ауп уаныстаху…» 270
Сҩыза! 271
«Шьта рхашьак змазам акы ашьта сырхеит…» 272
«Дыррак снатоит са слапықәшәа…» 273
«Зыпсы қәацо иаасыкәыршан…» 275
«Сылаҧырзқәагьы нцәеит, сыччапшьгьы…» 276
«Сгәыҧра мшынхеит, сгәыҧра мшынхеит…» 277
«Апташ шәахәацк налшәан…» 278
Аматанира 279
«Стәоуп ҳрамцаҿы икатцәоит амырхәага…» 281
Агәыҧра 282
«Сажәра аҩашәхак уахатәи атынчра…» 284
«Ажәҩан цәаҧәоуп ахгьы-атцыхәагьы…» 285
«Агәыҧра шкәакәеиԥш, асы шкәакәа…» 286
«Скарахеит абри амҩа сшықәыз…» 287
«Хынтә еиқәҿыртхьеит уаха арбаҧьқәа…» 288
«Иахьагь ашьыжь атцарақәа сдырҿыхеит…» 289
«Исгәалашәоит апшалас ашьыжь снаскьазгоз…» 291
«Апшзарагь шәымтоуп, лапштцашәароуп…» 293
Анцәа иҳамта 295
«Цьара сгәатцаҿ ицәеицәыпҳуеит…» 296
Слаша-ҩашоит 297

«Тәи-млашьи еибадырраҳа…» 298
«Ҳалали ҳарами еицрыхоит…» 299
«Уара утәала уцәажәала, асаби…» 300
«Агәырԥеиԥш ихылеит алашьцара…» 301
«Сызнысыз сымԥаҷы инсыжьит сышьҭа…» 302
«Апҵаҟәа рыхьтәы фаетон иантәалан…» 303
«Здунеи зыҧсахыз аԥсыцкьа…» 304
«Аԥхыз еиҧш ишарккеит ашара…» 305
«Ԥ-цәаҟәак рҽеихыршьит ахәылҧаз…» 307
«Апрезидент игәырҧьа ҭԥадоуп…» 309
«Ажәԥан ауадыхә акәнаршеит ацәаҟәа…» 310
«Уааи, сԥыза, ҳашьхаҟәа рычҳараз…» 311
«Зымаха ахәы шлахьаз ашла…» 313
«Ацәарҭаҧәы сыкәиоуп ҳахьатә кәасқьа…» 314
«Хәыцра ссирқәак ашьацра инылаҧсо…» 315
Азаҭара 316
«Ишԥа ссиру иахьатәи ашьыжь…» 318
«Аҳәгьы имражәыц адунеи…» 319
«Ашара ашьҭыбжь ааԥуеит ашамҭаз…» 320
«Ахьыбҧьыш иҷенаршәааз аԥшалас…» 321
Аты абжьы 322
«Ашьха ҙыхь ахьара итҵаршәуп…» 324
«Уахагьы башаҙа, башаҙа стәанхалеит…» 326
«Ицеит аҧхынра, ажәҵарақәа ԥрит…» 327
«Амҷы мца былуеит амца ацралан…» 328
«Са исгәалашәоит амза ҭәымҭа…» 329
«Апҵа еиқәаҵәа иагәылкьаз амацәыс…» 330
«Бзиа избоит аҷыхәа иаҵәа ҙса-ҙсо…» 331
«Схәыцуеит, адыд, успырхагамхан…» 332
«Саргь уаҵә ашьыжь, ахәылԥ заҙаеиԥш снытцабап…» 333
«Лакә ҵхы ссирк салан иахатәи аҵых…» 335

«Ашьха рыхш, атысхш иныдкылан…» 336
«Иахьа абас сыҟоуп, уатҙа ҽакала…» 337
«Хәылбыҽхоуп, инҵәеит амыш…» 338
«Сара адгьыл инықәыххыз шәахәацуп…» 339
«Мшаԥы мышҵас иахьа ҭынчроуп…» 340
«Ахьытәы цҳа рыбжьоуп дгьыли-жәѡани рыбжьара…» . 341
«Акаршәра ԥша еиԥш ииасуеит аԥҵақәа…» 342
Агәҷыҷьра 343
«Аԥсреиԥш иаацәыртцит уахатәи ахәлара…» 345
2003 ашықәс ҷыц ауха 346
«Хәылпазтәи аԥҵақәа рыгага…» 349
«Амацәыс ԥыххаа ажәѡан аѡуеит…» 350
«Инхышхытҵәаз аʒыхь еиԥш аапынра сҷаччеит…» 353
«Амза ашәахәақәа атцых иагәылыршоуп…» 354
«Алуажә еиԥш ихьанҵоуп иахьатәи амыш…» 356
Ашәшьырақәа 357
«Иахак аԥхыʒқәа рҳәынҵқарра салан…» 358
«Аԥхыʒ еижьагаҷ исыԥшааит аҭынчра…» 359
«Аԥсра хануп. Зегьы ирхаанхоит аԥсра…» 360
«Иҟоуп ихьʒыдоу, ижәладоу етҵәак…» 361
«Ашареи ахәлареи рыбжьара…» 362
«Ахамы иатҵәа аҽагәылаҳәан…» 363
«Изѡырц салагеит ажәеинраалак…» 364
«Амыш ҷыц алагоит ашьыжь…» 366
«Шаҟантә уи ауаѡ аҧсра абла дҵаԥшызеи…» 368
«Иухашҵхьоу угәалазыршәо, аапын…» 369
«Зыбаѡ еиламгылаз ахаҳәқәа шьҭоуп иҟәыбаса…» 370
«Гәыла еибахаз днасыпдоуп…» 371
«Уажә ааигәа акәхуп ҷьанаҭ санҵала…» 372
«Саԥхьа мѡахәасҵак нагоуп…» 374
«Хынѡежәа аапынра зхытҵәаз…» 375
«Изакәызеи, ҷыц сеиҵеима?! …» 376

«Ҽаанбзиала, амзаҽа гылеит! …» 377
«Са сзыхьӡаз адунеи жәижәыхуп…» 378
«Зыхаара зцәыӡхьоу, иҽшәаз ақәыпсҳа еиԥш…» 379
«Амахә хьыдхәоит, амахә рыбуп…» 380
«Иахьагьы скәасҭхарамца еиқәуп…» 381
«Уахатәи атцых, сытцых саркьа…» 382
«Иахеиԥш уахагьы еизеит схәыцрақәа…» 383
«Аԥсҭазаара хәыҷы хәмаргоуп…» 384

АНИ АԤЕИ РЦИКЛ

Уагьиит, уагькьатеит, униасит ԥшаласшәа…» 385
«Агәыр каршәзар иубоит уахатәи атцых…» 386
«Сылаԥш кыдхалоит, наҟ, нахьхьынӡа…» 387
«Бара бҽымтреи бҭынчреи срытцашьыцуеит…» 387
«Бара быԥсрала издырит…» 388
«Ҳа ҳаицатцаиит шаетцәак…» 389
«Ажәҩан еиԥш абзиабарагь ҳәаадоуп…» 390
«Бнасцыртцит шьыжьык ашара ашамҭаз…» 391
«Ҟаҳ, ишԥахьанҭоу иахьатәи ахәылԥаз…» 391
«Бара бзы исымҳәац исҳәари…» 392
«Ушьта гәырҩала исзырхынҳәуам…» 393
«Схәыцрақәа иахьагьы иҽыцуп…» 394
«Зыжь ҭынчра иҭынчроуп араҟа…» 394
«Ушьта амчгьы сымам, агәыԥрагьы сыцым…» 395
«Ахәылԥ ааира ашәаԥшь лҽалак…» 396
«Атцаа иқәнатцаз саԥхьа асаркьа…» 396
«Аразра сашьҭоуп, аха ҳарамроуп исԥыло…» 397
«Ашәашьыра канаршәуеит аԥта хьышьаш…» 398
«Ахаангьы амц иатцәахуан аиаша…» 399
«Абнаршәыра иларшәуп ахала…» 399
«Абзиабара саркьоуп, ҭәыцоуп…» 400

«Ихәытцахәхәа иасуеит аԥшалас…» 401
«Хәылԥ шәаԥшь ихәыцраҟәа налакуа…» 402
«Ишԥакьаҷу иахьатәи амышгьы…» 402
Сҩызак иахь 403
Ашьауардын 404
«Ашьыжь иацгылаз амырхәага…» 404
«Уҽумԥсахʒеит, сажәеинраала…» 405
«Суада иҩнаххит сцыхаʒыхь аччабжь…» 406
«Уахатәи атцых салагылоуп науртцас…» 407
Аԥхыʒ шкәакәа 407
«Са схәы ԥшʒа зҳәатәы нымтцәо…» 408
«Сыгәҷыԥьреи сыгәхьаагареи сгәытцакны…» 409
«Уи илахьынтца шиаҩымсуа идыруеит…» 410
«Исгәалашәоит аҽеацә еиԥш ииасыз сымышқәа,…» 411
«Ацгәы хәтцыш ацалаҟьа иқәтәоуп…» 411
«Ашәҭыц асы-шәыб илашәҭызшәа…» 412
«Адгьыл ҭынчуп, ажәҩан ҭынчуп…» 412
Аʒыхь 413
Агәжәажәара 414

АБАЛЛАДАҚӘА

Агәнаҳа 416
Ауаҩи ацгәи рлакә 423

Миқаиа Мушьни Ирод-иԥа

АМЗАҬӘЫМҬА

Ажәеинраалақәа

Абалладақәа

Микаиа Мушни Иродович

ПОЛНОЛУНИЕ

Стихи

Баллады

(На абхазском языке)

Аредактор Ф. Быҭәба
Акорректор Гә. Арҟәыць
Асахьаҭыхѡы Р. Габлиа
Компиутерла еиқәлыршәеит Н. Гәынба

Аформат 84х108 $^{1}/_{32}$. Атираж 300.
Иҟаҵә. акь. бҕь. 14.
Инықәыр. акь. бҕь. 23,5.
Аҿаҵаԥҟа №....

Отпечатано в ООО «Флер-1»
350058, г. Краснодар, ул. Уральская, 98/2